ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 1.

Ministeri Holma

7/1 1937.

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 27-5.

Pariisissa tammikuun 7 p:nä 1937.

1 80 Sal. 8 37.

11/1-37

5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini n:o 1, joka käsittelee aihetta:

Tilanne vuoden vaihteessa. I.

Holma.

UE 13: A 4.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

Pariisissa 5 p:nä tammi kuuta 1937.

1 80 Sal. 37.

Asia: Tilanne vuoden vaihteessa. I. 11/1-37

5 C6

Uuden vuoden tärkein ulkopoliittinen tapahtuma on luonnollisesti englantilais-italialainen "herrassopimus". Kuten nimestäkin voi päättää ei sen tarkoituksena ole ollut lopullisesti ratkaista kaikkia niitä kysymyksiä, jotka viime vuosien kuluessa ovat muurin tavoin nousseet Rooman ja Lontoon välille ja jotka Etiopian kysymyksen alkuhetkinä jopa näyttivät voivan viedä nämä molemmat suurvallat sotaiseen laivastoselkkaukseen Välimerellä. Sopimus on näinollen vain modus vivendi, joka lyhykäisen sanamuotonsakin vuoksi rakentuu yhtä paljon allekirjoittajien kesken vallinneeseen hyvään tahtoon ja neuvottelujen henkeen kuin tekstin kirjaimeen.

Täältäpäin arvosteltuna Englanti on se joka käytännöllisesti katsoen voi plus-puolelle merkitä enemmän tuloksia kuin toinen. Suurin piirteinhän Rooma ei ole voittanut muuta kuin sen että Englanti täten on valmis järjestämään de facto Etiopian kysymyksen ja siten sekä tunnustamalla status quon Välimerellä garantoinut Italialle sen yhteydet afrikalaisten alusmaittensa kanssa. Näyttää tosin siltä että Englannilla ei olisi sellaista kiirettä kuin viime aikoina on luultu saada Etio-

---

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

pian kysymys järjestetyksi myös de jure Genève'issä; ei liioin sopimuksessa puhuta mitään Egyptin tulemisesta Kansainliittoon[x] joka olisi kuten tunnettua muodollinen syy ylimääräisen yleiskokouksen kokoonkutsumiseksi joka poistaisi yksin tein Etiopian kaikille epämukavan kysymyksen päiväjärjestyksestä.[xx]

Kuten eräässä aikaisemmassa raportissani arvelin, oli siis Italian Baleaari-demonstratio lähinnä tarkoitettu neuvotteluvaltin hankkimiseksi Englantia vastaan. ROSSIn poiskutsuminen Baleaareilta ja sopimukseen liittyvän noottivaihdon julkaiseminen koskien Baleaarien suvereniteettia, jolle noottivaihdolle on sopimuksen lyhyyteen katsoen annettu luonnoton proportio, näyttelevätkin aikaansaadussa sopimuksessa pääosaa todistavat jälleen miten ensiluokkaiset Albionin intressit Välimerellä jatkuvasti ovat. Siltä kannalta katsoen Rooman ROSSI-ekspeditio oli loistavasti laskettu veto. Englannillehan on pääasia että Välimeren territoriaalinen satus quo jää voimaan, ja siinä suhteessa sopimus on täysin selvä ja muitakin Välimeren rantavaltoja rauhoittava - joskaan ehkei tyydyttävä ilman samansuuntaisia bilateraalisia sopimuksia Rooman ja asianomaisten valtojen kesken.

---

x) Tosin nii arvellaan täällä Italian hallituksen neuvottelujen kuluessa siihen suostuneen.

xx) Ministeri BARGETON myönsi minulle eilen ettei ole enää paljon toiveita ylim. yleiskokouksen kokoonkutsumiseksi tässä kuussa koska neuvostokokous alkaa jo 18/1.

Ranskan asenteesta uuteen sopimukseen nähden on ollut eri mieliä. Kaikkihan tiedämme että Lontoo pitkin matkaa on pitänyt Ranskan hallitusta tietoisena neuvottelujen kulusta. Väite että Ranska olisi koettanut neuvotteluja hidastuttaa ei liene sellaisenaan oikea, vaan lienee asia mieluummin niin että Ranska on koettanut neuvotteluihin itselleen edullisesti vaikuttaa. Tulos ei voi muuta kuin Ranskaa tyydyttää. Sen sanoi julkisesti allekirjoituksen päivänä Ranskan ulkoministeri lehdille antamassaan kommunikeassa ja suurin osa lehdistöä on ilmaissut vilpittömän tyytyväisyytensä.

Onkin aivan epäloogillista väittää että Ranska välttämättä olisi tahtonut päästä sopimukseen osallistumaan. Jos näin olisi ollut laita, olisi luonnollisesti ensinnäkin sopimuksen pitänyt saada aivan toisenlainen sekä luonne että sisällys ja uudesta Locarnosta puhuminen ei ole ainakaan vielä kypsä - Espanjan asiahan on asettanut kaikki muut kysymykset hyllylle odottamaan. Toiseksi ja ennenkaikkea Ranska sen kautta olisi tunnustanut että sen ja Italian välillä on olemassa riidanalaisia kysymyksiä, mikä Ranskan kannalta ei ole asianlaita - aivan riippumatta siitä että GAYDA Giornale d'Italiassa eilen koettaa selittää että ranskalais-italialainen sopimus, minkä LAVAL allekirjoitti tasan kaksi vuotta sitten Roomassa, muka on lakannut olemasta. Ranska päinvastoin katsoo että kaikki riidanalaiset kysymykset silloin järjestettiin, paitsi myöhemmin syntynyttä Etiopian kysymystä, jossa sitäpaitsi Ranska de facto on tunnustanut fait accomplin poistamalla Etiopiasta lähetystönsä ja

jonka Ranska aikoo järjestää de jure yhdessä muiden kanssa Genève'issä. Lounaallani eilen ministeri MAGNYn kunniaksi kysyin läsnäolleelta ministeri BARGETONilta tätä asiaa. Hän vastasi minulle täysin ylläsanotun mukaisesti. Hän lisäsi muuten että Ranskan kannalta katsoen Välimeren alueellisen status quon toteamiren sopimuksessa on täysin tyydyttävä ratkaisu myös Espanjaan nähden. Viimemainittu seikkahan on Ranskalle tärkein ja on kuvaavaa että kaukana oikeallakin olevat lehdet jotka hengessä ja sanassa ovat FRANCOn puolella kuitenkin tekevät kaikkensa estääkseen italialaisten ja saksalaisten "Gibraltarien" syntymistä Espanjassa tai saarilla tai Afrikassa.

Muuten BARGETON kertoi sen kiintoisan seikan jota en mistään aikaisemmin ole nähnyt, että näet Rooma olisi neuvotteluissa insistoinut että sovittaisiin jostakin määrätystä <u>tonnistoprosentista</u> Italian laivaston ja Englannin Välimeri-laivaston kesken. Englanti oli jyrkästi kieltäytynyt tähän suostumasta.

Ei ole lehdistössä lainkaan mikäli olen huomannut alleviivattu sopimuksen tavatonta käytännöllistä merkitystä Italian kärsivälle turismille. Oleskellessani Italiassa Etiopian sodan alussa ja lo ussa saatoin omin silmin havaita miten katastrofaalista jälkeä Rooman ja Lontoon välinen sodanuhka oli tässä suhteessa tehnyt. Tämä selittää osaltaan myöskin Rooman suostuvaisuuden tällaiseenkin sopimukseen.

Eräät Italian ja Saksan lehdet koettavat kaikin mokomin maailmalle toitottaa ettei uusi sopimus ole millään

tavalla muuttanut Berliinin ja Rooman keskenäisiä suhteita. Tämänhän saa tulevaisuus näyttää. Mutta kun ne koettavat myöskin maailmalle vakuuttaa että Italia tällä tavalla on päässyt, Saksan mieliksi, tunkeutumaan Lontoon ja Pariisin väliin, että Englanti sopimuksen kautta olisi hyljännyt kollektiviteettiperiaatteen ja siirtynyt bilateraalisten sopimusten kannattajaksi, y.m.s., niin on siinä kyllä toive ollut ajatuksen isänä, olkoon että toiselta puolelta olisi ennenaikaista väittää Italian tällä tavalla olevan uudelleen lähentelemässä länsivaltoja. Ei tule liioin unohtaa että Rooman Berlin-orientatio ensi kädessä on ideologinen, antikommunistinen, jotavastoin sen suhteita länsivaltoihin määrää realiteettipolitiikka, tämän sanan vanhassa mielessä.

Kun GAYDA koettaa selittää LAVALin ja MUSSOLINIn välisen sopimuksen kuolleeksi, niin on tämä hyvin yksinkertaisesti selitettävissä: kuten tunnettua MUSSOLINI tammikuussa 1935, jolloin hän jo valmisteli Etiopian sotaa ja jolloin hänen oli pakko saada ranskalainen selkänoja garantoiduksi, myöntyi monessa tärkeässä kysymyksessä sellaisiinkin ranskalaisiin vaatimuksiin, joihin hän normaalioloissa tuskin olisi mennyt ja joista hän nyt tahtoo vapautua. Hän pyrkii siis uusiin neuvotteluihin Ranskan kanssa, jota tämä puolestaan ei haluaisi.

PERTINAX on niitä harvoja lehtimiehiä, jotka eivät ole täysin tyytyväisiä tapahtumaan, ja häntä seuraa rouva TABOUIS, jos kohta toisista syistä. PERTINAX, oikeistolaisena, on aina pelannut englantilaista korttia, rouva TABOUIS, vasem-

mistolaisena, vihaa fascismia. Nämä eri näkökohdat vievät samaan tulokseen. Kannattaa muutamalla rivillä selostaa heidän oppositiotaan.

PERTINAX huomautti eilen hieman ivallisesti Italian ulkopolitiikan tavallisesta muuttelehtimisesta, jolle hän antaa sievistelevän nimen "innovatiokyky". Hän ei voinut liioin olla viittaamatta siihen itse asiassa noloon tosiasiaan että sopimuksen tekivät EDEN ja Sir ERIC, molemmat Etiopian seikkailun aikana Italian pahimmat vastustajat, jotka siis nyt myöntävät kärsineensä tappion. Hän lisää että MUSSOLINI ei edes viitsinyt itse allekirjoittaa sopimusta vaan jätti sen CIANOn tehtäväksi - joka oli mukana lentoupseerina Etiopiassa!

Tämänpäiväisissä kirjoituksissaan mainitut lehdet huolestuneina huomauttavat, että, italialaisia ja eräitä saksalaisia lehtiä lukuunottamatta, yleismaailmallinen mielipide oli käsittänyt "herrassopimuksen" hengen siten ettei Italia enää lähettäisi joukkoja Espanjan alueelle s.o. että sopimus siten tavallaan antisipoi Italian hallituksen vastauksen ranskalais-englantilaiselle nootille kosk. vapaaehtoisten jatkuvan tulvan estämistä. Jos on perää, sanovat nämä lehdet, siinä että 10.000 italialaista on laskettu maihin Cadixissa, joka tieto Englannista vahvistetaan yksityiskohtia myöden, niin on tämä sopimuksen kommentaari siis ollut väärä, s.o. on välitetty viisi sopimuksen hengestä ja pidetty kiinni vain sen sanamuodosta, koska dialektiikkaan turvautumalla tosin voidaan sanoa että Espanjan alueellisen suvereniteetin respektoiminen ei estä vapaaehtoisten lähettämistä taistelemaan Espanjan

alueella! PERTINAX kysyy senvuoksi onko siis sekä Lontoota että maailmaa yleensä vedetty nenästä.

Pariisista käsin on mahdotonta luoda itselleen varmaa kuvaa siitä mitä Lontoon hallitus tässä asiassa on tahtonut ja tarkoittanut. Eräs täkäläinen suurlähettiläs kertoi minulle eilen DELBOSinkin hänelle sanoneen sopimuksen allekirjoittamisen hetkenä, että hän ei usko sopimuksen vaikuttavan Italian hallituksen suhtautumiseen kysymykseen vapaaehtoisista! Näyttää siltä että Englannin lehdistö samoin tahtoo erottaa nämä kaksi asiaa toisistaan, mikä sikäli on loogillista että sopimushan järjestää vain Englannin ja Italian keskeiset asiat, jotavastoin kysymys vapaaehtoisista on kansainvälinen ja Lontoon puuttumattomuuskomitean kompetenssin alainen. On kuitenkin ihmetyksellä todettava että saman sopimuksen sanamuoto voidaan tulkita kahdella niin vastakkaisella tavalla että toisen mukaan Italia suostumalla status quohon olisi implicite luopunut oikeudestaan lähettää espanjalaisille vapaaehtoista apua, kun sitävastoin toisen mukaan Englanti status quolla Espanjassa tarkottaisi FRANCOn voittoa ja Catalonian estymistä joutua Moskovan alaiseksi itsenäiseksi tasavallaksi, tämä kun merkitsisi status quon rikkoutumista. Mikään ei ole sen kuvaavampaa tämän hetken tilanteen sekavuudelle sekä ennenkaikkea kansainvälisesti hyväksyttyjen oikeuskäsitteiden mielivaltaiselle, doktriineista ja ideologioista johtuvalle tulkinnalle. x)

---

x) Myöhemmin. Nyttemminhän on tieto italialaisten vapaaehtoisten saapumisesta Cadixiin saanut vahvistuksensa. On syytä alleviivata että

(jatk. siv. 8)

HERRIOT'n lehti huomauttaa tänään varsin oikeutetusti, että sopimuksessa joka järjestää Englannin ja Italian välillä Kansainliiton kautta syntyneen ristiriidan, ei sanallakaan vedota Kansainliiton paktiin ja Genève'in rauhanomaisiin tarkoitusperiin. Jos tämä on katsottava voitoksi Italialle niin ei voi sanoa sanaa Genève'istä.x)

Tämän hetken huolestuttavin ilmiö, saksalaisten sotalaivojen ilmestyminen Espanjan vesille, jotka näyttävät saaneen käskyn asettua yhtä jyrkälle kannalle todellisiin tai epäiltäviin aselaivoihin nähden kuin vastaavasti sekä Valencian että Burgoksen hallitukset puolestaan - Englannin, Ranskan, Italian, Belgian, Hollannin ja muiden koettaessa mikäli mahdollista väheksyä omiin laivoihinsa sattuvia loukkauksia ja löytää mahdollisten komfliktien sattuessa rauhanomainen ratkaisu - merkitsee uutta raskauttavaa komplikatiota tämän onnettoman kansalaissodan ja sen kansainvälisten haarautumien jo pitkässä historiassa, olkoon että niiden toimintaa puolustetaan kostotoimenpiteenä (représailles). Pariisissa kaikesta huolimatta on mieliala rauhallisempi kuin luulisi. Kun jouluaattona Havas antoi rauhoittavan selityksen niiden huhujen johdosta jotka olivat liikkeellä Saksan muka desperado-aikeista,

---

(jatk. sivulta 7)
samalla hetkellä kun tämä tieto vahvistui ja jolloin Saksa jätti Valencian hallitukselle ultimaattuminsa, EDEN sähkötti kiitossähkeen DELBOSille todistaakseen maailmalle molempien hallitusten läheisten suhteitten jatkuvaisuuden.

x) Rauhanaatteelle sivumennen sanoen ei ole liioin mikään plus että, kuten Le Temps pääkirjoituksessaan huomauttaa, Saksan johtajien joulutervehdyksistä ei ainoassakaan kohtaa löydä tänä vuonna sanaa rauha.

niin tapahtui tämä vain senvuoksi että joulun alla Englannin lehdistö ja yleinen mielipide olivat erittäin hermostuneet, koska pelättiin HITLERin peittääkseen sisäiset vaikeudet ryhtyvän laskemattomiin desperado-tekoihin. Ranskassa ei uskota Saksan sodanhaluun, ja kun eilen dekoroin lounaalla luonani Ranskan yleisesikunnan II osaston päällikön everstiluutnantti GAUCHEn, hänkin nimenomaan huomautti siitä miten lehdet turhaan huutavat uhkaavasta sodanvaarasta maailmassa. Täällä varustaudutaan tietysti, eikä täällä kielletä sodan mahdollisuutta, mutta ei luulla sen olevan ovella. Senvuoksi katsotaan myös että Saksan äänekäs ele Espanjan vesillä lähinnä on ymmärrettävä osaksi yritykseksi osoittaa Saksan kansalle itselleen miten mahtava Saksa jo on, osaksi yritykseksi hankkia, aivan kuten Rooma Baleaareilla, neuvotteluvaltti, sekä osaksi tarkoitukseksi preparoida maailmaa siihen vastaukseen, jonka HITLER piakkoin antaa englantilais-ranskalaiselle nootille koskien vapaaehtoisia. Luullaan että tässä kaikessa on enemmän taktiikkaa kuin todellista halua kehittää tilanne sodanvaaran asteelle. Toivokaamme että niin on. Että Moskova puolestaan ei ole halukas mihinkään julkiseen aseitten mittelyyn on kaiken todennäköisyyden mukaista. Toiselta puolen moni täällä suuresti pelkää nykyisen epävarman tilanteen Espanjassa jatkuvan ehkä kevääseen saakka - joka Espanjassa on varhainen - jolloin sotatoimet ilmeisesti alkavat entistä kiivaampina ja jolloin kansainvälinen toiminta resp. toimettomuus voivat ottaa muotoja, joita, joita on vaikea vielä tänään mitata.

7/I. Ylläsanotun lisäksi vielä pari pientä reunamuistutusta.

Frankfurter Zeitung 4/1 sisältää kirjeen kirjeenvaihtajaltaan Pariisista, joka esittää Ranskan suhtautumisen englantilais-italialaiseen sopimukseen täysin samalla tavalla kuin ylempänä olen tehnyt. En ~~ole~~ ollut ennen raporttini kirjoittamista Fr. Z:n mainittua kirjoitusta nähnyt.

Englannin suurlähettiläs sanoi minulle eilen että olisi ollut viisaampaa, joskin sana on kyynillinen, että olisi annettu Espanjan valkoisten ja punaisten häiriytymättä taistella loppuun saakka. Tämä käsityshän on ollut ranskalais-englantilaisen puuttumattomuuspolitiikan a ja o.

Eräs tunnettu bonapartisti kertoi minulle perustetun täällä seura, jonka tarkoituksena on propagoida kuninkuuden uudelleen elvyttämistä Espanjassa, koska ei ole toiveita että toinen taikka toinen nykyään keskenään taistelevista puolueista voisi koota ympärilleen koko maata. Infantinna EULALIA on liikkeen johdossa. Sanomalehti L'Ordre on sen käytettävissä.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: Cc

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 2.

Ministeri Holma

10/1 1937.

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Pariisissa tammikuun 11 p:nä 1937.

N:o 60—13

2 80 Sal. 37.

14/1-37

5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini n:o 2, joka käsittelee aihetta:

Tilanne vuoden vaihteessa. II.

Holma

UE 13: A 4.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o **2.**

Pariisissa 10 p:nä **tammi** kuuta 19**37.**

2 80 Sal. D 37.

14/1-37

5 C6

Asia: **Tilanne vuoden vaihteessa.**

II.

Espanjan onneton "kansainvälinen kansallissota" - käyttääkseni siitä viimeksi keksittyä nimitystä - on siitä ominainen että kansainvälisoikeudellinen terminologia siihen sovitettuna helposti näkyy synnyttävän kaksimielisiä tulkintoja. Edellisen raporttini lopulla puhuin englantilais-italialaisen sopimuksen herättämistä eri tulkinnoista status quo-käsitteeseen nähden. Tuskin voisikaan olla toisin koska Englanti kuuluu siihen ryhmään hallituksia, jotka pitävät Valencian hallitusta edelleen ainoana laillisena, Italian taas kuuluessa siihen ryhmään joka on tunnustanut FRANCOn ja joille siis Valencian hallitus on insurgenttihallitus. Prof. BJÖRKSTEN on Hufvudstadsbladetissa t.k. 4 p:ltä sattuvasti karakterisoinut nykytilannetta Espanjassa kansainvälisoikeudelliselta kannalta todistaen miten hiuksenhienoja jo itsessään kansainväliset normit ovat.

Toinen kaksimielinen nykytärkeä sana on sana "vapaaehtoinen" (volontaire). Täten joudummekin välittömästi tämän hetken tärkeimpään tapahtumaan, s.o. Italian ja Saksan hallitusten vastauksiin ranskalais-englantilaiseen noottiin kosk. vapaaehtoisia. [Huomautan sivumennen että nämäkin nootit ovat viipyneet odotettua kauemmin - Englantihan sai niitä toistamiseen

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Roomalta ja Berliiniltä tiukata - samaten kuin viipyi mainittujen hallitusten asenteenotto [illegible]; olen tänään vielä enemmän kuin eräässä aikaisemmassa raportissani vakuutettu tämän viipymisen riippuneen siitä että, kuten jo silloin arvelin, Rooman ja Berliinin hallitukset taikka toinen niistä paraikaa valmisteli massiivista avunantoa Espanjan valkoisille, arvelu joka tosiasioiden valossa nyttemmin osoittautuu oikeaksi.]

Saksan ja Italian hallitusten vastaukset eivät lyö ovia kiinni. Saksan vastausnoottia tarkastellessaan ja kun siitä jättää pois sen diplomaattisen kielenkäytön kannalta varsin bombastisen äänensävyn, johon tosin siltä taholta jo on totuttu - Italian vastaus on paljoa suavior in modo, "herrassopimuksen" seurauksia - täytyy mielestäni todeta että kuta enemmän nootin todelliseen sisällykseen syventyy, kielipinnan alta tuulahtaa vastaan eräänlainen nolous. Tosiasia myönnetään mutta sanotaan toisille: te teette samoin. Tässä onkin nootin springender Punkt ja siitä tulemme sanan "vapaaehtoinen" kaksimielisyyteen. Nootti näet hämmästynein silmin kysyy, minkätähden Lontoon ja Pariisin hallitukset ovat kääntyneet tässä asiassa erikoisesti eräiden hallitusten puoleen pyytäen <u>näiltä</u> erikoista kannanottoa, vaikka asia on kansainvälinen ja siis kuuluu puuttumattomuuskomitean kompetenssiin. Edelleen sanotaan että kun Ranskan puuttumattomuusaloitteesta elokuussa alettiin keskustella, Rooma ja Berliini turhaan ehdottivat "vapaaehtoisten" estämistä. Tarkastelkaamme-pa näitä väitteitä Pariisin virallisen käsityksen valossa.

/ välitysehdotukseen

On ensinnäkin täysi syy, käsitteiden selvittämiseksi myöskin Suomessa, lyödä kiinni seuraavaa. Roomassa, Berliinissä, Moskovassa ja Lissabonissa rakastetaan tietysti esittää asia niin että Espanjan molemmilla rintamilla taistelevat ulkomaalaiset ovat ilman muuta toisiinsa rinnastettavissa. Tämähän on tosiasioiden peittämistä, sillä ensinnäkään hallituksen joukoissa taistelevia venäläisiä ja ranskalaisia ei mitenkään voi keskenään rinnastaa, koska edelliset ovat siellä Moskovan tiedosta ja tahdosta, jotavastoin ranskalaiset ovat poikkeuksetta yksityisiä yrittelijöitä. Se seikka että hallitusjoukoissa on ehkä enemmän ranskalaisia vapaaehtoisia kuin esim. englantilaisia, belgialaisia y.m. saa luonnollisen selityksensä siitä että Ranskan ja Espanjan raja on yhteinen ja että Ranskassa syksyn kuluessa on ollut paljon työttömyyttä.

Vielä suurempi erehdys on ilman muuta rinnastaa hallitusjoukoissa taistelevia ranskalaisia vapaaehtoisia ja valkoisten riveissä taistelevia italialaisia ja saksalaisia, koska nämä toimivat hallitustensa ei vain tieten vaan nimenomaisesta käskystä. Tämä antoi myöskin Englannin ja Ranskan hallituksille oikeuden kääntyä erikoisesti juuri yllämainittujen hallitusten puoleen, koska nämä ovat ne jotka <u>virallisesti</u> kannattavat FRANCOa.

Kun elokuussa Lontoon ja Pariisin hallitukset eivät tahtoneet kieltää yksityisten pääsyä rajan poikki, oli tilanne vielä aivan toinen kuin tänään ja silloin tarkoitti sana volontaire todella vapaaehtoisia. Englannin ja Ranskan hallitukset katsoivat silloin että heillä ei ollut mahdollisuutta tätä kieltää, koska kaikkina aikoina vapaaehtoisia on ol-

lut kansallissotien molemmilla rintamilla.[x] Mitä erikoisesti Ranskaan tulee, taisteli Léon BLUMin hallitus juuri sillä hetkellä suurten sisäisten vaikeuksien kanssa joten sellainen kielto olisi voinut aikaansaada sisäisiä levottomuuksia ja siten estää kaiken puuttumattomuuspolitiikan, jonka suuri siunaus tähän saakka - alleviivaan sanaa tähän saakka - on ollut kieltämätön ja sitä kiitettävämpi, koska Ranskan nykyistä hallitusta kannattavat pääasiallisesti sellaiset kansanainekset, jotka sympatisoivat Espanjan laillisen hallituksen kanssa.

Jos kohta ei ole liioiteltua väittää että todellisten vapaaehtoisten (ranskal., englantil., belgial., puolal. y.m.) tulvaaminen Espanjan hallituksen joukkoihin on osaltaan aiheuttanut saksalais-italialaisen avun viimeaikaisen tehostamisen, on toiselta puolen muistettava että kun Saksan nootti puhuu puuttumattomuuspolitiikan ensi vaiheista, niin on unohdettu että kolme päivää ennen Espanjan sisällissodan alkua (18/7) 20 italialaista lentokonetta lensi Marokkoon asettuen kapinaliikkeen käytettäväksi. Kuinka monta kymmentä italialaista lentokonetta sinne oli lentänyt aikaisemmin, ei ole julkisesti tiedossa. Ja oli tietysti huono onni että 15/7 neljä sellaista lentokonetta putosi Ranskan afrikalaiselle alueelle resp. alevesiin - ei ole tietääkseni ainakaan julkisuudessa selvitystä siitä, oliko syynä näi-

---

x) Tiedän että Ranskan ambassadööri Roomassa oli ollut pakotettu esittämään pitkän rivin tällaisia esimerkkejä ennenkuin Palazzo Chigi taipui (m.m. oli hän viitannut omaan sukulaiseensa, hän on Lafayetten suoria jälkeläisiä, joka kumppaneineen taisteli Amerikan vapaussodassa; muuten on Suomen vapaussodasta saatavissa niinikään esimerkkejä sekä todellisista vapaaehtoisista (ruotsalaiset), quasi-vapaaehtoisista (venäläiset) ja virallisesta avunannosta (saksalaiset)!).

den lentokoneiden putoamiseen, kuten omasta puolestani luulisin, sabotagea.

Vaikka sympatiat olisivat kuinka vahvasti tahansa Espanjan valkoisten puolella, joiden voittoa täytyy toivoa - aivan riippumatta siitä saisiko siten "Espanjan kysymys" lopullisen ratkaisunsa - on minusta kuitenkin ollut syytä kerrau selvittää näitä käsitteitä, koska niiden kanssa on tehty paljon "ofog". Ranskan hallituksen politiikka tässä kysymyksessä - varsinkin ottaen huomioon täällä vielä vallitsevan sananvapauden - on ollut mitä vaikein; painostus vasemmalta on ollut suuri ja BLUMin vastustajat taas ovat lehdissään ankarasti kritikoineet hallitusta julaisten sekä oikeita että vääriä tietoja ranskalaisesta avusta punaisille, joita tietoja ulkomaalaiset lehdet ovat käyttäneet omiin tarkoituksiinsa. En epäile kuitenkaan hetkeäkään väittää - ja siinä lienee Englannin hallitus samaa mieltä - että Ranskan hallituksen tahto on ollut vilpitön. Elkäämme liioin unohtako että Italia ja Saksa toimivat Espanjan kysymyksessä peittelemättä siihen suuntaan että toinen taistelevista puolueista voittaisi, Englannin ja Ranskan toiminnan sensijaan tähdätessä aivan toiseen päämäärään, siihen näet ja yksinomaan siihen että Espanjan sisäinen sota ei pääsisi degeneroitumaan yleiseurooppalaiseksi konfliktiksi. Senvuoksi toiset puhuvat eri kieltä kuin toiset ja siitä ovat aiheutuneet ja jatkuvasti aiheutuvat nuo lukemattomat väärinkäsitykset ja sanontain epätarkkuudet.

Palaan vielä Saksan vastaukseen. Ranskan lehdistö huomauttaa että jos "vapaashtoisten" kielto tehdään riippu-

vaksi siitä että Espanjassa jo olevat ulkomaalaiset on kutsuttava pois, aiotusta toimenpiteestä ei voi tulla mitään, koska todelliset vapaaehtoiset eivät tunnusta mitään maansa hallituksen käskyjä ja että nämät hallitukset siis ovat voimattomia tämän ehdon täyttämään.

Koska puuttumattomuuskomitean toiminta on osoittautunut peräti vaikeaksi on samoin vähän luultavaa että aiottu toimenpide on toteutettavissa jos sen ehdoksi tehdään Lontoon suunnitelmien totaliteetin realisointi samanaikuisesti.

Oli miten oli, näyttää kuitenkin tällä hetkellä siltä että Englanti osoittaakseen ehdotonta neutraliteettiaan ryhtyy kieltämään omien kansalaistensa siirtymistä Espanjan taistelevien joukkoihin, jälleen voimaansaattaen erään vanhan lain vuodelta 1870, toivoen muiden menettelevän samoin. Ranskan hallitus on tähän ilmoittanut Englannin suurlähettiläälle olevansa valmis tähän yhtymään, jos muutkin kyseessäolevat hallitukset näin menettelevät, sekä heti parlamentin kokoontuessa huomenna ryhtymään asian aiheuttamiin lainsäädännöllisiin toimenpiteisiin. Olen omasta puolestani vakuutettu siitä että ainoastaan nopea ja päättäväinen toiminta Lontoon ja Pariisin puolelta voi tämän asian poistaa päiväjärjestyksestä.

x x
x

Kuten oli odotettavissa, Saksan laivastodemonstratio espanjalaisissa vesissä oli, kuten useimmat virkaveljenikin täällä luulivat, lähinnä ele eikä yritys ajaa asioita kiehumapisteeseen saakka. Ja se ultimaattumi, jonka Saksan sikäläisten laivojen ylipäällikkö antoi Valencian hallitukselle

Palos-laivan lastiin nähden, oli luonteeltaan varsin vaaraton.

En uskalla väittää missä määrin Saksan eräänlaiseen sordiinotaktiikkaan tällä kulmalla parin kolmen viime päivän kuluessa ehkä on vaikuttanut se vielä hämärään peittyvä mutta eräitä muotoja jo saamaisillaan oleva huhu että Ranskan ja Saksan hallitusten välillä olisi käynnissä tunnustelemisia neuvottelupohjan löytämiseksi. En uskalla sanoa paljonko totta on väitteessä että joulun alla Ranskan hallitus olisi Berliinissä antanut ymmärtää että se on valmis kannattamaan Saksan sellaisia pyrkimyksiä, jotka voisivat helpottaa sen sisäistä taloudellista painostusta, s.o. siirtomaakysymyksessä ja kysymyksessä raaka-aineiden saannista. En tiedä liioin onko perää siinä että RIBBENTROPP olisi sanonut Foreign Officessa että Saksan hallitus on valmis hyväksymään ranskalais-venäläisen sopimuksen, jos sen edellyttämä, avunantoklausulin voimaanastumisen edellä käyvä välitystehtävä (arbitrage) annetaan kansainväliselle instanssille (mihin EDEN muka olisi vastannut että sellainen instanssi on olemassa, nimittäin Genève, ja että sopimuksen mainittu klausuli juuri edellyttää Genève'in arbitragea). Oli miten oli, lehdissä on jatkuvasti puhuttu käynnissä olevista keskusteluista ja kieltämätöntä mielestäni on että Matinin tunnetun yleissihteerin Marcel KNECHTin käynti Berliinissä joulun alla ja tienoissa on tapahtunut hallituksen tieten ja sen myötävaikutuksella. Muutamia päiviä paluunsa jälkeen Berliinistä Marcel KNECHT lounailli luonani ja ymmärsin hänen puheestaan että tämä kysymys oli ollut hänelle päätehtävänä Berliinissä.

Tunnettuahan on että Matin edustaa Ranskan raskasteol-

lisuutta, jonka käsissä se on. Tästä johtuu ensinnäkin että Matin on mahdollisimman antimoskovalainen. Ei ole sitä päivää ettei lehti, useimmiten ensi sivulla ja pääkirjoituksissakin, sisältäisi hyökkäyksiä Moskovaa vastaan, räikeitä paljastuksia siellä vallitsevista oloista j.n.e. Sivumennen sanoen on Matin tästä syystä viime aikoina suhtautunut meihin myötämielisesti, mikäli se Suomesta on julaissut uutisia, ja on ehkä oireellista että Marcel KNECHT omasta lotteestaan on pyrkinyt tuttavuuteeni ja että Matinin uusi päätoimittaja ROUJON joulun alla ja uudenvuoden välillä niinikään omasta alotteestaan pyrki puheilleni.

Jätän tässä yhteydessä syrjään että Marcel KNECHT, kuten ilmeisesti Matinin toimitus, toivoo lähentelyä Yhdysvaltoihin, jotavastoin heidän suhtautumisensa sekä Englantiin että Italiaan on kylmähköä. KNECHT sanoi seuraavat sanat, jotka heti panin paperille: "Katson että Ranskan päätehtävä on lähestyä Yhdysvaltoja.[x)] Senjälkeen tulee meidän lähestyä Saksaa, jonka kanssa sovinto ei ole mahdoton. Berliinissä äskettäin käydessäni sain sen varman käsityksen että kaikki siellä todella haluavat sovintoa Ranskan kanssa." En tässä yhteydessä puutu tähän kysymykseen lähemmin, saamme tilaisuuden siihen vielä palata. Mutta täällä monikin uskoo siihen että HITLER valtaantulonsa neljäntenä vuosipäivänä tulee pitämään suuren rauhanpuheen, johon BLUMin hallitus tarttuisi. Sen vahvisti minulle myöskin KNECHT, että BLUM on täydellisesti Saksan kanssa tehtävän sovinnon puolella ja lisäsi, mikä myöskin

x) Olen viime aikoina kuullut kaikennäköisiä yksityiskohtia Ranskan pyrkimyksistä lähennellä Yhdysvaltoja. Paraikaa etsiskellään uutta suurlähettiläästä sinne lähetettäväksi, joka panisi alulle Yhdysvaltain kanssa suunniteltuja erinäisiä kaupallisia ja rahasopimuksia, joista osaksi toivotaan vastapainoa 40 tunnin työ-

(jatk. siv. 9)

on tunnettua, että samaa ei voi sanoa HERRIOT'sta. Ylihuomenna saapuu FRANÇOIS-PONCET Pariisiin ja luullaan että hänellä on taskussaan joitain positiivisia neuvotteluehdotuksia HITLERiltä. Vaikka Berliinin lehdistö tänään raivoaa Ranskaa vastaan Marokon vuoksi,x) xx) se siitä huolimatta samalla puhuu neuvottelujen mahdollisuudesta. Qui vivra verra. Paras olla olematta liian optimistinen.

Holma

---

x)
(jatk. sivulta 8)
viikon aiheuttamille taloudellisille vaikeuksille. Tässä suhteessa on kaikessa hiljaisuudessa tunnusteluja jo tehty. Käsitys täällä on että ROOSEVELT ei ole näille lähentelyoireille vieras.

xx)
josta seur. raportissa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: V

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 3.

Ministeri Holma.

12/1 1907.

5000—10—25 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 89-18

Pariisissa tammikuun 13 p:nä 1937.

3 80 Val. 8 -37.

18/1-37

OSASTO

5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini n:o 3, joka käsittelee aihetta:

Tilanne vuoden vaihteessa. III.

Holma.

UE 13: A 4.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

Pariisi ssa 12 p:nä tammi kuuta 19 37.

3/80 Val. S -37.

18/1-37

Asia: Tilanne vuoden vaihteessa. III.

5 C6

Espanjan juttu oli äkkiä saamaisillaan uuden komplikation sen johdosta että maailmalle levisi tietoja saksalaisten insinöörien, työmiesten y.m. infiltroitumisesta Espanjan Marokkoon. Huolimatta dementioista on todettava että jo pitkän aikaa on liikkunut yhä vahvistuvia huhuja saksalaisten yrityksistä imeytyä kiinni Afrikan luoteiskulmaan ja erinäisille espanjalaisille ja portugalilaisille saarille. Kävisi liian pitkäksi tässä ruveta luettelemaan yksityiskohtia. Mainitsen vain sivumennen että Marcel KNECHT (Matin), joka ei ole mikään Saksan vihaaja, minulle kertoi m.m. että entinen englantilainen vaikutus esim. Azorien saarilla on häviämässä ja että siellä saksalainen leima yhä selvemmin on huomattavissa.

Jos kohta englantilais-italialainen sopimus on ainakin väliaikaisesti järjestänyt kysymyksen status quosta Välimerellä ja Ranska siten jossain määrin rauhoittunut Baleaareihin nähden, on kuitenkin ilmeistä että Ranskalle Espanjan kansalaissota, paitsi että se merkitsee sille suurta vaaraa omien kommunistiensa vuoksi, tuottaa sille monia huolia afrikalaisten alusmaittensa xxxxxx tähden. Marokosta ovat espanjalaiset vetäneet

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

pois suuren osan siellä muuten olevista joukoistaan, ja Marokossa itsessään samoinkuin Algeriassa on tyytymättömyyttä, jota kaiken maailman kommunistit ylläpitävät, siinä toimien, kuten minulle sanoi Puolan suurlähettiläs, "paradoksaalisesti kylläkin käsikädessä saksalaisten kanssa." Lucien ROMIER Figarossa samoinkuin Times koettivat pari päivää sitten selittää että Espanjan sodan päätyttyä kaikki ulkomaalaiset äkkiä sieltä karkotetaan, koska huuto "Espanja espanjalaisille" tulee olemaan yleinen tunnussana. Gibraltarin kannalta tämä toteamus on tärkeä, mutta yhtä hyvällä syyllä voidaan kysyä, onko takeita siitä ettei Espanjaan taikka vastaiselle Afrikan puolelle synny uusia "gibraltareja". Tämä on Ranskan politiikan tämänhetkisiä tärkeimpiä probleemeja. Tätä taustaa vastaan saa selityksensä että Ranskan sotaministeri äskettäin vieraili Toulonissa ja että Ranskan laivastoministeri paraikaa asiantuntijoiden seurassana on tarkastusmatkalla Algeriassa. Puhutaan DALADIER'n matkasta Marokkoon lähipäivinä, samoin mahdollisista laivastodemonstratioista Marokon vesillä y.m. Lyhyesti: Ranskan hallitus on tässä asiassa valveillaan ja tietää että sen takana on Ranskan kansa, puolueisiin katsomatta, yhtenä miehenä. Quai d'Orsaylla on viime päivinä pidetty neuvotteluja armeijan ja laivaston johtohenkilöiden kanssa näistä kysymyksistä.[x)]

Suurta huomiota herätti senvuoksi Ranskan lehdistössä

---

x) Englannin sotaministeri pari päivää sitten kävi täällä. Lehdissä selitettiin että matka oli yksityisluontoinen, mutta tiedän varmuudella että hänellä oli keskusteluja ministeri DALADIER'n, s.o. sotaministerin kanssa.

muutama päivä takaperin se seikka että "Angriff" väitti Ranskan afrikalaisten siirtomaiden siinä määrin bolshevisoituneen että ne muka olisivat tulleet vaaraksi muille siirtomaille, lue: Italialle.[1x] Kohta senjälkeen (9/1) pamahti täällä pommi, kun yleisölle tiedotettiin eri lähteistä tulleita tietoja saksalaisten jatkuvista hommista Espanjan Marokossa. On mielestäni olemassa vain yksi selitys Saksan lehdistön rajun vastahyökkäyksen ymmärtämiseksi, se näet että tämä Marokon asia tuli Berliinille, jossa samassa hengenvedossa jatkuvasti puhutaan neuvottelujen mahdollisuudesta Pariisin ja Berliinin välillä ja SCHACHTin mahdollisesta matkasta Pariisiin,[xx] erittäin sopimattomalla hetkellä. Saksan virallinen dementia, joka jyrkästi kieltää saksalaisten "joukkojen" (Truppen) olemassaolon Espanjan Marokossa, ei itse asiassa sano mitään, koska ei ole ollut puhettakaan mistään sotilaallisista joukoista siellä vaan insinööreistä, asiantuntijoista, työmiehistä y.m. Völkischer Beobachter menee niin pitkälle että väittää PERTINAXin ja muiden ranskalaisten sanomalehtimiesten ilmeisesti "ottaneen liian monta ryyppyä" (sic!) ennenkuin olivat asiasta kirjoittaneet. Toisaalta Saksan radio lähetti maailmalle kolme vastateesiä: 1) että Ranska varustautuu valtaamaan Espanjan Marokon, 2) että Kataloniaan rajoittuva Etelä-Ranska juuri on erottautumassa omaksi tasavallaksi, missä keskushal-

---

x) Tätä taustaa vasten saa erikoisen värityksensä myös Völkischer Beobachterin hienotunteinen huomautus pari päivää sitten että muka Tsekkoslovakia on bolshevisoitumassa ja siten joutumassa vaaraksi naapureilleen!

xx) Myöhemmin: SCHACHT saapuu Pariisiin t.k. 16 p:nä.

lituksella ei enää ole auktoriteettia, sekä 3) että Léon BLUM on verrattavissa keisari Wilhelmiin, koska hänellä muka on samanlaisia ambitioita Marokossa kuin keisariparalla ("der Pantersprung", Agadir y.m.)! Radiossa luuli kuulleensa väärin, niin mahdottomilta nämä väitteet x) tuntuivat, mutta seuraavana päivänä osoittautui, ettei ollut kysymys erehdyksestä. Ranskan lehdet suhtautuivat kaikki näihin tietoihin ainoalla mahdollisella tavalla, s.o. niitä lainkaan kommentoimatta, mutta luulen että Quai d'Orsay oli tätä menetelmää suositellut, koska se ei liioin halua että Pariisin ja Berliinin välejä taasen pingoitetaan, ja olen lukevinani tästä kuten HITLERin ja Ranskan suurlähettilään eilisestä rauhaa painostavasta keskustelusta, että molemmin puolin pyritään estämään uusia väärinkäsityksiä, jotteivät suunnitellut mahdolliset neuvottelut, joista edellisessä raportissani puhuin, etukäteen tehtäisi mahdottomiksi.

On monasti Helsingissä viime vuosina naurettu niille jotka ovat uskaltaneet puhua Saksan jatkuvasta massiivisesta aseistautumisesta. Kuinka ilkuttiinkaan kaikkialla pohjoismaissa vielä pari vuotta sitten ranskalaisia siitä että olivat levottomia ja hermostuneita. Kaikki huhut Saksan varustautumisesta ja "Mein Kampf"-ohjelman toteuttamisyrityksistä ovat kuin ovatkin osoittautuneet ei vain oikeiksi vaan mieluummin liian heikoiksi. Tätä taustaa vastaan katson myöskin nyt huhuja Marokon kulmalta, mihin vielä saanemme ~~mikäm~~ monasti aiheen palata. Suosittelen vain luettavaksi sen, minkä Timesin Tangerissa

---

x) Kräät Berliinin lehdet puhuivat jopa Ranskan "vaarasta Gibraltarille" - tämä yritys saada kiila Lontoon ja Pariisin väliin oli todella liian räikeä.

oleva kirjeenvaihtaja tänään kirjoittaa lehdessään Saksan vaikutuksesta Marokossa. Jollei Ranskan hallituksella olisi ollut varmoja tietoja huhujen todenperäisyydestä edes jossakin suhteessa, se ei olisi tehnyt tunnettua démarcheaan Espanjan Marokossa olevan korkeimman edustajan luona. x)

x x
x

Yhdysvaltain suurlähettiläs täällä samoinkuin hänen virkaveljensä Berliinissä ovat molemmat Marcel KNECHTille sanoneet, että jos FRANCO sortuu, Portugal yksintein bolshevisoituu. Sivumennen sanoen on vaikea käsittää, miksei Washington, jos se virallisesti näin ajattelee, ajoissa ryhtynyt toimenpiteisiin lentokoneiden viennin estämiseksi Espanjan punaisille.

KNECHT joka tämän minulle kertoi huomautti että on tapahtunut käännös Portugalin ulkopolitiikassa sikäli että SALAZAR ei enää ota ohjeitaan Lontoosta vaan Roomasta ja Berliinistä. Tulee kysyneeksi itseltään, piileekö tässä, paitsi luonnollista itsepuolustusyritystä, yritys Portugalin puolelta yksintein koettaa vapautua Lontoon holhouksesta. Tästä voinee min. WINCKELMANN antaa luotettavampia tietoja, en ole kuitenkaan tahtonut olla siitä mainitsematta, koska sekin puolestaan osoittaa millaisia tulevaisuuden perspektiivejä Espanjan itsessään mittasuhteiltaan pieni kansalaissota voi avata.

x x
x

---

x) Ranskan oikeuksista ja velvollisuuksista Marokon espanjalaisessakin vyöhykkeessä (sop. v:lta 1912) kts. esim. STRUPP, Wörterbuch des Völkerrechts und der Diplomatie II 450.

Sen lisäksi mitä edellisessä raportissani puhuin Välimeren statua quon merkityksestä muillekin Välimeren rantavalloille kuin Italialle, on syytä mainita että Ranskassa viime päivinä vakavasti on pelätty Turkin hallituksen ryhtyvän johonkin odottamattomaan tekoon Aleksandretten sandshakin kulmalla, koska muka KEMAL pelkää kysymyksen pitkittymisen Kansainliitossa rajoittavan hänen voitonmahdollisuuksiaan. Jos kohta tämä diktaattori tähän saakka on tyytynyt maansa sisäisten olojen järjestämiseen ja ulkopolitiikassaan ankkuroitunut Genève'iin, on tietysti pelättävissä että hänkin alkaa seurata kuuluisien esikuviensa esimerkkiä. On mahdollista jopa luultavaa että Ranska on tehnyt siinä tyhmyyden ettei se Montreux'n yhteydessä suostunut sellaiseen assistance mutuelle-sopimukseen Turkin kanssa, joka sillä on Venäjän kanssa ja jollaista Turkki viime kesänä Ranskalle ehdotti. Minulle kertoi niihin aikoihin Genève'issä PERTINAX, mitenkä Ranskan delegatiossa oltiin tästä asiasta eri mieltä ja että PAUL-BONCOUR, joka johti Ranskan delegatiota Montreux'ssä, oli kuohuksissaan DELBOSille siitä ettei otettu tätä tärkeätä askelta. Ranskan hallitus sitä ei tahtonut senvuoksi, että se pelkäsi Italian siitä loukkaantuvan, koska Italian ja Turkin intressit itä-Välimerellä kuten tunnettua monessa tärkeässä kohdassa ovat - ja varsinkin silloin olivat - ristiriidassa keskenään. Sanotaankin että KEMALin alussa mainittu uhka, joka olisi ilmennyt joukkojen keskittämisen muodossa mainitun riidanalaisen alueen rajalla - mikä tosin Ankarasta käsin dementoidaan -, olisikin enemmän tarkoitettu Italiaa kuin Rans-

kaa vastaan, joka vain on alueen mandatääri, toisin sanoen Ankara pelkäisi että jollei se nyt ota aluetta haltuunsa, Ranskan mandaatti jonain kauniina päivänä voi muuttua Italian suvereniteetiksi.

Meidän kannaltamme asia on sikäli kiintoisa että Ruotsin ulkoministeri on Kansainliiton neuvostossa tämän äskkiä araksi käyneen kysymyksen raportööri.

Meitä kiinnostaa asia myöskin seuraavasta syystä. Täkäläisen ulkoministeriön Afrikan ja Etu-Aasian osaston päällikkö, kreivi SAINT-QUENTIN - sama mies joka on nimitetty suurlähettilääksi Roomaan mutta jonka matka tunnetuista syistä yhä lykkääntyy - minulle soitti pari päivää sitten pyytäen saada minua tavata. Hän kertoi minulle ulkoministeriön paraikaa valmistelevan ehdotusta Aleksandretten sandshakin autonomia-statuutiksi ja tämän luonnoksen perustuvan etupäässä Ahvenanmaan saarten itsehallinnon muotoon! Olen senjälkeen jatkuvasti ollut hänen kanssaan yhteydessä antaen hänelle kaiken täällä olevan ranskankielisen aineiston sekä suullisia selityksiä Ahvenanmaan saarten itsehallinnosta. Otaksun että tästä tullaan keskustelemaan Turkin ulkoministerin saapuessa lähipäivinä tänne ennen neuvoskokousta, joka tästä syystä on lykätty kolme päivää eteenpäin.

x x
x

Ranskan parlamentin 811 jäsentä on Kamarille jättänyt lakiehdotuksen koskien Espanjaan pyrkivien vapaaehtoisten kieltoa. Lakiehdotus, joka riistäisi kansalaisoikeudet jokai-

selta joka lainvastaisesti liittyy Espanjan jompaankumpaan armeijaan samoinkuin niiltä Espanjassa jo olevilta jotka eivät kuukauden sisässä lain astuttua voimaan palaa kotiseudulleen ja joka edellyttää sekä vankeusrangaistuksen että korkeita sakkoja värvääjille ja propagandisteille, on paraikaa Kamarin asianomaisessa valiokunnassa käsiteltävänä. Koska hallituksen puolelta on odotettavissa samanlainen lakiehdotus, valiokunta todennäköisesti tulee antamaan mietintönsä molemmista samaan aikaan.

Holma.

selta joka lainvastaisesti liittyy Espanjan jompaankumpaan armeijaan samoinkuin niiltä Espanjassa jo olevilta jotka eivät kuukauden sisässä lain astuttua voimaan palaa kotiseudulleen ja joka edellyttää sekä vankeusrangaistuksen että korkeita sakkoja värvääjille ja propagandisteille, on paraikaa Kamarin asianomaisessa valiokunnassa käsiteltävänä. Koska hallituksen puolelta on odotettavissa samanlainen lakiehdotus, valiokunta todennäköisesti tulee antamaan mietintönsä molemmista samaan aikaan.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 4.

Ministeri Holma

20/1 1937

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ
N:o 168-38

Pariisissa tammikuun 22 p:nä 1937.

4 80 Sal. D 37.

25/1-37

5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetystö täten kunnioittaen oheisena lähettää ministeri HOLMAn raportin n:o 4, joka käsittelee aihetta:

Sisäinen tilanne Ranskassa vuoden vaihteessa.

V.a. Asiainhoitaja: E. D. Lommo

UE 13: A 4.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 4.

Pariisi ssa 20 p:nä tammi kuuta 1937.

4 80 Val. D 17.

25/1-37

5 C6

Asia: Sisäinen tilanne Ranskassa vuoden alussa.

Ei ole pienintäkään epäilystä siitä etteikö sisäinen tilanne Ranskassa viime viikkoina olisi huomattavassa määrässä selviytynyt ja parantunut. Jo radikaalipuolueen selvä kannanotto kommunismiin nähden lokakuussa Biarritzin puoluekokouksessa oli oireellinen samoinkuin sen ulkopoliittisen parlamenttikeskustelun tulos josta tein selkoa raportissani n:o 54. Paras todistus tästä kehityksestä on että viime vaalien jälkeen toimitetuista 7 uusintavaaleista kaikki paitsi yhdet (Orthez) ovat antaneet tuldkseksi noin 30 % keväistä pienemmän kommunistisen äänimäärän.

Toinen tosiasia on että lakot äkkiä ovat lakanneet. Tällä hetkellä lienee koko Ranskassa 3000 lakkolaista (suhteellisesti tämä vastaisi noin 300 lakkolaista meillä). Ainoakaan tehdas ei ole enää lakkolaisten käsissä (occupé). Viimeiset lakkoilmiöt ovat sitäpaitsi luonteeltaan olleet taloudellisia eikä poliittisia. Tämä ilahuttava ilmiö perustuu siihen että sekä työnantajat että työnottajat ovat työriidoissaan jo kaikkialla ottaneet käytäntöön kamarien vuoden lopussa hyväksymän lain obligatoorisesta välityksestä joka, kaikesta siihen kohdistetusta arvostelusta huolimatta, on osoittautunut Ranskan oloi-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

hin erittäin hyvin soveltuvaksi.

Se joka elää täällä näkee sitäpaitsi päivittäin kehityksen kulkevan rauhallisempaan suuntaan kuin mikä oli laita vaaleja seuranneitten kuukausien aikana. Elämä Pariisissa, katuliikenne, liikkeitten ja makasiinien tulvillaan oleminen ostajia, hotellien hyvä aika joka todistaa ulkomaalaisten uudestaan tänne virtailevan, teatterien, ravintoloiden ja kahviloiden täytenä olo ynnä monet muut seikat todistavat että liiottelematta ainakin voi sanoa kulutuksen nousseen, taikka kuten sen formuloi niinkin hallituksen vastaisessa lehdessä kuin on Figaro sen ekenoominen erikoistuntija Lucien ROMIER "une reprise de consommation est incontestable". Joulupyhinä oli liikenne Pariisissa sellainen ettei voinut ajaa kaupungin läpi ja suuriin makasiineihin oli miltei turha pyrkiä. Olen kysellyt useilta liikemiehiltä eri aloilta heidän mielipidettään ja myöntävät he kaikki ettei viiteen vuoteen ole ollut sellaisia joulumarkkinoita.

Lisätodistuksena mainitsen vielä että varojen kanto on huomattavasti edullisempi tänä vuonna kuin vastaavana aikana viime vuonna, että asuntojen kysyntä on siinä määrin kasvamassa että 2 - 3 huoneen huoneistoja jo on vaikea saada.[x] Pörssissä vallitsee suuri kysyntä kaikilla aloilla.

Kaikkeen tähän vaikuttaa tietysti yleismaailmallinen suhdannetilanne ja heräävä luottamus siihen ettei sotaa ole pelättävissä, sekä ennenkaikkea devalvatio huolimatta, sitä

---

x) Kalliitkin suuret asunnot alkavat tehdä kauppansa: niinpä allekirjoittaneen asumassa talossa, jossa pitkän aikaa on asunut vain kaksi perhettä, useimmat kerrokset ovat uudelleen vuokratut.

seuranneesta hintatason merkittävästä noususta. Kulta hakeutuu uudelleen markkinoille vilkastuttaen luonnollisesti kysyntää. Ranskan vienti vuonna 1936 ei enää ollut pienempi kuin vuonna 1935,[x] ja tosiasia että tuonti oli kasvanut 5 miljaardilla vuonna 1936 edelliseen verrattuna todistaa sekin että maassa on rahaa liikkeellä.

Tietysti on niitä jotka selittävät että nousu olisi ollut vielä nopeampi ilman Léon BLUMia ja hänen hallitustaan ja toisia taas jotka selittävät kaiken hyvän juuri hänestä johtuneen! Totuus lienee keskivälillä, tarkastelkaammepa sitä.

Niin merkilliseltä kuin kuuluukin Léon BLUM on äkkiä tulemassa sanoisinpa populääriksi henkilöksi! Kunnioitus häntä kohtaan on vastustajainkin leirissä kasvamassa. Häntä jota luultiin doktrinääriseksi ja passiiviseksi haaveilijaksi, raffinoiduksi herkuttelijaksi ettemme sanoisi snobbiksi, on äkkiä osoittautunut - kuten hän itse eräälle tuttavalleni äskettäin sanoi: omaksi suureksi hämmästyksekseen - aktiiviksi valtiomieheksi. Tämä on useimpien kolleegojeni käsitys, ja jotten näyttäisi subjektiiviselta otan seuraavaan muutamia objektiivisia lausuntoja Léon BLUMin casuksen valaisemiseksi. Antverpeniläisessä oikeistolehdessä kirjoittaa sen oikeistolainen kirjeenvaihtaja Pariisista otsakkeella "Un grand parlementaire" arvostelun Léon BLUMin toiminnasta, jonka liitteenä oheistan. Se on kirjoitettu t.k. 3 p:nä, siis parlamentin istuntokauden juuri loputtua.

---

x) Koska v. 1936 alussa vienti edelleen oli laskusuunnassa, ei vuoden kokonaistilastosta kuitenkaan sinänsä käy ilmi loppuvuoden noususuunta.

Pari päivää myöhemmin kirjoitti Times, luodessaan katsauksen Ranskan päättyneeseen parlamenttikauteen ja Léon BLUMin saavutuksiin ja asemaan, samaan suuntaan antaen täyden tunnustuksen Léon BLUMille sekä sisä- että ulkopoliittisesti sanoen m.m.: "A la vérité, M. Léom BLUM a si peu fait le jeu de Moscou que ses alliés communistes, agacés par la tenacité d'homme d'Etat avec laquelle il a maintenu sa politique de non-intervention en Espagne, lui ont retiré leur appui au moment d'un vote critique". Samaan henkeen kirjoitti myös samoihin aikoihin sellainen oikeistolehti kuin Morning Post.

Konsulimme Strassburgissa, oikeistolainen, joka muutama kuukausi takaperin vielä minulle maalasi jos jonkinnäköisiä paholaisia seinälle, kävi luonani pari päivää sitten ja myönsi tilanteen kehittyvän ilahuttavasti sekä poliittisesti että taloudellisesti, käyttäen erittäin kauniita sanoja hallituksen päämiehestä, joka "ei enää ole puolue- vaan kansanjohtaja". Hän sanoi jopa että hänen mielestään "vallankumous jo on tapahtunut", sillä ne reformit, jotka on tehty ja jotka miltei kaikki olivat välttämättömät, merkitsevät todellisuudessa vallankumousta - monissa vanhoissa ranskalaisissa piireissähän edelleen katsotaan että jokainen reformi on vallankumous!

Erikoisesti ansaitsee mainitsemista että Puolan täkäläinen suurlähettiläs äskettäin tullessaan luokseni juttelemaan erittäin alleviivatusti puhui olojen parantumisesta tässä maassa. Pidän varsin uskottavana, varsinkin kun ajattelen millaisia lausuntoja Ranskasta Puolan suurlähetystössä aikaisemmin säännöllisesti kuulin, että Puolan virallisen ulkopolitiikan

viimeaikainen sanoisinko vähemmän anti-ranskalainen väritys - en uskalla siitä sanoa sen enempätä - on yhteydessä täkäläisen uuden suurlähettilään käsityksen ja senmukaisten raporttien kanssa. Pari päivää sitten suurlähettiläs sitäpaitsi jätti Ranskan ulkoministerille Polonia Restitutan suurristin.

Kun marraskuussa kävin Suomessa en olisi uskaltanut ennustaa Léon BLUMin hallituksen elävän yli joulukuun budjettikäsittelyn. On kuitenkin todettava ettei ainoanakaan hetkenä budjettikeskustelun aikana hallituksen asema ollut vaarassa. Ja kaikki myöntävät että Léon BLUM ihailtavan taitavasti ajoi läpi molemmissa kamareissa veroreformin, obligatoorisen välityksen ja muut huomattavat reformilait, jotka kaikki, tosin osaksi muunneltuina, hyväksyttiin molemmissa kamareissa joulukuun kuluessa.

Uuden hallituksen muodostaminen, joka jo häämötti taivaanrannalla viime marraskuun tienoilla, on näinollen lykkäytynyt toistaiseksi. Parlamentin uudelleen kokoontuessa pari päivää sitten, hallituksella, odottamattomia sattumia lukuunottamatta, ei näytä olevan erikoisia kallioita tai riuttoja edessään. Léon BLUMin asema on vielä entisestään vahvistunut sen kautta että hän sai kommunistit mukaan lakiehdotukseensa koskien vapaaehtoisten Espanjaan lähdön estämistä, jollaista tulosta tuskin edes Lontoo odotti. Onhan tosiasia että sekä puuttumattomuussopimuksessa että vapaaehtoisten kysymyksessä kommunistit ovat nolentes volentes taipuneet päätökseen joka on ollut aivan vastakkainen heidän saarnaamilleen teorioille.

Kaiken tämän rinnalla on jossain määrin siirtymässä

taka-alalle itsessään niin peräti huolestuttava kysymys valtion finansseista. Palaan tähän kysymykseen toiste, mainitsen vain että ent. raha- y.m. ministerin Georges BONNET'n nimitykseen suurlähettilääksi Washingtoniin kiinnitetään hyvin suurta huomiota ja suuria toiveita. Rahaministeri on antanut ymmärtää että tunnusteluja punnan, frangin ja dollarin stabilisoinnista olisi käynnissä. Ilmassa on eräänlainen taloudellisen ja rahallisen lähemmän/ ranskalais-englantilais-amerikkalaisen /yhteisymmärryksen kevättuoksu. RUNCIMANin ja NIEMEYERin matkat Washingtoniin kuuluisivat optimistien mukaan tähän samaan käsitepiiriin.

Sen lisäksi mitä kolmessa edellisessä raportissani olen sanonut Ranskan ulkopolitiikasta vuoden vaihteessa on tänään vielä todettava, että Ranskan hallituksen ja yleisen mielipiteen tyyneys GOERINGin Rooman-matkan johdosta eilen osoittautui täysin oikeutetuksi sen puheen kautta jonka EDEN piti alahuoneessa ja joka selvää selvemmin lyö kiinni vielä kin kerran englantilais-ranskalaisen yhteisymmärryksen. Kun monelta taholta on annettu ymmärtää että englantilais-italialaisen herrassopimuksen status quo-klausula sulkisi pois itsenäisen tasavallan installoitumismahdollisuuden Kataloniaan, jonka käsityksen MUSSOLINI itse pari päivää sitten eräälle sikäläiselle lehtimiehelle antamassaan haastattelussa omaksui, EDEN eilen katkaisi tältä käsitykseltä siivet täydellisesti. Adressi Saksaan, joka sai odottamattoman vakavan varoituksen (avertissement) muodon, ei voinut olla selvempi. Puhe pani myös sulun sille käsitykselle, että Englanti muka olisi ilman muuta saatavissa mukaan MUSSOLINIn ja GOERINGin mahdollisia päätöksiä kannattamaan. DELBOS lähtikin eilen hyvällä mielellä

Genève'iin neuvostokokoukseen.

x x
x

Olen kaikesta tästä puhunut näin yksityiskohtaisesti siitä syystä että Suomen lehdistö näkyy jatkuvasti olevan täysin tietämätön siitä mitä tässä maassa nykyään tapahtuu. Samoinkuin on peräti valitettavaa että maailma kaikuu Moskovan värittämiä villejä huhuja meistä, samoin on valitettavaa että meidän lehdistömme enimmäkseen painattaa niitä käsityksiä, jotka emanoivat anti-ranskalaisista tahallisesti väritetyistä lähteistä. Tämä toteamus on sitä tärkeämpi hetkellä jolloin näyttää siltä että vanha oksidentalismi, suurten länsimaisten demokratiojen ihanne, jonka ympärille ryhmittyvät Englanti, Ranska, Yhdysvallat, Etelä-Amerikka, Hollanti, Belgia, Sveitsi, Skandinavian maat y.m. ei ole kuollut vaan päinvastoin on vahvistumassa. Käsitys että olisi maailmalle ja sen rauhalliselle kehitykselle vaarallista jos kansat jakautuisivat kahteen ideologiseen leiriin, kahden iskusanan ympärille, joiden turvissa voisivat ajaa omia itsekkäitä pyrkimyksiä, ei ota voittaakseen alaa näissä maissa. On valitettavaa että viime päivien tiedot lehdissämme Ranskasta, enimmäkseen Suomen Tietotoimiston välityksellä annetut, useissa tapauksissa poimivat kaikennäköisistä ranskalaisista lehdistä sellaisia uutisia, joita voidaan käyttää Ranskaa vastaan. Pisimmälle menivät eräät lehdet ottaessaan viime viikon lopulla palstoilleen täältä tulåen selostuksen siitä mitä Action Française kirjoittaa Perpignanista. Action Française on lehti joka yhtä vähän

kuin kommunistinen L'Humanité edes pyrkii sanomaan totuuden, puhumatta siitä että sen kielenkäyttö on sellainen että sitä lukiessaan sivistynyt ihminen ei voi hyvin. Ainoastaan L'Humanité vetää sille vertoja. Samoin poimitaan lehdistä, jotka tahtovat täällä päästä hallituksen kimppuun keinoista riippumatta ja joissa tämän hetken noususuunta herättää ymmärrettävää pelkoa vasemmiston kasvavista siivistä, uutisia joiden tarkoitus on yksinomaan käydä Ranskan hallituksen kimppuun. Olisi välttämätöntä että joko Tietotoimisto taikka jotkut lehtemme saisivat vakinaisen täällä (eikä esim. Lontoossa) asuvan kirjeenvaihtajan, jonka objektiivisuus olisi taattu. x) Tämä kirjeenvaihtaja voisi puolessa päivässä vakuuttautua siitä että Etelä-Ranska ei ole erottautumassa sovjetti-tasavallaksi! Hän voisi myöskin 10 minuutissa vakuuttautua siitä ettei äskettäinen muutaman tunnin kestänyt maitopuotilakko vaikuttanut elämään missään suhteessa kuten tahtoi asian esittää sinä päivänä Berliner Tageblatt, joka suurin otsikoin ilmoitti maailmalle "Paris ohne Butter", mikä väite sieltäpäin lausuttuna ylittää paradoksaalisenkin. xx)

Asia on ehkä vakavampi kuin miltä se ensi katsomalta näyttää. Suhteitamme Ranskaan ei ole oikeus tällä tavalla laiminlyödä.

H. H o l m a.

---

x) Nykyään on vain Hels.Sanomilla ja Hbl:lla täällä omat kirjeenvaihtajansa. Kumpainenkaan ei kuitenkaan kirjoita poliittisista asioista.

xx) Kun tämän olin kirjoittanut sattui silmiini seuraava otsikko eräässä suom. lehdessä: "Ranskan oikeisto ja Italia (sic!) moittivat ankarasti Kamarin päätöstä" (tark. Ranskan parlamentin yksimielistä päätöstä vapaaehtoisasiassa). Paremmin ei väitteeni todenperäisyyttä voi tukea! (Itse asiaan palaan toisessa yhteydessä.)

Liite.

(Métropole, Antwerpen 4/1 1937).

Un Grand Parlementaire.

La fin de la session des Chambres a franchement dépassé les plus mauvaises traditions; et le désordre inouï, dans lequel ont été prises des décisions de haute importance, n'est pas fait précisément pour rehausser le prestige fort compromis du régime parlementaire. Mais enfin, il ne serait pas juste de ne pas reconnaître le succès personnel d'un de ses meilleurs représentants, le Président du Conseil, M. Léon BLUM.

Qu'on ne se méprenne pas sur la portée de cette observation! Dans le courant de ces semaines dernières, le gouvernement a laissé, aux épines de chaque débat, quelques morceaux d'une considération dont il lui reste moins que ne l'exigerait la décence. Mais la médiocrité même de l'équipe a fait ressortir plus vivement les qualités du chef. Où sont les ministres ? On croit bien que le ministre des Finances se dépense de son mieux pour défendre une cause mauvaise. On sait aussi que le ministre de l'Intérieur montre plus d'énergie que son prédécesseur. Enfin, nul n'ignore qu'aux Affaires Etrangères et à la Défense Nationale des radicaux expérimentés mènent le beau combat contre leur majorité. Ce ne serait pas assez, à beaucoup près, pour sauver la barque officielle d'un naufrage quotidien.

C'est là qu'interviennent la prodigieuse intelligence, la dialectique merveilleuse, la séduction étonnante de M.

Léon BLUM. On le savait assez frêle et de complexion délicate. La vie terrible qu'il mène ne le rend, ce semble, que plus gaillard. Depuis que M. André TARDIEU s'est retiré sur sa montagne de Menton, à mi-chemin entre la mer et le ciel, M. BLUM reste comme un dernier survivant des parlementaires de la grande époque. Dans ce vase clos de la Chambre, dans cette espèce de "club", la qualité de sa technique emporte l'admiration des ses adversaires. S'il voulait, il serait demain, ou après demain, le membre dominant, sinon le chef, du gouvernement d'étiquette indéterminée encore qui entreprendra la restauration française. Selon toute apparence, il ne voudra pas. Cet esprit lucide n'est pas pragmatique. Ses conceptions, hélas, sont messianiques. Son rôle historique serait d'être, pour le bien commun, le Ramsay Mac Donald français. Mais cette idée même, à supposer qu'il s'y fût jamais arrêté, ne lui inspirerait que de l'horreur. "

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 5.

Ministeri Holma

29/1 1937.

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 233-65

Pariisissa tammikuun 29 p. 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
5 80 Vol.: 37.
1/2-37
5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini n:o 5, joka käsittelee aihetta: STALIN-probleemi.

Holma.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

Pariisi ssa 29 p:nä tammi kuuta 19 37.

5 80 Sal.: 37-

1/2-37 -i

5 C6

Asia: STALIN-probleemi.

Eräissä kutsuissa pari päivää sitten missä oli läsnä pari korkeata ranskalaista upseeria y.m. ja missä puhuttiin innokkaasti suurta huomiota herättäneestä NAVACHINin murhasta ja Moskovan uudesta prosessista, jota ei kukaan täällä ymmärrä, eräs läsnäollut, hyvin tunnettua vanhaa venäläistä ruhtinasnimeä kantava pakolainen sanoi seuraavaa.

Eräs hänen sukulaisensa oli ollut STALINin tuttavia yli 30 vuotta sitten Bakussa, kun tämä vielä kävi pappisseminaaria ja ennenkuin omistautui terroristin ammatille. Hän oli jo silloin selvästi antanut ympäristönsä käsittää että hänelle valtaanpääsy on elämänehto jonka edestä kaiken tulee väistyä. STALINin myöhempi kehitys ja ennenkaikkea viimeaikainen toimintansa todistavat, niin sanoi kertoja, vain sitä että hän häikäilemättä, millä keinoin tahansa poistaa ympäriltään kaikki ne jotka voisivat olla vaaralliset hänen pysymiselleen vallan huipuilla. Kun STALINia arvostelee, hän jatkoi, ei pidä senvuoksi etsiäkään mitään ideologista tai doktrinääristä tai aatteellista hänen toiminnastaan vaan yksinomaan vallanhimoa. Ja hän kiinnitti huomiomme siihen että kaikki ne jotka hän nyt

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

prosessien y.m. muodossa poistaa näyttämöltä, ovat kaikki miehiä joilla on ollut ideologinen kiinto itse bolshevistiseen aatteeseen. Hän lisäsi tähän vielä jotain, jota en ole tullut ajatelleeksi, nimittäin että kaikki ne henkilöt jotka hän nyt toimittaa tieltään, ovat sellaisia jotka juuri aatteellisuutensa vuoksi (jonka äärimmäisenä konsekvenssina on maailmanvallankumous) "ont fait le plus mal à l'Europe et à tout le monde", kuten hänen sanansa sattuivat. Koska tämä on kieltämätön tosiasia voisi tietysti tästä vetää sen johtopäätöksen että hän poistamalla nämä vanhan aatteellisen kaartin miehet ympäriltään ehkä luulee vähentävänsä maailman epäluuloisuutta Moskovaan nähden. Mutta jos hän luulee näin, on varmaa että viimeiset prosessit ja muut sentapaiset ilmiöt puolestaan ne taas herättävät muussa maailmassa ainakin yhtä suurta huolestuneisuutta ja vastenmielisyyttä.

En voi tässä yhteydessä olla mainitsematta että Matin tänään ensi sivulla kiinnittää yleisön huomion seuraavaan. RADEK on kuten tunnettua lehdessään innokkaasti puoltanut ranskalais-venäläistä sopimusta. Kun POINCARE kuoli hän kirjoitti lehteensä panegyriikan, jota täällä paljon siteerattiin. Samoin LAVALin käydessä pian kaksi vuotta sitten Venäjällä RADEKin lehti oli tulvillaan Ranskan ja ranskalaisten ihailua, joita kirjoituksia samoin Ranskan lehtien palstoilla paljon lainailtiin. Matin kysyy tämän johdosta että jos RADEKin tunnustukset ovat oikeat, s.o. jos hän ollut salahankkeissa saksalaisten kanssa, kuinka paljon arvoa pitää silloin antaa Venäjän lehdistön vakavuudelle ja eikö ole pelättävissä että

toisia Radekeja piilee kaikkialla, jotka samoin näyttelevät samanlaista kaksoispeliä. Huhtikuuksi suunnitellussa uudessa oikeudenkäynnissä tulee syytettyjen joukossa olemaan BUKHARIN, Isvestijan ent. päätoimittaja, jota tietysti syytetään kaksoispelistä, minkä hän varmasti tulee hänkin myöntämään. Ja kun pari päivää sitten vangittiin TUHATSHEVSKYn adjutantti syytettynä vakoilusta, niin Matinin mielestä tämä ei ole omiaan rauhoittamaan mieliä Ranskassa, jossa on täysi syy herätä kysymään, eivätkö venäläiset vedä täkäläisiä nenästä.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystö raportti n:o 6.

Ministeri Holma

30/1 1937

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 259 - 67

Pariisissa helmikuun 1 p:nä 1937.

UL. OASIAINMINISTERIÖ
8/81 Sal. 1937.
5/2 - 37
RYHMÄ 5
OSASTO C6
ASIA

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini, n:o 6, joka käsittelee aihetta: Ranskan ja Iranin (Persia) välinen konflikti.

Holma.

UE 13: A 4.

P A R I I S I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 6.

Pariisissa 30 p:nä tammi kuuta 1937.

Asia: Ranskan ja Iranin (Persia) välinen konflikti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
8/81 Sal. 1937.
5/2-37
5 C6

Kuten Suomenkin lehdet ovat kertoneet on Iranin shahi äkkiä kutsunut pois lähettiläänsä Pariisista ja keskeyttähyt kaikki Iranin paviljongin valmistelut näyttelyä varten. Tästä varsin suurta huomiota herättäneestä tapauksesta on tähän saakka ollut olemassa vain se tieto että jonkun täkäläisen lehden kirjeenvaihtaja, ranskalaisille sanomalehtimiehille ominaisella ylimielisyydellä ja pintapuolisuudella, on kirjoittanut Iranista ja sen hallitsijasta sopimattomia arvosteluja. Lähettiläs sai asian kuitenkin täkäläisen ulkoministeriön kanssa järjestykseen kun äkkiä ilmestyi uusi komplikatio alussa mainitulla seurauksella.

Tämä uusi käänne, josta eilen sain lähempiä tietoja, on itsessään naurettava jopa burleski. Lähettiläs oli näet tullut asianomaisen virkamiehen (jonka nimeä en vielä tunne) virkahuoneeseen saattaakseen loppuun asian selvittelyn, jolloin tämä luultavasti hieman hermostuneena oli sanonut seuraavat sanat: "Il n'y a pas de quoi fouetter un chat". Kuten tunnettua tämä Ranskassa vulgäärikielessä hyvin tavallinen lauseparsi

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

merkitsee jokseenkin "eihän siitä kannata puhua"[x], mutta asia sai ikävän käänteen sen kautta että sanat chat ("kissa") ja shahi ranskankielessä äännetään samalla tavalla! En tiedä onko asianomainen virkamies tahallaan tehnyt tämän sanaleikin, eikä myöskään käy ilmi miten lähettiläs sen on käsittänyt, oli miten oli, seuraus oli kuitenkin että shahi tunsi itsensä ~~loukatuksi~~ uudelleen loukatuksi ja kutsui pois lähettiläänsä. Aasialaisten diktaattorien kanssa ei pidä leikkiä, he eivät ymmärrä sanaleikkejä.

Ranskalle asia on sikäli vakava että sillä on Persiassa finanssineuvojia, insinöörejä (rautatie- y.m. konsessioneja) sekä huomattavia taloudellisia intressejä. Kaikesta päättäen on kuitenkin konflikti järjestymässä, koska eilen aterioidessani Persian lähetystön kauppa-asiamiehen luona (suuri petroolipohatta) siellä oli kaksi herraa ulkoministeriöstä, joista toinen protokollan varapäällikkö ja tuleva päällikkö, jotapaitsi läsnäolevien joukossa myös oli Persian Lontoossa olevan lähettilään rouva.

Holma.

1/2. P.S. Asia näyttää kuitenkin kääntyneen vakavaksi, koska tänään sain Iranin poiskutsutun lähettilään hyvästijättökortit.

Sama.

---

x) Toisen versionin mukaan hän oli sanonut: "Nous avons assez d'autres chats à fouetter", joka merkitsee jokseenkin samaa mutta joka on pari vivahdusta brutaalimpi lauseparsi.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 7.

Ministeri Holma

30/1 1937.

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 272-70

Pariisissa helmikuun 2 p:nä 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
9/81 Sal. 1937
5/2-37
RYHMÄ 5 | OSASTO C6 | ASIA

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetystö kunnioittaen oheisena lähettää ministeri HOLMAn allamainitut raportit:

N:o 7: Henkilövaihdoksia Ranskan diplomaattikunnassa,

" 8: Keskustelu ruhtinas JUSSUPOFFin kanssa.

V.a. Asiainhoitaja: E. D. Forsma

UE 13: A 4.

P A R I I S I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 7.

Pariisi ssa 30 p:nä tammi kuuta 19 37.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
No 9 81 Sal. 5/2-37
5/2-37
RYHMÄ 5 OSASTO C6 ASIA

Asia: Henkilövaihdoksia Ranskan diplomaattikunnassa.

Raportissani n:o 46 viime vuoden syyskuulta kerroin niistä suunnitelmista joita Ranskan ulkoministeriössä valmisteltiin suuremman "mouvementin" aikaansaamiseksi ulkomaisessa edustuksessa. Kaikki siinä mainitut muutokset ovat jo tapahtuneet paitsi mikäli koskee Ranskan Syyriassa olevaa pääkomissaaria DE MARTELia (joka vasta on 58 vuotias), ja Ranskan Belgiassa olevaa suurlähettilästä kreivi LAROCHE'ia, joka jo on 65 vuoden ikäinen. Edellistä ei kait ole tahdottu kutsua pois ennenkuin Aleksandretten riitakysymys on järjestetty, ja jälkimäinen jää ainakin kevääseen Brysseliin, koska belgialaiset ovat valittaneet Ranskan liian usein vaihtavan siellä edustajaa. LAROCHE'in paikalle tullee kuten jo raportissani 46 mainitsin nykyinen directeur politique ulkoministeriössä BARGETON.

Viimeinen muutos oli suurlähettiläs LABOULAYEn poiskutsuminen Washingtonista (hän on 61 vuotta) ja tunnetun poliitikon Georges BONNET'n nimitys hänen sijalleen. LABOULAYEn poiskutsumista vastusti kauan presidentti LEBRUN, koska hänen tiedossaan oli että presidentti ROOSEVELT piti LABOULAYEsta. Täkäläisten poliittisten ja talouspiirien painostuksesta presidentti kuitenkin lopulta myöntyi.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Georges BONNET on varmastikin erittäin taitava talous- ja finanssikysymysten tuntija, jotapaitsi hän on ollut monet vuodet députénä ja 11 kertaa hallituksen jäsenenä, mutta katsoen siihen ettei hän voi, jollei hän luovu edusmiestoimestaan, jäädä uudelle paikalleen kuin korkeintaan 6 kuukaudeksi, tulee kysyneeksi, voiko tällainen "mission spéciale", johon sitäpaitsi yleisö ja lehdistö ovat kiinnittäneet suuria positiivisia toiveita, olla maan edustukselle onnellinen. Tiedetään sitäpaitsi että Georges BONNET monessa tilaisuudessa on käynyt Léon BLUMin hallituksen kimppuun, jonka vuoksi luullaan että nykyiselle hallitukselle on mieluisampaa jos BONNET on toisella puolen "lätäkön".

x x
x

Kauppaministeriön sopimusosaston johtajan paikalle on BONNEFON-CRAPONNEn jälkeen, jonka omallatunnolla on paljon siitä pahasta mitä Ranskan administratio on aikaansaanut maan kaupalliselle elämälle, nimitetty 29 vuotias mies H. ALPHAND, Ranskan Bernissä olevan ja ~~xxxx~~ ennen sitä Moskovassa olleen suurlähettilään poika. Jos kohta nuori ALPHAND iästään huolimatta jo on inspecteur des finances, mikä edellyttää hyvää monipuolista valmistusta ja jossa asemassa olevia tässä maassa pidetään erittäin vaikutusvaltaisina henkilöinä, on kuitenkin hänen nimityksensä uudelle paikalle ainakin jossain määrin suosikkijärjestelmän tulos. Sen takana on näet HERRIOT, joka on vanhemman ALPHANDin

hyvin läheinen ystävä. Myöskin Léon BLUM on ALPHANDin läheisiä.[x)]

Meilläkin tunnettu pankki- ja talousmies SERRUYS, joka kymmenisen vuotta sitten oli ALPHANDin paikalla, sanoi minulle ALPHANDin omistavan vapaakaupallisen maailmankatsomuksen. Pelkään vain että hän ajanpitkään joutuu samoihin vaikeuksiin kuin kaikki edeltäjänsä itsepäisten senaattorien, maanviljelysministeriön y.m. kanssa ja että hän mahdollisesti tulee suosimaan venäläisiä, joihin sekä HERRIOT'lla että mikäli tiedän hänen isällään on sympatioja. Toistaiseksi emme voi valittaa, sillä senjälkeen kuin kävin hänen luonaan ensimäisellä käynnillä ja hänelle pitkään puhuin puutavarakysymyksestä ja sen ratkaisumahdollisuuksista vain yhteistoiminnassa ranskalaisen puun ja pohjoismaisen puun välillä, osoittautuivat neuvottelijamme seuraavassa kokouksessa kiintiökysymyksistä huomattavasti taipuvaisemmiksi, mikä mahdollisesti on keskustelumme tulokseksi katsottava. Tunnen muuten ALPHANDin seurapiireistä, seurustelemme osaksi samoissa perheissä, ja uskallan toivoa että tämä meille niin tavattoman tärkeä paikka hänen käsissään tulee miellyttävämmäksi meidän kannaltamme "hoitaa" kuin oli laita hänen edeltäjänsä aikana.

H. H o l m a.

---

x) ALPHANDit kuten myös Georges BONNET ovat juutalaisia.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 8.

Ministeri Holma

20/1 1937

5000—10—35 4261

P A R I I S I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 8.

Pariisi ssa 30 p:nä tammi kuuta 1937.

Asia: Keskustelu ruhtinas JUSSUPOFFin kanssa.

...OASIAINMINISTERI
9/81 Sal. 1937
5/2-37
5 C6

Eräässä intiimissä piirissä aterioin eilen m.m. ruhtinas JUSSUPOFFin,x) RASPUTINin murhaajan kanssa. Aterian jälkeen oli minulla hänen kanssaan pitkä keskustelu, josta mielestäni seuraava ansaitsee tulla mainituksi.

Puhuttuamme ensiksi, toisiamme tunnustellen, käsitteestä "inhimillinen" ja hänen huomautettuaan mitenkä sen puutos nykyään maailmaa ja erikoisesti Venäjää painaa, tulin häneltä kysyneeksi, päästäkseni "asiaan", eikö loppujen lopuksi keisarillinen perhe sittenkin ollut jollain tavalla inhimillisyyskäsitteen omaksunut. Vastaus tuli hyvin jyrkässä muodossa, että ROMANOFFit aina ovat olleet niin kaukana inhimillisyydestä kuin suinkin, joka myöskin hänen käsityksensä mukaan oli heidän onnettomuutensa ja surkean häviönsä syy. En voinut olla

x) Kuten tunnettua JUSSUPOFFin äiti Xenia, joka asuu Windsorissa Englannissa, on viimeisen tsaarin sisar. Hänen rouvansa on suuriruhtinatar Irene, jonka isä on Alexander Mihailovitch, tunnettujen muistiinpanojen julkaisija. Ruhtinas JUSSUPOFF, joka asuu nykyään Pariisissa, on suurissa taloudellisissa vaikeuksissa. Hänen puvustaankin saattoi sen nähdä. JUSSUPOFF on 50 korvissa oleva mies, mutta näyttää paljoa nuoremmalta.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tähän sanomatta että meillä on suurella mielenkiinnolla luettu hänen appi-isänsä, suuriruhtinas Aleksander MIHAILOVITCHin muistiinpanoja, joiden johdosta minulla on ollut se käsitys inhimillisyydestä tuossa perheessä, mistä jo puhuin. Keskeyttäen minut ruhtinas sanoi päätään pudistaen: "Inhimillisyyttä ei ollut siinäkään miehessä".

Tämän jälkeen JUSSUPOFF suuresti paheksui sitä, mikä tosin on hänen kannaltaan ymmärrettävissä, että suuriruhtinas Kyrill antoi itsensä nimittää tsaariksi. Tämä seikka, hän sanoi, on kokonaan pirstonut ent. keisarillisen perheen.

Tässä yhteydessä JUSSUPOFF kertoi minulle jotakin joka minulle oli uutta, sen nimittäin että bolshevikit ja heidän kätyrinsä ulkomailla erittäin taitavasti ovat koettaneet henkisesti, taloudellisesti jopa ruumiillisesti paralysoida vanhan keisariperheen jäseniä, minkä naisten avulla, minkä rahoilla, minkä väkijuomilla y.m. Tässä he ovat sangen huomattavassa määrässä onnistuneet, mistä on seurauksena että jos tällä hetkellä tulisi restauratio, ei koko ROMANOFFin perheestä enää olisi hallitsijasuvuksi.

Olen kertonut tämän tarkkaan, hänen sanojaan toistaen, ilman kommentaaria.

Muuten sain tilaisuuden hänelle kertoa erinäistä hänelle ilmeisesti tuntematonta koskien maaliskuun vallankumouksen ja Suomen itsenäisyyden julistamisen välistä aikaa. Siitä ei ole kuitenkaan aihetta tässä kertoa.

x x

x

Mainitsen tässä yhteydessä että samoissa kutsuissa myös tapasin tunnetun sanomalehtimiehen SAUERWEINin, joka minulle tuli kertoneeksi, että kun hän 1934 kävi Suomessa, hän siellä oli tavannut erään henkilön - nimeä hän ei maininnut - joka oli hänelle kaunopuheisesti kertonut siitä mitenkä Suomi tulevaisuudessa tulee ottamaan puolet Venäjää Uralia myöden! Löin asian leikiksi, muuta neuvoa ei ollut. Onko sitten ihme että maailman lehdistö meistä kirjoittaa sellaista kuin se on kirjoittanut.

H. H o l m a.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetyksö raportti n:o 9.

Ministeri Holma

1/2 1937.

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 284-75

Pariisissa helmikuun 3 p:nä 1937.

10/81 Pol. 37.

8/2. 37

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetystö kunnioittaen oheisena lähettää ministeri HOLMAn raportin n:o 9, joka käsittelee aihetta:

Ranskan taloudellinen tilanne.

V.a. Asiainhoitaja: R. O. Lorenius

UE 13: A 4.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 9.

Pariisi ssa 1 p:nä helmi kuuta 19 37.

Asia: Ranskan taloudellinen tilanne.

Raportissani n:o 4 tein selkoa Ranskan sisäisestä tilanteesta tällä hetkellä ja tulin siihen johtopäätökseen että taloudellinen tilanne osoittaa selviä paranemisen oireita. Koetan valaista tätä tosiasiaa eräillä tilastollisilla numeroilla.

Teollisuuden tuotantoindeksi marraskuussa 1935 oli, vuosi 1913 lähtökohtana, 95 % ja samaan aikaan 1936 98 %. Raaka-aineiden tuonnin volyymi on samana aikana noussut 107:stä 116:een. Osakeindeksi, joka ennen devalvatiota oli 153 %, oli lokakuussa 195, marraskuussa 209 ja joulukuussa 221%. Nousu on siis huomattavasti suurempi kuin devalvointi edellyttää.

Syyskuun 26 p:stä, jolloin devalvointi tapahtui, tammikuun 16 päivään, on Ranskan tukkukauppaindeksi noussut 404 %:sta 509 %:iin; siitä kotimaisten tavaroiden indeksi 451 %:sta 534 %:iin ja tuontitavaroiden indeksi 319 %:sta 464 %:iin.

Vuoden vaihteessa oli työttömyys ensi kerran pulan alusta laskien vähenemässä.

Syyskuusta vuoden loppuun nousi Ranskan vienti 38 %:lla verrattuna vastaavaan aikaan viime vuonna, tuonnin samanaikuisesti noustessa 62 %.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Joulukuun viimeisenä viikkona oli tavaravaunujen kysyntä rautateillä 20 % suurempi kuin vastaavana aikana 1935.

Ranska on saanut kuten tunnettua Englannista noin 4 miljaardin fr. suuruisen lainan 10 kuukaudeksi, effektiivinen korkokanta 3 1/2 %. Muodollisesti tämän lainan ottavat Ranskan rautatiet, jotka sillä maksavat takaisin valtiolta saamansa luoton. Tällä tavalla toivotaan päästävän yli sen sesongin, jolloin fiskuksella yleensä ei ole verotuloja.

Rahaministeri on tämän yhteydessä voimakkaasti alleviivannut, ettei hallitus ajattele uutta devalvatiota. Eräät seikat todistavat kuitenkin, ettei luottamus vielä ole palannut ja että raha hakeutuu kiinteihin arvoihin. Ranskan Pankin ensimäinen uuden statuutin mukainen yhtiökokous, joka äskettäin pidettiin, osoitti aluksi myrskyisiä oireita mutta rauhoittui niiden selitysten johdosta, jotka pankin johto antoi. Seuraavana päivänä korotettiin diskontto 2 %:sta 4 %:iin, sekin todistus siitä että pääoma ei ota rauhoittuakseen vaan pyrkii maasta. Ranskan frangi ja pörssi, jotka noin viikko sitten osottivat kasvavaa levottomuutta, ovat kuitenkin taas viime päivinä rauhottuneet. Laina Englannista on luonnollisesti osaltaan tähän vaikuttanut.

Raportissani n:o 4, johon alussa viittasin, valitin sitä että Suomen lehdet Ranskan sisäisistä oloista ja sen talouselämän kieltämättömästä noususta tietävät hyvin vähän ja että Suomeen Pariisista sähkötetään aivan liiaksi lainauksia sellaisista ranskalaisista lehdistä, joiden usein ainoana tarkoituksena on päästä nykyisen hallituksen kimppuun.

Tästä on taasen valitettavasti olemassa uusi kuvaava esimerkki. Eräät Helsingin lehdet sisälsivät tammikuun 28 p:nä STT:n kautta Pariisista tulleen sähkeen jonka mukaan Le Jour-lehti edellisenä päivänä oli kertonut Ranskan "tammikuun 8 p:stä lähtien olevan julkisen inflation tilassa", koska kansallispankin ennakkosuoritukset valtiolle tammikuun 8 p:n ja 15 p:n välisenä viikkona oli noussut 6,5 miljaardista 7,3 miljaardiin, ja "valtion rahasto näinollen 2 miljaardilla ylittänyt sen luoton, jonka se lain mukaan on oikeutettu ottamaan".

Tämä Le Jourin väite on totuuden vastainen, sillä kyseessäolevan luoton raja on 10 miljaardia. Juuri jotta ei tätä rajaa ylitettäisi, pyrittiin lyhytaikaisen lainan ottoon Englannista, mikä onnistuikin.

H. H o l m a.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 10

Ministeri Holma

1/2 1937

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 299-80

Pariisissa helmikuun 5 p:nä 1937.

11/81 Sal. S 37.

8/2-37

5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini n:o 10, joka käsittelee aihetta: HITLERin puheen vaikutus Ranskassa.

Holma.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 10.

Pariisi ssa 1 p:nä helmi kuuta 19 37. 11/81 Tal. S 37.

8/2-37

Asia: HITLERin puheen vaikutus Ranskassa.

5 C6

Raportissani joulun alla, jossa käsittelin Genève'in joulukuun neuvoskokousta, kerroin erään belgialaisen diplomaatin minulle sanoneen saaneensa kokouksesta sen vaikutuksen, että Espanjan kysymys jo on tulossa toisarvoiseksi ja että päähuomio jo on muualla.

Olen tullut ajatelleeksi näitä sanoja viime viikkoina ja varsinkin viime päivinä, jolloin Pariisin lehdistä jo melkein saa hakea Espanjan uutisia, päähuomion keskittyessä klassilliseen suureen kysymykseen Saksan ja Länsi-Euroopan mahdollisesta yhteisymmärryksestä, jonka lisäksi sellaiset intohimoja kannustavat tapahtumat kuin Moskovan oikeudenkäynti ja NAVACHINin murha kiinnostavat täällä paljoa suuremmassa määrässä kuin Espanjan kysymys yleistä mielipidettä. Olen vakuutettu siitä ettei täkäläisistä diplomaateista edes monikaan ole selvillä siitä missä asteessa Lontoon puuttumattomuushomma tänä päivänä on - saati sitten suuri yleisö, joka elää yksinomaan lehtien

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

armosta. x)

HITLERin kauan - ja ehkä liiaksi! - odotettu puhe toissapäivänä on täällä jättänyt jälkeensä epämääräisen maun, kuten ruuansulatuksen huonosti toimiessa. Saman päivän iltana aterioin Puolan ambassaadissa, missä myös oli läsnä DELBOS ja muita huomattavia henkilöitä. xx) Yleisvaikutelma illan kuluessa oli lähinnä rauhoittuminen. Tämän aikaansaamiseksi riitti ensi vaikutelmana tyytyväisyys siitä ettei HITLER ollut mitään uusia yllätyksiä tarjonnut ja että hän päinvastoin puheessaan lupasi että "yllätysten kausi nyt on lopussa". Olemme siis todellakin niin pitkällä eurooppalaisessa politiikassa, että tyydytystä voi herättää toteaminen että suuren valtakunnan päämies pitää puheen, joka ei suorastaan aikaansaa uusia levottomuuden ja vaaran aiheita!

Seuraavana aamuna lehdet jo olivat pidättyväisempiä ja varovaisempia todeten puheen tosin ei lyöneen ovia kiinni mutta ei liioin avanneen uusia sellaisia.

On kuvaavaa että ne puheen kohdat, joissa viimeiset Saksan epäitsenäisyyden kahleet katkottiin (rautatiet, val-

---

x) Espanjan tapahtumien jatkuessa ratkaisemattomin onnein, tulee kysyneeksi eikö sittenkin olisi pitänyt jatkaa EDENin ja DELBOSin yritystä joulukuun alussa tekemää yritystä välitystoiminnaksi Espanjassa. Se oli realiteetteihin perustuva ajatus, joka heitettiin yli ojan aivan kuten joulukuussa 1935 Samuel HOAREn ja LAVALin reaalinen yritys saada aikaan sovinto Etiopian kysymyksessä.

xx) Ulkoministeri BECKin piti myös olla läsnä, mutta oli sairastunut neuvostokokouksen jälkeen Genève'issä.

tionpankki, s.o. Jung x) ja Dawes-suunnitelmat) tuskin lainkaan herättivät huomiota. Saksan ehdoton samanarvoisuus on tosiasia joka aikoja sitten täällä on nielty, joskaan sitä ei vielä julkisesti mainita. Todetaan vain että Saksa siis on jälleen saavuttanut täydellisen itsemääräämisoikeutensa, joten tähänastinen tila ei enää voi sinänsä / oikeuttaa ylenmääräistä varustautumista.

Kreivi d'ORMESSON Figarossa huomauttaa sivumennen että kun HITLER vapauttaa kansansa maailmansodan syyllisyydestä, hän varmaankin unohtaa sanoneensa "Mein Kampf"issa aivan päinvastaista, s.o. että koko Saksan kansa oli sotaa toivomassa ja että hän itse elokuun 2 p. 1914 polvistuen kiitti Jumalaa siitä että hän sai elää sen hetken jolloin sota syttyi.

PERTINAX, joka ankarammin kuin mikään muu lehti arvostelee puhetta, huomauttaa että puheen läpi käy länsimaille vieras henki, joka antaa palttua oikeudelle ja joka turvautuu yksinomaan voimaan; oikeus on HITLERille identtinen sen kanssa mitä kansan ja rodun dynaamiset intressit kulloinkin vaativat.

Kaikki huomauttavat siitä että Hollannin ja Belgian neutraliteetin turvaaminen on tärkeä sinänsä, mutta että 1914 samanlainen neutraliteettitakuu Saksan taholta oli olemassa, ja eräät Belgian lehdet vaativat selitystä sille mi-

---

x) Tulee näissä olosuhteissa kysyneeksi, mikä tehtävä enää Baselin kansainväälisellä pankilla tulee olemaan.

tä HITLER neutraliteetilla tarkoittaa.[x] Toiset kysyvät, miksi ei samalla kertaa tällaisia takeita annettu Sveitsille ja Tsekkoslovakialle.

Espanjasta puhuessaan HITLER pysyttelee aivan ylimalkaisissa sanoissa, jotavastoin hyökkäys kommunismia ja Moskovaa vastaan on yhtä voimakas kuin ennen.

Kaikki valittavat yhtenä miehenä ettei puheesta ole löydettävissä mitään vastausta EDENin ja BLUMin pyyntöihin ja kysymyksiin. Nelivuotissuunnitelmaa tullaan jatkamaan ja aseistukseen nähden vain Saksa yksin, ympäristöstään riippumatta, määrää. Tämä merkitsee että mitään neuvotteluja tällä pohjalla siis ei voi syntyä.

On turha jatkaa, luulen ylläolevan uskollisesti tulkitsevan täällä vallitsevaa yleistä mielipidettä. Kaikki ovat tyytyväisiä siihen että puheen sävy on maltillisempi, mutta yhtä yksimielisiä siitä ettei se ole vienyt Eurooppaa askeltakaan pitemmälle ratkaisua kohti, vaikkakin HITLER, mikä täällä mielihyvällä vastaanotettiin, totesi ettei Saksan ja Ranskan välillä "inhimillisesti katsoen" pitäisi enää olla riidanaiheita.

Eilisillä suurilla rintamamiesjuhlilla Chateauroux'ssa, missä myös oli läsnä useimpien ent. liittolaisten rintamamiesten edustajia - DELBOShan on itse rintamamies - tämä piti suuren ulkopoliittisen puheen, jota ei kuitenkaan sellaisenaan voi pitää vastauksena HITLERin puheelle. Hän huomautti itsekin ettei hänellä ollut ollut aikaa tarpeeksi

x) Koskettelen eri raportissa puheen tämän kohdan Belgiassa herättämää reaktiota.

syventyä HITLERin puheen yksityiskohtiin, jonka vuoksi hän tyytyi ensi hetken vaikutelmiensa tulkitsemiseen. Puhe on kuitenkin katsottava tilanteen selvittämisyritykseksi, ja sitä lukiessaan ymmärtää miten kaukana loppujen lopuksi molempien leirien lähtökohdat vielä toisistaan ovat. Ranska ei voi luopua Genève'istä eikä jakamattomasta rauhasta, Ranska katsoo ettei pysyvä järjestely Euroopassa ole mahdollinen ilman Moskovaa, se katsoo että yhteisvoimin on pyrittävä aseistuksen ratsionalisointiin ja sotateollisuuden saattamiseksi rauhanteollisuuden käytettäväksi y.m.

Miten kaukana nämä näkökohdat ovat toisistaan sen saatoin myöskin Puolan suurlähetystössä toissailtana havaita, jolloin jouduin kolmantena kuuntelemaan Belgian suurlähettilään ja kreivi d'ORMESSONin keskustelua näistä asioista. Belgian suurlähettiläs, joka kuten tunnettua 1 1/2 vuotta sitten siirtyi Berliinistä tänne ja jonka mielipiteet kuten ennenkin olen maininnut eivät ole erikoisemmin HITLER-vastaisia ja joka varmasti on hallitukselleen neuvonut sen neutraliteettipolitiikan omaksumisen johon Belgia on mennyt, koetti selittää kreivi d'ORMESSONille, miten Léon BLUM Lyonissa puhumalla Genève'istä muka oli lyönyt neuvotteluovet kiinni. Tähän kreivi d'ORMESSON, joka sosiaalisesti kuuluu toiseen leiriin mutta joka suurin piirtein kannattaa hallituksen ulkopolitiikkaa, sanoi Léon BLUMin ei <u>voineen</u> olla Genève'istä puhumatta mutta siitä puhuneen tahallaan niin vähän alle-

viivatusti, ettei se olisi esteenä HITLERin vastaukselle. x) Omasta puolestani on minulla ollut sama käsitys Léon BLUMin puheesta Lyonissa, nimittäin että se koetti välttää kaikkea sellaista, joka irritoisi toisella puolen. Seuraus oli että - HITLER puheen kokonaan negligoi!

Kaikesta ylläolevasta huolimatta voi mielestäni EDENin, BLUMin ja HITLERin puheista vetää sen analyysin, ettei ole syytä tällä hetkellä liiotella sodanvaaraa. Kaikki asianosaiset ovat nyt fiksoineet asemansa mahdollisten neuvottelujen varalta. Niiden alkamiseen tarvitaan joltakin taholta rohkea päätös. Tuleeko sellainen ja mistä päin, siitä on paras olla ennustelematta. Mutta että sitä toivoo maailma ja että sitä toivovat asianomaisten maiden hallitukset itsekin, siitä ei ole epäilystä.

Holma.

---

x) Sanoohan Times tänään, että jos Genève'issä ei ole päästy reformeihin käsiksi, tämä suureksi osaksi on Saksan oma syy joka on sille kääntänyt selkänsä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 11.

Ministeri Holma

8/2 1937

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 321-85

Pariisissa helmikuun 8 p:nä 1937.

13/81 Sal. B 37.

12/2.37

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini n:o 11, joka käsittelee aihetta:

Espanja.

Holma.

UE 13: A 4.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

Pariisi ssa 8 p:nä helmi kuuta 19 37. 13/81 Sal. 37.

12/2-37

Asia: Espanja.

5 C6

Eräällä lounaalla pari päivää sitten jouduin istumaan ent. kuningas Alfonson tädin, täällä kauan asuneen prinsessa Eulalian viereen. Olen usein ennenkin jutellut tämän intelligentin ja tavallisuudesta poikkeavan naisen kanssa, jonka vapaamieliset mielipiteet veivät hänet aikoinaan ristiriitaan Madridin hovin kanssa ja jota sillä taholla aina on pidetty jonkinlaisena enfant terrible. Hänen muistelmansa jotka hän julkaisi vuosi takaperin lienevät vielä tuoreessa muistissa.

En tahtonut luonnollisesti puhua hänen kanssaan Espanjan kysymyksestä, koska saatoin ymmärtää sen hänelle olevan raskasta, mutta hän otti itse Espanjan olot kanssani puheeksi. Keskustelustamme panin muistiin varsinkin seuraavat seikat.

Prinsessa Eulalia ei uskonut FRANCOn voivan valloittaa Madridia vaan luuli hän FRANCOn vähitellen ottavan käsiinsä toisen sataman toisensa jälkeen ja siten saartavan Madridin, jonka lopulta on pakko kuten hän sanoi collapsoida. Siihen voi vielä kulua pitkältikin aikaa.

Toiseksi prinsessa kertoi aivan varmasti tietävänsä että FRANCO on tarjonnut valtaistuimen ent. kuninkaalle jos hän

---

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

voittaa. Kun en oikein uskonut korviani utelin asiaa uudelleen ja sain saman vastauksen, mihin prinsessa vielä lisäsi että tilanne Espanjassa ei voi järjestyä hänen mielestään muulla tavalla kuin että näyttämölle ilmestyy kolmas elementti "neutraalina" tuomarina. Olen ennenkin kertonut että eräät piirit täällä ja Lontoossa ajavat tämäntapaista ratkaisua ja että juuri prinsessa Eulalia, huolimatta siitä että hänen suhteensa ent. kuninkaaseen eivät ole olleet hyvät, olisi johtavana sieluna. Toiselta puolen prinsessa on jo siksi vanha (73 v.) ja mielestäni viime aikoina todella vanhentunut, joten voi olla kyseenalaista missä määrin hän enää voi edes kulisseissa vaikuttavasti toimia.

Vielä kertoi prinsessa FRANCOsta että hän on osoittautunut aikoinaan erittäin hyväksi siirtomaaupseeriksi, mutta että hän valtiomiehenä on kirjoittamaton lehti. Huomasin kaikesta että prinsessalla ei ollut erikoisen suurta luottamusta häneen, mutta tämän takana piilee instinktiivinen epäluottamus kaikkeen ei-monarkiseen Espanjassa.

Prinsessan sanojen mukaan AZANA, kuullessaan FRANCOn tarjonneen valtaistuimen ent. kuninkaalle, olisi sanonut: "Je compte sur le bon sens du roi de ne pas l'accepter".

En rupea tässä kommentoimaan prinsessan sanoja, olen ne kertonut vain senvuoksi että ne puolestaan kuvaavat millä tavalla Espanjan asioita ent. kuninkaallisen perheen piireissä katsellaan.

x x

x

Espanjasta puhuttaessa on muuten todettava että täällä mielet ovat huomattavasti rauhoittuneet molemmin puolin. Parlamentin yksimielinen kanta vapaaehtoisiin nähden ja toivo, että Lontoon puuttumattomuuskomitea nyt todella jotain positiivista pääsee suorittamaan, ovat tätä helpotuksen tunnetta lisänneet.

x x
x

En voi tässä yhteydessä olla mainitsematta että t.k. 2 p:nä päivällisillä Brysselin hovissa rouvani, joka istui vieressä, saattoi selvästi kuulla miten Englannin sikäläinen suurlähettiläs Sir Owe peittelemättä ja varsin brutaalisin sanoin sanoi vastapäätä istuvalle Espanjan (Madridin) suurlähettilään rouvalle, miten hän on kuohuksissaan niistä ilkitöistä ja sivistysarvojen hävittämisestä, joihin Madridin joukot tekevät itsensä syypäiksi. Kun ei espanjatar kaikkea oikein käsittänyt, puhe kulki ranskaksi, Brasilian suurlähettiläs aluksi tulkitsi Sir Owen sanat, mutta tämän vain jatkaessa hän lopulta kieltäytyi tehtävästä. Espanjatar oli tapahtumasta hyvin hermostunut.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 12.

Ministeri Holma

8/2 1937.

5000—10—35 4761

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Pariisissa helmikuun 9 päivänä 1937.

N:o 333-89

12 81 Pol. B 37.

10/2-37

5 C6

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetän täten kunnioitteen Ulkoasiainministeriölle raporttini n:o 12, joka käsittelee aihetta:

Ranskan hallitus ja ministeri HOLSTIn matka Moskovaan.

Holma.

UE 13: A 4.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 12.

Pariisi ssa 8 p:nä helmi kuuta 19 37.

12 81 Sal. B 37.

10/2-37.

5 C6

Asia: Ranskan hallitus ja ministeri HOLSTIn matka Moskovaan.

Saatuani t.k. 5 p:n aamuna ministeri HOLSTIn kirjeen n:o 1364, jossa ministeri HOLSTI pyysi minua käymään Ranskan ulkoministerin puheilla saadakseni hänet lupaamaan koettaa vaikuttaa LITVINOFFiin siihen suuntaan että tämä erikoisesti kallistaisi korvansa ministeri HOLSTIlle inkeriläis- ja karjalaisasiassa, rohkenin aluksi, minkä myös puhelimessa samana iltana ministeri KIVIKOSKELLE lausuin, epäillä olisiko sellaisesta toimenpiteestä toivottua hyötyä, koska ehkä on pelättävissä että LITVINOFF ei mielellään näe että häneen koetetaan kolmansia teitä vaikuttaa. Pyysin kuitenkin ja sain seuraavaksi aamuksi (6/2) ulkoministeri DELBOSin luona tapaamisen. Saatuani puhelimitse ministeri HOLSTIlta rauhottavia tietoja jotka poistivat yllämainitut epäilykseni, päätin ei ainoastaan tehdä virallisen ilmoituksen matkasta ministeri DELBOSille vaan puhua hänelle laajahkosti suhteistamme Venäjään yleensä ja varsinkin rajaväestön onnettomuudesta.

Kun olin lopettanut esitykseni, jota en tässä relatoi, DELBOS kertoi äskettäin Genève'issä saaneensa LITVINOFFiltakin kuulla ministeri HOLSTIn matkasta, minkä jälkeen myös

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

lähettiläs MAGNY oli asiasta sähköttänyt. Luulen uskaltavani rekonstruoida DELBOSin sanojen perusteella tämän MAGNYn sähkösanoman niin että hänkin on suggeroinut jotakin démarchen tapaista Moskovassa ministeri HOLSTIn käymisen aattona. Oli miten oli, ministeri DELBOS kertoi suunnitelleensa sähkösanomaa Ranskan suurlähettiläälle Moskovassa COULONDRE'ille, mutta odottaneensa minun käyntiäni, jonka tarkoituksen hän kohta oli ymmärtänyt tapaamista pyytäessäni.

Hän oikeutti minut ilmoittamaan ministeri HOLSTIlle että hän aikoi vielä samana päivänä lähettää sähkeen COULONDRE'ille, jossa tätä kehotetaan käymään LITVINOFFin puheilla sanomassa "että Ranskan hallitus mielellään näkisi keskustelujen ministeri HOLSTIn kanssa saavan sellaisen luonteen ettei hänen tarvitse palata Suomeen tyhjin käsin", mikä tilanne olisi omiaan vaikeuttamaan ministeri HOLSTIn asemaa Suomessa ja senkautta myös hänen toimintaansa Genève'in ideojen ja pohjoismaisen rauhan säilymisen hyväksi.

Tämän tiedon soitin ministeri HOLSTIlle vielä samana päivänä (6/2) pari tuntia ennen hänen lähtöään Moskovaan.

Lisään että DELBOS otti minut erittäin ystävällisesti vastaan ja että hän ilmeisesti piti käyntiäni siksi tärkeänä että hän siitä antoi - minulta kysymättä - lehdille seuraavan uutisen: "M. Yvon DELBOS s'est ensuite longuement entretenu avec M. HOLMA, ministre de Finlande à Paris. Leur conversation a eu notamment pour objet la situation actuelle dans l'est de l'Europe au moment où le ministre

des affaires étrangères de Finlande s'apprête à se rendre à Moscou afin d'y avoir des conversations avec les dirigeants soviétiques". Kun olen aikaisemmin puhunut matkasta Quai d'Orsaylla - sehän on epävirallisesti ollut jo kauan tiedossa - on siihen siellä suhtauduttu hyvin myötätuntoisesti.

x x
x

Päivällisillä t.k. 2 p:nä Belgian hovissa tuli aterian jälkeen luokseni virolainen virkaveljeni STRANDMAN, joka minulle kertoi juuri kysyneensä suoraan SANDLERilta, meneekö tämä Moskovaan, mihin SANDLER oli varsin kategoorisesti vastannut: "En mene Moskovaan". STRANDMAN omasta puolestaan luuli SANDLERin näin vastanneen senvuoksi että hänen tietojensa mukaan SANDLER ei tahdo tehdä virallista matkaa Tallinnaan ja Riikaan, jollaista matkaa näissä kaupungeissa mielellään nähtäisiin, ja että hän senvuoksi ei ainakaan vielä tahdo sanoa menevänsä Moskovaan jottei loukkaisi baltteja. Omasta puolestani arvelisin SANDLERin näin vastanneen, koska virallista kutsua Moskovaan ei kait ole tullut, ja koska hän ei juuri voinut toisin sanoa, julkisesti kerran dementoituaan huhut tällaisista matkasuunnitelmista. Voisi myös laskelmoida että hän ei tahdo, kronologisesti liiaksi parallellisoimalla molempia matkoja - edellytän näet että hän edelleen moskovanmatkaa vakavasti ajattelee -, antaa maailmalle käsitystä Ruotsin ja Suomen yhteistyöstä tällaisissakin aroissa ulkopoliittisissa asioissa. Mutta

ehkä erehdyn. Oli miten oli, tosiasia on että hän näin puhui STRANDMANille joka hieman ymmällään heti tuli kysymään, mitä minä tuosta hänelle odottamattomasta vastauksesta arvelen.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 13.

Ministeri Holma

25/2 1937

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 485-128

Pariisissa maaliskuun 1 p:nä 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

16/82 Tal. 37.

4/3-37 | 3

SYRNÄ | OSASTO | ASIA

5 | C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini n:o 13, joka käsittelee aihetta:

Espanja.

Holma.

UE 13: A 4.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 13.

Pariisi ssa 25 p:nä helmi kuuta 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
16/82 Tal. 37.
4/3. 37 | 2a
5 | C6

Asia: Espanja.

On aivan ilmeistä että Saksan kiinto Espanjan kysymykseen, kuten myös Lissabonin-lähetystömme toteaa, on vähenemässä. Tähän kait on syynä se että Berliini ymmärtää jatkuvan aktiviteetin Espanjan kulmalla, kaikkine siihen helposti liittyvine komplikatioineen, vaarantavan yleistilannetta. Täällä kulkee sellainen puhe että GÖRINGin tunnetun, seurauksiltaan odotettua ehkä vähemmän huomattavan Italian-käynnin todellisena tuloksena olisi ollut yhteisymmärrykseen pääsy siitä että Italia "hoitaisi" Välimeren länsiosat ja Espanjan kysymyksen, Saksalle jäädessä kaakkois-Euroopan "hoito". Tästä, jos huhu on tosi, olisi ollut seurauksena että Rooma äkkiä aktivoi avustustoimintaansa FRANCOlle, eikä kukaan enää kieltänekään että Italia Englannin kanssa tekemästään sopimuksesta huolimatta edelleen on auttanut n.k. kansallisia. Varustihan eräs italialainen lehti sähkeensä Malagan valloituksesta isolla otsikolla "Suuri italialainen voitto Malagassa".

Toiselta puolen olisi tämän yhteisymmärryksen ilmaisuksi katsottava se lisääntynyt antitšekkiläinen kiinto, joka viime viikkoina on Saksan lehtien palstat täyttänyt ja muuta Eurooppaa huolestuttanut. Ja samoin olisi tästä ollut seurauk-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemaalaja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sena SCHUSCHNIGGin äskeinen puhe, jossa hän varsin avoimesti koskетteli Habsburgien restauratiota ja jossa - ilmeisesti hätääntyneisyyden vallassa - suoraan vedottiin Rooman apuun; missä määrin tämä selvä adressi oli mieluinen Palazzo Chigille on toinen asia.[x)]

Jos tässä huhussa on perää, olisi se, kuten huomauttaakin Le Temps, isku Rooman traditionaalisille pyrinnöille vanhan Itävalta-Unkarin perintömaissa.

Tosiasia kuitenkin on että tällä hetkellä on havaittavissa huomattava rauhoittuminen Euroopassa, minkä jo edellisessä raportissani totesin ja jonka seikan eräät muut lähettiläämme näkyvät samoin toteavan. Pari päivää sitten oli minulla keskustelu Saksan asiainhoitajan kanssa, joka niinikään vahvisti käsitykseni, että sodanvaaran uhka on huomattavasti pienentynyt ja että kaikkialla pyritään nyt asioita rauhassa järjestämään.

Kävin 20/2 Quai d'Orsaylla ministeri BARGETONin puheilla. Juttelimme kauan Espanjan asiasta. Hän hahmotteli lyhyesti tilannetta näin:

"Materiaalin vienti Espanjaan on teoreettisesti ollut elokuusta saakka kielletty. Tänään astuu voimaan vapaaehtoisten kielto. Italia on ehdottanut toimenpiteitä Espanjassa ole-

---

x) Von NEURATHin käynti Wienissä kaikkine sivuilmiöineen ja Rooman kannanotto restauration mahdollisuuteen tapahtuivat kun yllöleva jo oli kirjoitettu. Ne eivät muuta tässä sanottua. - Muistista ei ole hävinnyt että Saksan ja Itävallan sopimuksessa heinäkuun 11 p:ltä (1936) kiinnilyödään kummankin maan (lue: Itävallan) eittämätön oikeus järjestää omat sisäiset asiansa täysin suvereenisesti.

vien vapaaehtoisten poiskutsumiseksi, jota asiaa pohditaan. Piakkoin astuu voimaan kontrolli, jota hoitaa Lontoon puuttumattomuuskomitea (Portugaliin nähden komiteahan toimii Englannin välityksellä). Jos nämä toimenpiteet todella voidaan toteuttaa - ja kaikilla näkyy olevan hyvä halu niin tehdä - täytyisi Espanjan sisäisen sodan materiaalin ja taisteluhaluisten miesten puutteessa vähitellen menettää yleismerkityksensä. Jos näin käy, täytyisi jonkun ajan päästä ulkoa tulevan välitystoiminnan käydä mahdolliseksi. Oli miten oli, näyttää tällä hetkellä siltä että Espanjan sisäisen sodan aiheuttamat kansainväliset komplikatiomahdollisuudet nyt on saatu, kiitos kaikkien hyvän tahdon, ainakin rajoitetuiksi."

Ministeri BARGETON tosin yleensä ei ole pessimisti, mutta hänen äänessään oli nyt selvä optimistinen sävy. Le Temps kirjoitti seuraavana päivänä samaan suuntaan ja tiedän että DELBOS on lausunut samantapaisia käsityksiä eräälle virkaveljelleni.

En erehtyne kun väitän että tähän kaikkeen myös osaltaan on vaikuttanut Ranskan puolelta viime aikoina havaittavissa ollut voimakkaampi kielenkäyttö kanslioitten välisissä keskusteluissa. Tästä oli ensimäisenä esimerkkinä Ranskan monen mielestä aiheeton ja liian voimakas äänennosto kun ruvettiin epäilemään Saksan Espanjan-kysymyksen yhteydessä silmäilevän myös Marokkoa. Täällä on se käsitys vallalla että HITLERin ystävällinen sana 11/1 Ranskan suurlähettiläälle

Berliinissä oli tästä Ranskan äänekkyydestä seuraus.[x)]

Toinen esimerkki Ranskan uudesta taktiikasta, jonka tarkoituksena ilmeisesti on koettaa preventiivisesti estää uusia yllätyksiä, ja joka äänenkäyttö maaliskuun 7 p:nä viime vuonna ehkä olisi johtanut toisenlaisiin tuloksiin, jos sitä jo silloin olisi käytetty, oli Ranskan lehdistön, virralliselta taholta inspiroitu, huuto Danzigin kulmalta odotettavissa olevasta yllätyksestä pari päivää ennen GÖRINGin matkaa Varsovaan.

Ja kolmantena esimerkkinä on mainittava DELBOSin selvä sana Italian täkäläiselle suurlähettiläälle välttämättömyydestä nyt antaa puuttumattomuuspolitiikalle reaalisia muotoja. Ranskan asennetta tässä suhteessa on helpottanut huomattavassa määrässä se seikka että ranskalaisia vapaaehtoisia yhä vähemmän on pyrkinyt Espanjaan ja että siellä olevat yhä enemmän pyrkivät itsestään takaisin. Täyskiellon astuessa voimaan 21/2, saattoi todeta että Katalonian rajalla suurempi ranskalaisten vapaaehtoisten jono pyrki kotiapäin kuin sinnepäin. Kiellon valvominen ei näissä olosuhteissa tulle olemaan ylivoimaista.

Pariisin hallituksen asennetta helpottaa osaltaan myös Moskovan kieltämätön intressivähennys Espanjassa.

Allekirjoittaneen henkilökohtainen käsitys on se että uudet liikehtelemiset Ranskan työväestössä vähemmän aiheutuvat hintainnoususta kuin puuttumattomuuspolitiikan uudesta reaalisesta tuloksesta, jonka täkäläiset vasemmistopuolueet pelkäävät

---

x) Kannattaa vielä palauttaa mieleen että HITLERin ja suurlähettilään ystävällisestä keskustelusta ei annettu Saksan lehdille edes seuraavaksi päiväksi tietoa, joten seuraavana päivänä Saksan lehdistö jat-

(jatk. siv. 5)

vievän FRANCOn voittoon. Käsittelen näitä kysymyksiä eri raportissa.

Holma.

(jatk. siv:lta 4)

koi samaa voimakasta kirjoittelua kuin edellisenä päivänä, Ranskan lehdistön jo vaietessa. Tästä saatiin näennäinen aihe väittää että Ranska ensimäisenä alensi äänensä. Lehtisensuurilla on etunsa! - Muuten on syytä palauttaa mieleen että Fezin sopimuksen mukaan (maal. 1912) joka Agadirin tunnetun tapauksen jälkeen järjesti Ranskan ja Marokon sulttaanin välit, Ranska on Marokon <u>ainoa</u> état protecteur.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: Cc

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 14 A:

Ministeri Holma

6/5 1937

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 554 - 145

Pariisissa maaliskuun 8 p:nä 1937.

19 82 Pol. 37.

10/3. 37

5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini n:o 14 A, joka käsittelee aihetta: Ministeri SANDLERin käynti Ranskassa.

Holma

UE 13: A 4.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 14 A.

Pariisi ssa 6 p:nä maalis kuuta 1937. 19 82 Sal. 37.

10/3. 37

Asia: Ministeri SANDLERin käynti Ranskassa.

5 C 6

Lisäyksenä eiliseen raporttiini, koskien otsakeasiaa, kunnioittaen täten ilmoitan että ministeri SANDLER saapuu tänne ensi kuun 16 p:nä Ranskan hallituksen virallisena vieraana ja sen kutsumana. Pariisin lehdet toteavat ettei Ranskan hallitus koskaan aikaisemmin ole kutsunut ketään ruotsalaista ulkoministeriä viralliseksi vieraakseen. Eilisen raporttini arvelut käynnin merkityksestä saavat täten vielä selvemmän taustan.

Holma.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja ensiksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 14.

Ministeri Holma

5/3 1937.

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 534-142

Pariisissa maaliskuun 5 p:nä 1937.

17 82 Pol. D 37.

8/3-37

5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini n:o 14, joka käsittelee aihetta:

Ministeri SANDLERin käynti Pariisissa.

Holma.

UE 13: A 4.

P A R I I S I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 14.

Pariisi ssa 5 p:nä maalis kuuta 19 37.

Asia: Ministeri SANDLERin käynti Pariisissa.

Lehdet kertoivat muutamia päiviä sitten Ruotsin ulkoministerin tulevan piakkoin pariksi päiväksi Pariisiin neuvotellakseen Ranskan hallituksen kanssa eräistä Aleksandretten sandjakin uuden autonomialain sovelluttamiskysymyksistä.

Kun eilen tapasin Ruotsin täkäläisen lähettilään hän kertoi minulle ministeri SANDLERin saapuvan tänne ensi kuun puolivälissä. Hän lisäsi että sandjak-kysymys lähinnä on katsottava tekosyyksi ja että Ranskan hallitus on tahtonut tällä kutsulla, joka mikäli olen voinut ymmärtää on ainakin puolivirallinen, osoittaa hänelle kiitollisuuttaan hänen Aleksandretten asiassa tekemistään huomattavista palveluksista.

Olen myös ollut huomaavinani ministeri SANDLERista Genève'issä, ettei hän aina ole ollut tyytyväinen Ranskan nykyisenkään hallituksen esiintymiseen Genève'issä, joten on mahdollista että Ranskan nykyinen hallitus, joka sitäpaitsi maailmankatsomuksellisesti on häntä lähellä, tällä tavalla tahtoo poistaa mahdolliset väärinkäsitykset. Sitäpaitsi tarkoituksena kait on myös parantaa ranskalais-ruotsalaisia suhteita, jottei

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Ruotsi kokonaan jäisi Saksan talutusnuoraan.

Lisään että SANDLER vasta täältä lähtee jo aikaisemmin suunnittelemalleen käynnille Lontooseen.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 15.

Ministeri Holma

12/3 1937.

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 617-162

Pariisissa maaliskuun 16 p:nä 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
24/83 Sal. 37.
18/3-37
5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetystö kunnioittaen oheisena lähettää ministeri HOLMAn raportin n:o 15, joka käsittelee aihetta:

Tilanne Ranskassa.

V.a. Asiainhoitaja: R. D. Serlachius

PARIISISSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 15.

Pariisissa 12 p:nä maalis kuuta 19 37.

24/83 Sal. 37.

18/3 - 37

5 C6

Asia: Tilanne Ranskassa.

Mainitsin raporttini n:o 13 lopulla arvelevani, että helmikuussa työväenpiireissä huomattavissa olleet uudet hermostuneet liikehtelemiset vähemmän aiheutuivat hintainnoususta y.m.s. kuin mieluumminkin Espanjan kysymyksen viimeisestä käänteestä, s.o. puuttumattomuuden alleviivaamisesta ja kontrollin voimaanpanon läheisyydestä, joiden effektiivisenä tuloksena tuskin voi olla muu kuin FRANCOn suurempi voitonmahdollisuus, x) mikä seikka täkäläistä äärimmäistä vasemmistoa hermostuttaa. Léon BLUM joutui näiden liikehtelemisten kautta erittäin vaikeaan asemaan senvuoksi että varsinkin näyttelyn työväki, joka tällä hetkellä nousee noin 17.000:een, osoitti erikoisia hermostuneisuuden oireita. Nyttemmin nämä liikehtelemiset ovat täysin tauonneet ja näyttelyalueella on aikaansaatu työrauha. Tämän työrauhan saavuttaminen ei ollut helppoa, sillä Léon BLUMin vastustajat eivät ole vallan väärässä huomauttaessaan että jotta näyttely, jolle BLUM on antanut nimen "työn triumfi", tulisi ajoissa

x) joka voitonmahdollisuus tosin on vielä suurempi jos kontrolli koko laajuudessaan ei astu voimaan ja Italia, kuten nyt on laita, miltei yksinään - ja lisäksi vakinaisin joukoin! - saa puuttumattomuutta rikkoa.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

valmiiksi, täytyy työväen suostua tekemään poikkeuksia juuri voimaan astuneisiin sosiaalisiin uudistuslakeihin, varsinkin koskien 40 tunnin työviikkoa! BLUMin täytyi noina ~~xxxxxx~~ päivinä turvautua melko demagoogisiin temppuihin, kuten esim. sellaisiin että hänen puhuessaan näyttelyalueen työväelle puhujalavan eteen oli pingoitettu kangas, missä saattoi lukea että "näyttelyn valmistuminen ajoissa on antifascistinen triumfi", j.m.s.

Tästä huolimatta ei Léon BLUMin asema ole hetkeksikään ollut uhattu. FLANDINin, Paul REYNAUD'n ja muiden vastustajien äkkiä leimahtanut oppositio ei mielestäni todistanut muuta kuin että he tunsivat sieraimissaan uusia kevättuulahduksia, jotka olivat heidät surkeasti pettäneet joulukuussa, jolloin arveltiin BLUMin hallituksen kaatuvan budjettikysymyksiin. On myös kuvaavaa että PAUL-BONCOUR, joka kauan on pysytellyt hiljaa, juuri on julaissut kirjoitussarjan L'Oeuvressa, ja että yksinpä LAVAL, joka toista vuotta on ollut hiljaa kuin haudassa, äskettäin on pitänyt maaseudulla poliittisen puheen, jotapaitsi häntä taas "näkee".

Ulkopoliittisesti ei hallituksella ole mitään pelkoa, mistä on parhaimpana todistuksena se tosiasia että senaatti pari viikkoa sitten /kaikilla ääniillä yhtä vastaan/ hyväksyi hallituksen ulkopolitiikan. x)

---

x) Senjälkeen kun tämä kirjoitettiin on kysymys uudesta länsipaktista ja erikoisesti Belgian asemasta (josta tein selkoa raportissani Belgia n:o 4) tullut erittäin nykytärkeäksi Rooman ja Berliinin äskettäisten vastausnoottien johdosta. Teen siitä myöhemmin selkoa.

Sensijaan senaatti on osoittanut Léon BLUMille ja hänen hallitukselleen eräänlaista kylmyyttä joissain taloudellisissa kysymyksissä. Kuten tunnettua senaatti 10 p. sitten hylkäsi hallituksen pyynnön erikoisvaltuuksien pidentämiseksi tulliasioissa. Juttelin äskettäin pitkään erään senaattorin kanssa, jonka erikoisalana ovat taloudelliset kysymykset. Hän sanoi ettei tässä päätöksessä piillyt mitään intriigiä hallitusta vastaan vaan että senaatti todella pelkäsi hallituksen, jos se saisi vapaat kädet tullikysymyksissä, alentavan tulleja ja laajentavan kiintiöitä, mikä koituisi maanviljelykselle haitaksi. Hän lisäsi että senaatin suurin tehtävä aina on ollut ja edelleen on vaalia maanviljelyksen intressejä toisten intressien rinnalla, jotka usein ovat lähempänä hallituksen sydäntä kuin maanviljelys. - Päätös merkitsee siis todellisuudessa sitä että mitään muutoksia Ranskan kaupalliseen ulkopolitiikkaan ei ole syytä lähiaikoina odottaa.

Haastattelemani senaattori lausui minulle vielä seuraavaa. Senaatti, hän sanoi, ei luonnollisesti rakasta BLUMia, mutta se ymmärtää että BLUM on ainoa mies joka tällä hetkellä pitää äärimmäistä vasemmistoa kurissa. Näinollen olisi vaarallista lähteä häntä kaatamaan ennen aikojaan. On senvuoksi odotettava kunnes tämän hallituksen kaatuminen tulee automaattiseksi, tapahtumain kypsyttämänä tosiasiana. Tämä taktiikkamme, hän sanoi, on seuraavastakin syystä välttämätön. Muutamia kuukausia takaperin oli epäilyksenalaista, voisiko ensi hallituspula tulla järjestetyksi

yhtä parlamentaarisesti kuin aikaisemmat hallituspulat, vai tulisiko kadun diktatuuri vaatimaan mieleistään ratkaisua. Tämä jälkimäinen vaara on kuukausi kuukaudelta vähentynyt ja on tuskin enää olemassa, mutta varmuuden vuoksi on BLUMin hallituksen kaatumista viivyteltävä siihen saakka kunnes voidaan olla varmat siitä ettei mainittua vaaraa enää lainkaan ole olemassa. Rohkenen omasta puolestani huomauttaa että tätä kantaa olen syksyn ja talven kuluessa johdonmukaisesti esittänyt kirjallisissa ja suullisissa raporteissani.

Frankfurter Zeitung, jota ei voi syyttää ranskalais-rakkaudesta, sisälsi t.k. 3 p:nä täkäläisen vakinaisen kirjeenvaihtajansa pitkän kirjoituksen Léon BLUMin asemasta. Panen liitteeksi kappaleen tästä kirjoituksesta, joka on erittäin objektiivinen ja joka koettaa todistaa että Léon BLUM on tämän hetken ainoa mies jonka suuria ominaisuuksia eivät vastustajatkaan voi kieltää.[x)]

Huomautan että yllämainittu keskusteluni erään senaattorin kanssa käytiin ja Frankfurter Zeitungin kirjoitus kirjoitettiin ennen hallituksen uutta finanssialotetta, josta

---

x) Kun ylläoleva oli kirjoitettu oli minulla pitkä keskustelu Saksan täkäläisen asiainhoitajan kanssa, joka minulle luottamuksellisesti mainitsi että täkäläinen ambassaadi säännöllisesti Wilhelmstrasselle raportoi samaan varottavaan henkeen kuin SIEBURG, jottei Berliinissä syntyisi vääriä käsityksiä tämän maan muka olevan haaksirikon partaalla. SIEBURG on senjälkeen julaissut pari uutta kirjoitusta jotka vielä voimakkaammin alleviivaavat Léon BLUMin aseman vahvuutta erikoisesti painostaen hänen ulkopoliittisen selänteensä jatkuvaa vahvistumista.

seuraavassa.

On sanottu että ranskalaisen sydän on vasemmalla mutta kukkaro oikealla. Frankfurter Zeitung sanoo saman asian toisin, nimittäin että tässä maassa ei voi hallita ilman joukkojen suosiota eikä liioin ilman kapitalistien luottamusta. Tässähän on koko päivän kysymys Ranskan osalta.

Saavutettuaan sosiaalisilla uudistuksillaan joukkojen suosion, Léon BLUM, kuten muistettaneen, vastatessaan äskettäin FLANDINin välikysymykseen ilmoitti sosiaalisten uudistusten vaativan nyt "väliajan" (pause). Hän rauhoitti puoluelaisiaan sillä että tämä "väliaika" on oleva vain väliaikainen, mutta siihen turvautuminen on itsessään todistus siitä että sosiaalisten uudistusten aika nyt on katsottava enemmän taikka vähemmän päättyneeksi. Sosiaalinen vallankumous on ilman verta läpiajettu. Léon BLUM tekee nyt kaikkensa saadakseen kapitalistienkin luottamuksen, jota hänen uudistuksensa ja muut toimenpiteensä luonnollisesti eivät ole kyenneet herättämään.

Hän antoi FLANDINin tyhjentää säkkinsä parlamentissa tyytyen jokseenkin ylimalkaisiin vastauksiin, sillä on ilmeistä että hän jo silloin oli päättänyt ryhtyä aivan toisenlaisiin toimenpiteisiin onnettoman rahatilanteen pelastamiseksi. Hän saattoi sitäpaitsi FLANDINille huomauttaa että SARRAUT-FLANDINin hallituksen aikana, siis viime vuoden ensi vuosipuoliskona, kapitalistien luottamus alkoi lopullisesti laskea ja että maasta virtasi sinä aikana kultaa enemmän kuin koskaan sitä ennen tai sen jälkeen.

En tee tässä selkoa uuden finanssialotteen teknillisistä yksityisseikoista, koska niistä pääkonsuli NORDBERG tulee kirjoittamaan, vaan tyydyn lyhyesti huomauttamaan seuraavaa.

Suurin piirtein katsottuna tämä alote merkitsee tämän hallituksen kaikkien aikaisempien teoriojen ja iskusanojen hylkäämistä. Ei enää sanaakaan kasvavasta ostokyvystä, joka olisi sosiaalisten uudistusten seuraus! Sensijaan palataan vanhoihin klassillisiin metoodeihin, s.o. kullan vapauteen ja suureen lainaan. Itse asiassa Léon BLUM on tässä toiminut juuri sillä tavalla minkä hänen vastustajansa olivat toitottaneet välttämättömyydeksi, ja he ovat nyt kaikki tai ainakin melkein kaikki sanattomia jopa aseettomia. Tämä näkyy parhaiten eilisestä parlamentin istunnon tuloksesta, jolloin ainoastaan 46 edusmiestä äänesti hallituksen alotetta vastaan eräiden toisten pysyessä äänestämättä.

Paitsi että alote on saanut kotimaassa hyvän vastaanoton se on myöskin herättänyt Lontoossa ja Yhdysvalloissa tyytyväisyyttä ja vahvistanut ranskalais-amerikkalais-englantilaisen yhteisymmärryksen taustaa. Olisin ollut lievimmin sanoen paradoksaalista jos juuri Léon BLUM olisi turvautunut diktatuurimaiden esimerkkiin eikä valinnut "liberaalista" ratkaisua.

Ranskan valtiopankin uusi "aivotrusti", herrat RIST, BAUDOIN ja RUEFF, joista viimemainittu - sivumennen sanoen hyvä tuttavani - jo oli LAVALin aivotrustissa, herättää

myöskin luottamusta.[x] Samoin lupaus ei ainoastaan olla lisäämättä valtion menoja vaan niitä vähentää 6 miljaardilla.

Onko uusi alote todella vievä tilanteen helpottumiseen, sen tulevaisuus näyttää. Epäilijöitä on paljon sekä täällä että ulkomailla. Mikä minussa herättää epäilystä on lähinnä poliittista laatua, nimittäin se vaara etteivät kapitalistit tahdo pönkittää tätä hallitusta ja sen kautta kansanrintamaa osoittamalla sille luottamusta. Tiedän myös että niissä piireissä ei haluttaisi antaa tämän hallituksen istua yli näyttelyn osaksi koska ei tahdota että vasemmistohallitus on näyttelyn aikana isäntänä, osaksi koska pelkäävät näyttelyn voivan koitua uudeksi voimanlähteeksi kansanrintamalle. BLUM hallituksineen taas tietysti tätä toivoo ei vähimmin senvuoksi että näyttely tulee kaikesta päättäen tuomaan sekä välillisesti että välittömästi maahan paljon rahaa, joka puolestaan on elvyttävä valtion finansseja. Vastustajat toiselta puolen ymmärtävät sen että jos he kaatavat hallituksen nyt juuri, työväki järjestää niin ettei näyttely valmistu, jolloin tullaan ojasta allikkoon. Valtit ovat tällä hetkellä todella BLUMin puolella.

Tehdäkseni lyhyen yhteenvedon yllä esitetystä sanoisin että Léon BLUM tällä hetkellä on eräänlainen diktaattori, koska parlamentti ei <u>voi</u> häntä kaataa ja senaatti ei <u>tahdo</u> häntä kaataa, koska sillä ei ole ketään panna sijalle.

15/3. Tämän raportin viimeisteleminen on viivästynyt muutaman päivän allekirjoittaneen sairauden vuoksi. Koska tä-

---

x) Ansaitsee huomiota että tässä kolmenmiehen rahaneuvostossa ei ole ainoatakaan politikkoa eikä ainoatakaan BLUMin puoluelaista tai edes hengenheimolaista.

nään lähden Suomeen saan siellä tilaisuuden Hallitukselleni selostaa vielä yksityiskohtaisemmin tilannetta. Huomautan tässä vain siitä että senaatti yhden ainoan äänen pannessa vastaan hyväksyi hallituksen uudet finanssialotteet, ja että uuden lainan ensi osan (5 miljaardia) merkitseminen oli hallitukselle mitä suurin voitto. Muutamassa tunnissa näet merkittiin noin 8 miljaardia. Yksinpä Matin valittaa että senaatti rajoitti lainan maksimin 10,5 miljaardiksi, joka koko määrä on käytettävä yksinomaan puolustustarkoituksiin. On mahdollista että yksintein olisi voitu saada suurin osa budjetin vajauksesta täytetyksi. Oli miten oli: "jotain on muuttunut Ranskassa". Tilanne on siis nyt seuraava: hallitus on saavuttanut suuren voiton sen kautta että luottamus jälleen on herännyt; hallituksen vastustajat taas sanovat että tämä luottamus on ollut mahdollinen vain siten että hallitus on luopunut aikaisemmasta ohjelmastaan! Pääasia on että tulos on ilahuttava.

H. Holma.

Die Regierung BLUM steht also sowohl im Parlament wie auch in den Massen, mit denen sie rechnet, fest, ja erstaunlich fest da. Wenn man ihre wirtschaftlichen und finanziellen Schwierigkeiten einen Augenblick ausschaltet, so muss man sogar sagen, dass Frankreich, seitdem POINCARE den Franc stabilisierte, keine so unerschütterliche Regierung mehr gehabt hat. Mehr und mehr setzt sich in der öffentlichen Meinung das Gefühl durch, dass BLUM "unabsetzbar" xxxx sei. Diese Meinung ist zugespitzt, aber nicht irrig. Da man mit einem elementaren Kraftausbruch des Landes und einer schlagartigen Geburt neuer Führererscheinungen nicht rechnen kann, so erscheint Léon BLUM in diesem Augenblick als die einzig mögliche Lösung. Um Frankreich zu regieren, braucht man heute zweierlei: das Vertrauen der Massen und das des Kapitals. Man kann gegenwärtig weder gegen die Arbeiterschaft noch gegen die Besitzenden, seien sie nun gross oder klein, regieren. Weder ein Léon BLUM noch ein FLANDIN oder Paul REYNAUD besitzen beides in vollem Umfange. Stellt man die Gleichung auf, so kommt man zu dem Ergebnis, dass Léon BLUM, der das Vertrauen der Massen hat, leichter das Vertrauen des Kapitals gewinnen kann, als umgekehrt die Männer der Opposition, mit denen die Besitzenden sich sicher fühlen würden, die Gefolgschaft der Arbeiter gewinnen könnten. Dieses Rechenstück stellt jeder Politiker heute in Frankreich an, und der Ueberxxschuss der Chancen, der dabei für Léon BLUM herausspringt, ist zwar nicht gross, aber so eindeutig, dass das ganze Land mit geringen Ausnahmen die Herrschaft dieses Mannes hinnimmt.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 16.

v. a. Asiainhoitaja Soravuo

21/3 1937.

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Pariisissa maaliskuun 22 päivänä 1937.

N:o 682-178

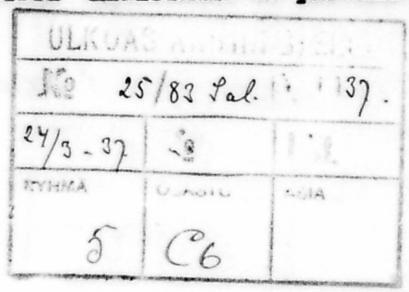

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetystö täten kunnioittaen lähettää Ulkoasiainministeriölle v. a. asiainhoitaja SORAVUOn raportin n:o 16 joka käsittelee aihetta:

Clichy'n mellakka.

V.a. asiainhoitaja: R. O. Soravuo

UE 13: A 4.

P A R I I S I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 16.

Pariisissa 22 p:nä maalis kuuta 1937.

Asia: Clichy'n mellakka.

25/83 Sal. 1937.
24/3-37
RYHMÄ 5 | OSASTO C6 | ASIA

Tähänastiset tutkimukset ja poliisikuulustelut eivät ole tuoneet mitään erikoista uutta Clichy'ssä t.k. 16 p:n iltana tapahtuneen mellakan alkusyihin. On ainoastaan todettu, että ryhmä de la Rocque'n puoluelaisia oli sisäasiainministerin luvalla järjestänyt elokuvanäytännön Clichy'hin, joka on eräs Pariisin n.s. "punaisista" esikaupungeista. Sikäläinen kaupunginvaltuusto koetti saada sisäministeri DORMOYn peruuttamaan luvan, ja kun tämä ei onnistunut, kutsui valtuusto kokoon "fascistivastaisen" mielenosoituksen, tunnetulla tuloksella.

Elokuvanäytännössä olijoita ei voida syyttää, he kun eivät osallistuneet kokoukseen, vaan poistuivat paikalta poliisivoimien turvin; poliisia eikä kaupunginvaltuustoa taas ei eri syistä tahdota syyttää. Näin ollen etsitään vikapäitä trotskistien ja anarkistien joukosta.

Olipa todellisen syyllisyyden laita mikä tahansa, antaa mellakka sekä sitä seurannut lakkoilu, joka päättyi t.k. 18 p:nä yleislakkoon, aihetta erinäisiin huomioihin tilanteesta

JAKELUOHJE:

tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tällä hetkellä.

Vaikka yleislakkopäivän iltana Velodrome d'Hiver'issä pidetyssä suuressa kommunistikokouksessa puolueen johtajat ilmoittivatkin edelleen kannattavansa BLUMia ja nykyistä kansanrintamahallitusta, niin on yleislakon toimeenpano - ja jo Clichy'n mielenosoituksen järjestäminenkin - tulkittava selväksi kommunistipuolueen taholla BLUMia kohtaan vallitsevan kärsimättömyyden ilmaisuksi. Pääministerin äskettäin välttämättömäksi ilmoittama tauko sosialisissa uudistuksissa ei tietenkään ole äärimmäisyysainesten mieleen, yhtä vähän kuin BLUMin pyrkimykset kapitalistien luottamuksen saavuttamiseksi.

Pahantuulisuus on siis helposti ymmärrettävissä, mutta sille antaa vakavahkon luonteen m.m. se seikka, että Pariisin seudun syndikaattien liitto, joka on niin sanoakseni julkisesti kommunistinen, sai aikaan yleislakon vastoin C. G. T:n yleissihteerin JOUHAUXn ja ammattijärjestön muitten sosialistijohtajien tahtoa. Lakko lienee muuten onnistunut jopa yli odotusten - ainakin näyttelyalueella se jatkuu koko päivän, ilmoitetun puolen päivän asemesta.

Tässä on melko selvä todistus siitä vaikutusvallasta, johon kommunistit puolessatoista vuodessa, kommunistisen ja sosialistisen ammattijärjestön yhtymisen jälkeen, ovat päässeet tässä nyttemmin n. viisi miljoonaa jäsentä käsittävässä järjestössä.

Kun näyttelyn valmistuminen ajoissa ilmeisesti siis on C. G. T:n vallassa, ja näyttely tällä hetkellä on miltei ainoa asia jonka ympärille on mahdollisuus saada eri puolueet

ryhmitettyä s.o. saamalla heidät toistaiseksi lykkäämään riidanalaisten asiain ratkaisun, ja kun näyttelyn onnistuminen on epäilemättä kansallinen kunniakysymys, lienee BLUMin tehtävä joitakin joko todellisia tai näennäisiä myönnytyksiä kansanrintamansa vasemmalle siivelle, mihin jo viittaa se, että kommunistit olivat ainoat joiden sallittiin äellakkaa seuranneina päivinä järjestää kokouksia, hallituksen peruutettua kaikkien muiden puolueiden kokoontumiset, BLUMin oma puolue mukaanluettuna. Niinikään näyttää mahdolliselta de la Rocque'in asettaminen syytteeseen tuliristijärjestön uudelleen perustamisesta.

Toisaalta on Clichy'n juttu aiheuttanut voimakkaanlaisen vastavaikutuksen kansanrintaman oikealla siivellä, radikaalipuolueen keskuudessa, mikä näkyy selvästi tämän päivän kuluessa eri tahoilla Ranskaa pidetyistä puheista, erikoisesti DALADIERn lausunnoista sekä Lille'ssä pidetyn Pohjois-Ranskan radikaalien ryhmän kokouksen julkilausumasta. Vieläpä muuan BLUMin oman puolueen eduskuntaryhmän jäsen painosti t.k. 19 p:n kokouksessa, että on viimeinkin aika käsitellä kommunisteja jyrkkyydellä ja tarmolla.

Edelläolevan [illegible] valossa on luonnollista, että edustajakamarin käytävissä puhutaan jälleen BLUMin kaatumisesta ja radikaalihallituksen muodostamisesta, minkä siis [illegible] tulisi tapahtua 23 p:nä edustajakamarissa, Clichy'n mellakkaa ja yleislakkoa koskevan keskustelun kuluessa, koska parlamentti heti sen jälkeen lähtee kuukauden lomalle. Ellei kuitenkaan mitään odottamatonta tapahdu, onnistunee BLUM[illegible]in vieläkin kerran rauhoittaa mielet ja pitää rintama koossa, sillä kenelläkään

muulla tuskin on mahdollisuuksia siinäkään määrin kuin hänellä hallita vikuroivia ammattijärjestöjä vaarantamatta näyttelyn onnistumista ja sen kautta aiheuttamatta avoimia konflikteja.

V.a.asiainhoitaja: R. Ostamo

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C C

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 17.

v.s. Asiainhoitaja Soravuo

27/3 1937.

5000—10—35 4281

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Pariisissa maaliskuun 24 päivänä 1937.

N:o 702-186

ULKOASIAINMINISTERIÖ
26 83 Tal. 1937
30/3-37
5 C6

Ulkoasiainministeriölle.

Oheisena lähetystö kunnioittaen lähettää Ulkoasiainministeriölle raporttinsa n:o 17, joka käsittelee aihetta:

SANDLERin vierailu.

V.a.asiainhoitaja: E.O. Sorsma

UE 13: A 4.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 17.

Pariisi ssa 23 p:nä maalis kuuta 19 37.

Asia: SANDLERin vierailu.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
26/83 Sal. 1937
30/3. 37
OSASTO
5 C6

Ruotsin ulkoministerin vierailulle Pariisissa annettiin Ranskan hallituksen taholta varsin huomiotaherättävä luonne. Lehdistö sisälsi vierailun johdosta harvinaisen runsaasti kirjoituksia ja kuvia ja sivulliseen jäi vaikutelma, että molemmin puolin järjestetyissä virallisissa ja puoliviralisissa tilaisuuksissa - ulkoministerin lounaalla, "diplomaattisen sanomalehdistön" järjestämässä vastaanotossa j.n.e. - vallitsi hyvin sydämellinen mieliala.

Lehdistön kirjoituksista ovat ennen muita huomattavat LE TEMPSin pääkirjoitus t.k. 20 päivänä, SANDLERin samalle lehdelle antama haastattelu sekä BLUMin POPULAIREin sisältämä haastattelu ja artikkeli.x) Viimemainitussa kosketellaan, suopeassa sävyssä, myös Suomen poliittista asennetta ja luetaan pohjoismaiden nykyinen ryhmittyminen etupäässä SANDLERin aloitekyvyn ansioksi.

Mikäli olen Skandinavian maiden lähetystöjen välityksellä voinut todeta, lienee SANDLER keskusteluissaan BLUMin ja DELBOSin kanssa lähinnä tehnyt näille selkoa Oslo-valtioi-

x) jotka kaikki lähetystö toimittaa arkiston Ulkoasiainministeriölle.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

den neuvotteluista sekä puhunut heidän kanssaan nykyhetken yleispoliittisista kysymyksistä, m.m. puuttumattomuuspolitiikasta ja Kansainliiton paktin uudistamisesta. Keskustelut eivät missään asiassa liene saaneet neuvottelujen luonnetta, eikä ranskalaisten taholta liene myöskään mitään uutta tuotu esiin.

Mitä lehdistölle annettuihin lausuntoihin tulee tuntuu täällä, STAUNINGin äskettäisten julkilausumien jälkeen annettuna, herättäneen erityistä huomiota SANDLERin LE TEMPSille antama Ruotsin puolueettomuuden määrittely, jonka mukaan Ruotsin "puolueeton asenne" on käsitettävä seuraavasti: "Ruotsi ei suosi liittopolitiikkaa eikä anna vetää itseään mukaan yhdistelmiin, jotka ehkäisisivät sen toimintavapautta juuri sinä hetkenä, jolloin se tätä vapautta tarvitsisi. Puolueettomat vallat-nimityksen asemesta sanottakoon siis: valtiot vailla liittoja."

Muuten SANDLER yleensä tyytyi kiittämään Ranskan nykyisen hallituksen aikaansaannoksia yhteiskunnallisten uudistusten alalla ja onnittelemaan sitä sen taloudellisista saavutuksista, lähinnä äsken menestyksellä merkityn lainan johdosta.

V.a.asiainhoitaja: E. O. Somersalo

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 18.

v.s. Asiainhoitaja Toravuo

2/4 1937.

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Pariisissa huhtikuun 2 päivänä 1937.

N:o 766-202

27 83 Sal. 37.

5/4-37

5 C6

Ulkoasiainministeriölle.

Oheisena lähetystö kunnioittaen lähettää Ulkoasiainministeriölle raporttinsa n:o 18, joka käsittelee aihetta:

Italian-Jugoslavian sopimus Ranskasta katsottuna.

V.a.asiainhoitaja: E. O. Sorsa

UE 13: A 4.

PARIISISSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 18.

Pariisi ssa 2 p:nä huhti kuuta 19 37.

27 83 Sal. 37.

Asia: Italian-Jugoslavian sopimus Ranskasta katsottuna.

5/4-37

5 C6

BLUMin hallituksen saatua odotetun luottamuslauseen edustajakamarissa v. k. 25 päivänä ja parlamentin lähdettyä pääsiäislomalle, näyttää yleinen mielenkiinto hetkeksi suuntautuneen sisäisistä asioista ulkopolitiikkaan, mistä hallitus tuskin lienee pahoillaan, vaikka sillä viimemainitullakaan alalla ei tällä hetkellä ole mitään erikoisen herkullista tarjottavana.

Paitsi vakinaisesti päiväjärjestyksessä olevaa puuttumattomuuden soveltamiskysymystä, on MUSSOLINIn Libyan matka herättänyt täällä melkoista huomiota ja osittain teräviä arvostelujakin, sillä koskihan suurvallan taholta muhamettilaiselle maailmalle osoitettu huomaavaisuus Ranskankin islaminuskoisia alusmaita. Vilkkaimmin on kuitenkin pohdittu Italian-Jugoslavian sopimuksen merkitystä. Vaikka BARTHOU aikanaan ajoikin näiden kahden maan sovintoa, ja Ranska sittemminkin on koettanut toimia yhteisymmärryksen aikaansaamiseksi niiden välille, ovat olosuhteet kuitenkin nyt siksi paljon muuttuneet, että sopimuksen syntyminen ei ole Ranskalle yksinomaan miellyttävää.

Todennäköistähän nimi. on, että Jugoslavia, Ranska

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

seurailevan Pikku-entente'in ja Kansainliiton uskollinen jäsen, ei olisi tällaista bilateraalisopimusta tehnyt ja Kansainliitosta riippumatta tunnustanut Italian herruutta Etiopiassa jos Ranskan vaikutusvalta olisi entisellään ja Kansainliitto edelleen lukuunotettava tekijä. Yllämainitut kaksi seikkaa ennen muita ovat olleet omiaan herättämään täällä sekavia tunteita ja aiheuttamaan pelon, että koko Pikku-entente ehtii lähteä uusille urille - mistä m.m. Keski-Euroopan valtiomiesten lukuisat keskinäiset vierailut jo näyttävät olevan merkkinä - ennenkuin Ranska on saanut omat sisäiset asiansa sellaiselle kannalle etteivät ne häiritse sen ulkopolitiikkaa. Niin kauan kuitenkin kuin Euroopan politiikan kahden uusimman voimatekijän, Saksan ja Italian etuna on sekin, että juuri ne mannermaan suurvalloista edustavat järjestystä ja antibolshevismia, ei liene todennäköistä, että Keski-Eurooppa palaisi entisiin asemiinsa. Ranskaa poliittisesti lähinnä ollut maa, Tsekkoslovakia, lienee kaiken lisäksi nyt menettänyt Jugoslavialle paikkansa Pikku-entente'in johtavana maana.

Näitten, kieltämättä Ranskalle vähemmän ilahduttavien toteamusten vastapainona on kuitenkin eräitä seikkoja, jotka täällä tyydytyksellä pannaan merkille:

1) k.o. sopimus on omiaan vakiinnuttamaan tilannetta Välimeren itäosissa - johon päämäärään Ranska juuri on pyrkinytkin;

2) Italia näyttää kiirehtineen[x] solmimaan sopimuksen ennenkuin Saksan taloudellinen vaikutus Balkanilla ehtii kasvaa

---

x) siihen viittaavat Italian slaavilaisten vähemmistöjensä hyväksi tekemät myönnytykset.

liian suureksi;

3) sopimus voi muodostua tehokkaaksi Saksan vaikutuksen leviämisen estäjäksi Välimerelle käsin ja

4) sopimus merkitsee, että Italia on luopunut ajamasta revisiopolitiikkaa.

Edellyttäen, että Ranska verraten nopeasti selviää vaikeuksistaan, on siis kaikesta huolimatta mahdollista, että sopimus sen kannalta katsoen jää pääosiltaan edulliseksi. Voimakkaan, ekspansiopyrkimyksiä vailla olevan Ranskan vetovoima Keski- ja Etelä-Euroopan, nimenomaan Pikku-Entente'in ja Balkanin entente'in valtioihin lienee nim. lopultakin suurempi kuin diktatuurivaltioiden, joihin näyttää aina sisältyvän tietty laskemattomuusmomentti. Lisäksi eivät Saksan ja Italian intressit Keski-Euroopassa liene kovinkaan yhdenmukaiset tarjotakseen takeita "Berliinin-Rooman akselin" häiriintymättömästä kestävyydestä.

Mutta jos Ranskan sisäiset ristiriidat pitkälti jatkuvat, on Pikku-entente'in sisäisten siteiden höltyminen samoinkuin siitä seuraava uusien ryhmitysten syntyminen Keski-Euroopassa todennäköinen.

V.a.asiainhoitaja: E. O. Somersalo

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetyksön raportti n:o 19.

Ministeri Holma

12/4 1937.

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 863-231

Pariisissa huhtikuun 16 p:nä 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
29/84 Sal. 37.
19/4-37
5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini n:o 19, joka käsittelee aihetta Eräs keskustelu.

Holma.

UE 13: A 4.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 19.

Pariisissa 12 p:nä huhti kuuta 1937.

Asia: Eräs keskustelu.

Minulla oli pari päivää sitten useamman tunnin keskustelu erään Englannissa nykyään asuvan, saksalaista alkuperää olevan tunnetun poliitikon kanssa, joka katselee maailmaa enemmän taikka vähemmän englantilaisin silmin. Olen häntä tuntenut parisenkymmentä vuotta, mutta en halua tässä hänen nimeään mainita, eräiden alempana kerrottujen asioiden arkuuteen katsoen. Keskustelustamme seuraavat huomiot ansainnevat mainintaa.

Viime viikkoina on varsinkin Englannin lehdistössä näkynyt uutisia jonkinlaisista tunnustelemisyrityksistä Berliinin ja Moskovan välillä. Tahdon aluksi tässäkin uudistaa sen minkä usein olen rohjennut väittää, että näet en usko Berliinin ja Moskovan välien koskaan kokonaan rauenneen. Rapallon sopimus samoinkuin sopimus huhtikuulta 1926 ovat edelleen voimassa. Tunnettu ranskalainen poliitikko Jacques BARDOUX on talven kuluessa useampaan kertaan, varsinkin Le Tempsissa, todistellut että HITLERin tultua valtaan ei hänen eikä hänen ympäristönsä puheista eikä kirjoitteluista löydä ainoatakaan pahaa sanaa Moskovasta ennenkuin siitä päivästä lähtien jolloin ranskalais-venäläinen sopimus syntyi. Minulla on se henkilökohtainen käsi-

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tys, että uusi Saksa sillä hetkellä teki saman virheen minkä aikoinaan teki keisari Wilhelm II, sen näet että se, seuraamatta BISMARCKin kuuluisaa neuvoa, päästi Venäjän luisumaan käsistään toisten syliin, samoinkuin että HITLERin saarnaama ristiretki Moskovaa vastaan on ainakin puoleksi taktiikkaa, s.o. että jos hän onnistuisi ristiretkisaarnallaan saamaan ranskalais-venäläisen paktin rikki, hän heti tarjoisi Moskovalle ystävyyttänsä, mikä Itä-Euroopan kannalta voisi viedä suuriin onnettomuuksiin.

Näistä asioista puhuessamme alussa mainitsemani poliitikon kanssa tämä minulle kertoi seuraavan merkillisen jutun. Hän oli muutama kuukausi takaperin NEURATHin puheilla, jolloin tämä oli sanonut seuraavat sanat: "Jos Englanti jatkaa obstinaattista pidättäytymistään meihin nähden, so können wir immer wenn wir wollen mit Russland ein Bündnis haben. Sillä Venäjällä voi STALINin uusissa merkeissä syntyä "kansallinen kommunismi", joka turvautuu armeijaan, ja sellaisen Venäjän kanssa HITLER vaikeuksitta voisi olla yhteistoiminnassa.x)" Kertojani tosin lisäsi että hän siinä istuessaan sai käsityksen samasta naivista optimismista, joka aina on Wilhelmstrassella vallinnut, sillä kysymyshän ei ole vain Saksan toivomuksesta vaan /siitä ennen kaikkea pitäisikö Moskova sellaisen ystävyyden tarjousta, jonka tarkoitus tietysti ei olisi vain poliittinen vaan ehkä ensi sijassa taloudellinen (raaka-aineiden saanti!), hyväksymisen arvoisena ja myönteisessä tapauksessa millä hinnalla.

---

x)

Viittaan tässä suhteessa minkä minulle sanoi ryhtinas GALITZIN (rap. n:o 5).

Kertojani sensijaan ei arvellut että HITLERin ja LUDENDORFFin välillä tapahtunut välien selvitys olisi merkkinä muuttuneesta suhtautumisesta Moskovaan vaan piti hän sitä puhtaasti sisäpoliittisena, olosuhteiden sanelemana tapahtumana.

Viittaan muuten tässä yhteydessä siihen minkä Hufvudstadsbladet 11/4 kertoi Figaron tunnetun ulkopoliittisen toimittajan kreivi d'ORMESSONin äskettäin kirjoittaneen Moskovan ja Berliinin suhteista.

x x
x

Kertojani tuli luokseni suoraan lounaalta ilmailuministeri Pierre COTin luota, missä oli ollut läsnä myös eräitä mainitun ministeriön ja yleisesikunnan upseereja. Hän kertoi Pierre COTin ihmetelleen Englannin politiikkaa sikäli että hänen mielestään Englannin tulisi, Ranskan kanssa yhteisymmärryksessä, tehdä Saksalle suoranaisia ehdotuksia Länsi-Euroopan maiden välien järjestämiseksi. Pierre COTin mielestä näet Englanti liiaksi hellävaroen käsittelee Berliiniä. Kertojani sanoi huomauttaneensa Pierre COTille, että tällaisten suoranaisten ehdotusten tekeminen on tällä hetkellä mahdottomuus, koska sellaisia ehdotuksia ei Englannin ja Ranskan puolelta tehdä asettamatta niiden lähtökohdaksi Kansainliittoa. Koska Saksa puolestaan ei ainakaan vielä tahdo kuulla puhuttavan Kansainliitosta, olisi kielteinen vastaus pelättävissä, mikä taas Lontoolle ja Pariisille merkitsisi prestigen menetystä, mihin ne eivät voi alistua.

Tässä yhteydessä kertojani useampaan kertaan painosti käsityksensä olevan, että Englannissa Kansainliiton ideologinen kannatus on kasvamassa ollen jopa suurempi kuin Ranskassa ja joka tapauksessa suurempi kuin se oli LAVALin aikana. Ennen Kansainliiton syntymistä olisi kait ollut mahdotonta sodatta selviytyä sellaisesta komplikatiosta kuin oli varsinkin talven 1935-36 kuluessa Lontoon ja Rooman välinen. Tästä puhuen kertojani mainitsi Sir Samuel HOAREn hänelle kerran lausuneen, ettei hän hetkeäkään ollut epäillyt Englannin, jos se olisi joutunut sotaan Italian kanssa, ottavan päällensä muuta vaaraa (risque) kuin sen että se olisi voinut menettää pari sotalaivaa joita se olisi sillä hetkellä tarvinnut muualla! Ministeri GRIPENBERG voinee todeta onko tämä kertojani käsitys oikea.

x x
x

Espanjan sodasta Ranskan ilmailuministeri herroineen olivat sitä mieltä että <u>Madridin voitto ei ole mahdoton.</u>

Erittäin kiintoisaa oli, mitä tuolla lounaalla yleisesikuntaupseerit olivat kertojalleni sanoneet, nimittäin että, vaikka miehestä mieheen jopa lehdistössäkin puhutaan sen ja sen maan tankkien taikka lentokoneiden Espanjassa osottautuneesta paremmuudesta tai alemmuudesta, tämä sota ei ole <u>aseellisesti</u> katsottuna tuonut päivänvaloon mitään uutta. Koko sota ei ole tarjonnut hetkeäkään modernin sodan aspektia. Ilmasotakin, joka modernia sotaa karakterisoi, on Espanjassa ollut toisarvoinen, vain säestystä. Maasodan

kannalta ovat kokemukset olleet vielä vähemmän varteenotettavia nykyaikaisen sodan kannalta. Kansalaissodalla ei ole hetkeäkään ollut sitä luonnetta, minkä kahden suurvallan välinen tuleva sota heti saisi.

Mielestäni nämä siltä taholta tulleet huomiot ovat mainitsemisen arvoiset. Olen pari kertaa ennenkin viitannut Espanjan kansalaissodan taskuformaattiin, jonka käsityksen jo sain syyskuussa nähdessäni jonkun verran sotatoimia Baskian rannalla, olkoon että muilla rintamilla tapahtumat ovat saaneet suuremman mittakaavan kuin pohjoisessa. - Mahdollista jopa luultavaa on myös että sotaan osallistuneet ulkopuoliset vallat ehdoin tahdoin eivät ole tahtoneet panna arvostelun alaisiksi tärkeimpiä keksinnöllisiä materiaaliuutuuksiaan.

Muuten kertojani tiesi varmasti, että ent. kuningas Alfonso kyllä toivoo FRANCOn voittoa, vaikkakin pitää häntä keskinkertaisena kykynä (Viittaan raporttiini n:o 11).

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 28.

Ministeri Holma

22/7 1937.

5000—12—35—5337

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 924-258

Pariisissa huhtikuun 24 p:nä 1937.

ULKOASIAINM...
31 84 Sal. D. 37.
27/4-37
5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetystö täten kunnioittaen oheisena lähettää ministeri HOLMAn raportin n:o 20, joka käsittelee aihetta:

Sisäinen tilanne Ranskassa.

V.a. Asiainhoitaja: L. Aarnio

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o **20.**

Pariisi ssa **22** p:nä **huhti** kuuta 19 **37.** 31/84 Sal. P. 37.

27/4-37

Asia: **Sisäinen tilanne**

Ranskassa.

5 C6

Lähtiessäni viime maaliskuun 15 p:nä Suomeen näytti sisäinen tilanne täällä aika valoisalta, mikä myös kuvastui raportistani n:o 15 sekä suullisista kommentaareistani Helsingissä maaliskuun lopulla. Mielialalle antoi taustaa varsinkin onnistunut laina.

Palatessani huhtikuun 6 p:nä Pariisiin en voinut olla huomaamatta että aikaisempi tyydyttävä tilanne oli muuttunut. Jos kohta Clichyn tunnetut tapahtumat 16/3, siis lähtöni jälkeisenä päivänä, mielestäni edelleenkin ovat lähimmä selitettävissä niin että Léon BLUMin sitä ennen ilmoittama "väliaika" sosiaalisiin uudistuksiin nähden sekä hänen palautumisensa finanssiasioissa aikaisempiin klassillisiin metoodeihin pelottivat äärimmäistä vasemmistoa, joka äkkiä alkoi pelätä tulleensa nenästä vedetyksi ja senvuoksi ryhtyi takoihin joiden tarkoituksena oli estää BLUMia konsolidoimasta asemaansa, niin täytyy toiselta puolen todeta että Clichyn jälkeiset viisi viikkoa ovat olleet hermostuneisuutta ja jännitystä.

Clichystä puhuessamme on syytä mainita että hallitus edelleen epäröi päästää julkisuuteen virkamiesten siitä laitta-

---

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

man tutkimuspöytäkirjan. Sekä vasemmisto- että oikeistolehdet vastivat tämän raportin julkaisemista, koska näet miehestä mieheen kerrotaan siitä käyvän ilmi että hagvoittuneista, joiden luetteloa niinikään ei ole julkaistu, n. 4/5 olisivat poliisin kirjoissa olevia henkilöitä, osaksi maasta karkoitettuja ulkomaalaisia jotka ovat tavalla taikka toisella kyenneet jäämään tänne, osaksi jos jonkinlaista poliisin etsimää väkeä. Jos huhussa on perää, lankeaa edesvastuu osaksi poliisille ja administratiolle. Toiselta puolen olisi yleisöä rauhoittavaa, jos todellakin voitaisiin todeta että nuo levottomuudet lähtivät ulkopuolelta varsinaisten kommunistien. Pääkaupungin puhdistamisen tuollaisista anarkistisista ainesaista ei luulisi tuottavan viranomaisille suuriakaan vaikeuksia. Mikäli lehdistä on näkynyt, tutkimuspöytäkirja jätettäisiin parlamentille joka t.k. 27 p:nä kokoontuu.

Voidakseen rauhoittaa äärimmäistä vasemmistoa, jonka tyytymättömyys kävi ilmi Clichyn iltana, hallitus päätti kiirehtiä 40 tunnin työviikon sovelluttamista. Näistä, mielestäni liian äkillisesti ja ilman tarpeellista valmistusta voimaan saatetuista asetuksista aiheutui uusi tyytymättömyyden lähde. Tyytymättömiä olivat näet sekä työnantajat, jotka viimeiseen saakka olivat toivoneet asteittaista sovelluttamista, että myös niiden alojen työväestö, joihin uutta lakia ei vielä sovellutetta.

Näin syntynyttä hermostuneisuuden ilmapiiriä kiihottaa vielä lisäksi näyttelyn läheisyys. Tässä onkin viimeisten viikkojen epävarmuuden tunteen varsinainen aiheuttaja. Näyttelyn tuloksista kiinnostuneita piirejä - ja miltei koko yh-

teiskunta on siitä kiinnostunut - pelottaa se tosiasia että jos 40 tunnin lakia sovellutetaan poikkeuksetta, tulee käymään niin että näyttelyn aikana suuret tavaratalot, pankit, ehkäpävä vissit ravintolat ja kahvilatkin ovat suljettuina kaksi päivää viikosta, mikä tilanne varmaankaan ei olisi omiaan lisäämään tänne tulevien lukumäärää! Hallitus onkin ollut pakotettu lupaamaan työnantajille että se uudelleen tutkii mitä mahdollisuuksia on olemassa lain sovelluttamisen hidastuttamiseksi, mutta on pelättävissä että jos lakiin tehdään huomattavia reikiä, näyttelyn työväki kohta alkaa uudelleen liikehtiä. Tässä piileekin nykytilanteen circulus vitiosus.

Kaikki nämä vastakohdat, joiden normaaliaikana, s.o. ilman näyttelyä, ei olisi tarvinnut paisua tällaisiin mittasuhteisiin, ovat saaneet ikävän kaiun näyttelyalueella, jolla työt näissä oloissa eivät ota sujuakseen. Yhtämittainen sade demoralisoi myös työmiehet. Kaikennäköisiä selkkauksia ovat myös aiheuttaneet punaiset ja muut fantasialiput, jotka tosin nyt viikon päivät ovat olleet alueelta hävinneet. Hallitus käsittää että näyttelyä ei voida avata toukokuun alussa mutta ei pääse yksimielisyyteen siitä miten pitkälle avaus olisi lykättävä. Siinä eri intressit näkyvät vallitsevan. Tarkoitushan on ollut että Lontoon kruunajaisvieraista saataisiin suuret vierasjoukot tänne. Tämä mahdollisuus näyttää tällä hetkellä varsin minimaaliselta.

Olen tahallani viivytellyt tämän raportin lähettämistä, jotta ehtisin palluni jälkeen varmistua käsityksestäni tilanteesta. Päinvastoin kuin aikaisemmin, on vaikutelmani nyt

se että Léon BLUMin ote on heikontunut, veto hidastunut. Siinä iässä olevan miehen tarmon ja hermojen jännitys, jota on kestänyt pian jo vuoden, täytyy kerran kostaa itsensä, mistä luonnollisesti vastustajat, s.o. äärimmäiset vasemmistoainekset, profitoivat. Hänen omassa puolueessaan on suuria erimielisyyksiä, joita ei tahdota päästää puhkeamaan. On kuvaavaa että viime sunnuntaina pidetyssä puolueen hallinnon kokouksessa BLUMin ja FAURÉn edustama maltillisempi suunta osoittautui heikommaksi sikäli että ministeri FAURÉn tekemä ehdotus vallankumouksellisten vasemmistoainesten (gauche révolutionnaire) erottamiseksi puolueesta hylättiin suurella äänten enemmistöllä, joka todistaa että puolueessa tällä hetkellä vasemmistoainekset näkyvät olevan voitolla. Nämä ainekset kuten tunnettua puoltavat yhtymistä kommunisteihin, kysymys joka samoin askarruttaa puolueen nykyistä johtoa. Puoluekokous, jonka piti tapahtua helluntaina, onkin nyt lykätty heinäkuun puoliväliin. Ilmeisesti toivotaan mielipiteiden selviytyvän siihen mennessä.

Porvaritaholla on mielestäni olemassa jonkun verran enemmän vastustushalua, sikäli esim. että insinöörit ja työnjohtajat ovat luoneet oman syndikaattinsa intressiensä valvomiseksi. Myös tuntuu siltä että Tuliristi voittaa alaa maaseudulla, varsinkin pikkuporvaritaholla. Radikaalipuolueessa on hitaasti kasvamassa niiden ryhmä jotka alkavat epäillä Kansanrintaman siunausta ja jotka pelkäävät oman puolueensa tulevaisuutta jos yhteistyö kommunistien kanssa jatkuu.

Puolan suurlähettiläs, jonka kanssa näistä asioista

äskettäin puhuin, katsoo tilannetta samalla tavalla kuin ylempänä olen koettanut asian esittää. Samoin monet muutkin virkaveljeni. Toiselta puolen ei kukaan heistä näy uskovan BLUMin kaatumiseen ainakaan vielä, koska ei kukaan häntä voi tai uskalla kaataa. Jos senaatti hänet kaataisi - Kamarissa tällainen mahdollisuus tuskin on olemassa - olisi siitä seurauksena silmänräpäyksellinen yleislakko ainakin näyttelyalueella. Tätä ei tahdota provosoida.

Olisi suureksi onneksi tilanteelle ja sen kehitykselle jos eräänlaiseksi päliittiseksi jalkapuuksi muodostunut näyttely saataisiin valmiiksi ja avatuksi. Tämä tuottaisi helpotusta ja tyydytystä melkein kaikissa piireissä. Mutta on toiselta puolen selvää että näyttelyn työväestön joukossa on aineksia jotka ymmärtävät, osaksi että näyttelyn avautuminen kaikkine siitä aiheutuvine tyydytyksineen vähentäisi äärimmäisen vasemmiston toimintamahdollisuuksia, osaksi että näyttelyn, "työn triumfin", valmistuttua heitä itseään ehkä odottaa työttömyys. Tämän viimeisen seikan merkitystä ei tule liiaksi väheksyä, ja luulen että hallitus ja näyttelyn johto, jos he tahtovat näyttelyn todella valmistuvan, ovat pakotetut antamaan joitakin lupauksia näiden työvoimien käyttämiseksi muualla avauksenkin jälkeen. Hallitus onkin luvannut tehdä voitavansa, jotta heti näyttelyn valmistuttua voitaisiin ryhtyä niihin suuriin yleisiin töihin, joita hallitus alusta saakka on suunnitellut ja joihin kuuluu m.m. Pariisin kaupungin eräiden keskiosien ja eräiden laitakaupunkien saattaminen hygieenisesti ja taloudellisesti nykyajan vaatimuksia paremmin vastaavaan asuun. (Sivumennen sanoen nämä yleiset

työt vilkastuttaisivat huomattavassa määrässä rakennustoimintaa, mikä Suomen puutavaran kannalta meitäkin kiinnostaa.) Syndikaatti on kolmisen viikkoa sitten ehdottanut että ne 10 miljaardia frangia, jotka tähän tarkoitukseen tarvittaisiin, olisi koottava erimuotoisilla lainoilla. Tämän ajatuksen puolesta koko maan rakennustyöväki manifestoi tänään ja huomenna.

Kaikki yllä kosketellut seikat ovat aikaansaaneet hermostuneisuutta myös Pörssissä. Ensinnäkin on punta hiljakselleen noussut niin että sen noteeraus eilen oli noin 111, sen ollessa devalvation jälkeen vain hieman yli 100. Toiseksi Ranskan valtion obligatiot yhä heikkenevät niin että "klassillisiksi" kutsutut 3 % obligatiot eilen noteerattiin noin 64 sekä äskettäisen lainan (4 1/2 %) obligatiot 94,50 emissionin ollessa 97. Valtion finanssit vaativat jatkuvasti ratkaisua, ja se luottamus minkä Léon BLUM pari kuukautta sitten sai ja joka näkyi lainan onnistumisessa on taas häviämässä.

Tästä kaikesta huolimatta ei pidä kuunnella niitä pessimistejä, joita aina ja kaikkialla on ja joiden traditionaalinen tunnussana on "näin ei voi jatkua". Tarkastelkaamme seuraavassa raportissa mitä mahdollisuuksia on tämän tilanteen jatkumiseksi tai ei jatkumiseksi. Sanottakoon tässä vain että surkeasti erehtyvät kaikki ne jotka mahdollisesti luulevat että BLUMin kaatumisen kautta ja vallan joutumisen kautta uudelleen porvareille kaikki taasen tässä maassa palautuisi ennalleen. Ranskassa on näet talven kuluessa tapahtunut sosiaalinen vallankumous, jonka mittasuhteita ehkei vielä täy-

sin käsitetä ja jonka loppu toivottavasti tapahtuu yhtä verettömästi kuin tähänastinen vaihe. Tätä ei kukaan, joka pyrkii BLUMin jälkeen hallitsemaan tätä maata, voi olla ottamatta huomioon. Ei pidä myöskään unohtaa että Ranskassa lehdistö edelleen on täysin vapaa ja että suurin osa niistä väärinkäsityksistä, jotka ulkomailla vallitsevat Ranskan tämänhetkisistä oloista, perustuvat Ranskan omien oppositiolehtien useinkin liioteltuihin väitteisiin.

H. H o l m a.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 21.

Ministeri Holma

3/5 1937

5000—12—35—5337

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 981-274

Pariisissa toukokuun 3 p:nä 1937.

32 84 Tal. 37.

5/5-37 -1

5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini n:ot 21 ja 22, jotka käsittelevät aiheita:

N:o 21: Venetsin kokous.

" 22: Etiopian kysymys ja Genève.

Holma.

UE 13: A 4.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 21.

Pariisissa 28 p:nä huhti kuuta 1937.

32 84 Pal. 37

5/5 -37

5 C6

Asia: Venetsian kokous.

Venetsian keskustelujen tulosta arvostellaan Ranskassa seuraavasti.

Raportissani n:o 13 kerroin Roomassa GÖRINGin talvisen matkan aikana sovitun siitä, että Saksa saisi jatkuvasti laajentaa intressejään Tonavan suunnalla Rooman hoitaessa Espanjaa. Tästähän aiheutui Itävallan hätähuuto ja Unkarin ulkopolitiikassa tapahtunut modifikatio.

Tästä huolimatta Berlin näkyy epäilleen Rooman lupausten vilpittömyyttä, peläten sen jatkuvaa harrastusta Tonavan kulmilla. Rooman kuuluisat pöytäkirjat ja SCHUSCHNIGGin ja MUSSOLINIn keskustelu viime heinäkuulla eivät näet ole sopusoinnussa uuden berliiniläis-roomalaisen akselin kanssa. Italian Espanjaan lähettämien sotilaitten moraalinen taso - Etiopian sodan jälkeen luultiin näet italialaisten sotilaallisen kunnon oleellisesti muuttuneen - on sitäpaitsi Berliiniä hermostuttanut.

Näissä olosuhteissa oli ymmärrettävissä että sekä Wienissä että osaksi Budapestissa alettiin katsella asioita hieman toisin ja että alettiin itseltään kysyä eikö sittenkin

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

loppujen lopuksi olisi syytä koettaa tavalla taikka toisella järjestää suhteet Pragiin ja sen kautta uudelleen lähennellä Englantia ja Ranskaa enemmän/ kuin mikä on ollut asian laita viime vuosina.[x] Onhan sitäpaitsi selvää, että Unkarin revisiounelma sai kovan kolauksen Rooman ja Belgradin välisestä sopimuksesta.

On tuskin liioiteltua sanoa että Italia Venetsiassa uhrasi Itävallan Berliinin-ystävyyden alttarille. On tosin todennäköistä että Rooman lehdet ovat paisuttaneet keskustelujen tulosta ja merkitystä enemmän kuin SCHUSCHNIGG varmaankaan toivoi ja olipa kuka tahansa GAYDAn tunnetun kirjoituksen takana - hänhän lehdessään väitti Venetsiassa sovitun että Itävallan hallitukseen pian tulisi natseja - tosiasia on että yleinen mielipide Itävallassa säpsähti.

Varmana voi pitää että jos Wienissä nyt syttyisi uusi anschlussyritys, Italian joukot eivät liikahtaisi Brennerilta. Ei liikahtaisi myöskään Belgrad Rooman kanssa tekemänsä sopimuksen jälkeen.[xx] Italia on täten, säilyttääkseen ainoan <u>tämänhetkisen</u> suuren ystävänsä, s.o. Saksan suopeuden,

---

x)
Times 28/4 antaa tälle uudelle käänteelle Tonavan politiikassa seuraavan muodon: "When the Italian attitude towards the Austrian Government began to improve her relations with Czechoslovakia in order to have an alternative line of foreign policy in case she should one day find herself deserted by her self-proclaimed protectors. Now that this possibility looms so large the Austrian Government are unlikely to relax their efforts to keep a side door open leading to Prague, and other capitals too, for not much can be done without Hungary, with which country Austria has the best of relations".

xx)
Aivan riippumatta siitä onko Belgradia inspiroinut, loppujen lopuksi, myös toivo Rooman avulla estää pangermanista ekspansiota omaan maahansa nähden.

valmistanut tietä pangermanisille pyrkimyksille Triestiin ja Adrian merelle. Trippelallianssin kuuluisissa sopimuksissa (1887 ja 1891) teki Italia saman erehdyksen, jota se tosin silloin ajoissa katui ennenkuin kaikki oli myöhäistä. Tässähän piilee Venetsian neuvottelujen suurpoliittinen merkitys.

On tulossa nähtävästi myös se monen ennustama hetki, jolloin SCHUSCHNIGG kaiketi olisi tyytyväinen jos (valtiomiehenä aivan liioiteltu) DOLLFUSS ei olisi paralysoinut vasemmistoa, parasta tukeaan niitä vastaan, joille Itävallan itsenäisyys on silmätikkuna. Sellaiset erehdykset kuin oli DOLLFUSSin aina kerran kostavat itsensä.

On aina väitetty että uuden Euroopan vaarallisimpia anomalioja on Prahan, Wienin ja Budapestin luonnoton keskenäinen suhde. On aina moitittu Ranskaa siitä, että se on ylläpitänyt Itä- ja Kaakkoiseuroopassa Versaillesin luomia luonnottomia tilanteita. Kun hieman näytti siltä, että nuo kolme maata vihdoinkin vapaaehtoisesti pyrkivät yrittämään suhteittensa selvitystä, minkä takana luonnollisesti häämöttää Englannin tuleva uusi voima ja sen virallinen ystävyys Ranskaan ja joka estäisi pangermanista ekspansiota kaakkoon ja paralysoisi saksalais-tshekkiläisen vastakohtaisuuden, MUSSOLINI, Berliinin ystävyyden tarpeessa kun on, esti tämän luonnollisen kehityksen mahdollisuuden.

Eräät seikat, jotka valaisevat SCHUSCHNIGGin, hänen Wieniin palatessaan, osaksi tullutta vähemmän lämmintä vastaanottoa, todistavat että kysymys Itävallan kohtalosta, Venetsian päätöksistä huolimatta, ei vielä ole ratkaistu.

Ei voi olla merkille panematta että Puolan ulkoministerin samanaikuinen käynti Bukarestissa on kuin komplementti Venetsian neuvotteluille yrityksessä saada Praha isoloiduksi, mihin Berliinin - Rooman akseli pyrkii. Berliinin ja Varsovan intressit kulkevat tässä luonnollisesti rinnan. Ranskan lehdet kertovat yhteen ääneen että sekä Pariisin että Lontoon hallitukset olisivat hyvin vakavasti antaneet Bukarestin ymmärtää että rumanialais-italialainen bilateraalinen sopimus à la Belgrad, joka tietysti vielä enemmän isoloisi Prahan, olisi vähemmän toivottava ja että Rumanian hallitus olisi ottanut nämä föreställningar varteen.

Venetsian tulos pakottaa luonnollisesti Ranskaa pysymään uskollisena sopimukselleen Moskovan kanssa (ei tule unohtaa, sivumennen sanoen, että kun tämä sopimus solmittiin, Rooma selitti sen olevan sopusoinnussa Kansainliiton peruskirjan määräysten kanssa!).

Tässä yhteydessä on syytä alleviivata että Tokio uuden länsi-Euroopassa paljon oleskelleen ulkoministerinsä SATOn johdolla etsii välien parantamista Moskovan kanssa. Kuulin äskettäin eräältä täysin luotettavalta tuttavaltani, että SATO lähtiessään Ranskasta hänelle suoraan sanoi, ettei hän hyväksy Tokion viimeaikaista ulkopolitiikkaa ja että hän lähtee kotiinsa koettaakseen voisiko hän jotakin tehdä "tilanteen muuttamiseksi" (verba formalia). Viimeisestä keskustelustani hänen kanssaan ennen lähtöään sain omasta puolestani sen käsityksen, että hänen virallinen selityksensä tahtovansa jättää paikkansa muoremmille - hän oli lähtiessään vain 54 vuotta! -

oli pelkkä tekosyy ja että häntä odottivat kotimaassaan suuret ja tärkeät tehtävät, joista hän jo lähtiessään oli tietoinen.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisista olevan lähetystön raportti n:o 22.

Ministeri Holma

2/5 1937

5000—12—35—5337

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 22.

Pariisi ssa 3 p:nä touko kuuta 19 37.

Asia: Etiopian kysymys ja Genève.

Ruotsin lähettiläs Brysselissä minulle kertoi pari päivää sitten saaneensa äskettäin SANDLERilta tiedon, jonka mukaan SANDLER Lontoossa ollessaan olisi saanut sen varman käsityksen, että Lontoon hallitus kaikin mokomin pyrkii siihen että Etiopian fait accomplin ja Italian imperiumin tunnustaminen tapahtuu toukokuun lopussa ylimääräisen yleiskokouksen yhteydessä. Lähettiläs lisäsi että SANDLER itse oli sitä mieltä että asia on nyttemmin järjestettävä tavalla taikka toisella Italian haluamaan suuntaan.

Siltä varalta että SANDLER äskettäin Helsingissä tästä ei olisi maininnut, olen katsonut olevan syytä siitä huomauttaa. Ranskan hallituksen nykyisestä kannasta olen piakkoin raportoiva. Omasta puolestani en olisi vielä niin optimistinen kuin näytti olevan ruotsalainen virkaveljeni.

Holma.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 23.

Ministeri Holma

4/5 1937

5000—12—35—5337

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 1019-285

Pariisissa toukokuun 7 p:nä 1937.

34/85 Sal. 8 -37.

10/5-37

5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini n:o 23, joka käsittelee aihetta: Ranskan suhtautuminen Italian kuninkaan keisarititteliin.

Holma.

UE 13: A 4.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 23.

Pariisi ssa 4 p:nä touko kuuta 19 37. Jy 85 Tal. 3 37.

Asia: Ranskan suhtautuminen Italian kuninkaan keisarititteliin. 14/5-37

5 C6

Eräällä lounaalla tänään jouduin istumaan ulkoministeri DELBOSin viereen, jonka kanssa otin otsakeasian puheeksi. Huomasin ettei hän tahtonut määritellä kantaansa vaan turvautui toivomukseen voida asiasta puhua Lontoossa kruunauksen aikana. Hän myönsi ettei tosiasiallisesti ole mitään muutosta tapahtunut tähän kysymykseen nähden syyskuusta lähtien, ei juriidisesti eikä territoriaalisesti. Ainoa materiaalisesti katsoen uusi näkökohta on siinä ettei Etiopian keisari yli vuoteen ole pannut jalkaansa entisen valtakuntansa maaperälle.

Samalla lounaalla juttelin asiasta myös Quai d'Orsayn Eurooppa-osaston johtajan, ministeri CHARVERIAT'n kanssa, jolle sanoin en oikein ymmärtäväni eräillä tahoilla vallitsevaa optimismia asian ratkaisuun nähden, jolloin CHARVERIAT minulle sanoi seuraavat sanat: "Luulen ettei olekaan syytä olla tässä asiassa liian optimistinen".

Lounaan jälkeen minulla oli vielä keskustelu samasta asiasta kolmisin ministeri BARGETONin ja Ruotsin lähettilään kanssa, jolloin Ruotsin lähettiläs koko esiintymisensä kautta vahvisti sen minkä edellisessä raportissani kerroin Ruotsin ulkoministerin kannasta. Ymmärsin että SANDLERin kanta on se -

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ja on huomattava että Ruotsi kaiketi taas on kuuluva valtakirjavaliokuntaan - että Ruotsi, toivoen hartaasti - myös min. WIRSENin ikävän aseman vuoksi - ratkaisua, on valmis kannattamaan jokaista hyväksyttävää alotetta, joka mahdollisesti esitetään ylimääräisessä yleiskokouksessa. BARGETON ei ilmaissut mitään varmaa kantaa mutta Ruotsin lähettiläs minulle yksityisesti lisäsi DELBOSin hänelle kymmenisen päivää sitten Ruotsin kuninkaan täällä ollessa sanoneen, ettei Ranskan hallitus vielä ole tästä asiasta ollut kosketuksissa Englannin hallituksen kanssa ja että DELBOS toivoo voivansa siitä keskustella Englannin hallituksen jäsenten kanssa kruunauksen aikana. Samoin oli DELBOS sanonut ei omasta puolestaan tekevänsä mitään alotetta vaan jättävänsä mahdollisen alotteenteon Englannin hallitukselle. Onhan selvää että DELBOS, katsoen Ranskan hallituksen nykyiseen kokoonpanoon, ei voi sellaista alotetta tehdä. Juuri tähän kokoonpanoon nähden en ole vielä optimisti, niin hartaasti kun toivon että asia vihdoinkin saisi hyväksyttävän ratkaisun. Tulee sitäpaitsi kysyneeksi, onko mikään hallitus valmis tekemään <u>nimenomaisen alotteen.</u> Ainoa mahdollisuus mielestäni on se, ettei NEGUS tulee Genève'iin eikä edes lähetä sinne edustajaa, jossa tapauksessa kysymys muodostuu formaliteetiksi, jonka peitteen alla pääasia ratkaistaan. Mutta siinäkin tapauksessa että valtakirjavaltuuskunta antaa yleiskokoukselle puoltavan raportin, tulee kysyneeksi eikä yleiskokouksen penkeillä synny vastustusta.

Kaikki puhe siitä että NEGUSta tai hänen mahdollista edustajaansa voitaisiin estää tulemasta Sveitsin terri-

toorille on tietysti huhujen piiriin laskettava.

Unohdin mainita edellisessä rapòrtissani, minkä minulle sanoi Ruotsin lähettiläs Brysselissä, että näet Lontoossa luullaan Italian haluavan lähettää edustajansa ensi yleiskokoukseen, jonka vuoksi olisi kaikki tehtävä tämän halun realisoinnin helpottamiseksi. Kysyn vain itseltäni, mitenkä tämä halu on yhdistettävissä Italian sataprosenttiseen aktiviteettiin Rooman ja Berliinin välisen akselin sementoimiseksi.

Kaikkien keskustelujeni tuloksena on vaikutelmani se ettei täällä kukaan tällä hetkellä asiasta tiedä mitään varmaa.

Holma.

P.S. Ylläoleva oli kirjoitettu ennenkuin luin min. HOLSTIn muistiinpanot Pohjoismaiden ulkoministerien äskettäisestä kokouksesta Helsingissä sekä Genève'in lähetystön raportin n:o 11. Totean muistiinpanon sekä Genève'in lähetystön ja Pariisin lähetystön raporttien menevän samaan suuntaan tässä suhteessa.

H. K.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisista olevan lähetystön raportti n:o 24.

Ministeri Holma

11/5 1937

5000—12—35—5337

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 1051 - 290

Pariisissa toukokuun 11 p:nä 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 35/85 Sal. U. 1 37.
13/5 37
5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini n:o 34, joka käsittelee aihetta: Moskova ja Berliini.

Holma.

P A R I I S I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 24.

Pariisi ssa 11 p:nä touko kuuta 19 37.

Asia: Moskova ja Berliini.

ULKOASIAINMINIST
№ 35/85 Sal. D. 37.
17/5. 37 | № | Li
ASIA | OSASTO | ASIA
5 | C6

Eräs Pariisin tunnetuimpia sanomalehtimiehiä, jonka kanssa eilen aterioin, kertoi minulle luottamuksellisesti seuraavaa.

Hän oli Ranskan Moskovassa olevan suurlähettilään COULONDRE'in äskettäin oleskellessa Pariisissa ollut tämän kanssa pitkässä keskustelussa tilanteesta. Tällöin COULONDRE oli hyvin selvästi osoittanut huolestumista siitä että jos Ranskan hallitus pyrkisi höllentämään liittosuhdettaan Moskovaan, STALIN hyvinkin mahdollisesti pyrkisi lähentelemään Berliiniä, jota raaka-aineiden saanti houkuttelisi. Tämä lähentely helpottuisi samassa määrässä kuin STALIN kykenee poistamaan ympäriltään juutalaiset ja vanhat doktrinäärit. Samassa määrässä kuin uudet miehet Venäjällä pyrkivät natsionalistiseen kommunismiin taikka, käyttääkseni COULONDRE'in omia sanoja, "kansallissosialismiin", antaen sille lisäksi militaristisen pohjasävyn (VOROSHILOFF!), samassa määrässä, kuten itsekin aikaisemmissa raporteissani olen rohjennut huomauttaa, HITLERin vastenmielisyys Moskovaan nähden vähentynee.

On luonnollista että nämä huhut juuri Ranskassa

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ovat herättäneet erikoista huomiota, koska näet tällainen Berliinin ja Moskovan lähentely tuskin voisi tapahtua muulla kuin sotilaallisen yhteistoiminnan ja -ymmärryksen pohjalla.

Koska kertojani sanoihin ei voi olla luottamatta, tekee mieli kombinoida että huhut saivat erikoista viriketta juuri niihin aikoihin jolloin COULONDRE oli Pariisissa.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 6.

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön rap. n:o 25.

Ministeri Holma.

21/5937.

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 1160 - 314

Pariisissa toukokuun 26 p:nä 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
38/85 Lne 37
27/5 37
5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini Pariisi n:o 25, joka käsittelee aihetta:

Tilanne Euroopassa Lontoon jälkeen.

Holma.

P A R I I S I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 25.

Pariisi ssa 21 p:nä touko kuuta 1937.

Asia: Tilanne Euroopassa Lontoon jälkeen. x)

ULKOASIAINMINISTERIÖ
38/85 Lae 37
27/5-37
5 C6

Ranskan lehdistön mukaisesti voinevat suuret ulkopoliittiset probleemat Lontoon kruunauksen yhteydessä käytyjen hedelmällisten keskustelujen jälkeen määritellä seuraavasti, aivan riippumatta siitä että Lontoon keskustelut tuskin ovat johtaneet mihinkään definitiiviseen tulokseen.

1. Englannin pääministerin vaihtumista seuraillaan täällä mitä suurimmalla kiinnolla. Pertinax ilmaisee kait tämän kiinnon parhaiten sanoessaan että Euroopan kohtalo riippuu paljon siitä onko uusi pääministeri tarpeeksi elastinen voidakseen katsoa Eurooppaa ei samoin isolatio-silmin kuin hänen kuuluisa isänsä vaan sellaisin modernein silmin, jollaiset oli hänen veljellään ja jollaiset on ennenkaikkea Englannin nykyisellä ulkoministerillä. Toisin sanoen: tuleeko Neville CHAMBERLAIN omaksumaan ja jatkamaan EDENin yhteistyöpolitiikkaa Euroopan ja Genève'in kanssa. Pertinax itse vastaa kysymykseensä optimistisesti niiden informatioiden perustuksella jotka hän kruunauksen aikana Lontoossa sai (sivumennen sanoen Pertinax

x) Tämän raportin laatiminen lopulliseen "painoasuun" on erinäisistä syistä viivästynyt.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

on asunut viitisentoista vuotta Englannissa, jonka hän tuntee yhtä hyvin kuin oman maansa ja jonka kieltä hän puhuu äidinkielenään).

2. Ei liene epäilystä siitä että LITVINOFF Pariisissa matkalla Lontooseen samoinkuin tästä palatessaan - luultavasti myöskin Lontoossa - on koettanut painostaa Ranskan ulkoministeriä siihen suuntaan että nykyinen ranskalais-venäläinen sopimus vahvistettaisiin sotilaallisella lisäsopimuksella. On syytä tässä yhteydessä huomauttaa että on väärin väittää sellaisen sotilassopimuksen jo nyt olevan olemassa. Ensinnäkään sellaista sopimusta ei ole ja toiseksi on yleisesti tiedossa että Moskovan ja Pariisin yleisesikuntien yhteistyö ei suinkaan ole ollut moitteeton.

On syytä tehdä itselleen selkoa mistä johtunee että LITVINOFF on katsonut tämän hetken sopivaksi tällaisten painostusten tekoon.[x] Vastaus ei ole mielestäni vaikeasti löydettävissä. Ensinnäkin LITVINOFF lienee laskelmoinut että Belgian uusi orientoituminen, samoinkuin Jugoslavian ja jossain määrin Rumaniankin loittoutuminen Pienestä Ententestä, ovat olleet omiaan huolestuttamaan Ranskan johtavia sotilaspiirejä, jotka senvuoksi muka olisivat entistä taipuvaisemmat vahvistamaan liittosuhdetta Moskovaan. Sen lisäksi täytynee ottaa huomioon myös se seikka että Moskovan suhde Tokioon on ainakin jossain suhteessa rauhoittunut, joten Moskovan ulkopoliittisella johdolla on enemmän sekä aikaa että mahdolli-

---

x) En uskalla väittää että nämät painostukset olisivat saaneet varsinaisten démarche'ien luonteen.

suutta kiinnittää huomionsa suhteisiin länteen päin, s.o. Saksaan[x], jonka (Moskovan toivoma) heikentyminen Ranskan avulla samalla vähentäisi Berliinin ja Rooman välisen akselin vahvuutta.

Voinee pitää varmana että LITVINOFFin keskustelut eivät ole vieneet tulokseen. Sekä ulkoministeri DELBOS että sotaministeri DALADIER ovat selvästi antaneet LITVINOFFin ymmärtää että Ranska ei halua, suostumalla LITVINOFFin houkutteluihin, vaarantaa Euroopan rauhaa Saksaa ärsyttämällä. Tuskin erehtyy väittäessään että Lontoo on tässä suhteessa selvästi ilmaissut ranskalaisille toivomuksensa DELBOSin ja DALADIER'n ajamaan suuntaan.[xx] Jos kohta LITVINOFFin käynnin jälkeen täällä julkaistu kommunikea herätti Saksan lehdistössä hirveän huudon, joka kielenkäytössä ylitti sopivaisuuden rajat, täytyy jokaisen objektiivisen tarkkaajan myöntää että tämä kommunikea, joskin siihen sisältyi erinäisiä Moskovalle mieluisia iskusanoja (jakamaton rauha, kollektiviteetti y.m.), ei sisältänyt mitään uutta, ei mitään yli aikaisemman. Päinvastoin sen alleviivaama uskollisuus nykypaktille todistaa ettei mistään paktin vahvistamisesta ole sovittu. Ei olisi ihmeellistä jos LITVINOFFin kotiuduttua uudelleen alkaisi lehdissä näkyä

---

x) Kenraali WEYGAND, jonka luona pari päivää sitten aterioin ja jonka kanssa minulla oli pitkä ulkopoliittinen keskustelu, sanoi suoraan pelkäävänsä Puolan nykyisen ulkoministerin politiikkaa katsoen vaaran olevan Puolalle suuren joutua vasaran ja alasimen väliin, jos Moskovan kiinto länteen päin LITVINOFFin toivomassa mielessä kasvaa. Sivumennen sanoen huomasin selvästi että kenraali WEYGAND ei yleensäkään suuresti ihaillut puolalaisia johtohenkilöitä.

xx) Tämän voi otaksua Lontoon tehneen aivan riippumatta niistä keskusteluista, jotka kenraali BLOMBERGilla oli Lontoossa ja jotka, näin ajatellaan Pariisissa, ovat jossain määrin hälventäneet RIBBENTROPin aikaansaamaa välien kylmentymistä.

huhuja Moskovan ja Berliinin lähentymismahdollisuuksista. Alankin kysyä itseltäni eivätkö äskettäin ilmoille päästetyt huhut tällaisesta lähentelystä, mistä parissakin raportissa olen puhunut, olleet lähtöisin Moskovasta LITVINOFFin Pariisissa käymien keskustelujen valmistuksena, siten "pehmentääkseen" Pariisia etukäteen.

3. Raportissani n:o 21 aavistin että MUSSOLINIn ja SCHUSCHNIGGin tapaaminen Venetsiassa, jonka todellisena tarkoituksena oli Italian puolelta saattaa Itävalta Saksan leikkikaluksi, ei tulisi jäämään seurauksitta eikä tulisi rauhoittamaan mieliä Tonavan maissa. Kaikki senjälkeiset tapahtumat ovatkin osoittaneet ei ainoastaan että Itävalta hakee uusia suuntaviivoja vaan että myöskin Unkarissa aletaan ymmärtää että Anschluss olisi Unkarinkin tulevaisuudelle kohtalokas. Joskin Itävallan ulkoministerin äskettäinen täälläkäynti ei sekään tuottanut mitään kouriintuntuvia tuloksia, on toiselta puolen itsessään oireellista että hän täällä kävi - hän oli muuten useita vuosia täällä lähetystöneuvoksena - ja että lehdistö tälle käynnille antaa varsin huomattavan merkityksen.

4. Näihin kolmeen tämän hetken pääkysymykseen liittyy vielä Espanjan tapahtumissa sattunut uusi käänne, uuden hallituksen muodostaminen, jolla on kaksi aktuaalista merkitystä. Toinen on että uusi hallitus aikonee Genève'issä ottaa esille puuttumattomuuskysymyksen, mikä seikka voi saattaa Kansainliiton neuvoston hyvinkin vaikeiden kysymysmerkkien eteen. Toinen on siinä vaarassa että uusi hallitus, joka on edellistä maltillisempi ja lähinnä kait on katsottava Moskovan

värilliseksi, tulee muuallakin Espanjassa kuin Kataloniassa provosoimaan äärimmäisten ainesten ja anarkistien tyytymättömyyttä ja ehkä liikehtelmistä, mikä puolestaan taas voi vaikuttaa oleellisesti kansalaissodan ratkaisuun. Mutta näistä asioista puhun kun tilanne uuden hallituksen ja Genève'in neuvoskokouksen ympärillä alkaa selvitä.

Tkolma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 6.

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön rap. n:o 26.

Ministeri Kalma.

21/5 1937.

5000—12—35—5337

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 1178-319

Pariisissa toukokuun 27 p:nä 1937.

ULKOASIAINMINISTE...
№ 39/85 ae D. 1937
28/5.37 № LIT
RYHMÄ OSASTO ASIA
5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini Pariisi n:o 26, joka käsittelee aihetta:

Echo de Paris'n kohtalo.

Holma.

UE 13: A 4.

P A R I I S I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 26.

Pariisi ssa 21 p:nä touko kuuta 1937.

Asia: Echo de Paris'n kohtalo.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 39/85 ne. D. 1937
28/5.37 № Liit.
RYHMÄ 5 OSASTO C6 ASIA

Kymmenisen päivää sitten, aterioidessani Echo de Paris'n tunnetun toimittajan PIRONNEAUn kanssa (hänen asemansa lehdessä on secrétaire général, joka täällä vastaa jotensakin ~~apuxxxxxxx~~ apupäätoimittajaa ollen korkeampi kuin ensimäinen toimitussihteeri), tämä kertoi luottamuksellisesti uutisen Echos de Paris'n johdossa odotettavasta palatsivallankumouksesta. Muutamia päiviä myöhemmin Echo de Paris'n monivuotinen päätoimittaja ja tirehtööri, yleisesti tunnettu ja yleistä arvonantoa nauttiva SIMOND x) lehdessään ilmoitti joutuneensa lehden omistajan kanssa erimielisyyteen eräistä administratiivisista periaatteista. Seuraavana päivänä lehden useimmat toimittajat ja avustajat ilmoittivat solidariteettisyistä seuraavansa päätoimittajan esimerkkiä.

Eronsa ilmoittaneista vakinaisista toimittajista mainittakoon erikoisesti yllämainittu PIRONNEAU ja lehden tunnettu sisäpoliittinen toimittaja Henri de KERILLIS, lehden avustajista taas Henri BORDEAUX, veljekset THARAUD y.m.

x) SIMONDin isä perusti Echo de Paris'n ja nykyinen päätoimittaja on suurimman osan elämäänsä uhrannut tälle lehdelle.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Nämä tapahtumat herättivät erittäin suurta huomiota koko Ranskassa, sillä Echo de Paris on edustanut ideologiaan saakka kehitettyä oikeistolaishenkeä, prinsiippinä eikä vain opportuniteettina.

Huhuja syntyi heti siitä että "vallankumouksen" todellisena aiheuttajana olisi ollut hallituksen painostus lehden nykyiseen omistajaan, joka on nuori, varsin epäintelligentti ja hyvin vähäistä arvonantoa nauttiva rikas perillinen; hänen käsissään on näet lehden osake-enemmistö. Nämä huhut saivat lisäväritystä siitä että eronneiden toimittajien joukossa ei ole sen tunnettu ulkopoliittinen erikoistuntija PERTINAX, ja tähän seikkaan kytkettiin sekin tosiasia että PERTINAX viime aikoina on vähemmän kuin ennen arvostellut nykyisen hallituksen ulkopolitiikkaa. On kuitenkin otettava huomioon että tämä PERTINAXin eräissä kohdin myötämielinen suhtautuminen viralliseen ulkopolitiikkaan on selitettävissä sikäli että nykyinen hallitus luonnollisesti on diktatuurivastainen ja että PERTINAX, olkoon että hänellä kuten koko lehdellään on sympatioja diktatuurirégime'iin, kuitenkin ensi kädessä pelkää diktatuurimaiden saavan jalansijaa Espanjassa, mikä hänen, kuten monien muidenkin, mielestä olisi Ranskalle katastroofi. Tämän vuoksi PERTINAXin suhtautuminen Espanjan selkkaukseen ei ole ollut niin sataprosenttisesti FRANCOlle suopea kuin osa lehden kannattajajoukkoa ehkä on toivonut.[x)]

---

x) Tässä yhteydessä kannattaa myös mainita että PERTINAX ja L'Oeuvren tunnettu ulkopoliittinen kirjeenvaihtaja rouva TABOUIS huolimatta eriävästä maailmankatsomuksestaan ovat erittäin läheisiä ystäviä ja että L'Echo de Paris'n ja L'Oeuvren ulkopoliittiset katsaukset ovat melkein kuin samasta kynästä lähteneet. Tämä ystävyys ehkä on vaikuttanut PERTINAXin ulkopoliittiseen käsityskantaankin.

Kuulin myöskin PIRONNEAU'lta että tunnettu sokeri- ja paperitehtailija BEGUIN, joka jo omistaa Paris-Soirin, Paris-Midin sekä L'Intransigeant'in, pyrkisi ostamaan L'Echo de Paris'n.

Näissä kaikissa huhuissa ei ole kuitenkaan perää vaan tosiasia on että lehti todella on joutunut taloudellisiin vaikeuksiin ja että sen omistaja haluaisi vähentää lehden kokoa, sekä, sordinoimalla sen poliittista erikoisluonnetta, saada siitä kannattavampi ja laajemmalle leviävä lehti. Päätoimittaja taas apulaisineen ei halua jäädä lehteen, jollei sillä ole selvää kantaa ja jollei se enää taistele tähänastisten periaatteittensa ja tähänastisen maailmankatsomuksensa puolesta.

Figaron toimituksessa kuulin että varsinaisena syynä lehden taloudelliseen ahdinkotilaan on että toinen oikeistolehti, muutamia vuosia sitten perustettu ja L'Intransigeantin aikaisemman päätoimittajan, tunnetun sanomalehtimiehen BAILBYn johtama, paljon luettu Le Jour-lehti on ollut L'Echo de Paris'lle liian vaarallinen kilpailija.

Kenraali WEYGAND, joka itse on lähellä L'Echo de Paris'ta, kertoi minulle että kenraali de CASTELNAU, joka myös on lehden avustajia, ei ole eronnut vaan koettaa tehdä kaikkensa tilanteen pelastamiseksi ja lehden nykyisen muodon jatkumiseksi. Tällä hetkellä näyttää siltä että tällainen ratkaisu on mahdollinen, mutta tiedän toiselta puolen että eronneilla toimittajilla on jo koossa tarvittava pääoma uuden lehden perustamiseksi.

Olen näin laajasti tehnyt selkoa L'Echo de Paris'ssa sattuneista konflikteista ensinnäkin siitä syystä että L'Echo

de Paris on Ranskan huomatuimpia oikeistolehtiä, jonka kanta suuressa määrin johtaa parlamentin oikeiston asenteita,[x] mutta myöskin ja ennenkaikkea siitä syystä että L'Echo de Paris'n vaikeudet, vaikka se ei lakkaisikaan ilmestymästä, ovat katsottavat suureksi voitoksi nykyiselle hallitukselle, jonka päävastustaja L'Echo de Paris on ollut. On syytä muistella että "helmikuun 6 p:n" (1934) kuuluisat tapahtumat saivat alkunsa varsinaisesti L'Echo de Paris'n järjestelmällisesti ajamasta propagandasta. Muistelkaamme että Henri de KERILLIS niihin aikoihin lehdessään joka päivä syytti hallituksen johtavia henkilöitä ja varsinkin DALADIER'ta ja CHAUTEMPSia isänmaanpetturuudesta y.m. (Tosin hän myöhemmin on nämät syytöksensä peruuttanut.) Muistelkaamme että kansanrintama sai alkunsa juuri tuon valitettavan tapahtuman seurauksena. Näinollen nyk. hallitukselle ei voi olla muuta kuin mieluisaa että on syntynyt ensimäinen reikä siihen muuriin jonka muodostavat Pariisin n.k. "les grands journaux d'information", jotka kaikki ovat /enemmän tai vähemmän oikealla ja jotka hyvin suurelta osalta värittävät Pariisin n.k. yleistä mielipidettä, siinä määrin että ainoakaan vasemmisto-porvarilehti ei pääkaupungissa tähän saakka ole menestynyt eikä vieläkään menestty, joten "yleinen mielipide" nykyään oikeastaan on vain kahdenlaisten lehtien vallassa, nimittäin yllämainittujen lehtien ja parin suuremman vasemmistolehden kuten ovat Léon BLUMin "Populaire", paljon luettu "L'Oeuvre" ja kommunistinen "L'Humanité". Maaseudulla sitävastoin vasemmistoporvarilliset lehdet

---

x) Varsinkin senjälkeen kun lehden tunnettu varsin fanaattinen sisäpoliittinen toimittaja de KERILLIS vuosi sitten antoi valita itsensä edusmieheksi.

kuten tunnettua edelleen ovat johtavassa asemassa.

Vaikkapa L'Echo de Paris'n kohtalo ei olisikaan symptomaattinen muussa suhteessa kuin täkäläisten, selviä poliittisia linjoja ajavien lehtien yleisten taloudellisten vaikeuksien kannalta - on kuvaavaa että siksi vasemmalla oleva lehti kuin L'Oeuvre julkisesti ilmoitti syvän osanottonsa oikeistokolleegansa vaikeuksien johdosta - sillä voi siis olla oireellinen merkitys myöskin sisäpoliittiselta kannalta.

P.S. 23/5. Kutsuissamme eilen ministeri HOLSTIn täällä käynnin johdosta oli myös alussa mainittu PIRONNEAU, joka minulle kertoi että neuvottelut lehden jatkumiseksi tähänastisella pohjalla ja tähänastisin ~~linjoi~~ työvoimin on katsottava lopullisesti rauenneeksi.

Lopulta huomautan että kun PIRONNEAU minulle kertoi aikeistaan uuden lehden perustamisesta, hänelle koetin parhaani mukaan osoittaa miten edullista olisi ostaa paperi Suomesta!

Holma

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 27.

Ministeri Holma

25/5 1937

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 1213-328

Pariisissa toukokuun 29 p:nä 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
40/86 Sal. 1937.
1/6. 37
5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetystö täten kunnioittaen oheisena lähettää Ulkoasiainministeriölle ministeri HOLMAn raportin Pariisi n:o 27, joka käsittelee aihetta:

Addis-Abeban tapahtumat.

Toimekseen saaneena:

Lähetystösihteeri.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 27.

Pariisi ssa 25 p:nä touko kuuta 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
40/86 Sal 1937
1/6 - 37
OSASTO 5 C6 ASIA

Asia: Addis-Abeban tapahtumat.

Jouduin pari päivää sitten erään tuttavani luona aterioidessani pitkään mielenkiintoiseen keskusteluun erään huomatun ranskalaisen liikemiehen kanssa, joka on ollut liikesuhteissa Abessinian kanssa 15 vuotta, ollen sitä yhä edelleen, ja joka tuntee Etiopian kuin oman taskunsa. Hän oli rouvineen niitä harvoja ei-italialaisia eurooppalaisia, jotka olivat Addis-Abebassa GRAZIANIa vastaan tehdyn murhayrityksen ja sitä seuranneiden verilöylyjen aikana. Teen seuraavassa lyhyesti selkoa siitä mitä hän kertoi. Asianomainen henkilö on erittäin rauhallinen, hillitty, kylmäverinen mies, joka ei arvostele asioita tilapäisten kiihtymysten vallassa.

Kertojani sanoi ensiksi olevan kieltämätöntä että GRAZIANI hyvin ymmärsi hoitaa alkuasukkaita, joiden hyväksi tehtiin todella huomattavia parannuksia ja että alkuasukkaat alkoivat jo vähitellen mukautua uusiin oloihin varsinkin kun omat johtajat eivät enää palanneet. Tämä huolimatta siitä että italialaiset voittonsa jälkeen tekivät monta tyhmyyttä kuten esim. sen että Addis-Abebassa kaadettiin MENELIKin patsas, joka merkitykseltään on jotenkin samaa kuin jos vihollinen

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tunkeutuessaan Helsinkiin kaataisi SNELLMANin patsaan tai protestanttisessa Saksassa vihollinen kaataisi LUTHER-patsaita.

Tätä taustaa vastaan kertojani sanoi olevan hyvin vaikeata löytää syytä äkkinäiseen nousuun GRAZIANIa vastaan. Hän oli kaikkialla Addis-Abebassa luottamuksellisesti tiedustellut asiaa vanhoilta alkuasukastuttaviltaan jotka kaikki vannoen vakuuttivat, ettei mitään etukäteen valmisteltua kapinayritystä ollut olemassa. Hän ei löydä muuta selitystä kuin että jokin ulkoa tullut propagandisti äkkiä sai massat kiihtyneisyyden tilaan joka sitten puhkesi tunnetulla tavalla.

Edelleen kertojani sanoi että seuraavien päivien verilöylyt, jolloin tapettiin kymmeniä tuhansia, eivät olleet vakinaisten sotilasosastojen eivätkä edes sotilaallisten mustapaitojen järjestämiä, vaan ennenkaikkea sellaisten mustapaitojen, jotka olivat sinne lähetetyt erinäisiin töihin. Upseerit olivat turhaan tehneet kaikkensa niitä estääkseen. Vakinaisten joukkojen upseeriston puolelta tapausta suuresti valitettiin, koska käsitettiin sen seurauksia. Lisäksi kertojani sanoi että verilöylyt pantiin toimeen aivan kylmästi, laskelmallisesti, ilman pienintäkään kiihdytyksen (excitation) aiheuttamaa edesvastuuttomuutta.

Kertojani sanoi ettei Addis-Abebassa hänen sieltä lähtiessään enää ollut jälellä juuri ainoatakaan siellä ennen valloitusta asunutta miespuolista alkuasukasta.

Hän oli varma siitä että nämä tapahtumat ovat mitä suurimmassa määrässä vaikeuttaneet Italian pasifikatio-työtä Etiopiassa. Hän ymmärsi hyvin, että näistä syistä Italian hallitus

mielellään siirtäisi Etiopian pääkaupungin Addis-Abebasta Dessie'en, vaikkakin myönsi että Dessie ei mitenkään ole yhtä sopiva pääkaupungiksi kuin Addis-Abeba, jonka sopivaisuus pääkaupungiksi on maantieteellisten, historiallisten ja valtiollisten syiden yhteisvaikutuksen tulos.

Kysymykseeni onko Etiopiassa todella niin suuria rikkauksia kuin väitetään en saanut tyydyttävää vastausta.

Muuten kertojani valitti sitä että jos kohta Italian viranomaiset kohtelevat ranskalaisia liikemiehiä moitteettomalla tavalla, näillä sensijaan ei ole hänen mielestään tarpeeksi suurta kannatusta Ranskan hallitukselta itseltään, joka pelkää liiaksi kannattamalla omia liikemiehiään muka loukkaavansa Ranskalle muutenkin nykyään vähemmän suopeasti suhtautuvaa Italian hallitusta.

H. H o l m a.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 28.

Ministeri Holma

9/6 1937

5000—10—36 4761

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 1297-339

Pariisissa kesäkuun 5 p:nä 1937.

OASIAINMINISTERIÖ
41/86 Sal. 1937.
8/6-37 No
5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetystö täten kunnioittaen oheisena lähettää ministeri HOLMAn raportin Pariisista n:o 28, joka käsittelee aihetta:

Keskustelu Norjan ulkoministerin kanssa.

Toimekseen saaneena: E. O. Forsma

Lähetystösihteeri.

UE 13: A 4.

P A R I I S I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 28.

Pariisi ssa 3 p:nä kesä kuuta 1937.

OASIAINMINISTERIÖ
41/86 Sal. 1937
8/6-37
5 C6

Asia: Keskustelu Norjan ulkoministerin kanssa.

Toissailtana Norjan täkäläinen lähettiläs kutsui meidät pieneen norjalaiseen seuraan, jossa oli läsnä Genève'istä Pariisin kautta kotiutuva ulkoministeri KOHT. (Hän ei ollut täällä ulkoministerin ominaisuudessa vaan historioitsijan, ottaakseen osaa erääseen historioitsijain kansainvälisen liiton byroon kokoukseen.)

Keskustelustamme ansaitsee mielestäni mainita seuraavaa.

KOHT oli nyt kuten aikaisemmin erittäin pahoillaan suurvalloille, jotka ovat nykyisen Etiopiaa koskevan tilanteen sotkeneet ja joiden velvollisuus on se selvittää. Hänen mielestään pikkumaiden ei pidä tähän asiaan lainkaan puuttua vaan antaa suurvaltojen se hoitaa. Hänen sanansa sattuivat jopa niin että "pienten maiden ei tule tässä asiassa tehdä mitään palveluksia suurvalloille".

Tämän vuoksi ei KOHTin mielestä myöskään kenenkään pienen vallan tule tehdä mitään alotetta tilanteen selvittämiseksi. Hän kertoi, joka oli minulle uutta, että Puola todella oli aikonut tehdä varsinaisen alotteen Etiopian asiassa.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Kun Puolan edustajaan kuitenkin eräiltä tahoilta harjoitettiin painostusta ja koska oli pelättävissä että olisi tullut vastustusta eräiden toisten maiden puolelta, mikä olisi voinut viedä erittäin epämiellyttäviin tilanteisiin, Puola saatiin luopumaan ajatuksestaan. Tästä KOHTin mukaan saa selityksensä Puolan edustajan tunnettu esiintyminen, joka hänen mielestään oli varken hackat eller malet.

Näin KOHT. Eräs seikka minua ihmetyttää, nimittäin se että SANDLER Lontoossa-käyntinsä jälkeen oli niin ihmeellisen toivorikas. Sillä hetkellähän Lontoo tahtoi päästä ratkaisuun Etiopian kysymyksessä ja koetti ilmeisesti "käyttää" SANDLERia. Kuten muistettaneen olen koko talven viimeiseen saakka ollut hyvin vähän optimisti ratkaisuun nähden ylimääräisessä yleiskokouksessa, enkä ole ymmärtänyt optimistien resonemangia. Mielestäni ei ole syytä vieläkään olla liian optimistinen ratkaisuun nähden yleiskokouksessa syyskuussa.

Muuten KOHT sanoi pitävänsä Almeiran pommitusta käsittämättömän barbarismin ilmaisuna, joka tulee vahingoittamaan Saksan asemaa maailmassa.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6

ASIA:

Pariisista olevan lähetyston raportti n:o 29

Ministeri Holma

21/6 1937

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 1403-364

Pariisissa kesäkuun 22 p:nä 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
44/86 Sal. D. 1937
25/6-37 | Vo | LIL
5 | C 6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini Pariisista n:o 29, joka käsittelee aihetta:

Hallituspula.

Holma.

UE 13: A 4.

P A R I I S I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 29.

Pariisi ssa 21 p:nä kesä kuuta 19 37.

Asia: Hallituspula.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
No 44/86 Sal. B. 1937.
25/6-37 | Vo | Lit.
5 | C6

Hieman toista vuotta elettyään BLUMin hallitus - kolmannen tasavallan 101. - jätti viime yönä tasavallan presidentille eropyyntönsä. Täten on päättynyt kausi Ranskan uusimmassa historiassa, joka monessa suhteessa tulee olemaan sen huomatuimpia ja eniten kiistanalaisia.

Clichyn tapahtumien jälkeen maaliskuun puolivälissä ei Léon BLUMin hallituksella ole enää ollut sitä luottamusta yhteiskunnassa jonka se tämän vuoden alkupuolella oli saavuttamaisillaan. Vaikeudet ovat nousseet sen tielle toinen toisensa jälkeen kenenkään kuitenkaan tahtomatta, tai oikeammin: uskaltamatta, näitä vaikeuksia käyttää hyväkseen hallituksen kaatamiseksi. Léon BLUM ei voi kieltää etteikö hänelle olisi annettu aikaa ja mahdollisuutta koettaa toteuttaa ohjelmaansa "l'expérience Léon BLUM".

On merkillistä että Léon BLUM ei kaatunut sosiaalisiin kysymyksiin vaan finanssivaikeuksiin, olkoon että niiden välillä kuluneena vuonna syyn ja seurauksen laki on ollut tavallista suuremmassa määrässä vallalla.

Kymmenen päivää sitten saattoi ensi kerran havaita

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

että senaatti oli kyllästynyt nykyisen hallituksen suhtautumiseen maan kipeisiin finanssikysymyksiin. Senaatti näet ei voteerannut kamarin hyväksymää lakia 40 tunnin työviikon sovelluttamisesta hotelli-, kahvila- ja ravintola-alalla. Kysymyksen ratkaisu lykättiin. Samanaikuisesti sattui Léon BLUMille sekin odottamaton vastustus että kommunistit uhkasivat vakavasti olla myöntämättä hallitukselle sen pyytämiä erikoisvaltuuksia maan finanssien pelastamiseksi. Väitetään että Moskova oli antanut kommunisteille tällaisen ohjeen kostaakseen Ranskan hallitukselle sen, mistä aikaisemmin olen raportoinut, ettei Ranskan hallitus suostunut LITVINOFFin sireeniääniin sotilasliiton aikaansaamiseksi. Kommunistien vastustus viime tingassa tosin lakkasi ja Kamari äänestä hallitukselle pyytämänsä valtuudet. On kuitenkin otettava huomioon että näitä valtuuksia vastaan Kamarissa äänesti joukko hallituspuolueisiinkin kuuluvia edustajia ja että hallituksen saama ääntenenemmistö oli huomattavasti supistunut entisestään.

Valtuuksien pyyntöön Léon BLUM kuitenkin lopulta sortui. Hallituksen keskuudessa oli ollut erimielisyyksiä tällaisten pyytämisen välttämättömyydestä. Hallituksen ensimäisessä kokouksessa missä raheministeri esitti ohjelmansa ei päästy yksimielisyyteen; vasta toisessa kokouksessa sovittiin siitä ettei detaljiohjelmaa parlamentille esitettäisikään vaan että pyydettäisiin yleiset erikoisvaltuudet.

On vaikeata uskoa että Léon BLUM näin menetellessään ei olisi ollut tietoinen senaatin puolelta tulevasta vastustuksesta. Onkin henkilöitä jotka vakavasti uskovat Léon

BLUMin tahallisesti ajaneen kysymyksen tähän umpikujaan. Toiselta puolen luultiin jo kymmenen päivää sitten senaatissa että hän etsi tilaisuutta kaatua sosiaaliseen kysymykseen, joka olisi ollut hänen koko toimintansa kannalta luonnollisempaa ja jolloin hän olisi kaatunut eteenpäin.

On lievimmin sanoen paradoksaalista todeta että Léon BLUM ajautui samoille riutoille joihin murskautui DOUMERGUE'in haaksi. DOUMERGUEhan hänkin pyysi parlamentilta täysiä valtuuksia jotka, ennenkaikkea Léon BLUMin ja hänen ystäviensä esiintymisen kautta, parlamentti häneltä kielsi. Tosiasiahan on että viime vuosien parlamentaarinen historia täällä todistaa että jokainen voimakkaampi pääministeri on pyrkinyt samoin ratkaisemaan vaikeat pulmat pyytämällä parlamentilta erikoisvaltuuksia.

Léon BLUM ei itse asiassa kaatunut poliittisista syistä vaan hän kaatui samoista syistä kuin esim. POINCARE, DOUMERGUE ja TARDIEU, nimittäin siihen että Ranskan parlamentti argus-silmin aina vaanii kaikkia yrityksiä rikkoa tasavaltaisen régimen ensimäisiä fundamentteja, jotka ovat: parlamentin kontrollioikeus ja tasavaltaisten vapauksien puolustaminen. On melkein traagillista että juuri Léon BLUM, näiden perustotuuksien vanha esitaistelija, itse joutui niiden uhriksi.

Ei tule unohtaa että senaatin enemmistö on vasemmistolainen (s.o. radikaaliporvareilla ja sosialisteilla on siinä enemmistö). Kun ottaa huomioon tämän sekä sen seikan että hallitus senaatissa ei viime päivien äänestyksissä saanut kertaakaan edes 100 ääntä puolelleen, on sanomatta sel-

vää että suuri osa senaatin radikaaliporvareista on äänestänyt hallitusta vastaan, samalla kun heidän hengenheimolaisensa Kamarissa, pariakymmentä oikeasiipeläistä lukuunottamatta, viimeiseen saakka äänestivät sen puolesta, seikka joka sivumennen sanoen ei ole omiaan helpottamaan hallituspulan ratkaisua. Koska ei ole luultavaa että nämät senaattorit ovat näin menetelleet poliittisista syistä, jää mielestäni tosiasiaksi että senaatin perinnäinen päätehtävä, valvoa maan talouselämän kehitystä, ei ole unohtunut. Léon BLUMin varsinaiset kaatajat[x] ovat vanha "hallitusten tappaja" CAILLAUX, senaatin raha-asiainvaliokunnan puheenjohtaja, sekä saman valiokunnan yleisraportööri ent. ministeri Abel GARDEY, joka tässä ominaisuudessa parina viime vuonna on kulisseissa näytellyt erittäin huomattavaa osaa. Matin on tavallaan myös oikeassa sanoessaan että Léon BLUMia ei kaatanut senaatti vaan CARTESIUS, ranskalaisen logiikan kantaisä: "ei voi näet vaatia itselleen erikoisoikeuksia kun itse ei osaa hillitä massoja".

Kun tarkkaan lukee niitä täysiä valtuuksia koskevia tekstejä, joista viime päivinä on äänestelty Kamarissa ja senaatissa, alkaa ymmärtää senaatin epäröinnin. Niinpä tänä aamuna yksinpä L'Ere Nouvelle, HERRIOT'n lehti, huomauttaa mitenkä viimeisen hallitustekstiluonnoksen ensimäinen kohta myöntäisi hallitukselle oikeuden "etukäteen estää ja tukahduttaa kaikki sellaiset manööverit, joiden voi edellyttää vahingoit-

---

x) On muuten kiintoisaa todeta että kolmannen tasavallan 101 hallituksesta vain 5 ennen Léon BLUMia on kaatunut Senaatin vastustuksen vuoksi.

tavan le crédit public". Sanat "etukäteen estää" eivät kuulu tasavaltalaiseen sanakirjaan, huomauttaa lehti.

Jos hallituksen pyyntöön olisi suostuttu, olisi siitä ollut seurauksena että hallitus olisi välittömästi stabilisoinut frangin alimpaan mahdolliseen viime syksyisen rahalain myöntämään rajaan (43 milligrammaa), mikä olisi myöntänyt hallitukselle taskurahaa 7 miljaardia frangia, jotapaitsi senkautta olisi hallitukselle varautunut ne 10 miljaardia frangia, jotka nyt ovat kiinni frangin kurssin tasoitusrahastossa.

Lehti huomauttaa edelleen että kun hallitus pyytää erikoisvaltuuksia voidakseen "taata valtion finanssien kuntoonsaattamisen ja säästön suojelun", voimassaolevat lait eivät millään tavalla ole hallitusta tähänkään asti estäneet toimimasta näiden periaatteiden hyväksi.

Lyhyesti: porvarihenkisesti kokoonpantu senaatti ei voinut antaa täysiä valtuuksia hallitukselle, jonka yleishenki on sosialistinen, s.o. jolta ehkä olisi voitu odottaa sosialistiseen ohjelmaan kuuluvien muidenkin periaatteiden eikä vain tähänastisten sosiaalisten reformien toteuttamista.

Tähän kçatui Léon BLUM.

Léon BLUMin tullessa hallitukseen vuosi takaperin lausuin sen ajatuksen että Léon BLUMista ehkä tulee omien ideojensa uhri, jota uhria kuitenkin tulevat sukupolvet tulevat suopeasti ehkäpä kiittävästi arvostelemaan. Jotain tämäntapaista haluaisin tälläkin hetkellä väittää. Léon BLUM on suorittanut suuren, pääosiltaan välttämättömäksi osottautuneen sosiaalisen tehtävän, ja jos se sosiaalinen vallankumous, jota

aina tulee Ranskassa merkitsemään vuosi 1936-37, päättyy yhtä verettömästi, Léon BLUMin työ on katsottava suuriarvoiseksi. Että hän hallituskoalitionsa äärimmäisten ainesten painostamana meni kiirehtimään sosiaalisten lakien sovelluttamista oli kait tyhmyys, mutta saa selityksensä siitä aseesta mikä työväellä oli käsissään näyttelyn muodossa. Näyttely muodostuikin Léon BLUMille ja hänen hallitukselleen kompastuskiveksi. 40 tunnin työviikon sovelluttaminen Ranskassa vaikkei sitä muualla ole tehty todisti gallialaista rohkeutta mutta oli vaarallinen iskusana - verrattavissa meidän kieltolakiimme; molemmissa tapauksissa näet unohdettiin että kansakunnan kehitys ei siedä oikoteitä. On Léon BLUMille ja hänen ohjelmalleen kovaa että juuri samoihin aikoihin kun hän taisteli olemassaolonsa puolesta, Genève'in työkonferenssi Englannin edustajan ehdotuksesta päättää ettei 40 tunnin työviikko ole kansainvälisesti sovellutettavissa.

En voi tässä yhteydessä olla viittaamatta siihen että Léon BLUM, kuten Ulkoministeriölle olen ilmoittanut, 4 päivää sitten antoi kutsua minut luokseen. Kun kutsua noudatin hän pyysi minua ilmoittamaan hallitukselleni, mitenkä erinomaisen kiitollinen hän olisi jos se voisi antaa Genève'in työkonferenssissa olevalle edustajalleen ohjeen kannattaa 40 tunnin työviikon sovelluttamista tekstiilialalle. Myös Ruotsin lähettiläs sai samana päivänä samanlaisen kutsun, luultavasti myöskin Tanskan. Katsoen siihen että niinä 17 vuotena jolloin olen ollut lähetystönpäällikkönä ei koskaan ole sattunut että pääministeri ohi ulkoministeriön kutsuu lähettilään luokseen, todistaa tämä miten, BLUMin omia sanoja käyttääkseni, "erinomaisen tärkeänä Ranskan hallituksen yleiselle politiikalle"

hän piti yllämainitun periaatteen yleistä kansainvälistä sovelluttamista.

Olen pitkin talvea koettanut selittää, että Léon BLUMin hallitusta ei tulla kaatamaan ennenkuin on varmuutta siitä että siten syntyvä hallituspula ratkeaa yhtä parlamentaarisesti kuin tähänastiset, s.o. ilman kadun painostusta. Kun senaatti kylmästi nyt kaataa hallituksen x) arvelisi sen olevan selvillä maassa vallitsevista mielialoista, s.o. että senaatti laskee ettei kadun painostusta enää tarvitse pelätä. On erinomaisen vaikeata sanoa onko senaatti tässä laskenut oikein. Jos heti saadaan uusi hallitus kokoon, jolta näyttää, CHAUTEMPSin johdolla, ja jos tälle hallitukselle voidaan antaa tarpeeksi laaja pohja - puhutaan siitä että Léon BLUM jäisi ministre d'état'ksi uuteen hallitukseen -, on kadun vaara todennäköisesti vältettävissä.

On todennäköistä että senaatti myöskin on katsonut näyttelyn valmistusten ja osittaisten avausten kehittyneen siksi pitkälle että hallituspula ei enää voi vaarantaa sen lopullista valmistumista. Tietysti myöskin psykoloogisesti Bilbaon joutuminen n.k. kansallisten käsiin on voinut antaa Léon BLUMin vastustajille enemmän ilmaa siipien alle, ehkäpä myös Venäjän viimeaikäiset tapahtumat.

Tätä kirjoitettaessa on CHAUTEMPS saanut tehtäväkseen muodostaa uuden hallituksen. Kuten tunnettua CHAUTEMPS ja DA-

---

x) Jos kohta Léon BLUM ei asettanut luottamuskysymystä vaan jätti eronpyyntönsä muka vapaaehtoisesti on kuitenkin selvää että senaatin vastustus oli eronpyynnön pääsyynä. Omasta puolestani luulen että Léon BLUM näin menetteli jotta odotettavissa oleva pula näyttäisi senaatin ja kamarin eikä senaatin ja hallituksen väliseltä konfliktilta.

LADIER jo kauan ovat valmistaneet tällaista ratkaisua, joten on toivottavaa että kulisseissa tehty valmistus heti voidaan toteuttaa, s.o. esittää viipymättä uusi hallitus maalle, joka himoitsee selvyyttä ja nykyisen tilanteen kirkastumista.

Holma

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetyksön raportti n:o 30.

Ministeri Holma

27/6 1937

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 1420-370

Pariisissa kesäkuun 25 p:nä 1937.

ASIAINMINISTE
45/86 Sal. D. 1937.
28/6-37
5
C6
ASIA

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetystö täten kunnioittaen oheisena lähettää ministeri HOLMAn raportin Pariisista n:o 30, joka käsittelee aihetta:

Ranskan uusi hallitus.

V.a. Asiainhoitaja: E. O. Lorenzo

UE 13: A 4.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 30.

Pariisi ssa 23 p:nä kesä kuuta 19 37.

Asia: Ranskan uusi hallitus.

Onnellisen lyhyessä ajassa CHAUTEMPS sai valmiiksi uuden hallituksen, kolmannen tasavallan hallituksista 103:s. Kaikki ne mustannäkijät jotka ovat väittäneet Léon BLUMin hallituksen kaatumisen vievän ehdottomasti levottomuuksiin - niiden joukossa JOUHAUX, joka julkisessa puheessa jopa uhkaili sillä -, osoittautuivat sen parempi olleen väärässä. Senaatti oli siis sittenkin oikein arvioinut maassa vallitsevan tilanteen. Ketkään, eivät edes kommunistit, ole halukkaat väkivallantöihin. Ja Tuliristiin nyttemmin todellisuudessa liittyneen ent. kommunistin DORIOT'n suuri tappio vaalipiirissään viime sunnuntaina ei myöskään ollut omiaan lisäämään fascististen ainesten halua liikehdellä.

Myös ulkopoliittisen taivaan pilveytyminen saksalaisen "Leipzigin" intermezzon johdosta teki välttämättömäksi koettaa päästä mahdollisimman pian pulan ohi.

CHAUTEMPSin hallitus on loogillinen seuraus tapahtumista. Kamarin enemmistö on edelleen kansanrintamalle uskollinen. Mikään muu kombinatio ei tällä hetkellä ole kamarissa mahdollinen. Koska senaatti ei nimenomaan ollut kaatanut BLUMia, ei hänen ja sosialistien jääminen hallitukseen ollut parlamentaa-

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

risesti mahdotonta. Suurin kysymysmerkki eilispäivän kuluessa olikin sosialistien puoluejohdon kokous, jossa päätettiin osanotosta. Siellä oli ollut eri mielipiteitä vallalla, mutta Léon BLUMin kanta, jonka mukaan puolueen oli jatkuvasti osallistuttava hallitusmuodostukseen, voitti ylivoimaisesti. Tätä taustaa vastaan selviää myöskin nyt miksi Léon BLUM ei asettanut senaatissa luottamuskysymystä: jos hänet senaatti olisi muodollisesti kaatanut, olisi konflikti ollut erittäin kiperä; hän ymmärsi vaikean tilanteen sallivan vain sellaista ratkaisua minkä CHAUTEMPS on aikaansaanut ja joka edellyttää kansanrintaman jatkuvaisuuden. Jos hän taas olisi kaatunut sosiaalisiin kysymyksiin, suurin osa kansanrintamaa olisi jäänyt uuden hallituskoalition ulkopuolelle, mikä olisi tehnyt sellaisen löytämisen varsin vaikeaksi. Jos kansanrintama taas olisi mennyt kahtia olisi kadun vaara ollut suuri. Senvuoksi olen yhä vakuutetumpi siitä että BLUM jo pyytäessään erikoisvaltuuksia ymmärsi mihin oltiin menossa.

Vasemmistopuolueiden yhteinen delegatio dekretoi eilen ettei uuteen hallitukseen saa tulla ketään joka on äänestänyt Léon BLUMia vastaan senaatissa ja kamarissa viime päivinä. Tämä teki mahdottomaksi m.m. senaattori GARDEYn ottamisen finanssiministeriksi. Uuden hallituksen mahdollisuuksien kehys oli täten määrätty. Uusi hallitus siis ei voinut syntyä muissa poliittisissa merkeissä kuin edellinen. Ainoa mahdollisuus oli siis antaa uudelle, kansanrintamalle jatkuvasti uskolliselle hallitukselle porvarillisempi vivahdus. Näin kävikin. CHAUTEMPSin uudessa hallituksessa on 17 radikaaliporvaria ja 14 sosialistia sekä muutamia näiden liepeillä olevista ryhmistä. Uudella hal-

lituksella on selvästi porvarillisempi leima kuin edellisellä. CHAUTEMPS on sanonut lehdille että hän tulee pysymään uskollisena äskeisille sosiaalisille uudistuksille mutta että hän tulee jatkamaan Léon BLUMin maaliskuussa julistamaa "väliaikaa" näiden uudistusten sovelluttamisessa. Hän ei tule vaatimaan erikoisvaltuuksia vaan yrittää jatkaa maan finanssien hoitoa klassillisella liberaalisella pohjalla. Näin hän luulee voivansa esiintyä senaatin edessä, josta hän sitäpaitsi on ottanut kolme jäsentä hallitukseensa.

Ulkopoliittisen jatkuvaisuuden osoitteeksi ent. ulkoministeri DELBOS jää paikalleen. Samoin jäävät paikalleen sotaministeri DALADIER, sisäministeri DORMOY, lentovoimain ministeri COT, opetusministeri ZAY, maanviljelysministeri, siirtomaaministeri y.m. Ent. rahaministeri AURIOL jää hallitukseen mutta oikeusministerinä. Rahaministerin tärkeä paikka on annettu nyk. ambassadöörille Washingtonissa Georges BONNET'lle, joka jo on matkalla Eurooppaan; hänen olisi pakko joka tapauksessa lähipäivinä ratkaista kysymys jäädäkö sinne vai luopuako edusmiestoimestaan, koskapa Ranskassa edusmies ei saa olla 6 kuukautta kauemmin edusmiestehtäviään hoitamatta.

Georges BONNET'n vaali oli mitä onnistunein, mikä koko lehdistössä, oikeallakin, tunnustetaan, sillä hän on tämän maan parhaimpia finanssituntijoita. Toinen asia on onko hänen tehtävänsä ylivoimainen. Muistettakoon että hän Léon BLUMin hallituksen ensi kuukausina jo vastusti tämän reformeja ja finanssihoitoa, minkä vuoksi Léon BLUM mielellään näki hänen lähtevän Washingtoniin!

Huomiota herättää että talousministeri SPINASSE häviää

samoinkuin kauppaministeri BASTID. Molempien sijalle on kutsuttu vanha 75-vuotias senaattori CHAPSAL. Tämä muutos aiheutuu siitä että kauppaministeri BASTID oli pyytänyt hallitukselle erikoisvaltuuksia tulliasioissa, johon senaatti kuten tunnettua suhtautui vastahakoisesti. Johdonmukaistahan on että entiset finanssi-, talous- ja kauppaministerit häviävät, koska senaatin vastustus juuri koski näiden ministerien alaan kuuluvia kysymyksiä.

DALADIER jättää vapaaehtoisesti varapuheenjohtajan toimen Léon BLUMille, joka taas jää hallitukseen ilman salkkua.

Uusi hallitus esittäytyy vasta ensi viikolla eduskunnalle, uuden rahaministerin ehdittyä palata Amerikasta.

CHAUTEMPSin itsensä nauttima arvovalta, samoinkuin SARRAUT'n, Georges BONNET'n, CHAPSALin, QUEUILLE'in (maanviljelysministeri, joka myös hoitaa puutavarakysymystä) ja BERTRANDin tulo hallitukseen antaa sille kuten jo alussa mainitsin huomattavasti toisen vivahduksen kuin mikä oli edellisellä hallituksella. Sanomalehdistön suhtautuminen tänä aamuna uuteen hallitukseen on merkittävä suhteellisen edulliseksi.

Lisättäköön että DALADIER'n ja DELBOSin jääminen hallitukseen samoinkuin CHAUTEMPSin puheenjohtajuus takaavat ettei suhdetta Moskovaan tulla tämän hallituksen aikana solmimaan kiinteämmäksi. Viimeaikaiset tapahtumat Venäjällä, jotka huomattavasti vähentävät Moskovan-liiton arvoa, ovat samoin tästä takeena.

Palaamme asiaan kun hallitus on esittäytynyt eduskunnalle. Jo tässä tilaisuudessa sen tulee pakko esittää eduskunnalle ja kansalle jokin uusi tapa päästä ulos yhä vaikeutuvasta finanssitilanteesta.

H. H o l m a.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Pariisissa olevan Lähetystön rap. n:o 31.

V.a. Asiainhoitaja Soravuo.

13/7 1937

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 1645-412

Pariisissa heinäkuun 15 p:nä 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 46/87 D. 1937
17/7.37 № Liit.
RYHMÄ 5. OSASTO C6 ASIA

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetystö täten kunnioittaen oheisena lähettää ministeri HOLMAn raportin Pariisista n:o 31, joka käsittelee aihetta:

Kardinaali PACELLIn käynti Ranskassa.

V.a. Asiainhoitaja: E. O. Forsma

UE 13: A 4.

P A R I I S I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 31.

Pariisi ssa 13 p:nä heinä kuuta 19 37.

Asia: Kardinaali PACELLIn käynti Ranskassa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 46/87 sal. D. 1937
17/7.37 № Liit.
NUMMA OSASTO ASIA
5 C6

Olen ollut Ranskassa 10 vuotta enkä ole koskaan nähnyt kaupunkia sellaisen vilkkauden ja animation vallassa. Myöhästynyt näyttely alkaa olla jo näkemisen arvoinen ja näyttelyn liepeillä tapahtuvat kongressit, erikoisnäyttelyt (kuten ensi sijassa Ranskan taiteen retrospektiivinen näyttely jommoista tuskin koskaan missään on nähty) y.m. vetävät nekin puolestaan väkeä tänne. Léon BLUMin ennustus että näyttelyn valmistuttua ja Pariisin jouduttua sen lumoihin sosiaaliset y.m. vaikeudet toivottavasti unohtuvat, osottautuu ehkä oikeaksi, jos kohta hän ei itse siitä päässyt hyötymään. x)

Tätä yleistä tunnelmaa, joka ilmenee m.m. loppumattomien juhlien ja ulkonaisesti loisteliaiden manifestatioiden muodossa, lisäävät ne monet viralliset käynnit jotka paraillaan tapahtuvat tai ovat odotettavissa. Niinpä tulee huomenna kansallispäivänä tavanmukainen paraati järjestettäväksi entistä suuremmalla loisteliaisuudella. Läsnä tulevat olemaan Marokon sulttaani ja Rumanian kuningas. Sitäpaitsi odotetaan kuukauden lop-

x) Eräiden ulkomaalaisten lehtien antama käsitys että täällä vallitsee jonkinlainen kaaos ja yleinen levottomuus on satujen maailmaan luettava. Yksinpä hotelli- ja kahvilalakkokin, joka kauan on painajaisena uhannut ja viimein puhkesi, näkyy selvästi juoksevan hiekkaan aiheuttamatta suurempaa haittaa.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

pupuolella Belgian kuningas tänne viralliselle käynnille.

Suurin merkitys on sittenkin Vatikaanin ulkoministerin kardinaali PACELLIn paraikaisella käynnillä täällä. Hän on Paavin erikoislähetti, a latere, jonka johdosta hänelle on osoitettu täällä kuninkaallisia kunnianosotuksia. Muodollisesti hänen käyntinsä tarkoitus on ollut vihkiä Lisieux'n, Pyhän Thérèsen kotipaikan, liepeen rakennettu suuri uusi basilika. Eilisiin vihkiäisiin oli kokoontunutkin koko maasta lähes puoli miljoonaa uskollista.

Mutta PACELLIn käynnillä on laajempi kantavuus. Ensiksikin vuoden 1801 jälkeen kukaan Vatikaanin ulkoministeri ei ole Ranskassa käynyt. Toiseksi on varsin kiintoisaa että tämä matka tapahtuu juuri kansanrintaman ollessa hallituksessa ja että kansanrintamahallitus vastaanoton on järjestänyt. Onhan tämä merkillistä maassa jossa kirkon ja valtion ero vuossatamme alussa oli juuri nyt vallassa olevien poliittisten puolueiden järjestelmällisen toiminnan seurauksena. Ranska on täten taas kerran osoittanut että kun leikkaus on tapahtunut, tulee ajatella potilaan tervehtymistä. Ranska oli ensimäinen luomaan kirkon sietämättömän ikeen hartioiltaan, mutta se ei estä sitä nyt, vapaana holhouksesta, sitomaan uusia suhteita kirkkoon.

Vielä selvemmin ymmärtää käynnin tarkoituksen kun lukee PACELLIn eilisen suuren puheen, joka kesti toista tuntia. Ensiksikin hän toi Paavin tervehdyksen sanoen että Paavi itse olisi tullut tähän kirkon suureen juhlaan, jos hänen terveydentilansa olisi sen sallinut. Toiseksi hän ankarasti tuomitsee rotukysymykset ja kirkon vainoamisen, tuli sitten

tämä vaino laisiteettitaholta kuten Ranskassa tai rotuintoilijataholta kuten Saksassa. Jälkimäinen väite saa taustansa siitäkin että PACELLIa aina on pidetty lähinnä saksalaismielisenä oltuaan Saksassa nuntiuksena kymmenisen vuotta. Edellinen väite taas saa erikoisen taustansa siitä että samanaikuisesti kuin nämä sanat lausuttiin, Marseillessa juuri kokoontui sosialistikokous!

Ylläolevasta lyhyestä katsauksesta jo selviää, miten suurimerkityksellinen kardinaali PACELLIn käynti on ollut. Se on ollut ensinnäkin omiaan parantamaan viimeiset haavat kirkon ja valtion erosta Ranskassa, joiden haavojen hoito kuten muistettaneen alkoi heti sodan jälkeen Ranskan Vatikaanin luona olevan ambassaadin jälleen tullessa herätetyksi henkiin. Se on toiseksi vähentänyt Ranskassa vallitsevien maailmankatsomuksellisten vastakohtien räikeyttä. Kolmanneksi sillä on ollut aivan selvä ulkopoliittinen merkitys, sen kautta kun on tahdottu vastapainona kirkon asemalle Saksassa alleviivata sen jatkuvaa keskeistä asemaa Ranskassa.

H. H o l m a.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 6.

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön rap. n:o 32.

V. a. Asiainhoitaja Soravuo.

13/7 1937

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 1661-418

Pariisissa heinäkuun 17 p:nä 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
47187 Lae 1937
9/7.37
OSASTO
5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetystö täten kunnioittaen oheisena lähettää ministeri HOLMAn raportin Pariisista n:o 32, joka käsittelee aihetta:

Ranska ja Espanjan kysymys.

V.a. Asiainhoitaja: R. Holma

P A R I I S SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 32.

Pariisi ssa 13 p:nä heinä kuuta 19 37.

Asia: Ranska ja Espanjan kysymys.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
47/87 Vac
19/7 37
ASIA
5 C6

Ranskassa suhtaudutaan Espanjan kysymyksen viimeiseen käänteeseen seuraavasti.

Ranskan yleinen mielipide on alkanut epäillä Saksan ja Italian hallitusten vilpittömyyttä mitä tulee monien vaikeuksien jälkeen lopulta aikaansaatuun ja 19/4 voimaanastuneeseen kontrollisopimukseen. Liioin se ei pidä sotalaiva "Leipizigin" intermezzoa muuna kuin tekosyynä. Tätä ei lehdissä tosin sanota julkisesti.

Kun Englannin ja Ranskan ensimäinen ajatus ottaa laivastokontrollin ~~ix~~ tunnetuista syistä lakattua koko kontrolli omaan huostaansa oli rauennut ja kun sen lisäksi Portugal lakkautti maarajansa kontrollin 7/7, Ranskalla ei ollut muuta mahdollisuutta kuin ilmoittaa lakkauttavansa väliaikaisesti kansainvälisen kontrollin ranskalais-espanjalaisella rajalla, jollei Portugal peruuttaisi päätöstään. Prestigensä vuoksihan Ranska ei voinut menetellä toisin.

Tämä Ranskan hallituksen kanta on saanut osakseen poikkeuksettoman yksimielisen kannatuksen kansakunnassa ja yleisessä mielipiteessä.

Koska Portugalin Lontoossa oleva lähettiläs toissa-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

päivänä ilmoitti Portugalin ei peruuttavan päätöstään, kansainvälinen kontrolli lakkasi eilen mainitulla rajalla.

Ranskan lehdistö on tänään ärtynyt seuraavasta. Ranskan ylläolevaa koskeva deklaratio on väärennettynä julkaistu koko saksalaisessa lehdistössä. Sana "suspension" (väliaikainen lakkautus) on näet käännetty niinkuin ranskalaisessa tekstissä olisi "suppression" (lakkautus). Sitäpaitsi Saksan lehdille annetusta tekstistä on jätetty pois koko loppu, jossa sanotaan että Ranskan hallituksen jo viime elokuussa julkaisema puuttumattomuuslaki, joka estää sotatarpeiden viennin ja vapaaehtoisten lähdön Espanjaan, luonnollisesti edelleen jäisi voimaan, t.s. että tilanne ante 19/4 palautuisi. Koska CHAUTEMPSin hallitusta ei voitane epäillä suuremmasta Valencian kannatuksesta kuin sen edeltäjää, tämä tekstin typistys joutuu merkilliseen valoon. Ranskan Berliinissä oleva suurlähettiläs protestoikin kohta, mutta tähän hetkeen mennessä ei Saksan lehdissä ole näkynyt korjausta. Vain radiossa ilmotettiin oikaisu.

Uudistan että Ranska kokonaisuudessaan on hallituksen kanssa yksimielinen ylläolevasta. Sanoisinpa että Espanjan kysymys on vaikuttanut yhdistävästi ja kokoovasti. Sensijaan oikeistolehdet kuten esim. kreivi d'ORMESSON Figarossa uudistavat aikaisemman vaatimuksensa sotaakäyvän oikeuksien (belligérance) myöntämisestä Valencialle ja FRANCOlle. Mikäli täältä saatan arvostella, voinee Englannin kanta tässä suhteessa muuttua FRANCOn hyväksi, koska Englannilla Bilbaon valloituksen jälkeen on reaalisia intressejä (mineraalit) valvottavana Biskayan lahdessa. x)

x) V. 1936 Englanti toi tästä seudusta 1.120.000 tonnia rautamalmia. Ruotsalainen rautamalmi tulee noin 27 - 29 % kalliimmaksi Englannille kuin espanjalainen.

Jos Englanti tässä suhteessa muuttaa kantansa, luulen että Ranskan hallitus sitä seuraa, joskin vastenmielisesti. Sanon vastenmielisesti kolmesta syystä. Primo: Ranskan hallitus pelkää belligérancen myöntämisen voivan viedä aavistamattomiin selkkauksiin Espanjan aluevesillä. Secundo: tämä näkökohta on ehkä sittenkin toisarvoinen sen motiivin rinnalla ettei Ranska haluaisi tunnustaa kahta hallitusta samassa maassa, johon de facto belligérancen myöntäminen helposti johtaisi, koska näet legaliteettiperiaate kuuluu Ranskan traditioihin. Tertio: tällainen toimenpide pakottaisi Ranskan tarkistamaan kantaansa myös Italian kuninkaan keisariarvoon nähden. Viimemainittu epäily on ehkä pulman pääkysymys.

Ne jotka täällä vaativat belligérancen tunnustamista tekevät sen siitä reaalisesta syystä että he pelkäävät Ranskalle muuten koituvan käytännöllisiä, s.o. poliittisia, taloudellisia y.m. vaikeuksia jos FRANCO voittaa. He ovat myös sitä mieltä että että non-interventio jo itsessään edellyttää kahden sotaakäyvän olemassaolon.

Loppujen lopuksi on väärin luulla, kuten eräillä tahoilla tehdään, että Ranskan tämänhetkinen kasvanut kiinto Espanjan kysymykseen olisi jollain tavalla tekemisissä poliittisten sentimenttien s.o. Valencian ja Moskovan rakkauden kanssa. Asia "makaa" paljoa vakavammin. Täällä aletaan kaikissa piireissä, eikä suinkaan vähimmin oikeistopiireissä, päivä päivältä yhä enemmän pelätä että kansainvälisen kontrollin lakattua Italia jatkaa sotaväen lähettämistä Iberian niemimaalle, jossa jo nyt voi sanoa olevan italialaisen "expeditionskår", mikä Ranskan intresseille läntisessä Välimeressä voi käydä

epämukavaksi. Olihan loppujen lopuksi DELBOSin puuttumattomuuspolitiikan takana varsinaisesti kaksi syystä: toinen se että hän pelkäsi Espanjan punaisten vaikutusta Ranskan äärimmäiseen vasemmistoon, toinen se että hän pelkäsi Italian interventiomahdollisuuksia ja sen mukaista halua näytellä Ranskalle vähemmän miellyttävää osaa Välimeren länsiosissa. x) Kansalaissodan onneton pitkittyminen on nyt saattamassa uudelleen päiväjärjestykseen nämät samat kysymykset ja vaarammomentit, jotka sodan alkuasteella olivat pinnalla ja joiden toivottiin puuttumattomuuden kautta saatavan pysymään piilossa kunnes sota ehtisi loppua. D'ORMESSON sanookin että vain FRANCOn tunnustamisen kautta Ranskan puolelta "italialainen vaara" voidaan saada paralysoiduksi. PERTINAX, jota ei voi syyttää punaisten rakkaudesta, pelkää FRANCOn voiton päättyvän sellaisiin myönnytyksiin Italialle jotka vaarantavat Ranskan intressejä Afrikassa.

Lopuksi vielä alleviivaan että Ranskan selvä kannanotto kontrollikysymyksessä taas uudemman kerran todistaa ettei Ranska aio kuten 7/3 1936 niellä mitä vain. Olen jo aikaisemmin luetellut useita esimerkkejä tästä muuttuneesta otteesta. PERTINAX sanoo tänään mielestäni sattuvasti, että sodanvaaraa ei ole olemassa, mutta että Italia ja Saksa ilmeisesti luulevat Englannin ja Ranskan myöntyväisyyden olevan rajattoman. Lisäisin tähän että Ranska puoles-

---

x) Tempsin kirjeenvaihtaja kirjoittaa - minkä vasta myöhemmin huomaan - että Roomassakaan ei Espanjan kysymystä enää esitetä pelkkänä taisteluna "valkoisen" ja "punaisen" maailmankatsomuksen välillä (kuten tähän asti on sekä Berliinissä että Roomassa tapahtunut) vaan samalla myös suurena Välimeri-kysymyksenä. Sekä Rooman että Pariisin huolestuminen onkin vaikeuksitta käsitettävissä.

taan laskeekin Italian ja Saksan laskevan juuri näin s.o. ei haluavan sotaa, minkä vuoksi se uskaltaa vastata samalla mitalla! PERTINAX lisää että tällainen tulella leikkiminen voi päättyä huonosti.

16/7. Ennenkuin yllläoleva esitys ehti tulla lähetetyksi, Englannin välitysehdotus on tullut tunnetuksi. Kuten aavistin, se suosittelee m.m. belligérancen myöntämistä. Arvelen että Ranskan hallitus, saatuaan tyydyttävän vastauksen eräisiin tiedusteluihinsa tekstin johdosta, tulee hyväksymään tämänkin ehdotuksen, mutta sillä nimenomaisella ehdolla että sitä ennen "vapaaehtoisten" poiskutsuminen järjestetään tyydyttävästi.

H. H o l m a.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön rap. N:o 33.

Ministeri Holma.

16/9 1937.

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 1683-427

Pariisissa heinäkuun 20 p:nä 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 48/87 Sec. D. 1937
22/8.37 № Liit.
OSASTO ASIA
5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini Pariisista n:o 33, joka käsittelee aihetta:

Tilanne Ranskassa.

Holma.

UE 13: A 4.

P A R I I S I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 33.

Pariisissa 16 p:nä heinä kuuta 1937.

Asia: Tilanne Ranskassa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 48/87 Sal. P. 37
22/7-37 № Lit.
NIMA OSASTO ASIA
5 C6

CHAUTEMPSin hallituksen startti on lehdistön kautta jo tunnettu, jonka vuoksi seuraavassa rajoitun eräisiin mietelmiin hallitusvaihdoksen johdosta.

1) Sosiaalireformit olivat tuiki välttämättömät. Että niitä liioteltiin ja että niiden applikointia ei kyetty järjestämään, on ranskalaista. Että ne realisoitiin poliittisen ohjelman merkeissä, oli valitettavaa mutta itsestään luonnollista ja seuraus edellisistä tapahtumista.

2) Kansanrintaman edellä käyneet hallitukset olivat saattaneet maan talouselämän täydellisen perikadon partaalle. Léon BLUM koetti sen pelastaa sosiaalisella ohjelmallaan, jossa hän ehkä olisi onnistunut jos hän olisi kyennyt saamaan takaisin sen luottamuksen jonka edelliset hallitukset jo olivat kompromettoineet. Hän epäonnistui vaikka vielä talven kuluessa oli hetkiä jotka oikeuttivat optimismiin. Clichyn jälkeen tämä toive äkkiä laski. Hänen ohjelmansa poliittinen väritys oli epäonnistumisensa pääsyy.

3) Kun uusi rahaministeri BONNET ilmoitti parlamentille valtion kassassa olevan vain muutamia miljoonia, niin oli

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tämä silmänlumetta, s.o. kirjanpidollinen kysymys. Samalla tavallahan väitti HERRIOT kaatuessaan v. 1926 että hän ei ollut voinut saada maan raha-asioita kuntoon, koska hänen tullessaan valtaan 1924 valtion kassassa oli vain 16 miljoonaa! Niinikään silmänlumetta.

4) Léon BLUMin kaatuminen ja CHAUTEMPSin sijalle astuminen tapahtui täydellisen rauhan merkeissä todistaen oikeaksi sen mitä olen pitkin talvea rohjennut väittää, että näet kadun liikehtelemisen mahdollisuus Léon BLUMin kerran kaatuessa päivä päivältä väheni.

5) Oli ihmeellistä todeta miten CHAUTEMPSin ja BONNET'n heti järjestämä uusi devalvatio on otettu maassa rauhallisesti vastaan. Ei pienintäkään häiriötä eikä protestia. Tämä saa selityksensä siitä että n.k. "yleinen mielipide" huoahti helpotuksesta Léon BLUMin hävitessä näyttämöltä. Tämä on kieltämätön tosiasia aivan riippumatta siitä että hänen persoonansa kaikesta huolimatta edelleen nauttii suurta arvonantoa. Mutta hänen hallituksesna asiain hoitoon liittyi jotakin mystillistä - kutsuttakoon sitä millä nimellä tahansa - joka selvyyttä ja kirkkautta vaativaa ranskalaista piti jännityksessä. Tämä jänntisy on nyt lauennut. Mutta ei ole suinkaan mahdotonta että tulee piankin hetki jolloin BONNET'n nyt nauttima suosio saa kolauksen, silloin näet kun uuden hallituksen kukkarolliset suoneniskut alkavat tuntua itsekunkin osalta. Niinhän kävi LAVALINKIN! Vaikeudet eivät suinkaan ole voitetut ja jos käy epäiltäväksi ettei BONNET'n ohjelma vie tulokseen, on meillä edessämme vielä uusia hallituspulia ja pula-aikoja. On vähemmän luultavaa että parannus aikaansaataisi-

siin kädenkäänteessä. On myös vähemmän luultavaa että kansanrintama CHAUTEMPSin johtamana saavuttaa ajanpitkään suurempaa luottamusta toisessa osassa kansaa kuin minkä saavutti Léon BLUM. Mutta minä en toiselta puolen näe mitenkä mikään muukaan hallituskoalitio toistaiseksi olisi mahdollinen.

6) Todistuksena siitä että tilanne on muuttunut, mainittakoon että kauan pelätty lakko hotelli- ja kahvila-alalla, joka lopultakin julistettiin, juoksee hiekkaan. Niinhyvin työnantajat kuin henkilökunta ovat sisäisesti jakautuneet kahtia. Näyttää siltä että lakko on ollut pelkkä painajainen, olkoon että se jossain määrin on häirinnyt turismia, kuitenkin paljoa vähemmässä määrässä kuin mitä oli edellytetty. Eräät viimepäiväiset katumellakat jotka ovat päättyneet kahvila-akkunain särkemiseen y.m., todistavat että lakko on tuomittu epäonnistumaan. Siltä sitäpaitsi puuttuu jotain oleellista: yleisön suosio. Minusta on hyvä että lakko puhkesi ja että se tapahtui CHAUTEMPSIN eikä BLUMin aikana. Damokleen miekka, joka myrkytti yleistä mielipidettä enemmän kuin muut lakkouhkailut, ei ole enää olemassa.

Lisättäköön tosin että hotelli- ja kahvila-ala Ranskassa on se jossa sosiaaliset olot ovat olleet eniten takapajulla, mistä mainittakoon esimerkkinä että vielä muutama vuosi sitten keskimääräinen työpäivä oli 14 tuntia (ennen sotaa jopa 18!), ja viimeiseen saakka 11. Muuten ovat hotellit kaikkialla nostaneet "serviceen" menevät 10 % 15 %:iin, joten vieraat ja kuluttajat nyt jo de facto maksavat 40 tunnin työviikon isännille aiheuttaman lisäkulut!

7) Marseillen sosialistikokous herätti eräillä tahoilla etukäteen huolestumista. On totta että siellä eri suunnat vahvastikin iskivät toisiaan vastaan. Ei ollut kuitenkaan hetkeksikään syytä epäillä etteikö Léon BLUMin maltillisempi suunta pääsisi voitolle ja että kokouksen päätöslauselmat tulisi nykyisen hallituksen toivomusten mukaisiksi. Niin kävikin ja hallituksen asema on siten toistaiseksi turvattu.

Mutta kokous ansaitsee sikäli yleisemmältä kannalta huomiota että siinä pääasiallisesti käsiteltiin ikivanhaa kysymystä sosialistien osanotosta porvarillisiin hallituksiin, ja tässä suhteessa ei ole mitään uutta taivaan alla. On syytä muistella että xxxiä Ranskan kolmannessa tasavallassa sosialisti ensi kertaa v. 1899 meni hallitukseen: MILLERAND näet astui silloin WALDECK-ROUSSEAUn hallitukseen. Tapaushan herätti ääretöntä mielenkiintoa sekä täällä että muissa maissa ja "mustetta ja sylkeä" käytettiin häntä vastaan yhtä paljon kuin tänään CHAUTEMPSIN hallitukseen jääneitä sosialisteja vastaan. MILLERANDin tapaushan askarrutti vuosikausia kaikkia sosialistisia puoluekokouksia ja vielä 1904 Haagin kansainvälinen sosialistikokous sen otti ohjelmaansa; VANDERVELDE raportöörinä puolusti osanottoa, mutta JAURES puolueläisineen vastusti sitä jyrkästi. Maltillinen siipi, jota Ranskassa edustivat BRIAND ja VIVIANI, pääsi voitolle.

Jos siis Marseillen kokouksessa vanhan doktriinin kannattajat ja vastustajat joutuivat tukkanuottasille ei pidä

luulla että Ranska silti on vallankumouksen partaalla.[x]

x x
x

8) Ranska käy paraillaan suuren ja syvän uudistuskauden läpi. Mielestäni ei tarpeeksi ulkomailla kiinnitetä huomiota juuri tähän puoleen. Ydinkohta tässä jättiläistaistelussa ei ole siinä että talouselämä kärsii tai että budjetti on sekaisin, johon suurin osa ulkomaita ja niiden lehdistöä kiinnittävät ainoan huomionsa ja joita Ranskan viholliset luonnollisesti käyttävät propagandana Ranskaa vastaan, vaan siinä että Ranska koettaa ei-diktatuuritietä ratkaista suuret probleemat joita se, useimmista muista jälessä, lopultakin tuli pakotetuksi katsomaan silmästä silmään, sallien niistä vapaasti ajateltavan, keskusteltavan ja kirjoitettavan. Olen syvästi vakuutettu siitä että sellainen uudistus todella koko kansakunnan kontrollin alla vie ajanpitkään paljoa pysyvämpiin tuloksiin kuin maissa, missä koetetaan ratkaista nämät probleemat tavalla joka ei siedä mitään kontrollia ja jossa jokainen kritiikin yrityskin sananmukaisesti tapetaan. Oikoteitä ei kansakuntia pelasteta. Tässä suhteessa en ole Ranskan tulevaisuuteen nähden pessimisti.

9) On syytä alleviivata että kansallispäivänä toissapäivänä tavanmukaiselle sotilasparaadille annettiin aivan erikoisen juhlallinen ja sotilaallinen luonne. On kieltämätöntä että tämä päivä osoitti enemmän kuin yleensä on ollut

x) Väittihän moni suomalainenkin lehti talvella että Perpignanin seutu oli julistautunut itsenäiseksi bolshevikitasavallaksi!!

laita viime aikoina kansakunnan eri osien yhteenkuuluvaisuutta. Läsnä olleet korkeat vieraat Rumanian kuningas ja Marokon sulttaani saivat selvän käsityksen maassa vallitsevasta korkeasta isänmaallisuudesta. Kaikki toteavat uudelleen että armeija on ulkopuolella kaikkien puolueriitojen ja sisäisten erimielisyyksien. Voi huoleti sanoa että armeija DALADIER'n ollessa sotaministerinä on aivan toisenlaisessa kunnossa kuin oli Ranskan armeija maailmansodan syttyessä, mistä sivumennen sanoen kantaa suurta edesvastuuta juuri MILLERAND, ent. sosialisti ja nykyään oikeiston suuri symbooli! Tämä armeijan ensiluokkaisuuden toteaminen on tällaisena aikana mitä tärkein tekijä Euroopan konsertin kannalta. Kysyn usein itseltäni, eikö tämän väitteen paras todistus ole Englannin virallinen läheinen yhteistoiminta Ranskan kanssa. Jos Englannissa oltaisiin hetkeksikään epävarmoja tässä suhteessa en uskoisi yhteistyön kestävän monta päivää.

x x
x

18/7. - Eilen kerrottiin yleisesti Brysselin pörssissä että BONNET eroaisi, joka väärä huhu aiheutti frangin laskun. Syyt tähän huhuun olivat seuraavat. Ensiksi Marseillen sosialistikongressin muudan päätöslauselma, jonka saattoi tulkita hallituksen toimintavapautta ehkäiseväksi. Léon BLUM olikin pakotettu tänään suuressa puheessaan Toursissa toteamaan hallituksen kannatuksen jatkuvaisuutta. Toiseksi BONNET ei halua sitoa Ranskan frangia vaan tahtoisi hän jättää

sille täyden liikkumisvapauden. Banque de France'in kuvernööri, joka on toista mieltä, eronnee tämän vuoksi näinä päivinä. Kolmanneksi lienee hallituksen keskuudessa ollut eri mieltä BONNET'n suunnittelemien budjettitoimenpiteiden suhteen. BONNET on päässyt pitkin linjaa voitolle ja uusi asetuskimppu jonka tulee koettaa saattaa budjetti tasapainoon, s.o. vähentää valtion menoja, on lähipäivinä odotettavissa niiden finanssi- ja fiskaalisten asetusten korollarioksi, joiden avulla hallitus heti valtaan tultuaan koetti lisätä valtion tuloja.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C6.

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön rap. n:o 34.

Ministeri Kolmu.

9/7 1937

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Pariisissa heinäkuun 21 päivänä 1937.

N:o 1691-430

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 49/87/ad. 1937
23/7.37 № Lit.
RYHMÄ 5 OSASTO C6 ASIA

Ulkoasiainministeriölle.

Täten kunnioittaen lähetän Ulkoasiainministeriölle raporttini Pariisista n:o 34, joka käsittelee aihetta:

Sodanuhka Kauko-Idässä.

Holma

UE 13: A 4.

P A R I I S I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 34.

Pariisissa 19 p:nä heinä kuuta 1937.

Asia: Sodanuhka Kauko-Idässä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 49/87/ad. 1937
23/7.37 № LIIT.
NYHMÄ OSASTO ASIA
5 C6

Huolestuttavinta Kauko-Idän viimeisiä tapahtumia harkittaessa on se että loogillisestikin laskelmoimalla on vaikea olla tulematta muuhun tulokseen kuin siihen että sodanuhka on pelottavassa määrässä huomioonotettava realiteetti. Tarkastelkaamme seuraavassa lyhyesti tätä väitettä.

Kauko-Idän viimeisenä sotakautena vertasin Mantšuriaa suureen leipään, josta Japani haukkaa kerraltaan palasen, jääden sitä nieleskelemään ja sulattelemaan kootessaan voimia uuteen haukantaan kun hetki katsotaan kypsäksi. Japanin Mantšulimpusta viimeksi haukkaama pala oli tosin isohko ja vaati pitkäaikaista sulattelemista. Mutta on selvää että nykyhetken tapahtumain summa logiikan pakosta vie Japanin uudelleen harkitsemaan sodan mahdollisuutta. Mitkä ovat nämät syyt?

Ensiksi Euroopan suurvaltain kiinto Espanjan kansalaissotaan. Toiseksi Venäjän heikkous josta saatiin varmuus Amur-joella tapahtuneiden selkkausten kautta. Kolmanneksi Venäjän armeijan korkeimmassa johdossa tapahtunut mieshukka joka

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

varmaankin heikentää joksikin aikaa Venäjän armeijan iskuvoimaa. Neljänneksi Englannin sotilaallisen varustautumisen keskeneräisyys joka vielä tänään estää Englantia vapaasti toimimasta kaukaisilla vesillä mutta joka keskeneräisyys parin vuoden päästä voi olla muuttunut valmeudeksi.

En tosin kuulu niihin (katso rap. n:o 34/1935) jotka luulevat Japanin päätarkoituksen olevan pyrkiä Siperiaan ja Keski-Asiaan, koska näet Japani tuskin voinee siellä päin saada tyydytystä kaupalliselle ja demografiselle expansio-halulleen. Päinvastoin luulen edelleen että Japanin suuri päämäärä, jota se valmistelee järjestelmällisesti ja ajasta välittämättä, on pyrkimys etelään päin. Tästähän aiheutuu että Englanti, joka on tyytyväinen voittaessaan aikaa niin kauan kuin Japani pysyttelee vastakkaisella mannermaalla, tähän saakka on hämmästyttävän rauhallisesti suhtautunut Japanin aktiviteettiin Kauko-Idässä, olkoonpa että Englannin hallitus ei voi olla epäselvillä siitä että asemansa vahvistaminen Mantšuriassa ja Pohjois-Kiinassa Japanille vain merkitsee, à la longue, mannermaalta käsin mahdollisesti uhkaavien vaarojen preventiivistä ehkäisemistä.

On turha väittää, kuten tekee tänään l'Humanité, että Japanin takana olisi Saksa.[x] On yhtä turha väittää, kuten tekee tänään oikeistolehti l'Epoque, että konfliktin ta-

---

x) Lucien ROMIER, Kauko-Idän hyvä tuntija, ihmettelee tänään FIGAROSSA miten Saksa aikoo sovittaa keskenään ne tosiasiat että se samalla kertaa sekä on läheisessä yhteistyössä Japanin yleisesikunnan kanssa että on ottanut järjestääkseen nykyaikaiselle kannalle Kiinan sotalaitoksen, jota se lisäksi varustaa runsain sotatarpein.

kana olisi Moskova. Tapahtumain tausta on pelottavan loogillinen seuraus olemassaolevista Japanille edullisista edellytyksistä, varsinkin kun tuskin on luultavaa että Washingtonkaan liikahtaisi. Sitäpaitsi kait Japani tarvitsee tällaisia sähköjohtoja sisäisten heikkouksiensa peittämiseksi ja kasvavan vasemmistosuunnan aidoittamiseksi.

Mutta siinä tapauksessa että sota todella syttyisi,[x] on muistettava ettei kukaan etukäteen voi tietää mihinkä sota lopulta vie. Jos esim. Moskova ei katso voivansa sallia Japanin nykyistä pyrkimystä saada jalansijaa Pohjois-Kiinassa vaan turvautuu sanokaamme "sotilaallisiin eleisiin", niin jääkö Saksa toimettomaksi?

Mainittakoon lopuksi että Ranskan sopimus Venäjän kanssa nyt kuten ennen maailmansotaa ei applikoidu Kauko-Idän tapahtumiin.

x x
x

20/7. Ylläolevan kirjoitettuani kävin ensi käynnillä Moskovan uuden suurlähettilään SURITSHin luona. Kauko-Idän sodanuhkasta hän erikoisesti viittasi seuraavaan:

1) Ranskan hallitus on suurlähettiläälle peittelemättä ilmaissut suuren ja vakavan huolestumisensa Idän tapahtumien johdosta peläten niiden vievän ilmisotaan. Suurlähetti-

---

x) aivan riippumatta siitä saisiko tämä sota todellisen sodan taikka, kuten viimeksi, pelkkien "sotilaallisten toimenpiteiden" muodon.

läs painosti useampaan kertaan tätä Ranskan hallituksen kantaa.

2) Suurlähettiläs sanoi myöntävänsä että japanilaiset yleensä ovat laskelmissaan tarkat, mutta lisäsi että paraskin laskelmoitsija voi erehtyä. Ei pidä näet unohtaa, hän sanoi, että "Kiinassa olot ovat viime vuosina melkoisesti muuttuneet parempaan päin ja että SHANG-KAI-CHEK ilmeisesti on huomattava sotapäällikkö".

3) Suurlähettiläs väitti Tokiossa sekä hovin että pääministerin ja ulkoministerin olevan sotaa vastaan.

4) Suurlähettiläs ei näkynyt antavan suurtakaan positiivista merkitystä Washingtonin hallituksen démarcheille Tokiossa. Sitäpaitsi on pidettävä mielessä, hän sanoi, että Washingtonin hallitusta viime aikoina paljoa suuremmassa määrässä kuin ennen kiinnostaa panamerikkalainen kysymys, joka kiinto samassa mittakaavassa vähentää sen intressejä Kauko-Itään nähden. Relata refero.

Holma.

5

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C.

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 35.

Ministeri Holma.

26/7 1937.

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Pariisissa heinäkuun 26 p:nä 1937.

N:o 1739-445

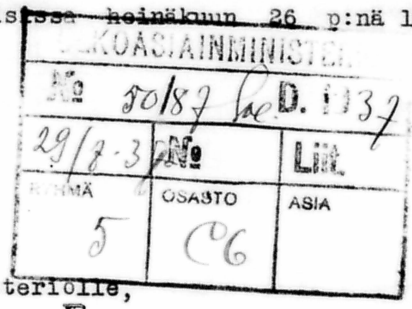

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini Pariisista n:o 35, joka käsittelee aihetta:

Le Temps ja Moskova.

Holma.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 35.

Pariisi ssa 26 p:nä heinä kuuta 1937.

Asia: Le Temps ja Moskova.

ULKOASIAINMIN.
№ 50/87 Sad. 1937
29/7.37 | № | Lit.
RYHMÄ 5 | OSASTO C6 | ASIA

Le Temps, jonka ulkopoliittiset katsaukset kuten tunnettua enemmän taikka vähemmän heijastavat Ranskan kulloinkin vallassa olevan hallituksen virallista kantaa - huolimatta siitä että se sisäpoliittisissa kysymyksissä on itsenäinen ja esim. asettunut jyrkästi kansanrintamaa vastaan - julkaisee tänään huomattavan pääkirjoituksen otsikolla "Les mystères soviétiques". En muista tässä lehdessä ennen sanotun niin selviä sanoja Moskovasta. Huomaa että joka sana on tarkkaan harkittu ja tyylillisesti kirjoitus on mestarituote, vaikka erittäin vaikea kääntää muulle kielelle. Lähetän kirjoituksen eri kirjeessä in extenso; lainaan tähän vain muutamia näytteitä.

"Sen rinnalla mitä Venäjästä tiedetään ja mitä Venäjästä luullaan tiedettävän, on olemassa sellaista jota ei tiedetä. Venäjä on suuri ja sensuuri leppymätön. Mutta näyttää siltä että Venäjän äärettömän alueen toisesta päästä toiseen ei tällä hetkellä ole muuta kuin terroria, joukkoerotuksia, karkoituksia ja usein telotuksia.

Länsimaalainen kauhistuu ja yrittää peittää kasvonsa."

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

"Venäjän uusi tsaari STALIN tietää erinomaisesti mitä hän tahtoo ja mihin hän pyrkii. Hän on mittaillut marxistisen puhtaan ideologian ja maailmanvallankumouksen myytin joutavuutta. Hyvänä sosialistina mutta ennenkaikkea venäläisenä patrioottina hän tuntee vaaran, joka maalleen piilee tässä ideologiassa ja tässä myytissä. Hänen hallitusunelmansa on kaiketi "despotisme éclairé", jonkinlainen paternalismi, joka on kaukana kapitalismista mutta yhtä kaukana myöskin kommunismin haaveista. Sattuupa niin että nämä haaveet ovatkin juuri niiden miesten jotka ovat tehneet bolsheviikkisen vallankumouksen ja siihen pesiytyneet. Saada nämä miehet vakuutetuiksi erehdyksestään, saada heidät järkiinsä olisi mahdotonta Venäjällä, tässä maanalaisen opposition ja salahankkeiden klassillisessa maassa. Jää jälelle vain yksi välikappale, sekin klassillinen itämailla, turvautuminen rautaan ja tuleen.

Yhtä vähän kuin Iivana Julma ja yhtä vähän kuin Pietari Suuri ei STALINkaan häikäile käyttää näitä välikappaleita". "

"Vielä kerran: älkäämme tuomitko Venäjän oloja liiaksi länsimaitten kriteerien mukaan. Nousihan Venäjä vahvistuneena Iivana Julman ja Pietari Suurenkin verivirroista. Ehkäpä tämänhetkisen(kin) pulan toisessa päässä Sovjetti-Venäjä uppoaa salajuonien hillitsemään veriseen despotismiin; mutta on mahdollista myöskin ja ehkäpä luultavampaa että se järjestyy totalitääriseksi ja sosialisoivaksi, ja joka tapauksessa

sa hierarkiseksi ja voimakkaaksi valtioluomaksi, jonka malli ei tulle kovinkaan etäiseksi niistä joita meille tarjoavat fascismi ja kansallissosialismi.

Joka tapauksessa meistä tuntuu mahdottomalta että uudessa Venäjässä tulisivat vallitsemaan vapaus ja demokratia sen mukaisina millaisiksi ne käsitetään lännessä."

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 6.

ASIA:

Pariisissa olevan Lähetystön raportti n:o 36

Ministeri Malcolm.

26/7 1937.

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Pariisissa heinäkuun 27 päivänä 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
No 51/87 Sal. 1937
29/7.37
RYHMÄ OSASTO ASIA
5 C6

N:o 1741-447

Ulkoasiainministeriölle

Helsinki.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini Pariisista n:o 36, joka käsittelee aihetta:

Ranskan pääministerin äskettäinen puhe.

Holma.

UE 13: A 4.

P A R I I S I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 36.

Pariisissa 26 p:nä heinä kuuta 19 37.

Asia: Ranskan pääministerin äskettäinen puhe.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
51 87 Sal. 37
29/7.37
RYHMÄ 5 OSASTO C6 ASIA

Pääministeri CHAUTEMPS piti toissapäivänä suuren puheen jossa hän selvitteli hallituksen kantaa suuriin sisäisiin riitakysymyksiin nähden. Hän lausui tällöin m.m. seuraavaa.

"Totean että talousohjelmamme kaikesta ankaruudestaan huolimatta kuitenkin on saavuttanut kansakunnan hyväksymisen koska tämä ymmärtää sen vääjäämättömän välttämättömyyden. Kaikki kansalaiset, kuuluivatpa ne mihinkä puolueeseen tahansa, tietävätkin että ei ole olemassa pysyvää sosiaalista uudistusta ilman valtion rahaasiain järjestystä, ilman kadun rauhaa ja ilman tuotannon aktiviteettia".

Siirtyen sitten lähemmin puolustamaan hallituksensa ohjelmaa ja mainittuaan - selvään kääntyen äärimäisten vasemmistoryhmien puoleen - mitenkä puolueelämä on oikeutettu vain jos se palvelee sen yläpuolella olevia kansakunnan yhteisiä intressejä, hän lausui seuraavaa:

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

"Olemme ohjelmassamme lausuneet että valtion rahatilanne vaatii enemmän kuin milloinkaan edellisen hallituksen alulle paneman "väliajan" (sosiaalisiin uudistuksiin nähden) pidennystä; että meidän ensimäinen velvollisuutemme on jälleen palauttaa budgetin tasapaino ja supistaa valtion menot; ettemme suinkaan aio luopua sosialisesta reformityöstä mutta että aikomuksemme on lykätä myöhempään sellaiset reformit jotka ovat liian raskaat budgetin nyt kantaa ja saattaa voimaan toiset reformit rauhan ja työn atmosfäärissä".

Tämä puhe on herättänyt maassa suurta tyydytystä. Kansakunta on todellakin erittäin rauhallisesti suhtautunut uusiin budgetin supistamista koskeviin asetuksiin vaikka ne kipeästi koskevat jokaiseen. Oppositiopiireissä ollaan tyytyväisiä siihen että puolustukseen aikaisemmin myönnettyjä ylimääräisiä seitsemän miljaardia ei suinkaan tulla vähentämään vaan, huolimatta yleisestä supistusohjelmasta, päinvastoin lisäämään neljällä miljaardilla.

Puhuessaan heti voimaansaatettavista reformeista CHAUTEMPS tarkoittaa erityisesti Ranskan rautateiden saattamista valtion kontrollin alaisiksi, mikäli ymmärrän xxx tuiki välttämätön toimenpide. (Sen yhteydessä aiotaan toteuttaa uusiin periaatteisiin perustuva suunnitelma rautateitten ja tavara-autojen yhteistyöstä.)

Kuten aavistin, hotellilakko juoksi hiekkaan. Tämä tosiasia on paljon lisännyt rauhallisuuden tunteen

palautumista, jota myös näyttelyn valmistuminen ja sen kasvava populariteetti samoin ylläpitävät.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisissa olevan Lähetystön Rap. n:o 37.

Ministeri Holma.

29/7 1937

5

5000—10—35 4761

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 1762-451

Pariisissa heinäkuun 29 p:nä 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 52/88 Sar. 37
31/7.37
5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini Pariisista n:o 37, joka käsittelee aihetta:

Belgian kuninkaan käynti Pariisissa.

Holma.

UE 13: A 4.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 37.

Pariisissa 29 p:nä heinä kuuta 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 52/88/ne. 1937
31/7.37
RYHMÄ 5 OSASTO C6 ASIA

Asia: Belgian kuninkaan käynti Pariisissa.

En erehtyne väittäessäni että Belgian kuninkaan lyhyt - ensimäinen - käynti Pariisissa muutamia päiviä sitten ei liene ollut omiaan ainakaan suuremmassa määrässä parantamaan ranskalais-belgialaisia suhteita. Muodollisesti käynti aiheutui näyttelystä ja on käsitettävä vastaukseksi Ranskan presidentin käyntiin Brysselissä toissavuonna sikäläisen näyttelyn johdosta.

Koko lehdistö valitti käynnin lyhyyttä. Kuningas tuli nimittäin aamupäivällä ja lähti jo illalla. Belgian paviljongissa tarjottua kuninkaallista päivällistä seuranneesta vastaanotosta kuningas lähti kiireen kaupalla asemalle ehtimättä tervehtiä kaikkia vieraitaan. (Sivumennen sanoen tämä iltakutsu tapahtui iltapäiväpuvussa, joka ei mitenkään kohottanut juhlatunnelmaa.) Mikäli tiedän ei kuninkaalla ollut Ranskan johtavien hallitushenkilöiden kanssa tärkeämpiä keskusteluja. Lehdet kertoivat käynnistä ilman entusiasmia eikä tiedossani ole että yleisökään olisi erikoisemmin hänelle osottanut sympatiaansa. Lehdet sensijaan palauttivat mieliin edellisen kuninkaan suuria sympatioja tähän maahan. Jokainenhan täällä tietää, että niitä sympatioja ei tunne nykyinen kuningas.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

On ollut omiaan myös herättämään ihmettelyä, miksi kuningas saman päivän aamuna antoi julaista lehdissä avoimen kirjeensä Belgian pääministerille, jossa kirjeessä kuten tunnettua hän suosittelee uuden muka riippumattoman kansainvälisen pysyvän talouskomission perustamista. Englannin lehdistöhän on varsin skeptillisesti suhtautunut tähän ehdotukseen (Times, Daily Telegraph) ja Ranskan lehdistö on ostentatiivisesti pidättäytynyt kaikesta kommentaarista, tyytyen julkaisemaan vain itse tekstin. Että tässä on ollut mot d'ordre, on selvää. Mitä itse kirjeeseen tulee, oli sen sisältämä ehdotus selvä epäluottamuslause Kansainliitolle. Times kysyy varsin oikeutetusti, onko todella luultavaa että sellainen pysyvä komissio aikaansaisi enempätä kuin Kansainliiton sihteeristön talousosastot ja kansainvälinen kauppakamari Pariisissa. Näinollen on vaikea ymmärtää että kuninkaan kirjeen motiivina olisi ollut mikään muu kuin koettaa vetää Genève'in ulkopuolelta Saksa ja Italiakin mukaan tällaiseen yhteistyöhön. Tai ehkä asia onkin niin yksinkertainen että kuningas täten tahtoi valmistaa suosimalleen pääministerille ulospääsyn siitä umpikujasta johon hänen tunnettu missionsa ja matkansa Yhdysvaltoihin ovat hänet saattamaisillaan; täällä näet ei uskota tämän missionin onnistumisen mahdollisuuksiin, ja lisään ettei ainakaan allekirjoittanut ymmärrä, mitenkä sellainen missio voisi nykyoloissa onnistua ottaen huomioon Saksan pakkotalouden ja Ranskan pyrkimyksen lisäämään valtion tuloja jatkuvilla tulli- y.m. suojamuureilla.

Kun kymmenisen päivää sitten pistäydyin Brysselissä sain sen selvän käsityksen että VAN ZEELANDin tähti on jat-

kuvasti laskemassa. Se sisäpoliittinen kaaos, josta viimeisessä raportissani Belgiasta (N:o 10) tein selkoa, ennustaen VAN ZEELANDin hallituksessa tapahtuvia muutoksia hänen palattuaan Amerikasta, ei ole vähentynyt. Ruotsin lähettiläs, Belgian olojen parhaimpia tuntijoita, sanoi minulle varsin peittelemättä VAN ZEELANDin viime aikoina osoittaneen poliittisen vaiston puutetta. Amnestiaehdotus sodan aikana maansa petträneille flaameille, minkä piti helpottaa yhteistyötä flaamien kanssa, ja oikeusministerin onneton nimittäminen, joista molemmista seikoista tein mainitussa raportissani selkoa, ovat lähettilään mielestä selviä todistuksia tästä. VAN ZEELAND alkaa olla, kuten jokainen poliitikko joskus, kulunut. Häneen ollaan kyllästyneitä. Yleinen mielipide ei pitänyt siitä ettei kuningas hyväksynyt hänen eronpyyntöään vaan pakotti hänet jäämään muuttaen vain oikeusministerin paikan haltijaa. Minulle sanoivat muutkin henkilöt Brysselissä, että kuningas kannattamalla suosikkiaan per fas et nefas on menettämäisillään, joskaan ei populariteettiaan, niin kuitenkin osan siitä suuresta arvonannosta joka hänen osakseen koko kansakunnan puolelta on tullut. Uudistan tässä sen minkä aikaisemmin olen sanonut: on vaarallista antaa kuninkaitten sekaantua henkilökohtaisesti päivän politiikan tuoksinaan.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisissa olevan Lähetystön raportti n:o 38.

Ministeri Holma

28/8 1937.

5000—10—35 4961

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 1925-498

Pariisissa elokuun 31 p:nä 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
54/89 Sal. 37
7/9-37
5
OSASTO C6
ASIA

Ulkoasiainministeriölle.

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini Pariisista n:o 38, joka käsittelee aihetta:

Keskustelu Japanin suurlähettilään kanssa.

Holma.

UE 13: A 4.

P A R I I S I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 38.

Pariisi ssa 28 p:nä elo kuuta 1937.

54/89 Sal. 1937

7/9-37 | 5 | C6

Asia: Keskustelu Japanin suurlähettilään kanssa.

Kävin eilen ensi käynnillä Japanin uuden suurlähettilään SUGIMURAn luona. Kuten muistettaneen SUGIMURA oli monet vuodet Kansainliiton korkea virkamies jopa sen poliittisen osaston päällikkö. Tein hänen tuttavuutensa v. 1931 ministeri HOLSTIn luona, minkä hän vielä hyvin muisti. Japanin luovuttua Kansainliitosta, SUGIMURA on ollut maansa suurlähettiläänä Roomassa kolmisen vuotta, mistä toimesta hän nyt on siirtynyt Pariisiin.

SUGIMURA on niitä harvoja japanilaisia diplomaatteja jotka mielellään "juttelevat", useinpa varsin avoimestikin. Tämä osoittautui nytkin todeksi. Vaikka luonnollisesti olin varovainen nykytilanteen suhteen Kauko-Idässä, sekä ottaen huomioon orientaalisen kohteliaisuuden perinnäiset vaatimukset pidättyä ensi käynnillä syventymästä arkoihin kysymyksiin, suurlähettiläs itse vei keskustelun eräisiin aktuaalisiin kysymyksiin. Keskustelumme aikana, jota kesti kokonaisen tunnin, SUGIMURA erikoisesti syventyi analysoimaan diktaattorikäsitettä psykoloogisena probleemina yleensä ja varsinkin MUSSOLINIa ja STALINia. Mielestäni hänen käsityksensä tässä suhteessa ansaitsee tulla selostetuksi.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

SUGIMURA lähti siitä että on väärin luulla diktaattorien toimivan aivan riippumatta ympäristöstään ja kannattajajoukoissaan vallitsevista mielipiteistä. Hän päinvastoin katsoi että diktaattorin toimintaa määrää kaksi motiivia: toinen hänen oma persoonallinen, näennäisesti ehkä riippumaton tahtonsa ja "insatsinsa", toinen häntä ympäröivän laajemman taikka pienemmän kansalaismassan häneen lakkaamatta tapahtuva resiprookkinen, enemmän taikka vähemmän itsetiedoton vaikutus. Hän sanoi tutkineensa kolmen vuoden aikana tarkkaan juuri tätä puolta Italian nykyelämässä ja tulleensa siitä vakuutetuksi että MUSSOLINI kaikesta omavoimaisuudestaan huolimatta useammin kuin luullaan seuraa ympäristönsä mielialoja, kansassaan vallitsevia instinktejä. Mitä erikoisesti tulee STALINiin, SUGIMURA vertasi häntä ja varsinkin hänen toimintansa nykyistä, yleismaailmallisen paheksumisen alaista periodia polkupyöräilijään, jonka <u>täytyy</u> lakkaamatta polkea konettaan, "koska kone muuten pysähtyisi ja kaatuisi". Hän sanoi vakavasti luulevansa että STALINin tarkoitus on nostattaa Venäjä nykyisestä alennustilastaan, saada se moraalisesti, poliittisesti, taloudellisesti ja sotilaallisesti nousemaan nykyisestä suosta. Tähän päästäkseen hänen <u>täytyy</u> toimia siinä määrin jyrkästi, ettemme me, ulkopuolella Venäjän asuvat, voi aina käsittää siitä johtuvia ilmaisumuotoja. Venäjällä on brutaliteetti ainoa mahdollinen tapa hallita, ja STALIN ymmärtää että jos hän ei sitä tee hän kaatuu ja kaaos odottaa. On turhaa etsiä hänen toiminnastaan toisia motiiveja ja ennenkaikkea on vältettävä laskelmoimasta mitä STALIN mah-

dollisesti mukamas arvelee muusta maailmasta. Hänelle muu maailma on olemassa vain sikäli mikäli hänen oma maansa on sen kanssa yhdenvertainen. Ja siihen hän pyrkii edellämainitulla metoodilla. Koska jokainen suurvalta viime kädessä kuitenkin pyrkii hallitsemaan (dominer), ei STALINin tapainen itsevaltias välitä muusta maailmasta muussa mielessä kuin siinä kumpi dominoi, hänkö vai muut. STALINin ympärillä oleva, häneen jatkuvasti kaikesta huolimatta vaikuttava ympäristönsä on pienempi kuin ehkä muissa diktaattorimaissa, ja tämä totuus hänen, SUGIMURAN, mielestä ei muutu siitä että STALINin on ollut pakko aikaisemmin mainittujen pyrkimystensä toteuttamiseksi poistaa maailmasta sellaisetkin jotka aikaisemmin ovat juuri hänen kannattajajoukkoonsa kuuluneet. Se ero, hänen mielestään, on STALINin ja muiden diktaattorien välillä että jos HITLER tai MUSSOLINI poistuisivat näyttämöltä, on olemassa toisia miehiä heidän paikalleen.[x] Tämä ei ole asianlaita Venäjällä, mikä selittää myöskin sen nykyisen valtiaan brutaliteetin välttämättömyyden.

Tämä SUGIMURAn käsitys on erittäin kiintoisa sikäli että se todistaa selvästi Japanin ryhtyneen uuteen "sotaan" pelästen että STALIN ehkä voi piankin onnistua luomaan <u>vahvan uuden Venäjän,</u> joten sen on toimittava ennenkuin STA-

---

x) Ranskan suurlähettiläs Berliinissä kertoi minulle keväällä GÖRINGin aivan suoraan hänelle sanoneen olevansa se joka hartioilleen ottaa HITLERin viitan jos tämä poistuisi elävien joukosta.

LINin toive on fait accompli. Kauko-Idän kysymyksiä käsittelevä kirjallisuus ei mielestäni ole tarpeeksi ottanut huomioon tätä laskelmaa.

Edelleen. SUGIMURAn mielestä kaikki diktaattorit ovat erittäin huonosti informoidut siitä mitä tapahtuu heidän maittensa ulkopuolella. Palautan tässä mieleen, minkä kirjoitti kesän alussa Figarossa Lucien ROMIER väittäen eräiden omakohtaisten keskustelujensa pohjalla että MUSSOLINI tuntee instinktiivisesti, silmänräpäyksellisesti oman maansa ja kansakuntansa pienimmätkin värähdykset, mutta että hän heti kun tulee puhe ulkopoliittisista kysymyksistä osoittautuu pelottavan huonosti informoiduksi. (Ehkä on syytä tässä palauttaa mieleen, mitenkä huonosti MUSSOLINI todella oli informoitu Englannin reaktiomahdollisuuksista v. 1935.)

SUGIMURA sanoi olleensa niitä harvoja, jotka Roomassa ollessaan MUSSOLINIA suoraan neuvoivat eräissä suhtautumisissa kansainvälisiin kysymyksiin, jotka SUGIMURA vanhana geneveläisenä hyvin tuntee. Hän sanoi jopa MUSSOLINIn, usein pommina vaikuttavien voimasanojen aiheutuvan siitä että hän on huonosti informoitu ja ympäristössään olevien neuvojiensa varassa, neuvojien joilla useimmiten on omat intressinsä ja jotka tuntevat ulkomaat vielä huonommin kuin hän itse. Hän vertasi tätä MUSSOLINIn ja ympäristönsä suhdetta oman maansa mälitäähäripiireihin sanoen että jos hänen täytyy esittää jokin asia Tokion sotilaallisten johtajien kokouksessa, hänen täytyy käyttää aivan toista kieltä kuin jos hän puhuu maan-

sa ulkoministeriössä! "Militäreihinhän vaikuttavat vain iskusanat". Samoin MUSSOLINI on "myyty" jos jokin hänen neuvonantajistaan enemmän taikka vähemmän omassa intressissään häneen saa istutettua jonkin bombastisen idean, joka iskusanavoimalla hänet tenhoo. Sitäpaitsi MUSSOLINI, kuten hän sanoi, on varsinkin ulkomaalaisten ihailijoiden turmelema, sellaisten jotka kerran hänet nähtyään tai oltuaan hänen puheillaan kirjoittavat ihastuneita kirjoituksia omiin lehtiinsä. Hänen mielestään MUSSOLINI ei tarpeeksi osaa erottaa tällaisissa tapauksissa vaskea tinasta.

Hyvien neuvojien varassa MUSSOLINI aina on osoittautunut elastiseksi poliitikoksi, kuten esim. suhtautumisessaan katoliseen kirkkoon, jossa kysymyksessä hän, huomattuaan vatikaani-vastaisen politiikan vievän umpikujaan, äkkiä teki täyskäännöksen.

Palatakseni Venäjään SUGIMURA sanoi että Venäjää ei tule yliarvioida eikä aliarvioida. Sen lentoase on loistava, samoin armeija yleensäkin, mutta Venäjällä vaikuttavat niin monet muut psykologiset voimat, jotka varottavat meitä laskelmoimasta länsieurooppalaisin mittapuin. Keskustelumme tästäkin osasta sain lopputuloksena sen käsityksen että Tokio varoo aliarvioimasta Venäjän tulevaa voimaa (kts. ylempänä). Hän viittasikin suoraan Venäjän erinomaiseen puolustuskykyyn, joka aina on näyttäytynyt ratkaisevalla hetkellä - ei vähimmin Napoléonin aikana ja viimeisessä maailmansodassa sekä Madridin puolustuksessa - ja josta Port Arthurin sitkeä puolustus on Japanille unohtumaton opetus (hän sanoi Japanin siinä menettäneen n.

100.000 miestä).

Huomasin että hän mielellään <u>itse</u> vei keskustelun tapahtumiin Kauko-Idässä.[x] Annoin hänen tietysti - häntä vastustamatta - selitellä miten "Kiinan röyhkeys" muka on pannut Japanin kärsivällisyyden koetukselle, mutta että "tämä nyt on loppunut", ja ettei mikään muu auta kuin kunnollinen korvapuusti - tässä hän teki vastaavan eleen - jotta "Kiina edes kymmenen vuotta eteenpäin jättäisi Japanin rauhaan"! Sensijaan koetin tiedustella mitä hän luuli Kiinan vastustuskyvystä. Hän sanoi kiinalaisen ensi kädessä olevan "kauppamiehen ja kauppasielun". Tämä määrää koko hänen maailmankatsomuksensa. Hänessä ei ole japanilaisen sotilaan uhrautuvaisuutta eikä fatalismia vaan koettaa hän mieluummin päästä neuvottelemalla kaikista tilanteista. Senvuoksi hän piti Kiinan sotilaallista vastustuskykyä hyvin väheksyttävänä - muutahan hän ei voinutkaan sanoa. Tahtomatta väittää mitään Venäjän mahdollisesta asenteesta, hän sanoi vain Čang-Kai-Shekin ja kominternin yhteisymmärryksen <u>pakottaneen</u> Japanin nykyiseen askeleeseensa. Palaan näihin kysymyksiin vielä toisessa tekeillä olevassa raportissa.

---

x) Hän onkin varsin runsaalla kädellä antanut Pariisin lehdille haastatteluja, mikä sekin viittaa siihen että hänellä on ohjeita selittää <u>joka</u> tilaisuudessa Japanin kantaa. Figaro, jota ei voi syyttää kiinalaisystävällisyydestä eikä liialllisesta geneveläisyydestä, ei voinut kuitenkaan olla huomauttamatta erään tällaisen haastattelun johdosta, miten merkillistä on kuulla SUGIMURAn suusta Japanin ensi kädessä haluavan päästä "ystävyyssuhteeseen" Kiinan kanssa, samalla kun se hyökkää sen kimppuun. Lehti teki suoranaisesti pilaa tästä käänteestä ja huomautti miten syvälle sittenkin Genève'in toiminnan vaikutus on päässyt tunkeutumaan yleiseen mielipiteeseen, koska ei enää edes uskalleta kutsua sotaa sodaksi.

Mitä Suomeen tulee, hän näkyi tuntevan varsin hyvin olojamme. Hän sanoi meillä olevan samanlaista sitkeyttä - hän sanoi: "ei sadan metrin vaan pitkän matkan edellyttämää sitkeyttä à la NURMI" - jonka täytyy, mikäli samalla olemme tarpeeksi pitäneet huolta puolustuksestamme, ajanpitkään aina voittaa Venäjän rinnalla, missä aallot kulkevat epäloogillisesti ja missä tilapäisyydet ovat korkeammassa kurssissa kuin määrätietoinen sitkeys. Hän sanoi lopuksi seuraavaa: "Kiittäkää herraanne siitä että teillä on tuollainen amorfi, heterogeeninen Venäjä naapurinanne eikä määrätietoinen ja loogillinen, yhtenäisen maailmankatsomuksen läpitunkema Saksa".

x x
x

Keskustelumme alkoi, kuten niin usein tällaisissa tapauksissa, palauttamalla mieleen yhteisiä tuttuja ja ystäviä. Kun tiesin että SUGIMURA hyvin tunsi ministeri ARTTI-vainajan, vein aluksi keskustelun siihen. Hän sanoi silloin ilokseni seuraavaa, josta tosin ennestäänkin olin tietoinen, että näet ministeri ARTTI-vainajan oli onnistunut Roomassa suuremmassa määrässä kuin useimpien muiden kolleegojensa saavuttaa ystävyyttä ja luottamusta ei vain ministeriöissä ja virkamiehissä, jotka kuten SUGIMURA sanoi Roomassa ovat "pelkkiä koneita", vaan myöskin fascisti-puolueen johtajien piirissä, joista hän käytti sanaa "tapahtumien todelliset moottorit". Hän lisäsi tästä hyötyneensä sikäli että hän

oli saanut varsin usein ministeri ARTILTA tärkeitä vihjauksia, lisäten hetkisen mietittyään: "jopa silloin tällöin hyvinkin tärkeitä informatioita".

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6

ASIA:

Pariisista olevan lähetystön raportti n:o 39.

Ministeri Holma

31/8 1937.

5000—12—35—5337

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 1950 - 503

Pariisissa syyskuun 3 p:nä 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
N:o 55/89 Sal. 1937.
6/9 - 37
OSASTO 5 C6
ASIA

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini Pariisista n:o 39, joka käsittelee aihetta:

Kansainliiton tulevan yleiskokouksen kynnyksellä.

Holma.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 39.

Pariisi ssa 31 p:nä elo kuuta 1937.

55/89 Pol. 37.

6/9-37

	OSASTO	ASIA
5	C6	

Asia: Kansainliiton tulevan yleiskokouksen kynnyksellä.

Kävin eilen Quai d'Orsaylla ministeri MASSIGLIn puheilla. Ministeri MASSIGLI, ulkoministeriön kansainliitto-osaston monivuotinen päällikkö, josta todennäköisesti tulee Brysseliin jo määrätyn ja nimitystään odottavan ministeri BARGETONin seuraaja poliittisen osaston päällikkönä, hoitaa tällä haavaa v.t:nä mainittua tointa.

Kysyin häneltä ensiksi onko pienintäkään perää huhussa jonka mukaan yleiskokouksen alku lykättäisiin jollain viikolla, jotta englantilais-italialaiset keskustelut ehtisivät sitä ennen kantaa jonkinlaista hedelmää. MASSIGLI vastasi ei edes kuulleensa tällaisesta huhusta ja lisäsi englantilais-italialaisten keskustelujen kyllä vievän niin paljon aikaa että Kansainliiton yleiskokous, jos se tehtäisiin siitä riippuvaksi, venyisi tuntemattomaan tulevaisuuteen!

Totesin Ranskan hallituksen Genève-valtuuskunnan saaneen tavallista edustavamman kokoonpanon, siihen kun kuuluvat sekä pää- että ulkoministeri ynnä monia muita poliittisen elämän ensirivin miehiä. On selvää että täten on tahdottu alleviivata sitä kiintoa minkä Ranska kiinnittää ja haluaa maailmalle näyt-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tää kiinnittävänsä Kansainliiton tehtävien ja tulevaisuuden merkitykseen. Tämä tosiasiahan ei ole jäänyt muissa maissa huomaamatta.

Keskustelumme käsitteli kuitenkin pääasiallisesti Etiopian kysymyksen mahd. ratkaisua pian alkavassa Genève'in yleiskokouksessa. Kun viittasin Jugoslavian lehdissä näkyneeseen uutiseen jonka mukaan eilen alkaneessa pienen ententen kokouksessa Sinaiassa tultaisiin virallisesti käsittelemään Etiopian valtauksen tunnustamista pienen ententen hallitusten puolelta, x) MASSIGLI varsin jyrkästi torjui tämän mahdollisuuden pitäen toiselta puolen ilmeisenä että asiasta kulisseissa keskusteltaisiin. Mikäli tänä iltana lehdissä on näkynyt, Italian Bukarestissa oleva lähettiläs onkin voimakkaasti toiminut kokouksen liepeillä, mutta tämänpäiväiset tiedot Bukarestista toteavat kokouksessa yksityisesti päätetyn tässä kysymyksessä jatkuvasti seurata Englannin ja Ranskan linjaa. Sinaian kokouksen päämerkitys näkyykin olleen toisaalla: ilahuttava lähentely Unkariin, mikä tähän saakka on on ollut vierasta näille kokouksille.

Kun sitten kysyin - ja ottaen erikoisesti huomioon että vuosi sitten MASSIGLI juuri näihin aikoihin uskoi AVENOLin kuuluisan Rooman-matkan vievän kysymyksen ratkaisuun! - mitä MASSIGLI arveli tämän kysymyksen ratkaisumahdollisuuksista piakkoin Genève'issä, hän sanoi käsityksensä olevan että viimeaikaiset tapahtumat sellaiset kuin MUSSOLINIn kuuluisa sähkösanomavaihto FRANCOn kanssa, Santanderin valloituksen jälkeen

---

x) Mistä myös puhelimitse Herra Ulkoasiainministerille mainitsin.

- jossa sähkösanomavaihdossa MUSSOLINI peittelemättä myöntää intervention Espanjassa hänen puoleltaan tapahtuneen -, MUSSOLINIn pian tapahtuva matka Saksaan kuin myös eräiden laivojen upotus turkkilaisilla aluevesillä italialaisiksi todettujen vedenalaisten toimesta,[x] varmastikin ovat kylmentäneet Lontoon intoa kiirehtiä keskusteluja Rooman kanssa ja halua ryhtyä sellaisiin alotteisiin joita Rooma toivoo. MASSIGLI sanoi sitäpaitsi ettei tule unohtaa empiren tunnustamisen ei suinkaan merkitsevän Roomalle jonkin perioodin loppua vaan päinvastoin sellaisen alkua, s.o. tunnustamisen antavan Italialle Välimeripolitiikalle uutta herruushimoa. En ole koskaan kuullut MASSIGLIn suusta hänen kanssaan keskustellessani täällä ja Genève'issä näin selvää kannanottoa. Tässä yhteydessä en voi olla palauttamatta mieliin seuraavaa pientä intermezzoa. Siinä assambleassa joka kesällä 1936 poisti sanktiot, Ranskan edustajat ja erikoisesti juuri MASSIGLI ajoivat voimakkaasti sanktioiden poistamista. Jouduin istumaan loppuäänestyksessä muutaman askeleen päähän MASSIGLIsta, jonka jännitys oli korkeimmillaan. Kun äänestys oli tapahtunut tunnetulla tuloksella, MASSIGLI minua huomaamatta päästi äänekkään helpotuksen huokauksen. Menin häntä onnittelemaan, minkä onnittelun hän otti varsin nolona vastaan. Kuten jo mainitsin hän viime vuoden assamblean

---

x) Vaikka nämä vedenalaiset olisivat olleet espanjalaisia, eivät ne olisi voineet ilman italialaisia tukipisteitä toimia niin kaukana kotipaikaltaan. MASSIGLI sanoi että tämä itsessään oikea olettamus on turha, koska Ranskan hallitus varmuudella tietää vedenalaisten olleen italialaisia. Hän lisäsi ihmettelevänsä mitenkä näissä olosuhteissa Italian edustaja non-interventiokomiteassa voi puolustaa hallituksensa aikaisempaa kantaa.

edellä teki kaikkensa jotta Englanti ja Ranska tunnustaisivat fait accomplin. Nyt oli ääni täydellisesti toinen.

Yllaolevasta keskustelusta lähetin heti lyhyen salasähkeen n:o 81, jossa sanoin MASSIGLIn olevan "hyvin vähän toivorikkaan" Etiopian kysymyksen positiivisesta ratkaisusta Genève'in tulevassa kokouksessa. Nyt kuten ennen rohkenen varoittaa olemasta liian optimistinen tämän kysymyksen ratkaisumahdollisuuksiin nähden. Aivan riippumatta siitä tuleeko NEGUS taikka joku hänen luottamusmiehensä Genève'iin taikka ei - minusta on liiaksi hosuttu hänen tulemisensa tai ei-tulemisensa erotuksen juriidisesta merkityksestä - minun on vaikea käsittää että Genève'issä, jos tehtäisiin muodossa taikka toisessa ehdotus Etiopian hallituksen olemattomuuden toteamisesta tai Etiopian nimen poistamisesta jäsenluettelosta, tämä nieltäisiin ilman vastustusta ja yksimielisesti.

Kiinan kysymyksestä ja Kansainliiton suhtautumisesta siihen MASSIGLI sanoi[x)] Nankinin hallituksen ei vielä määränneen kantaansa mutta sanoi luulevansa että Kiina vahingosta viisastuneena ei tule vaatimaan Kiinan kysymyksen ottamista Kansainliiton yleiskokouksen työohjelmaan - korkeintaan tulee WELLINGTON KOO siihen viittaamaan yleiskeskustelussa - jotavastoin mahdollisuus että kysymys tulee esille neuvostossa on olemassa, joskaan siitä ei päätöstä edes Nankinissa vielä ole tehty. Tämänpäiväiset uutiset vahvistavat MASSIGLIn käsityksen.

---

x) 1/9. Genève'in lähetystön tänään tänne saapunut viimeinen raportti vahvistaa tämän.

Mitä Itä-Aasian kysymykseen tulee MASSIGLI sanoi pari päivää sitten eräälle virkaveljelleni Nankinin kovasti hermostuneen Moskovan passiviteetista ja innokkaasti insistoineen sen johdosta Moskovassa. Aivan riippumatta siitä onko senjälkeen tapahtunut venäläis-kiinalaisen non-agressiosopimuksen solmiminen ja julkaiseminen katsottava näiden insistointien tulokseksi ja Nankinin rauhoittamiseksi, MASSIGLI oli lisännyt Ranskan hallituksen olevan oikeutetun uskomaan että Moskovan passiviteetti jatkuu. En voi olla tästä tekemättä sitä johtopäätöstä että Ranska Moskovassa on tähän suuntaan toiminut ja edelleen toimii todella uhkaavalta näyttävän konfliktin rajoittamiseksi.

Espanjan kysymyksestä keskustelumme rajoittui lyhyeen. Toistaiseksi ei ole olemassa mitään muuta varmuutta kuin se että neuvosto ei tule kokoontumaan erikoisesti tätä varten. Sensijaan 10/9 vakinaisesti kokoontuva neuvosto joutuu nolens volens käsittelemään Valencian hallituksen 31/8 Kansainliitolle jättämää noottia, joka päättyy pyyntöön että kysymys otettaisiin neuvoston päiväjärjestykseen. Todistuksena siitä kuinka kyllästynyt Quai d'Orsay näkyy olevan koko Espanjan kysymyksestä mainitsen että MASSIGLI kysymykseeni tuleeko Valencian pääministeri NEGRIN Genève'iin vastasi: "Olisi parempi jos koko NEGRIN pysyisi kemiassaan eikä sotkeutuisi politiikkaan" (NEGRIN on kuten tunnettua kemian professori).

Luulen että MASSIGLI kaikessa lyhykäisyydessään kaikissa kolmessa suuressa kysymyksessä ja niiden suhteessa alkavaan yleiskokoukseen osui oikeaan, mikäli tällä hetkellä

tilannetta voi arvostella. Sekä Itä-Aasian että Espanjan kysymykseen palaan valmisteilla olevissa erikoisraporteissa.

Lisään lopuksi että MASSIGLI erotessamme sanoi seuraavat nykytilanteelle kuvaavat sanat: "Suurin onnettomuus Euroopalle on tällä hetkellä siinä että eräät suurvallat ovat täysin unohtaneet lupausten ja sopimusten pyhyyden." x) Eräs huomattava englantilainen lehti sanoi toissapäivänä tämän seuraavin sanoin: "Eräät suurvallat (se tarkoitti Moskovaa, Japania ja Italiaa) boikottoivat järjestelmällisesti kansainvälistä rauhaa ja sen perusteita". Kansainliiton yleiskokous samoinkuin huomenna alkava interparlamentaarinen unionin 33. kokous ovat senvuoksi vaikeitten tehtävien edessä.

3/9. Tämän raportin puhtaaksikirjoitus on erinäisistä syistä hieman viivästynyt. Sillä välin on Ranskan hallitus ehdottanut Englannin hallitukselle että puuttumattomuuskomitean ensi kokouksessa yhdessä protestoisivat Italian selvää interventiota vastaan. Tähän ehdotukseen Englannin hallitus on ottanut varsin viileän kannan ilmeisesti peläten uusia komplikatioita. Sensijaan Englannin hallitus on eilen, viimeisten Välimerellä sattuneiden torpedointien suututtamana päättänyt yhtyä Ranskan hallituksen tekemään toiseen ehdotukseen, minkä mukaan kaikkien Välimeren rantavaltioiden edustajat kokoontuisivat yleiskokouksen liepeillä joko Genève'iin

---

x) Pidän todennäköisenä että Le Tempsin pääkirjoitus 27/8 "Le déclin du droit des gens", joka meni samaan henkeen, on MASSIGLIn inspiroima.

tai johonkuhun muuhun sen läheisyydessä olevaan kaupunkiin neuvottelemaan niistä valvonta- ja poliisitoimenpiteistä joihin yhteisvoimin olisi ryhdyttävä Välimerellä nykyään vallitsevan ja yhä kiihtyvän merirosvouden lopettamiseksi. Minun on tässä turha uudelleen painostaa miten suuria intressejä Ranskalla on valvoa etteivät Italian aspiratiot Välimeren länsiosassa pääse häiritsemään sen ja sen afrikalaisten alusmaiden yhdyslinjoja.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 40.

Ministeri Holma

7/9 1937.

5000—10—35 4961

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 1989-518

Pariisissa syyskuun 8 päivänä 1937.

ULKOASIAINMINISTE
Nro 57/89 Sal. U. 1937
10/9-37 | 10 | LIR.
SYHMÄ 5 | OSASTO C6 | ASIA

Ulkoasiainministeriölle.

Oheisena kunnioittaen lähetän Ulkoasiainministeriölle raporttini Pariisista n:o 40, joka käsittelee aihetta:

Mietteitä Kauko-Idän tapahtumien johdosta.

Holma

UE 13: A 4.

P A R I I S I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 40.

Pariisissa 7 p:nä syys kuuta 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
57/89 Sal. D. 1937.
10/9-37 | No | Lit.
YHNA | OSASTO | ASIA
5 | C6

Asia: Mietteitä Kauko-Idän tapahtumien johdosta.

Kauko-Idän tämänhetkistä tilannetta arvosteltaessa on ehkä synkintä täytyä itselleen myöntää että Euroopan vallat ovat niin tarrautuneet omiin muka suuriin kysymyksiinsä, joille väärää vääremmin annetaan maailmankatsomuksellinen tekisi mieli sanoa uskonnollinen luonne - Espanjan kysymys on vain eksponentti tästä eikä päinvastoin -, ettei riitä voimia eikä uskallusta eikä sen pahempi tarpeeksi laajaa näkemystä Japanin julkean valtaushimon sordinoimiseksi. Tämä synkkä perspektiivi synkistyy kaksinkerroin kun on pakko itselleen myöntää että Englanti, joka vuosisadan vaihteessa ja sen jälkeenkin yksin oli tarpeeksi vahva toimimaan useilla rintamilla - Britannia rules the waves -, ei nyt kykene, vaikka se voi luottaa ainakin sekä Yhdysvaltain että Ranskan neutraliteettiin, detashoimaan niin paljon laivastostaan Kauko-Idän vesille että tämä kykenisi Japania hillitsemään, jäännöksen riittäessä Euroopassa Välimeren y.m. poliisitehtäviin. Englannilla on kuitenkin Kiinassa investoituna noin 50 miljaardia Ranskan frangia, joita se ei voi ilman muuta heittää oman onnensa nojaan. Näin ollen nousee kysymys: riskeeraako Englanti nämä

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

arvot asettumalla Japania vastaan. Se seikka että sen protestit Tokiossa ovat olleet pelkkiä paperilappuja, todistaa ainakin toistaiseksi - näin päättelee myöskin Figarossa Kauko-Idän hyvä tuntija Lucien ROMIER - että se ei uskalla rikkoa välejään Tokion kanssa.

Täytyy vielä kysyä onko se hetki siis tullut jolloin Euroopan vaikutus ja kauppa Kiinassa ovat tuomitut häviämään tai ainakin laskeutumaan toisluokkaisiksi. Paljon viittaa todella siihen. Sama Lucien ROMIER huomauttaa myös miten Italia ja Saksa koettivat pelata Japanin kortilla; onkin käynyt aivan toisin, s.o. Japani käyttää <u>niitä</u> hyväkseen.

Jos on vaarallista Euroopassa saarnata ristiretkiä, joiden todellisena tarkoituksena tietysti ei ole mikään muu kuin huonosti peitetty valloitushalu ja vallnhimo, niin paljon vaarallisempaa on saarnata tällaista Aasiassa. Mitään vaarallisempaa ei Eurooppa voi tehdä kuin sen minkä tekevät nykyisin Euroopan eräät maat julistaessaan maailmalle että Tokio muka taistelee Moskovaa ja bolshevismia vastaan. Tämä on tahallista itsepetosta, Japani kun näet antaa palttua sekä fascismille että bolshevismille ja ajattelee vain <u>yhtä</u> jota Euroopassa ei saisi unohtaa. Japanillehan on yhdentekevää mikä régime Venäjällä vallitsee. Aivan kuten meidänkin on laita, Japani ei voi toivoa muuta kuin Venäjän nykyisen tilanteen jatkumista, pienempänä pahana. Venäjän uudelleen vahvistuminen ja nationalisoituminen olisi sille paljoa suurempi vaara kuin nykyinen olotila - bolshevismin propaganda siihen mukaanluettuna. Onhan valitettavaa että Euroopan lehdet, varsinkin erään hengen inspiroimat, lainailevat orjamaisesti Tokiosta tulevat

sähkösanomat Tokion muka antikommunistisista jaloista motiiveista; ja kun mennään niin pitkälle että puhutaan roomalais-berliiniläisen akselin ulottamisesta Japaniin, täytyy välistä puristaa otsaansa uskoakseen todeksi että tällaista voidaan kirjoittaa, jokaisen kun täytyy tietää mitä Japani tarkoittaa.

Ministeri VALVANNE kertoi äskettäin eräässä raportissaan tehneensä sen kiintoisan huomion että saksalaisen sotilaallisen instruktion vaikutusta näkee selvästi Kiinassa. Loppujen lopuksihan koko kysymys on siitä onko Kiinan armeijan teho todella noussut vaiko ei. Eräs englantilainen lehti huomauttaa sattuvasti miten paradoksalista on että punaisen Kiinan armeija, jota Venäjä on instruoinut, ja valkoisen Kiinan armeija, jota Saksa on instruoinut, molemmat nyt taistelevat rinnan kolmatta nimittäin Tokiota vastaan. Saksan lehdistön hiljaisuus etten sanoisi nolous Itä-Aasian tapahtumiin saa tästä taustansa. Ei tule liioin unohtaa että Kiina viime aikoina on ollut Saksan parhaita markkinoita.

Kaikki tiedot viittaavat siihen että Moskova ainakin toistaiseksi pysyy syrjästäkatsojana. Nankin on tehnyt kaikkensa saadakseen Moskovan paljoa laajempaan sopimukseen kuin siihen minkä se äskettäin Nankinin rauhoittamiseksi teki. On selvää että Blücher on varuillaan, mutta on kuvaavaa että kaikki tiedot Blücherin muka suurista aikeista Japania vastaan Kauko-Idässä tulevat juuri Tokiosta ja että Euroopan lehdet kaiken tämän nielevät kontrolloimatta uutisten todenperäisyyttä.

Belgian lähettiläs Madridissa EVERTS, joka tällä

hetkellä asuu St. Jean de Luz'issa ja jonka kanssa pari kertaa olin yhdessä äskettäin sielläpäin viettäessäni lomaa x), on kahteen eri otteeseen edustanut hallitustaan Pekingissä, m.m. suurimman ajan maailmansotaa. Hän on Belgian paraimpia tuntijoita sillä alalla. Hän luuli Kiinan vastustuksen tosin jatkuvasti olevan köykäisen eikä uskonut Saksan yleisesikunnan ehtineen puhaltaa armeijaan tarpeeksi uutta henkeä. Mutta hän sanoi toiselta puolen kovasti surevansa Japanin uusia otteita, koska oli jo olemassa toiveita siitä että ČANG-KAI-SHEK, jos hänen olisi annettu toimia, olisi lähennellyt Japania ja aikaansaanut Japanin ja Kiinan välillä sietettävät suhteet, mikä perspektiivi toteutettuna [illegible] olisi ollut Moskovalle todellinen vastoinkäyminen. Nyt sensijaan, hän sanoi, Tokio ajaa ČANG-KAI-SHEKin suoraan kominternin syliin, maailman ja Euroopan suureksi vaaraksi.

On tietysti myöskin niitä jotka sanovat Moskovan odottelevan tapahtumia toivoen sodan kestävän kauan ja Japanin senkautta heikkenevän, jolloin vasta se katsoo otolliseksi puuttua tapahtumien kulkuun. Qui vivra verra.

Tunnen liiaksi vähän Tyynenmeren suurproblemoja voidakseni arvostella Yhdysvaltain aktiivisen suhtautumisen välttämättömyyttä Kaukо-Idän tapahtumiin, mutta en voi ymmärtää miten Washington, jos tapahtumat kehittyvät edelleen tätä vauhtia ja tässä laajuudessa, voi ajan pitkään pysyä syrjässä.

Ranskan lehdistö on pohtinut kysymystä siitä, ovatko

---

x) Olin ERVERTSin virkaveli useita vuosia Berliinissä. Hänen rouvansa on kuten tunnettua BECKER BEYN tytärpuoli.

sotatoimet Shanghain suunnalla Japanin vapaaehtoisesti aloittamia vai onko asia niin että Kiina estääkseen japanilaisten pesiytymistä Pohjois-Kiinaan ja hajoittaakseen Japanin voimat sekä luottaen Japanin kolme vuotta sitten Shanghaissa kärsimään tappioon, on houkutellut japanilaiset Jangtsen suuhun. Yllämainitsemani belgialainen diplomaatti puolestaan uskoi mieluummin jälkimäiseen selitykseen, s.o. että Japani jonka korkeimpana pyrkimyksenä kuitenkin on Jangtsen suun ja rantojen hallitseminen, ehkä myös kostaakseen viimeisen tappionsa, on itse vapaaehtoisesti ryhtynyt näihin sotatoimiin. Tähän voisi lisätä että Japani ehkä toivoo tämän kautta sitovansa niin paljon kiinalaisia joukkoja Shanghain tienoille - ja samalla yleismaailmallisen kiinnon - että se sillä välin ehtii rauhassa järjestää olot Pohjois-Kiinassa. Mene tiedä.

On selvää että Englannin hallitus hartaasti toivoo olojen pian järjestyvän Välimerellä. Sen nopea suostuminen Välimeri-kokouksen kokoonkutsumiseen piakkoin Montreux'ssä on kait juuri näin selitettävissä, s.o. jotta se jos pakko tulee voi Välimeren selkkausten pitkittymistä pelkäämättä keskittyä Kauko-Idän tapahtumien "seuraamiseen".

Jos kohta Ranskan sopimukset Moskovan kanssa eivät sitä velvoita mihinkään Kauko-Idässä, on toiselta puolen luonnollista ja tiedossani että Ranska tekee kaikkensa jotta Venäjä ei sotkeutuisi näihin tapahtumiin koska siitä voisi olla Venäjälle ja Euroopalle aavistamattomia seurauksia.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 41.

Ministeri Holma

8/9 1937.

5000—10—35 4861

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Pariisissa syyskuun 13 päivänä 1937.

N:o 2039-526

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 58/89 Sal. 1937
15/9-37 | № | LIIT.
RYHMÄ | OSASTO | ASIA
5 | C6

Ulkoasiainministeriölle

Helsingissä.

Oheisena lähetystö kunnioittaen lähettää Ulkoasiainministeriölle ministeri Holman raportin Pariisista n:o 41, joka käsittelee aihetta:

Reunamuistutuksia Espanjan tapahtumiin.

V.a.asiainhoitaja: E. O. Tocoma

UE 13: A 4.

PARIISISSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 41.

Pariisissa 8 p:nä syyskuuta 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
58/89 Sal. 1937.
15/9-37 | 2 | LÄH.
5 | C6 | ASIA

Asia: Reunamuistutuksia Espanjan tapahtumiin.

Oleskellessani elokuun kolme ensimäistä viikkoa Espanjan rajalla, joskin Ranskan puolella, jouduin nolens volens yhtämittaa seuraamaan Espanjan tapahtumia. Varovaisuussyistä en luonnollisesti käynyt rajan toisella puolen, vaikka olisin kyllä voinut saada siihen tarvittavat paperit, sillä minullahan ei ollut mitään virallista tehtävää ja toiseksi oli pelättävissä että espanjalaiset, jotka tällä hetkellä rakastavat etsiä manifestatioaiheita kaikkialta, helposti olisivat tehneet tällaisesta käynnistä "numeron". Sensijaan tapasin St. Jean de Luz'issa Belgian Madridissa olevan suurlähettiläänx), joka nyt joukon toista vuotta istuu kolleegoineen siellä.

Niistä noin tusinaan nousevasta lähetystöpäälliköistä,

---

x) Minun kävi sääli suurlähettilästä, joka mielellään vetäytyisi eläkkeelle, mutta ei katso voivansa tällaisella hetkellä jättää karriääriä, koska häntä silloin helposti pidettäisiin luopiona. Hän tuskin enää voi palata Espanjaan, eikä hän liioin toivo enää uutta paikkaa. Häntä on sitäpaitsi kohdeltu pahasti kotona m.m. ministeriössä, missä hänen Madridiin jäänyt sihteerinsä on nostattamut animositeettia häntä kohtaan, jotapaitsi rexistit ovat häntä syyttäneet antifrancolaisuudesta y.m.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

jotka Espanjan selkkauksen alkaessa kokoontuivat St. Jeaniin, ovat useimmat jälellä paitsi seuraavat. Ruotsin lähettiläs DANIELSSON on nimitetty Kairoon. Minun ollessani Biskayan rannalla hän oli lomaltaan Ruotsista tullut epävirallisesti sinne, käyden myös San Sebastianissa, missä hänellä on paljon tuttuja. Norjan asiainhoitaja oli virkaveljiensä varotuksesta huolimatta heti syksyllä ruvennut käymään varomattoman usein San Sebastianissa, muka siellä olevien norjalaisten intressejä hoitamassa; tämä oli herättänyt Madridin huomiota, jonka johdosta Norjan hallitus kutsui hänet pois. Rumanian lähettiläs FLORESCO oli San Sebastianissa valloituksen jälkeen niin peittelemättömästi julkisella paikalla osoittamut/innostustaan, että Rumanian hallitus hänet kiireimmän kautta kutsui pois.

Englannin suurlähettiläs asuu vuokraamassaan huvilassa St. Jean de Luzin ja Hendayen välillä, ja hänen kanslianssa on sijoitettu Englannin konsulaattiin Hendayessa, pari askelta rajasillalta. Ranskan suurlähettiläs sensijaan asuu Biarritzissa hotellissa ja hänen kansliansa on sijoitettu St. Jean de Luzin ulkopuolella olevaan vuokrahyvilaan. Kaikki nämä vähemmän kadehdittavat diplomaatit muuttaisivat asuinsijansa mieluimmin Biarritziin tai Bayonneen, sillä St. Jean de Luz on varsinkin talvella kyläpahanen, jonka hotellit sitäpaitsi ovat varsin ~~ensiluokkaat~~ toisluokkaiset, mutta Englannin ja Ranskan hallitukset eivät tahdo että heidän edustuksensa sijaitsevat muualla kuin juuri St. Jeanissa, joka on Espanjaa lähinnä oleva satama, mihin sotalaivat voivat ankkuroida. Näitä olikin koko ajan liikkeellä, vahtipalveluk-

sessa y.m. Varsinkin englantilaisia laivoja näki tuontuostakin.

Tämän yhteydessä on todettava että Ranskan sikäläiset paikalliset viranomaiset ovat loistavalla tavalla huolehtineet siitä että espanjalaiset pakolaiset heti lähetetään eteenpäin (joko Kataloniaan tai Ranskan sisäosiin) ja että pakolaiset eivät millään tavalla häiritse tämän kuuluisan kylpyrannikon turisti- ja kylpyläelämää, joka täällä kuten kaikkialla Ranskassa on ollut tänä vuonna loistava. Minoastaan Hendayessa, aivan rajalla, missä itse asuin, oli kylpyvieraita tavallista vähemmän, mihin kait psykologiset syyt lähinnä vaikuttivat.

x x
x

En tahdo väittää että sikäläiset diplomaatit olisivat joka suhteessa tapahtumien tasalla, sillä heidän tietonsa tulevat pääasiallisesti valkoiselta puolelta. Luin joka aamu itsekin Francon San Sebastianissa ilmestyviä lehtiä[x)] ja niiden lukeminen oli erittäin kiintoisaa, kuitenkin enemmän niistä ilmenevän yleisen myönnettäköön: hyvin taantumuksellisen maailmankatsomuksen kuin asiallisten tietojen vuoksi. Oli kuvaavaa että St. Jeanin diplomaattipiireissä luultiin Santanderin joutuvan valkoisten käsiin vasta syyskuun puolivälissä. Kaupungin omasta keskuudesta noussut vastustus, joka helpotti Francon joukkojen toimintaa, oli ilmeisesti heille odottamatonta. Että jotakin oli tulossa huomasi tosin siitä että jo 13/8 raja

---

x) Kotimatkalla viivähdin Toulousessa josta kuten tunnettua on lyhyin rautatieyhteys Barcelonaan. Toulousessa näki taas melkein yksinomaan punaisen Espanjan lehtiä!

melkein sulettiin ja että San Sebastianin lehdissä sotasensuuri teki näkyvää jälkeä. Olin jo lähtenyt Pariisia kohti kun Santanderin valloituksen johdosta pakolaisia alkoi tulvia St. Jeaniin ja Bayonneen. Tätä Ranskan rannikon kesärauhan häiritsemistä en omin silmin enää nähnyt.

x x
x

Suurlähettiläs EVERTS luuli sodan kestävän vielä hyvin kauan, todennäköisesti vielä vuoden. Hän arveli sen voivan ehkä päättyä jo vuoden vaihteessa, siinä tapauksessa että Englanti ja Italia voisivat sopia. Tähän on tietysti lisättävä että tämä laskelma perustuu siihen ettei kummallakaan puolen tapahdu sisäisiä romahduksia tai kapinoita jotka voisivat kiirehtiä toisen tai toisen voittoa. Yleisenä käsityksenä koko rannikolla oli tosin että sota tulee loppumaan Francon voittoon. Mutta kuten Valenciasta kotimatkalla oleva sihteerimme NYBERGkin minulle pari päivää sitten sanoi, ei tule toiselta puolen liioin väheksyä punaisten vastustuskykyä, kuten esim. Portugalissa tapahtuu.

EVERTS kertoi minulle että Ranskan suurlähettiläs HERBETTE, vasemmistoporvari, joka sodan alussa kaiketi piti Madridin voittoa mahdollisena, viime syyskuusta lähtien on laskenut Francon voittoon. Hän katsoi että tämä tosiasia selittää huomattavassa määrässä Ranskan hallituksen tunnettua puuttumattomuuskantaa.

x x
x

San Sebastianin lehdet olivat joka päivä täynnä ylistyslauluja Saksan suurlähettiläästä kenraali FAUPELista ja hänen rouvastaan, jotka juuri palasivat lomaltaan Saksasta. Rouva FAUPEL oli käynyt San Sebastianissa sotilassairaalassa, missä saksalaisia haavoittuneita hoidetaan ja jossa pitkiä puheita pidettiin rouva FAUPELille "valkoisten sotilaitten mutille" (sic). Kaksi päivää myöhemmin ilmoitettiin FAUPELin pyytäneen eronsa - terveydellisistä syistä! Totuus tässä asiassa lienee se että Salamancassa jatkuvasti on ollut erimielisyyttä saksalaisen ja italialaisen johdon välillä. Saksalaiset ovat kehoittaneet Francoa varovaiseen, järjestelmälliseen etenemiseen, jotavastoin italialaiset päinvastoin häntä ovat neuvoneet nopeihin liikkeisiin. Italialaisillehan oli tärkeätä saada rekisteröidä voittoja ja niittää aikaisempien tunnettujen tappioitten unohtamista edistäviä laakereita. Italialaisten neuvot pääsivät voitolle ja Santanderiin mentiin pikamarssein. Tämä sotaretki maksoi Francolle 20.000 miestä, mutta italialaisten tarkoitus oli saavutettu. Katsoen siihen että Francon suurin heikkous on käytettävissään olevan sotaväen vähyys - sensijaan hänellä on muonaa, rahaa y.m. niin paljon kuin tahtoo, siis joka suhteessa aivan päinvastoin kuin punaisella puolella -, saksalaiset olivat pitäneet varovaista etenemistä viisaampana kuin pikamarsseja, jotka aina maksavat kalliisti. Tätä taustaa vasten saa myöskin selityksensä se ylitsevuotava jopa varomaton tapa jolla Italiassa vietettiin Santanderin voittoa italialaisena voittona. Kuten tunnettua MUSSOLINI onnittelusähkösanomassaan Francolle ei tätä yritäkään peittää vaan myöntää intervention olemassaolon. Ra-

portissani n:o 39 olen puhunut näiden tapahtumien epäedullisesta vaikutuksesta Lontoossa.

x x
x

Guernican tunnetusta hävityksestä on olemassa eri käsityksiä. Ministeri WINCKELMANN kertoi aikoinaan Lisboasta että se on ollut saksalaisten työtä. Tämän lisäksi olen kuullut - relata refero - että Lontoon sotilaspiireissä olisi pelästytty Guernican tapahtumasta erikoisesti senvuoksi että saksalaiset siellä olisivat käyttäneet xxxxx uusmallisia sytytyspommeja, jotka jättämättä mitään jälkeä itsestään sytyttävät sen mihin osuvat. Tämä selittäisi myös minkä tähden Guernicassa ei löydetty mitään pommipalasia. EVERTS sensijaan ei uskonut näihin huhuihin vaan luuli punaisten hävittäneen kaupungin edeltään.

x x
x

Välimeren merirosvouden salaisuus saa ehkä osaltaan selityksensä siitä että Marseillessa äskettäin paljastettiin - vaikka lehdistö siitä pian vaikeni - laajalle levinnyt vakoilujärjestö Francon hyväksi. Tämän liigan pääpiste oli Marseillen sähkösanomatoimisto, josta liiga sai Valencian lähettämiä ja Valenciaan tulevia salasähkeitä. Näiden sähkeiden kautta liiga ja sen kautta Franco ja Rooma ovat olleet ihmeellisen selvillä kaikkien Valenciaa palvelevien laivojen liikehtelemisestä. Saman vakoiluliiton toinen haarautuma paljas-

tettiin elokuussa Biarritzissa mikä päättyi siellä erinäisiin karkoituksiin. On sellaistakin huhuiltu, vaikka mainitsen sen vain täydellisyyden vuoksi, että Välimeren länsiosissa toimineet mystilliset vedenalaiset olisivat näiden enemmän tai vähemmän omin päin toimivien liigalaisten edesvastuuttomia tekoja. Lisään kohta että vaikka näin olisikin, ainoastaan osa Välimerellä tapahtuneista upotuksista saa [illegible] senkautta selityksensä.

Tässä yhteydessä ei voi olla ajattelematta mihinkä maailma olisi joutunut jos Ranska ja Englanti olisivat jokaiseen heidän laivoihinsa kohdistuneeseen hyökkäykseen reagoineet yhtä harkitsemattomasti kuin teki Saksa Deutschlandin ja Leipzigin tapahtumien jälkeen.

x x
x

Sato Espanjassa on hyvä, jopa loistava, mutta voinee liiottelematta väittää että "valkoisella" puolella, missä on enemmän talonpoikaisväestöä, on kylvetty jotenkin entiset määrät, jotavastoin "punaisella" puolella missä on enemmän työväkeä, maatalous on jäänyt sivuasiaksi. Tämä voi vaikuttaa tapahtumiin talven kuluessa.

Muutenkin tiedän että valkoisella puolella vallitsee melkoinen järjestys. Tosin totesin pitkin rajajokea sisämaahan päin että kansallisen Espanjan puolella kaikki oli jäänyt samaan kuntoon mihin se jäi sotatapahtumien lopussa viime syyskuussa (jolloin myös käväsin näillä seuduin). Taloja ei oltu korjailtu; ikkunattomina ne tuijottivat surkeasti

katsojaan. Rajajoki on näet pitkin matkaa niin kapea että olisi mahdoton arvata olevansa toisessa maassa, jollei sitä tietäisi. Ranskan puolella kaikki kukoistaa, toisella puolen vallitsee synkkä alakuloisuus. San Sebastianissa sensijaan kuulemma on elämä ennallaan; kylpykausikin on ollut loistava. Bilbaossa sensijaan hävityksen jälkiä on tuskin voitu korjailla; kerrottiin ettei sähkö eikä kaasu siellä vielä toimi.

Minkäännäköistä vaikeutta mennä Bidassoan, rajajoen, poikki yön pimeässä ei ole olemassa.

x x
x

Revue de Deux Monde'issa muuan kirjoittaja huomauttaa siitä miten Saksan, Italian ja Venäjän yleisesikunnat - ne kun tuskin edes peittävät virallista suhtautumistaan Espanjan tapahtumiin - ovat paljoa edullisemmassa asemassa kuin/ on/ Ranskan sikäli että ne voivat paikan päällä virallisesti kontrolloida uusien asetteinsa tehoa. Kirjoittaja kehoittaa vakavasti Ranskan hallitusta ryhtymään sellaisiin toimenpiteisiin, ettei tämän tehon seuraaminen Ranskan osalta jatku tilapäisenä. Tähän on lisättävä että Ranskan on vaikea toisin menetellä jollei se luovu puuttumattomuudesta tai tunnusta Francoa. Tästä huolimatta kirjoituksen tekijä on asiallisesti täysin oikeassa.

x x
x

Lopuksi en voi olla kertomatta että suurlähettiläs EVERTS suuresti valitteli Madridin ambassaadeissa ja lähetystöissä sattuneita tunnettuja tapahtumia. Hän väitti että ainoastaan pari ambassaadia oli toiminut täysin honetisti. Puoleksi leikillisesti hän minulle sanoi Suomen lähetystössä sattuneiden tapahtumien vieneen voiton muista. Hän jopa ihmetteli Madridin hallituksen pitkämielisyyttä ja kärsivällisyyttä näiden tapahtumien edessä. Hänen oma ambassaadinsa on nyt tyhjänä ja sinetöitynä. Toistaiseksi hänen suuret taidekokoelmansa ja muu kallisarvoinen omaisuutensa ovat koskemattomia. Hän oli myös kuullut niistä tapahtumista jotka sattuivat Maltassa ja Sisiliassa Suomen lähetystöstä evakuoitujen sinne saapuessa "Mustameri"nimisessä laivassa, joka oli Turkin suojeluksen alainen. Kaikki laivassa olevat miehet olivat antaneet kunniasanansa etteivät palaa Espanjaan taistelemaan punaisia vastaan. Satamaa lähestyttäessä useimmat hyppäsivät mereen uiden rantaan ja ovat edelleen sen tien. Näistä kaikista seikoista herra NYBERG tekee lähemmin selkoa Suomeen näinä päivinä palatessaan.

x x

x

Lopetan nämä hajanaiset reunamuistutukset vielä kerran alleviivaamalla että Ranskan kanta Espanjan kysymyksessä muuttumattomasti on sama, nimittäin puuttumattomuuden tiukka jatkaminen sekä paloalueiden isoloiminen ja estäminen leviämästä. Ranskan puuttumattomuuspolitiikka laski tietysti siihen että sota saataisiin nopeammin loppumaan. Voimme olla kiitolliset siitä että, kiitos puuttumattomuuden

ja kiitos varsinkin Lontoon ja Pariisin yhteistoiminnan, yleinen sota on tähän saakka saatu estetyksi, mutta myönnettäköön että tilanne taas on erittäin vakava ja että puuttumattomuuspolitiikan ajauduttua karille kaikki oikeastaan on alettava uudelleen. Tuleeko Nyonin kokous siinä suhteessa viemään parempiin tuloksiin, näyttää tätä kirjoitettaessa vielä varsin pimeältä. Toiselta puolen Englannin täytyy Kauko-Idän vuoksi päästä lännessä edes väliaikaiseen rauhantilaan ja Ranska-parka ei voi toivoa muuta kuin Espanjan selkkausten loppua, olkoon että, kuten jo vuosi takaperin kirjoitin, oli tulos mikä tahansa, Ranska ei tule siitä hyötymään. Jos valkoiset voittavat on Marokko vaarassa, jos punaiset voittavat on Ranskan sisäinen tilanne, joka taasen viime aikoina on osoittanut rauhoittumisen ja konsolidoitumisen merkkejä, vaarassa. On loogillisestikin mahdotonta että Ranska olisi kehoittanut Moskovaa jättämään Roomalle äskeiset tunnetut syytösnoottinsa. En luule erehtyväni väittäessäni että Ranskan hallitus ei edes niistä ollut tietoinen.

x x
x

Lopuksi:

Äskeisten suurten puheiden johdosta sanoi minulle pari päivää sitten itävaltalainen virkaveljeni: "Minusta on kuin eläisimme Homeroksen urhojen aikana: kun ei mihin-

kään enää tai vielä kyetä eikä mitään kuitenkaan uskalleta, täytyy hosua ja deklamoida".

H.Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetyksön raportti n:o 42.

Ministeri Holma

24/9 1937

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Pariisissa syyskuun 27 päivänä 1937.

N:o 2146-554

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 59/89 Sal. D. 1937
29/9-37 № Lit.
RYHMÄ 5 SÄLÄTÖ C6 ASIA

Ulkoasiainministeriölle.

Oheisena lähetystö kunnioittaen lähettää ministeri HOLMAn raportin Pariisista n:o 42, joka käsittelee aihetta

"MUSSOLINIn matkan aattona".

V.a. asiainhoitaja: E. O. Lozano

UE 13: A 4.

P A R I I S I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 42

Pariisissa 24 p:nä syys kuuta 19 37.

Asia: Mussolinin matkan aattona.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
№ 59/189 Sal. D. 1937
29/9.37 № Liit.
RYHMÄ 5 C6 ASIA

Ministeri HOLMA tiedottaa Genève'istä seuraavaa:

"Yleiseurooppalainen tilanne näyttäytyy minulle tällä hetkellä seuraavasti:

Moskovan, joka viime aikoina on osoittanut huomattavaa hermostuneisuutta, sanotaan - tämähän on yleinen käsitys - koettaneen torpedoida etukäteen Nyonin kokouksen tunnetuilla nooteillaan Rooman hallitukselle tämän kokouksen aattona. Minun käsitykseni on kuitenkin jossain määrin toinen. Luulen näet, että Moskova, tuntien Rooman pikapäisyyden, tällä intriigillä ennen kaikkea koetti houkutella Rooman ansaan. Tässä se onnistuikin, sikäli että Rooma, kuten Moskova oikein oli laskenut, ei tullut Nyoniin. Joskohta Moskova itse, jota se olikin pelännyt, Nyonissa joutui Mustalle merelle tuomittuna alakynteen, se kuitenkin näki ttyydytyksekseen, että Rooma omassa meressään relegoitiin koulupoikana Tyrreenan nurkkaan! Tämähän oli Rooman prestigelle kova kolaus - Rooman, joka m.m. ~~xxxx~~ kaikissa matkustajalaivoissaan nykyään julkipanee karttoja, joissa Välimerta kutsutaan Mare nostrum!

Oli selvää, ettei MUSSOLINI näin heikontuneena voinut mennä Berliiniin, jossa hän olisi neuvotteluissa ehdotto-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

masti joutunut alakynteen. Ranska puolestaan, joka erinomaisen taitavasti yhdessä Englannin kanssa hoiti Nyonin ja jolle Nyon merkitsi suurta voittoa x), varsinkin englantilais-ranskalaisen liiton sementöitymisen kannalta, ei luonnollisesti liioin toivonut sellaisia Berliinin keskusteluja, joissa Italia olisi ollut heikompi kuin Saksa! Täten heräsi kuin itsestään Pariisin ja Rooman välillä ajatus koettaa keskenään neuvotella ennen Berliinin kokousta. MUSSOLINIn Genève'issä oleva observaattori hakeutuikin DELBOSin puheille tuloksella, joka on tunnettu.

Vaikka odotettavissa olevissa ranskalais-englantilais-italialaisten laivastoeksperttien neuvotteluissa Pariisissa ei mitään muuta saavutettaisikaan kuin että Italia tasa-arvoisena yhtyy Nyonin sopimuksiin - mikä käytännöllisesti merkitsee sitä, että eri maiden patrullilaivojen kesken ei voi syntyä hankauksia - on kuitenkin suurmerkityksellistä, että näitä neuvotteluja tullaan käymään Pariisissa samanaikuisesti kuin MUSSOLINI vierailee Berliinissä! Tämä merkitsee käsitykseni mukaan sitä, että Ranskan ei tarvitse pelätä yllätyksiä Berliinissä. Berliinin lehdistö koettaakin väheksyä DELBOSin ja MUSSOLINIn edustajan aikaansaannosta ja Moskova, jonka aluksi näin lupaavalta näyttävä intriigi mani siltä itseltään kokonaan myttyyn, on nyrpeissään.

Ranska on täten välttänyt myös sen alennuksen,

---

x) Ranskan suuri kiire saada Nyonin lisäsopimus katon alle saa selityksensä siitä, että DELBOS syystä pelkäsi Moskovan ryhtyvän intriigeihin saadakseen Valencian mukaan Nyonin sopimukseen. Muutenkin DELBOS on koko tässä Nyon-toiminnassaan osoittanut suurta habileté.

että sen olisi pitänyt keskustella latinalaisen sisarensa kanssa Lontoon kautta.

Pidetään varmana että DELBOS ja MUSSOLINIn observaattorin kesken olisi keskusteltu laajemmaltikin molempien maiden välisistä suhteista. Niinpä olisi Italia luvannut säilyttää status quon Välimerellä ja lopettaa "vapaaehtoisten" lähettämisen Espanjaan. DELBOS puolestaan olisi luvannut koettaa järjestää Etiopian kysymyksen aiheuttaman konfliktin. Kerrotaan myös, että PILOTTI, Kansainliiton Sihteeristön korkea italialainen virkamies, yhdessä eräiden eteläamerikkalaisten kanssa parhaillaan etsii jälkimmäiselle kysymykselle uutta ratkaisumahdollisuutta. Tästä lienee kuitenkin ennenaikaista vielä puhua. Palaamme asiaan. Jo tunnetut tosiasiat riittävät sinänsä osoittamaan, miten tärkeä Kansainliiton tämänvuotinen yleiskokous on.

Yllä esitettyä taustaa vastaan katsottuna on vaikea ymmärtää niitä kotimaisia lehtiä, jotka kieltävät Genève'iltä kaiken arvon ja merkityksen väittäen tapahtumain painopisteen siirtyneen yksinomaan Rooman ja Berliinin välisen akselin varaan. Tätä käsitystäni tukevat myös ne tärkeät neuvottelut, joita täällä on käyty Unkarin ulkoministerin ja pienen entenen edustajien kesken ja jotka on katsottava niiden neuvottelujen jatkoksi, joita käytiin äskettäin Sinaiassa. On kuvaavaa, että Unkarin Bukarestissa oleva lähettiläs on täällä. Merkille pantavaa näissä neuvotteluissa on ollut, että Puola on koettanut välittää Budapestin ja Bukarestin välillä ja että Pragin edustajat lienevät osoittaneet ennentuntematonta myötämielisyyttä.

x x

x

Belgian valitseminen neuvostoon Espanjan sijalle, jota vaalia voitaneen pitää varmana, merkitsee meille sen valtioryhmän kansainliittoedustuksen vahvistumista, johon kuulumme, koska neuvostossa näin ollen tulevat olemaan sekä Ruotsi ja Latvia että Belgia.

Belgian valitsemisella on kuitenkin paljon laajakantoisempi merkitys. Se merkitsee lähinnä sen neutraliteettipolitiikan tarkistusta, jota VAN ZEELAND kuninkaansa kannattamana niin voimalla on ajanut. Tahtomatta väittää, että Belgian suostuminen vaaliin merkitsisi muutosta Belgian ulkopolitiikassa taikka olisi enteenä VAN ZEELANDin poistumiselle näyttämöltä, se kuitenkin todistaa, että Belgian indifferenssi Kansainliittoon nähden, joka viime yleiskokouksen aikana niin selvästi tuli näkyviin, on heikkenemässä. Tiedetään, että Belgian ulkoministeri SPAAKilla hänen äskettäin pistäytyessään Brysselissä päiväksi oli pitkä tärkeä keskustelu kuninkaan kanssa, joka päättyi kuninkaan suostumukseen. (Ministeri SPAAK käväisi Brysselissä myöskin sikäläisen sisäpoliittisen tilanteen kiristymisen vuoksi - kuten olen jo kauan väittänyt, VAN ZEELANDin aika ei enää voi olla pitkä.) Ottamalla huomioon Belgian suuren kokemuksen produktiivisesta työstä neuvostossa sekä sen yleisen kansainvälisen aseman, vaali on katsottava Kansainliitolle voitoksi."

R. O. Tarna

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetyston raportti n:o 43.

v.a. Asiainhoitaja Soravuo

2/10 1937

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 2189-566

Pariisissa lokakuun 4 p:nä 1937.

60 89 Val. S -37
6/10-37
5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetystö täten kunnioittaen oheisena lähettää Ulkoasiainministeriölle raporttinsa Pariisista n:ot 43 ja 44, jotka käsittelevät allamainittuja aiheita:

N:o 43: Lähestyvät kunnallisvaalit,

N:o 44: Frangin heikentymisen syistä.

V.a. Asiainhoitaja: E. D. Tarnanen

UE 13: A 4.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 43.

Pariisi ssa 2 p:nä loka kuuta 1937. x)

Asia: Lähestyvät kunnallisvaalit.

60 89 Sal. D 37.
6/10-37
5 (6

Ranskan sisäisessä tilanteessa on tällä hetkellä erikoisesti kaksi hallitsevaa tekijää: frangin kohtalo, josta eri raportissa, ja lähestyvät kunnallisvaalit. Näiden taustalla kuultaa kyllä vielä kolmas, nim. levottomuus siitä mitä marraskuussa tapahtuva parlamentin kokoontuminen tuo mukanaan, mutta tämä on kuitenkin hieman tuonnempi huoli.

Koska nykyisistä olosuhteista riippuen näyttää siltä kuin mainituista vaaleista, jotka on määrätty lokakuun 10 ja 17 päiviksi, tällä kertaa tulisi poliittisesti merkittävämpi tapahtuma kuin mikä tavallisesti on niiden laita, lienee paikallaan panna paperille eräitä vaalitaistelua valaisevia seikkoja.

Näissä vaaleissa, joissa on kysymys kantoonien luottamusmiesten, "conseillers généraux" taikka "conseillers d'arrondissements", valinnasta, ovat valitsijat samat kuin edustajakamarivaaleissa, jaettuina vain pienempiin, n. 2,000 - 3,000 henki-

x) Tätä nimitystä voitanee käyttää eräitten suomalaisten lehtien tavoin, sillä kysymyksessä oleva alue, "canton", ei hallinnollisesti ole juuri muuta kuin eräitten ylempiin instansseihin yhdysupseereina toimivien luottamusmiesten vaaleja ja eräitten muitten virkailijoitten toimia silmälläpitäen laajennettu kunnan alue.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

lön piireihin. Tästä johtuu, että ehdokkaan oma henkilöllisyys ja hänen henkilökohtainen kosketuksensa valitsijoihin näyttelee tärkeämpää osaa kuin parlamenttivaaleissa, joissa valitsijoita on 15 - 20,000 kussakin vaalipiirissä.

Näin ollen on myös luonnollista, että niillä puolueilla, jotka ovat eniten kiinnittäneet huomiota paikallisjärjestöjensä ja eri paikkakunnilla toimivien alaosastojensa työhön, on suurimmat mahdollisuudet saada kunnallisvaaleissa ääniä. Viime vuosisadalla konservatiivit menettivät edulliset asemansa maalaisväestön keskuudessa luullessaan, että yleisluontoiset, n.s. yleisen mielipiteen valistamista tarkoittavat suuret kampanjat olivat tärkeämpiä kuin paikalliset järjestöt ja henkilökohtainen kosketus valitsijoihin. Radikaalisosialistit taas ovat alunperin ja aina ymmärtäneet viimemainittujen seikkojen tärkeyden, mistä johtuu erikoisesti heidän valta-asemansa senaatissa. Nykyisin sosialistit ja nimenomaan kommunistit tekevät valtavia ponnistuksia paikallisorganisatioittensa hyväksi, joten ei ole mahdotonta että heillä tulee olemaan myös vastaava menestys. Tällä hetkellä näyttää ainakin siltä kuin oikeistopuolueet tulisivat vaaleissa kärsimään, varsinkin kun melkoisessa osassa kantoonejä - joita on kaikkiaan n. 3.200 - ei ole tällä kertaa ensinkään oikeistoehdokkaita.

Lisäksi ovat eräät keskusta- ja oikeistoryhmitykset, m.m. ent. pääministeri FLANDIN'in johtama alliance démocratique, antaneet valitsijoilleen ohjeet äänestää vain kunnal-

listen asiain kannalta parasta ehdokasta, t.s. jättänset heille täysin vapaat kädet mitä puolueväriin tulee.

Kaikki merkit viittaavat kuitenkin siihen, että pääasiallisin voimainmittely tulee tapahtumaan kansanrintaman oikean ja vasemman siiven, s.o. toisaalta radikaalien, toisaalta sosialistien ja kommunistien välillä. Kansanrintama ei näet esiinny yhtenäisenä muodostelmana näissä vaaleissa. Radikaalipuolueen julkaisemasta manifestista voisi pikemminkin luulla, että välit vasemmalle ovat täysin rikkoontuneet, sillä manifesti sisältää jyrkänlaisen kannanoton jokseenkin kaikkiin vasemmiston ohjelmakohtiin nähden. Kun kansanrintamahallitus kuitenkin edelleen pysynee koossa, lienee pääteltävä manifestin olevan toistaiseksi vain vaalitaktiikkaa.

Kommunistit omalla taholla eivät suinkaan ole osoittautuneet radikaaleja huonommiksi taktikkoina, mistä kuvaavana esimerkkinä mainittakoon, että äskeisten, ulkomaalaisten niskoille pantujen pommiattentaattien y.m. johdosta on kommunistipuolue omaksunut sotahuudon: "Ranska ranskalaisille!" PAUL-BONCOUR julkaisi kyllä l'Oeuvre-lehdessä kirjoituksen tätä otsikkoa käyttäen, mutta sen vaikutus meni jossain määrin hukkaan syystä, että aikaansa seuraava L'Humanité sisälsi täsmälleen samana päivänä siitä myös artikkelin.

On vielä syytä korostaa tässä yhteydessä, että k.o. kantoaalisilla luottamusmiehillä, jotka enimmäkseen vakinaisesti asuvat ja elävät parlamenttivalitsijain keskuudes-

sa ja itse ovat senaatin valitsijamiehiä, on huomattava vaikutusvalta seka senaattoreihin että edustajakamarin jäseniin. Tässä onkin näitten vaalien ehkä suurin merkitys.

V.a. Asiainhoitaja: E. D. Torma

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C C

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 44.

v.g. Asiainhoitaja Soravuo

4/10 1937

5000—10—35 4261

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 44.

Pariisissa 4 p:nä lokakuuta 1937.

Asia: Frangin heikentymisen syistä.

ASIAINH.
60/89 Pol. 37.
6/10-37
5 C6

Tunnettu finanssiekspertti Frédéric JENNY käsittelee t.k. 27 p:nä "Le Temps"issa julkaisemassaan kirjoituksessa frangikysymystä tavalla, jota mielestäni on syytä seuraavassa osittain selostaa.

Ensimäisenä ja nimenomaan aineellisena syynä frangin heikentymiseen on JENNYn mielestä Ranskan kauppataseen epäedullisuus. Vuoden 1937 tammi - elokuun aikana on tuonti ylittänyt viennin 11.872 miljoonalla frangilla, kun vastaava luku v. 1936 oli n. 6 miljaardia. Vaikka otetaan lukuun frangin halpeneminenkin, ei vienti nouse kuin 55.43 %:iin tuonnista oltuaan 61 % vielä viime vuonna. Tuonnin tarvitsemien deviisien kysyntä on niinmuodoin ollut entistä huomattavasti vilkkaampi. Vaikka n.s. näkymätön vienti, ennen kaikkea matkailuliikenne useitten kuukausien aikana onkin tuonut maahan melkoisesti valuuttaa, on selvää että frangia on sittenkin rasittanut ulkomaanvaluutan kysyntä, joka tuontikaupan tarpeisiin on noussut keskimäärin 1.500 miljoonaan frangiin kuukaudessa.

Toinen frangia heikentävä tekijä on ollut inflation kehittyminen, jonka vaikutus taas on sekä aineellinen että

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

psykoloogineni. Kun Ranskan pankki on ollut pakoitettu myöntämään valtiolle luottoa ja sen mukaisesti lisäämään liikkeellä olevaa setelistöä, on ulkomaisen valuutan ostoon käytettävissä oleva frangimäärä lisääntynyt vastaavasti. Ja koska inflation psykoloogineri vaikutus on kieltämättä epäedullinen, on se puolestaan kiihdyttänyt frangien vaihtoa ulkomaan rahaan, jonka lisäksi tietenkin kauppiaat ja tehtailijat kykynsä mukaan ovat koettaneet turvata vastaiset valuuttatarpeensa.

Puhtaasti psykoloogineri tekijä on puolestaan n.s. poliittinen ilmapiiri. Tosin on siinä suhteessa melkoista parannusta ollut todettavissa vuoden kuluessa, mutta uudelleen alkavat lakkoilut, kaikenlaiset välikohtaukset (= pommiattentaatit) ja lähestyvät kunnallisvaalit ylläpitävät tiettyä epävarmuuden ja turvattomuuden tunnetta, joka on estänyt pääomaa virtaamasta Ranskalle edulliseen suuntaan.

Saman kirjoittajan mukaan johtuu vuorostaan kauppataseen epäedullisuus liian jyrkästä työn säännöstelystä tuotantolaitoksissa, joiden riittämätön produktiviteetti on tietysti korvattava tuonnin lisäämisellä. Samanaikaisesti on hintojen nopea nousu estänyt vientiteollisuutta hyötymästä devalvatiosta. Hallitus tosin tuntuu myöntyväiseltä työaikalain lieventämiseen, mutta samalla se vaatinee tuotantolaitoksilta erinäisiä välttämättömiksi käyviä uhrauksia.

Ylempänä esitetyistä syistä on, edelleen JENNYn mukaan, niinikään pyrittävä rajoittamaan inflatiota, ja näin

on hallitus mahdollisuuksien mukaan tehnytkin: rahaministeri on onnistunut konvertoimaan erään lähes 5 1/2 miljaardin lainan, jonka maksupäivä on lokakuun 5:s, eikä tämä maksusuoritus siis ainakaan pakoita laajentamaan inflatiota. Niinikään lienee BONNET'lla toiveita saada Englannin myöntämä laina, joka on suoritettava takaisin vuoden lopussa, järjestetyksi yhtä edullisesti. Mutta JENNY myöntää, että niin tärkeä kuin ensinmainittu toimenpide olikin, eivät rahamarkkinat näytä panneen sille kovinkaan suurta arvoa.

Mitä tulee vihdoin poliittiseen tilanteeseen, ei kirjoittajan mielestä ole syytä toivottomuuteen jos vain nykyinen suunta saa rauhassa jatkua. Äsken mainittu työn säännöstelyn lievennys, joka on saanut itsensä BLUMin suostumuksen, on suuri askel tilanteen helpottumiseen. Toinen olisi n.s. tauon, s.o. keskeytyksen sosiaalisessa uudistustyössä jatkuminen vielä kunnallisvaalien jälkeenkin, näiden tuloksesta riippumatta.

Lopuksi JENNY vielä sanoo tahallaan jättäneensä kirjoituksessaan huomiotta spekulation, joka hänen mielestään on edellämainittujen seikkojen rinnalla verraten toisarvoinen tekijä ja jota vastaan valtio tasoitusrahastonsa avulla on riittävästi turvattu. Tasoitusrahaston merkitys tosin hänen käsityksensä mukaan rajoittuukin tähän, ja hän korostaa että <u>kaikki</u> teknilliset apukeinot frangin pelastamiseksi ovat toisarvoisia. Todellinen parannus on löydettävissä poistamalla äskenmainitut syvemmät syyt.

x x

x

JENNYn kirjoituksen suhteellisen optimistinen käsitys nykyisestä suunnasta näyttää olevan sikäli oikeutettu, että CHAUTEMPSin - BONNET'n hallitus on saanut melkoisesti järjestystä aikaan valtion raha-asioissa. Viime kuukausien numerot osoittavat valtion tulojen virranneen sisään säännöllisemmin ja runsaammin kuin vuoden alussa. Ensi vuoden budjetti osoittaa n. 1.600 miljoonan ylijäämää, joka on saatu aikaan veronlisäyksillä, säästöillä hallintokoneiston hoidossa j.n.e. Mutta tämä oli tuskin tullut tunnetuksi, kun virkamiehet esittivät vaatimuksen kalliinajan lisäyksen saamisesta. Jos tähän on suostuttava, merkitsee se heti n. 1 1/2 miljaardin lisämenoa, ja koska virkamiehiä seuraisivat heti kaikki valtion eläkettä ja muuta avustusta nauttivat, olisi tasapaino uudelleen vaarassa. Nyt on kysymys toistaiseksi saatu lykätyksi, mutta lienee se otettava uudelleen esiin jo kunnallisvaalien jälkeen.

Mitä tulee kauppataseen epäedullisuuteen, lupaa hallitus kyllä eilisessä, jännityksellä odotetussa julkilausumassaan toimenpiteitä sen parantamiseksi, vientiteollisuuden tehostamisen muodossa. Tämä jää kuitenkin riippuvaksi äskettäin asetetun, tuotantoelämää tutkivan komission raportista - josta nähtävästi seuraa myös muita vaikeita probleemeja. On nim. iilmeistä, että jos tämä raportti, joka piakkoin valmistunee, osoittaa - niinkuin on luultavaa - välttämättömäksi esim. yllämainitun työaikalain lievennyksen, on hallituksella edessään raskaita taisteluita. Sillä puolestani en ainakaan voi vielä /tällä hetkellä uskoa, että mahtava ammattijärjestö tuumaakaan luopuisi saavuttamistaan asemista, huolimatta

BLUMin suostumuksesta - joka toistaiseksi on korkeintaan periaatteellinen. Taikka sitten se tulee tapahtumaan vain suuria myönnytyksiä, esim. uusia tuotantolaitosten kansallistuttamisia vastaan. Tämä kaikki, yhtyneenä ylläselostetussa kirjoituksessa mainittuihin lakkoiluihin y.m. ei tietenkään ole omiaan vaikuttamaan rauhoittavasti mieliin, vaikkapa uskottaisiinkin hallituksen vakuutukseen, että edessäolevista kunnallisvaaleista ei seuraa mitään muutoksia hallituksen politiikkaan. Todellinen koetinkivi lienee kuitenkin vasta kamarien kokoontuminen marraskuun 16 p:nä, jonka jälkeen saadaan nähdä missä määrin frangin nykyinen kriisi on "crise de régime", ja johtaako se lopulliseen ja ratkaisevaan valtataisteluun radikaalien ja äärimmäisen vasemmiston välillä. Että tämä taistelu alustavasti jo on käynnissä m.m. hallituksen piirissä, sitä kuvastaa ristiriita joka eräissä kohdin on olemassa hallituksen eilisen "yksimielisen" deklaration ja BLUMin samana iltana Pariisissa pitämän poliittisen puheen välillä.

Lisättäköön, että samaisen deklaration valuuttamarkkinoita koskeva kohta on myös hieman ristiriidassa käytännön kanssa, nim. sikäli, että epävirallinen valuuttakontrolli on muutamia päiviä sitten pantu voimaan, s.o. valuutanostajan on nyttemmin osoitettava todella tarvitsevansa valuuttaa, mutta tästä huolimatta hallitus ilmoittaa jyrkästi vastustavansa kaikkia valuuttarajoituksia ja pitävänsä kiinni täydellisestä rahan vapaudesta, pysyen uskollisena Englannin ja Amerikan kanssa vuosi sitten tehdylle kolmisopimukselle.

V.a. Asiainhoitaja: R. O. Tanner

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 45.

Ministeri Holma

14/10 1937

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 2269-585

Pariisissa lokakuun 15 p:nä 1937.

62 90 Pal. 37.

18/10-37 2

5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini Pariisista n:o 45, joka käsittelee aihetta:

Jälkipoimintoja Genève'istä.

Holma.

UE 13: A 4.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 45.

Pariisi ssa 14 p:nä loka kuuta 19 37.

Asia: Jälkipoimintoja Genève'istä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
62/90 Sal. 37.
18/10-37
OSASTO
5 C6

I.

Olisi väärin olla myöntämättä että Valencian osakkeet olivat odottamattoman alhaisessa kurssissa Genève'issä. Tuskin erehdyn väittäessäni että DEL VAYOn epämiellyttävä jopa brutaali tapa esiintyä - johon vielä tulee hänen huono ranskansa ja jonkinlainen puhevika - suuresti vaikuttivat tähän tilanteeseen. DEL VAYOlta puuttuu suuri kyky: osata herättää sympatioja. Valencialle olisi ollut hyödyksi jos NEGRIN olisi koko yleiskokouksen ajaksi jäänyt Genève'iin. DEL VAYOn esiintymisen rinnalla Valencian suurlähettiläs Lontoossa, Kansainliitossa hyvin suosittu AZCARATE, jäi vallan varjoon. Jälkimäinen teki kyllä myöskin suuren tyhmyyden siinä että hän, kun yleiskokouksessa oli käsiteltävänä Espanjan asian aiheuttama resolutioehdotus, ilmoitti puhujalavalta hallituksensa voivan suostua tähän ehdotukseen, vaikka luonnollisesti olisi ollut ainoa taktillinen viisaus olla sovittamatta sitä itseensä.

Se minkä ylempänä olen sanonut Valencian valtuuskunnasta, saa lisävalaistusta vertaamalla sen esiintymistä Kiinan valtuuskunnan erittäin hillittyyn jopa raffinoituun esiin-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tymiseen, joka sai yleistä tunnustusta osakseen ja joka vei voittoon.

II.

Valencian hallitushan kärsi kolme vastoinkäymistä. Ensimäinen oli jo mainitun resolution ei-läpäseminen yleiskokouksessa. Toinen oli re-eligibiliteetin kieltäminen samoin yleiskokouksessa, sekä kolmas viimeisenä iltana yleiskokouksen päätyttyä neuvoston vielä hyväksymä resolutio Valencian hallituksen valitusten johdosta kosk. turvallisuutta Välimeressä.

Mitä ensimäiseen vastoinkäymiseen, siis yleiseen resolutioon, tulee, niin olen sitä mieltä että sen teksti ei joka suhteessa ollut onnistunut. Valitettavaa olikin että viimeisinä päivinä tehtiin työtä sellaisella höyryllä, että tulokset pyrkivät siitä kärsimään. Irlannin edustaja DE VALERA, joka ei äänestänyt resolution puolesta, olikin minusta oikeassa - olkoon että hänen pidättyessään äänestämästä todennäköisesti toimi Vatikaanin ohjeiden mukaan - väittäessään että kiistanalainen lause resolution 7:nnessä kohdassa sisältää vaarallisen uhan. x) On kuvaavaa että, vaik-

---

x) Tämä kohta kuului resolutioehdotuksessa näin: "(l'Assemblée): Fait appel aux Gouvernements, qui doivent avoir tous un égal souci du maintien de la paix européenne, pour qu'un nouvel et sincère effort soit entrepris dans ce sens;

Et constate que, si ce résultat ne pouvait être obtenu à bref délai, les Membres de la Société ayant adhéré à l'accord de non-intervention envisageront la fin de la politique de non-intervention."

ka itse DELBOS koetti vakuuttaa valiokuntaa siitä että näin ei ole asianlaita, eräät suomalaisetkin lehdet jotka tunsivat vain tekstin, kirjoittivat spontaanisesti tähän kohtaan sisältyvästä uhasta. Tuskinpa olisi tulos missään tapauksessa ollut toinen, mutta kun valiokunta kaikilla äänillä paitsi viittä pidättymistä hyväksyy resolution ja assamblea seuraavana päivänä sen hylkää kahden valtion äänestäessä vastaan ja 14 pidättyessä, on velvollisuus tarkkaan etsiä missä syy on. Taitavasti laadittu teksti on usein sinänsä kannatuksen tae. On vielä lisättävä että kuudennen, s.o. poliittisen valiokunnan puheenjohtaja, Columbian edustaja SANTOS ei ollut läheskään tehtävänsä tasalla. Mielestäni olisi vastedes paljoa tarkemmin harkittava kenet pannaan tämän tärkeimmän valiokunnan puheenjohtajan paikalle.

Kun viime aikoina on paljon puhuttu Kansainliiton paktin korjaamisesta olisi todella syytä harkita korjausta siihen nykyään vallitsevaan tilanteeseen että esim. Italian satelliitti Albania, joka ei uskalla äänestää Italian tahtoa vastaan, voi, kiitos yksimielisyyden vaatimuksen assambleassa, saattaa yksinään kaikki päätökset assambleassa mahdottomiksi. Tällä kertaa tosin Portugal yhtyi Albaniaan, mutta tosiasia johon viittasin ei tästä muutu. Minun on turha lisätä että olen täysin selvillä tässä kysymyksessä piilevien periaatteiden arkaluontoisuudesta.

Seitsemän eri kertaa resolutiosta äänestettäessä tuli myös Kansainliiton tulevaisuuden kannalta ajatelleeksi, onko todella Liiton hengen mukaista että, kuten nyt kävi useimmissa äänestyksissä, toista tusinaa valtiota pidättyy

äänestyksestä, s.o. kieltäytyy ottamasta edesvastuuta. Ehdottoman yksimielisyyden vaatimus vie luonnollisesti tähän outoon tulokseen. Aivan naurettavaksi tuli tilanne pari päivää myöhemmin jolloin äänestettiin Nansen-byroon jatkuvaisuudesta (palaan alempana itse asiaan), jolloin pidättymisiä oli miltei yhtä paljon kuin puolesta äänestäjiä. Tässä yhteydessä on sanottava että yleiskokouksen loppupäivät tekivät osaksi sekavan vaikutuksen sikäli että asioita ei oltu tarpeeksi preparoitu ja että keskustelut, joiden olisi pitänyt tapahtua valiokunnissa, ajan täpäryyden vuoksi siirtyivät yleiskokoukseen, jotka senkautta muodostuivat diffuuseiksi. Kansainliiton kannalta saattaa myöskin asettaa kyseenalaiseksi, onko todellakin Kansainliiton säännöllisen asiainkäsittelyn kannalta toivottavaa että valiokuntien ja neuvoston rinnalla toimii 28 ja 23 vallan erikoiskomiteoja, joissa siis jokseenkin puolet Kansainliiton valloista ovat läsnä toisten ollessa ulkopuolella. 28 vallan komitea, joka käsittelee Kansainliiton paktin mahdollisia parannuksia, ei ole saanut suorastaan mitään valmiiksi, vaikka se on istunut vuoden. Kiinan asiassa uudelleen henkiin herätetty 23 vallan komitea, joka perustettiin jo vuonna 1933, sai toki valmiiksi suurten vaikeuksien jälkeen resolution; mutta se tuli komiteasta suoraan yleiskokoukseen <u>ohi</u> poliittisen valiokunnan (kuudennen). Nämä seikat eivät mitenkään vähentäneet sitä viimeisten päivien hajanaista luonnetta josta jo puhuin. On totta että 23 vallan komitea - jonka puheenjohtajana toimi Latvian ulkoministeri - herätettiin senvuoksi henkiin, jotta saataisiin Washington "med på ett hörn".

Palaan vielä Espanjaan. Mitä tulee yllä mainitsemaani kolmanteen vastoinkäymiseen neuvoston päätökseen viimeisenä iltana, on erikoisesti pantava merkille että neuvoston puheenjohtaja ja asian raportööri PAUL-BONCOUR lyhyesti viittasi Välimeren turvallisuuden jo tulleen taatuksi Nyonin kautta, mihin espanjalainen edustaja ei voinut mitään vastata. Tämän takana piili sama ranskalaisten pyrkimys, josta jo puhuin edellisessä raportissani, nim. koettaa tehdä Nyonista siksi suurpoliittinen numero kuin suinkin, ja toiseksi ja ennenkaikkea estää Valenciaa pääsemästä Nyonista osalliseksi. Pitkin matkaa saattoi havaita että Ranska koetti estää Moskovaa toimimasta siihen suuntaan että Valencia pääsisi yhtymään Nyoniin. Tämä oli mielestäni neuvoston viimeisen resolution tärkein merkitys.

III.

Jos Espanjalla oli kolme vastoinkäymistä, oli Kiinalla sensijaan kolme myötäkäymistä. Ensimäinen oli kuudennen valiokunnan ja yleiskokouksen hyväksymä resolutio koskien suojattomien kaupunkien pommitusta, josta Suomenkin lehdet ovat kertoneet. Vähemmän tunnettu näkyy sensijaan Suomen lehdistä päättäen[x] olevan kotona se seikka että neljäs valiokunta (rahavaliokunta) yhdessä kontrollikomissionin kanssa laati ehdotuksen, jonka mukaan 2 milj. sveitsinfrangia myönnettiin n.k. "teknilliseen yhteistyöhön" Kiinan kanssa, jolla momen-

x) Toteaan surulla että tälläkään kertaa ei ainoakaan Helsingin lehti ollut Kansainliiton yleiskokouksessa edustettuna. Tämän mukaisesti myöskin lehtien selostukset tapahtumista olivat epäselvät ja monessa suhteessa puutteelliset.

tilla jo ennestään useampana vuotena on ollut merkittynä 450,000 sveitsin fr. kulkutautien y.m. vastustamiseksi. Tähän summaan lisättiin nyt kuten sanottu 2 milj. sveitsin fr., mistä kuitenkin 2/3 muodostaa Kiinan oma jäsenmaksu ensi budjettivuotena. (Päätös ei millään tavalla vaikuta eri maiden Kansainliitolle suoritettaviin jäsenmaksuihin, jotka päinvastoin ensi vuonna jatkuvasti pienenevät, kiitos Kansainliiton raha-asioita valvovien komiteojen ja komissionien erittäin kiitettävän työn.) Tämä 2 milj. lisämääräraha meni yleiskokouksessa melkein huomaamatta päätökseen, sillä se esitettiin yhdessä neljännen valiokunnan yleisen raportin kanssa, josta yleiskokouksessa yleensä ei keskusteltu.

23 vallan komitean ja sen alakomiteojen suurella vaivalla elaboroima yleinen resolutio Kiinan asiassa edustaa kieltämättä jotain positiivista viimeisen yleiskokouksen työssä. Lisäksi tulee vielä että Japanihan ei voi olla ymmärtämättä että yleiskokouksen pelkkä lykkääminen eikä päättyminen merkitsee, että jos tilanne Kauko-Idässä kiristyy, yleiskokous voidaan millä hetkellä tahansa uudelleen kutsua kokoon. Sitäpaitsi kysymyksen osoittaminen n.k. Washingtonin konferenssin (vuodelta 1922) valloille, missä Amerikka on mukana,[x] on selvä merkki siitä että molemmin puolin Atlanttia Japanin toimintaa tarkkaan seurataan. ROOSEVELTin puheet ja Amerikan hallituksen asettuminen niiden resolutioiden kanssa solidaariseksi, jotka yleiskokous hyväksyi Kauko-Idän asias-

x) Washingtonin konferenssin jäsenet olivat: Yhdysvallat, Ranska, Englanti, Italia, Belgia, Hollanti, Portugal, Kiina ja Japani. Konferenssin aikoinaan tekemän sopimuksen 1 pykälässä sopimusvallat (Kiinaa lukuunottamatta) sitoutuvat "de respecter la souveraineté et l'indépendance, ainsi que l'intégrité territoriale et administrative de la Chine". Tulee kysyneeksi, mitä sopimusta Japani ei olisi rikkonut.

sa, ei ole vailla, jollei muuta niin ainakin moraalista, merkitystä. Jos kohta agressööriä ei nimetä - jos niin olisi tehty, olisi Kiina luonnollisesti kohta vaatinut Kansainliiton puolelta paktin edellyttämiä toimenpiteitä, ennenkaikkea sanktioita - ja vaikka siis sanktioihin ei tulla kollektiivisesti ryhtymään, yleiskokouksen päätös suositella sen eri jäsenvalloille mahdollisten individuaalisten toimenpiteiden harkintaa, oli, katsottuna maailmassa vallitseviin eri aatesuuntiin, joiden vastakohta Kansainliiton yleiskokouksessa tällä kertaa tuli niin monessa asiassa näkyviin, kuitenkin positiivinen saavutus.

IV.

Näytti varsinkin yleiskokouksen alkupuolella siltä että Chile ja eräät muut Etelä-Amerikan valtiot aikoivat jyrkästi vaatia, Kansainliittoon jäämisensä ehtona, että Kansainliittoon ei-kuuluvienkin valtojen hallituksilta pyydettäisiin samaten kuin jäsenvaltioilta lausuntoa niistä toivomuksista jotka näiden hallituksilla mahdollisesti olisi koskien Kansainliiton paktin parantamista. Kansainliiton kannalta Chilen ehdotus on mielestäni erittäin vaarallinen, koska on luultavaa että jos näin meneteltäisiin, Kansainliittoon eikuuluvat hallitukset tekisivät sellaisia huomautuksia Kansainliiton paktista y.m. että Kansainliitto ja sen prestige siitä kärsisivät. Argentinan välitysehdotus ja mikäli tiedän eräiden muidenkin etelä-amerikkalaisten valtioiden vähemmän radikaalinen ote vei sitten tunnettuun tulokseen, s.o. että Chile suostui yleiseen <u>toivomukseen</u> tässä suhteessa ja että rinnan hyväksyttiin Argentinan välitysehdotus, jonka mukaan

sodan tai sodanuhan syntyessä kaikki nekin vallat, jotka ovat yhtyneet BRIAND-KELLOGG sopimukseen tai etelä-amerikkalaiseen (Rio de Janeiron) sopimukseen olematta Liiton jäseniä koetetaan saada yhtymään Liiton harkitsemiin toimenpiteisiin.

Tästä asiasta Genève'issä keskustellessani Norjan ulkoministerin kanssa ja valittaessani sitä mahdollisuutta että Etelä-Amerikan valtiot ehkä jättäisivät Kansainliiton, KOHT minulle sanoi: "Olisiko todellakin siitä niin suurta haittaa jos Etelä-Amerikan valtiot jäisivät pois. Pääsisimme turhasta painolastista". Minun mielestäni tämäkin kanta on väärä jopa vaarallinen, sillä etelä-amerikkalaiset maathan ovat meille suureksi hyödyksi siinä suhteessa että me voimme käyttää heitä hyväksemme monessa arassa kysymyksessä ja varsinkin silloin kun on kyseessä Kansainliiton omatunto, josta omastatunnosta meidän pienten kansain, varsinkin Venäjän naapurien, ei ole aina viisasta puhua. Niin ikävää kuin Kansainliiton sisäiseltä kannalta olikin että äänestyksissä, mistä ylempänä puhuin, etelä-amerikkalaiset pidättyivät, mikä itsessään sisälsi kannanoton joskaan ei edesvastuuta, tämä tosiasia toiselta puolen oli terveellinen memento Moskovalle. KOHT itsehän sai erittäin epämiellyttävän mementon Moskovan puolelta siinä että tämä viimeiseen saakka, s.o. vielä assambleassakin, olisi äänestänyt norjalaisten helmalapsen Nansen-byroon jatkugaisuutta vastaan, jollei Ranska viime tingassa olisi keksinyt välihdotustaan estääkseen skandaalia. Omasta puolestani luulen että Moskova itse pyysi Ranskaa näin tekemään, koska LITVINOFF huomasi miten suurta pahennusta alkoivat herättää keskustelut

ja äänestykset yleiskokouksessa, mistä ylempänä puhuin. Vaikka LITVINOFFilla oli kotoa selvät ohjeet äänestää vastaan Nansen-byroon asiassa, järjestyi asia kuitenkin niin että sitä ei päästetty äänestykseen. Moskova oli saanut eteläamerikkalaisilta selvän opetuksen eikä tahtonut itse toistaa sitä mitä se moitti toisissa.

V.

On vaikeata formuloida yleiskäsitystä viimeisestä yleiskokouksesta niin että sen /nekin hyväksyvät/ jotka eivät ole olleet mukana sikäläisessä jokapäiväisessä tai sanokaamme jokatuntisessa työssä. Minun käsitykseni on se että aika on ohi jolloin Genève'issä vain puhuttiin. Puhujia yleiskeskustelussa oli nyt jopa vaikea löytää! Mutta sensijaan voin omakohtaisesti todistaa että valiokunnissa työn laatu oli korkea, pyrkimys löytää jotain ratkaisua nykyiseen kestämättömään tilanteeseen todellinen ja vakava.

Uskallan tässä vielä sanoa niille jotka niin mielellään Kansainliittoa sättivät, että Kansainliitto potee tällä hetkellä vain yhtä, sitä näet että siitä ovat lähteneet eräät maat ja juuri ne maat jotka ovat tahtoneet itselleen vapaat kädet toimiakseen omien intressiensä mukaan ja jotka nyt ilkkuvat kaikkea kollektivâteettia. Näitä seikkoja arvosteltaessa on kuitenkin syytä muistella että kun v. 1930 BRIAND, joka pelkäsi kollektiviteetin universaalisuuden toteuttamismahdollisuuksia, koetti perustaa ahtaamman Eurooppa-komitean Kansainliiton puitteissa, juuri Rooma ja Ber-

liini tekivät tämän tyhjäksi ilmoittaen Eurooppa-komitean perustamista koskevassa kokouksessa (missä olin läsnä) olevansa molemmat pakotetut hallitustensa nimessä kieltäytymään yhteistyöstä tällä pohjalla niin kauan kuin Moskova ei ole Kansainliiton jäsen. Kaiken varmuuden vuoksi oli MUSSOLINI kohta senjälkeen pannut nämä ajatukset paperille kirjeen muodossa BRIANDille, joka kirje on Ranskan ulkoasiainministeriön arkistossa, ja jossa sanotaan että Eurooppa-komitea vähentäisi Kansainliiton universaliteettia joka on oleva sen a ja o. Ajat muuttuvat nopeasti!

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetyksen raportti n:o 46.

Ministeri Holma

18/10 1937

5000—10—35 4261

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 2293-590

Pariisissa lokakuun 20 p:nä 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖLLE
N:o 63/90 Sal. D. 1937
23/10-37
5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini Pariisista n:ot 46 ja 47, jotka käsittelevät allamainittuja aiheta:

N:o 46 Ranskan kunnallisvaalit.

" 47 MUSSOLINIn käynti Berliinissä.

Holma.

UE 13: A 4.

P A R I I S I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 46.

Pariisi ssa 18 p:nä loka kuuta 19 37.

Asia: Ranskan kunnallisvaalit.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
63/90 Sal. 37.
23/10-37
5 C6

Viittaan aluksi asiainhoitaja SORAVUOn raporttiin n:o 43 jossa hän hahmotteli kahtena viimeisenä sunnuntaina Ranskassa toimitettujen kunnallisvaalien taustaa.

1525 täytettävänä olevasta paikasta 2/3 ensi vaalisunnuntaina lopullisesti täytettiin. 469 täyttämättä jäänyttä paikkaa ratkaistiin sensijaan eilisissä täytevaaleissa. Molempien vaalipäivien yhteinen tulos on näinollen tänään lopullisesti tiedossa. Sen mukaisesti ei tulos oleellisesti muuta aikaisempaa tilannetta. Kommunistien suuri vaalitouhu kantoi hyvin vähän hedelmiä. Heitä oli ennen vaaleja 10 edustajaa 1525:sta. Heidän onnistui lisätä tätä lukuaan 40:ksi. Suhteellisesti heitä siis nyt on 2,6 %.

Sosialistit voittivat sensijaan enemmän radikaalien (s.o. vasemmistoporvarien) kustannuksella, mutta heidänkin voittonsa vähenee sen kautta että toiset sosialistiset puolueet (PAUL-BONCOURin ryhmä) jonkun verran hävisivät. Radikaalien tappio vastaa jokseenkin sosialistien voittoa. Jos kohta siis on tapahtunut kansanrintaman puolueiden sisällä pieni joskin odotettua paljoa pienempi siirtyminen vasemmalle, radikaalit yhä

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

edelleen ovat suuresti voitolla vasemmistoryhmien kesken. Kansanrintaman puolueet saivat yhteensä näet tosin 52,5 %, mutta siitä on 2/3 radikaaliporvareita. Radikaaleille jäi edelleen runsas kolmasosa (34,5 %) kaikista paikoista, sosialisteille vain 15,3 %. Sosialistit ja kommunistit saivat yhteensä siis vain n. 18 %.

Keskusta- ja oikeistopuolueet pysyvät jotenkin ennallaan häviten yhteensä vain muutamia paikkoja vasemmistolle. Varsinainen suuri oikeistopuolue jopa voitti 9 paikkaa.

Yleisenä vaikutelmana tuloksesta on että tilanne kunnallisalalla ei vaalien kautta muutu. Koska viimeiset vaalit toimitettiin 1931, olisi luullut siirron vasemmalle olevan suuremman ja vastaavan tarkemmin viime vuoden parlamenttivaalien tulosta, joka kuten tunnettua oli voimakkaasti vasemmistovoittoinen. Tulos todistaa mielestäni selvästi että viime parlamenttivaalien vahva suunta vasemmalle on ainakin tällä haavaa keskeytynyt. Tosin äskeiset kunnallisvaalit eivät käsittäneet Pariisia ja sen ympäristöä, jossa luonnollisesti vasemmistotuntu kuten aina suurkaupungeissa on suurempi kuin maaseudulla.

Vaalien tulos on vaikuttanut täällä rauhoittavasti, mikä sai selvän ilmaisun jo ensimäisen vaalipäivän jälkeen Ranskan frangin vahvistumisessa ja ranskalaisten valtiopapereiden huomattavassa nousussa.

Radikaaliporvarien johtaman nykyisen hallituksen pitäisi voida käyttää tilannetta hyväkseen asemansa lujittamiseksi. Tuleeko tästä seurauksena olemaan että viimeaikaiset

huhut vahvan radikaali- plus keskustakoalition syntymisestä vahvistuvat, jääköön kuitenkin vielä tulevaisuuden varaan. Parlamentin kokoontuessa marraskuun alussa näemme tässä suhteessa selvemmin.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisista olevan lähetystön raportti n:o 42.

Ministeri Holma

18/10 - 1932

5000—10—35 4361

P A R I I S I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 47.

Pariisi ssa 18 p:nä loka kuuta 19 37.

Asia: MUSSOLINIn käynti Berliinissä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
63/90 Sal. D. 1937.
23/10-37
OSASTO
5 C6

Ministeri VUORIMAA on raportissaan n:o 55 antanut MUSSOLINIn käynnille Berliinissä sen tulkinnan että hänen saksalainen isäntänsä vältti syventyä poliittisiin keskusteluihin ja että ohjelma senvuoksi täytettiin niin runsaasti ettei sellaisiin jäänyt aikaa.

Tahdon tämän johdosta huomauttaa että Pariisissa on tarkalleen sama käsitys vallalla, minkä myös minulle vahvisti Quai d'Orsayn poliittinen tirehtööri pari päivää sitten. Senvuoksi myöskin, niinkuin ministeri VUORIMAA niin oikein huomauttaa, käynnin kaiku Pariisin lehdistössä on ollut varsin rauhallinen. Myöskin Genève'issä oli sama käsitys vallalla.

Minulle äskettäin eräs tuttavani antoi käynnille seuraavan kuvan. Hän sanoi: "Jos minä olisin ollut HITLER, olisin ajatellut näin: joko MUSSOLINI lähtiessään vihdoinkin Italian ulkopuolelle tuntee itsensä niin vahvaksi että hän a priori luulee minun, HITLERin, kiitollisena menevän kaikkeen mitä hän vain ehdottaa (varsinkin Välimerellä). Minun on siis oltava erittäin varovainen, varsinkin Englannin vuoksi. Taikka HITLER ajattelee näin: merkitseekö MUSSOLINIn matka ulkomaille

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sitä että hän on heikko ja tarvitsee apuani. Jos näin on, niin minulla on vielä vähemmän syytä sitoutua heikkoon mieheen."

Lisään tähän mielestäni sattuvaan karakteristiikkaan, joka kuvastaa HITLERin valtiomiestaitoa, että Genève'issä ja täällä oli kyllä se käsitys vallalla että MUSSOLINIn matka mieluummin todistaa isoloitumisen tunnetta, siis heikkoutta, kuin päinvastoin.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 48.

Ministeri Holma

21/10 1937

5000—10—35 4361

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 2309-595

Pariisissa lokakuun 22 p:nä 1937.

64 90 Tal. 37.

25/10-37

5 C 6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini Pariisista n:o 48, joka käsittelee aihetta:

Italia Espanjassa.

Holma.

UE 13: A 4.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 48.

Pariisi ssa 21 p:nä loka kuuta 19 37.

64/90 Sal. 37.

25/10 - 37

Asia: Italia Espanjassa.

5 C 6

Käydessäni viime viikolla ministeri BARGETONIn luona Quai d'Orsaylla otin puheeksi hänen kanssaan sen Lontoon hallituspiireissä vallalla olevan käsityksen että MUSSOLINI kaikista vastaväitteistä huolimatta äskettäin olisi laskenut Espanjassa maihin noin 15.000 uutta miestä ja että hän valmistautuisi sinne lähettämään 60.000. Käyhtini tapahtui samana päivänä jolloin Englannin ja Ranskan hallitukset sopivat yhteisestä suhtautumisestaan Italian vastaukseen. Ministeri BARGETON huomautti ensiksi mitenkä erittäin vaikeata on saada varmoja tietoja "vapaaehtoisten" maihinnoususta esim. Cadizissa, josta satamasta tälläkin kertaa on ollut puhetta. Cadizin kauttahan käy koko yhteys FRANCOn ja Marokon välillä (Algeciras), missä FRANCOn rekryyttejä harjoitellaan. Näinollen on näiden satamien välillä yhtämittaisia sotilastransportteja, jotka helposti jonkun mielikuvituksrikkaan merikapteenin silmissä saavat toisen muodon.

Hän lisäsi ettei Ranskan hallituksella ole tiedossaan mitään suurempaa maihinnousua viime aikoina. Sensijaan hän piti varmana että FRANCOn puolelle edelleen pienemmissä erissä

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

"filtroituu" apua eri muodoissa, mutta tämä liike ei hänen käsityksensä mukaan ole viime aikoina ottanut tavallista laajempia muotoja. Sensijaan, hän sanoi, on pidettävä varmana että MUSSOLINI kaiken varalta on koonnut ja kokoo suurempia joukkoja lähetettäviksi Espanjaan, jos tilanne tavalla taikka toisella kärjistyisi.

Kysyin vielä sitäkin mitä hän arvelee sellaisesta mahdollisuudesta että juuri FRANCOn voiton edellä MUSSOLINI lähettäisi Espanjaan suurempia joukkoja, näennäisesti FRANCOa auttaakseen mutta todellisuudessa voidakseen FRANCOn voiton jälkeen suurten sotilasjoukkojen pelkällä olemassaololla painostaa FRANCOa ja siten vaikuttaa voiton jälkeen syntyvään tilanteeseen, ei vähimmin Afrikkaan nähden. Tähän BARGETON pudisti päätään sanoen: "Sitä ei MUSSOLINI uskalla".

Aivan riippumatta siitä missä määrin BARGETONin sanat vastasivat Quai d'Orsaylla todella vallitsevaa käsitystä, totean vain että ne todistavat Ranskan ulkoministeriön näinä tärkeinä päivinä ei mitenkään tahtoneen keskusteluissaan täkäläisten lähettiläiden kanssa esittää tilannetta huolestuttavampana kuin mitä se todella on taikka tahtoneen sitä turhaan kärjistää. Päinvastoin hän koetti melkein liiaksikin aliarvioida vaaraa. Tämähän on sitäpaitsi täysin sopusoinnussa Ranskan koko viimeaikaisen ulkopolitiikan kanssa sekä sen vastauksen kanssa minkä Lontoo ja Pariisi Roomalle pari päivää senjälkeen antoivat. En voi olla tässä huomauttamatta että vielä vuosi sitten pilkallisesti naurettiin sille joka uskalsi väittää että MUSSOLINIlla olisi ollut

muita tarkoituksia Välimeren länsiosissa kuin bolshevismin vastustaminen FRANCOa auttaessaan. Nyt päinvastoin päähuomio on kiintynyt juuri hänen omiin intresseihinsä tämän onnettoman sodan yhteydessä. Ei kait liene myöskään sattuma että Lontoon viime kokouksen aattona Jemenin kuninkaat, Libyan sheikit ja Kairossa toimivan panarabialaisen järjestön johtajat y.m. sähköttelevät MUSSOLINIlle sympatiojaan. Kuten sanoi AUGUR pari päivää sitten, MUSSOLINI pelaa nyt juuri soittokoneensa kaikilla kielillä.

Italiasta tulevien luotettavien henkilöiden varsin yksimielinen vaikutelma sieltä on että rahanpuute ja köyhyys päivä päivältä tulevat yhä selvemmin näkyviin. Etiopian rauhoitus ja eksploatointi, interventio Espanjassa ja Libyan saattaminen sotilaalliseen kuntoon maksavat kauheasti rahaa. Mitä olisikaan sanottu demokraattisesta maasta joka eräänä kauniina päivänä, kuten nyt on käynyt Italiassa, säätää veron joka pakottaa kaikki osakeyhtiöt pääomaverona suorittamaan 10 % pääomastaan valtiolle ja talonomistajat samoin 5 % ? Jos sellaista olisi sattunut Ranskassa niin mitenkä olisikaan huudettu maan rahatilanteen katastroofimaisesta kurjuudesta. Nyt kirjoittaa "Lavoro Fascista", tosissaan taikka ei, että tämä verotus tuli "ilmeisesti sopivalla hetkellä" ! Ja tämä "Lavoro Fascistan" vitsansuuteleminen sähkötetään maailmalle, jossa monet lehdet kritiikittömästi sen painattavat.

Jos rahatilanne Italiassa todella on niin kurja

kuin miltä se näyttää, ymmärtää myöskin miksei MUSSOLINI eilen Lontoossa sittenkään uskaltanut kiristää jousta liiaksi, pitipä hän sitten nykyistä British Empire'ä kuinka quantité négligeablena tahansa.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 49.

Ministeri Holma

29/10 1937.

5000—12—35—5337

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 2354-614

Pariisissa lokakuun 30 p:nä 1937.

65/90 Sal. 37.

1/11-37

OSASTO

5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini Pariisista n:ot 49 ja 50, jotka käsittelevät allamainittuja aiheita:

N:o 49: Keskustelu Japanin suurlähettilään kanssa.

" 50: Yhdeksän vallan kokous Brysselissä.

Holma

UE 13: A 4.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 49.

Pariisi ssa 29 p:nä loka kuuta 1937.

Asia: Keskustelu Japanin suurlähettilään kanssa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
65/90 Sal. 1937
1/11-37 | No | Liit.
OSASTO | ASIA
5 | C6

Kerroin raportissani n:o 38 ensi käynnistäni Japanin suurlähettilään luona sekä siitä mitä hän pitkän keskustelumme aikana kertoi.

Genève'istä paluuni jälkeen Japanin suurlähettiläs tuli vastaamaan käyntiini istuen nytkin toista tuntia jutellen nykyhetken kysymyksistä. Hän koetti pariinkin kertaan viedä keskustelun Genève'iin, mutta vältin luonnollisista syistä siihen antautua. Sensijaan hän hyvin pitkään esitti minulle Englannin maailmanpolitiikan nykyistä epämääräisyyttä, verraten Englannin nykyistä ulkopolitiikkaa siihen määrätietoisuuteen joka sitä karakterisoi ennen maailmansotaa (liitto sekä Japanin että, jälleenvakuutuksena, Yhdysvaltain kanssa). Hän katsoi syyn nykyiseen hajanaisuuteen olevan siinä että Englanti sisäpoliittisesti elää kompromissien varassa. Kumma kyllä hän erikoisesti alleviivasi naisten osanoton Englannin politiikkaan tähän paljon vaikuttaneen. Rupeamatta tässä erittelemään tätä sanoisinko jossain määrin ei-eurooppalaista käsitystä naisen merkityksestä politiikkaan yleensä ja Englannissa varsinkin, totean vain keskustelumme lopputuloksena että siis siinä asemassa

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

oleva henkilö, s.o. Japanin tärkeimpiä diplomaatteja ja tärkeimpiä observatöörejä Euroopassa, avoimesti sanoo Englannin imperiumin nykyään kaipaavan vahvaa johtoa ja homogeenista suuntaa kulkien sekä sisäisesti että ulkonaisesti kompromissista toiseen. (Miten hän tähän tulokseen on tullut on sekundääristä, sekin että hän tietysti on katkera Englannille ja antaa ehkä tämän katkeruuden värittää mielipidettään.) Tästä tosiasiasta on vedettävissä vain se johtopäätös jota hän tietysti ei tehnyt mutta joka on selvää selvempi: se nimittäin että Japanin dynaaminen ulkopolitiikka on seuraus tämänmukaisesta laskelmasta s.o. siitä että katsotaan Englannin imperiumin siinä määrin heikenneen ettei tarvitse pelätä siltä taholta dynamiikan ehkäisyä.

Hänen loppusanansa kuuluivat: "Englannin politiikka Kauko-Idässä on nyt sellainen että me, japanilaiset, heille olemme fachés, ja että kiinalaiset samoin ovat Englannille katkeria siitä ettei se ole heitä selvemmin auttanut". Siis: Englannin puuttumattomuus Kauko-Idän tilanteeseen tällä hetkellä on molemmissa asianosaisissa herättänyt katkeruutta ja pettymystä jota ei unohdeta.

En voi tässä yhteydessä olla mainitsematta että ministeri GRIPENBERG kertoi monissa piireissä Lontoossa ymmärrettävän, että Italian nykyinen johto laskelmoi Englannin imperiumista samalla tavalla kuin teki japanilainen. Ehkei ole sattuma että Japanin suurlähettiläs kolme vuotta oli Roomassa ennen tänne tuloaan ja varsin hyvissä suhteissa Italian diktaattoriin!

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetyksen raportti n:o 50.

Ministeri Holma

30/10 1937

5000—12—35—5337

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 50.

Pariisissa 30 p:nä lokakuuta 1937.

ULKOASIAINMINIS.
65/90 Sal. D. 37.
1/11-37 | 9 | Li
OSASTO | ASIA
5 | C6.

Asia: Yhdeksän vallan kokous Brysselissä.

Kuten tunnettua kokoontuu marraskuun 3 p:nä Brysseliin n.k. yhdeksän vallan konferenssi, joka ei ole ollut koolla vuoden 1922 jälkeen, jolloin se kokoontui Washingtoniin Kiinan kysymystä järjestelemään. Lienee paikallaan eritellä tämän konferenssin uudelleen henkiin herättämisen taustaa, sitä suuremmalla syyllä kun olen huomannut että monissa piireissä tästä on olemassa epäselvä käsitys.

T.k. 6 p:nä Kansainliiton yleiskokous hyväksyi n.k. 23 vallan komitean (virallinen nimi: Comité consultatif d'Extrême-Orient) vaivaloisesti aikaansaaman ehdotuksen julkilausumaksi Kauko-Idän viime tapahtumien johdosta. Tämän julkilausuman art. 2 kuuluu seuraavasti:

"L'Assemblée,

Approuve les propositions contenues dans le second desdits rapports (document A.80.1937.VII) et prie son Président de prendre les dispositions nécessaires en ce qui concerne la réunion proposée des Membres de la Société qui sont parties au Traité des Neuf Puissances, signé à Washington le 6 février 1922".

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Viittaus 23 vallan komitean raporttiin on tärkeä siinä olevien lähempien motiivien vuoksi, jotka yleiskokous siis omaksui. Tämä kohta (n:o 11) komitean raportista kuuluu seuraavasti:

"Le Sous-Comité constate que, par le Traité des Neuf Puissances signé à Washington, les Puissances contractantes, autres que la Chine, se sont engagées, entre autres, à respecter la souveraineté, l'indépendance et l'intégrité territoriale et administrative de la Chine x) et que toutes les Puissances contractantes, y compris la Chine, sont convenues que, dans le cas ou une situation se produirait qui comporterait l'application des stipulations de ce Traité et en rendrait la discussion désirable, les Puissances en cause échangeraient à cet égard de franches et complètes communications. xx) Il apparait donc au Sous-Comité que la première mesure que l'Assemblée devrait prendre au nom de la Société consisterait à inviter les Membres de la Société qui sont parties au Traité des Neuf Puissances à engager ces pourparlers dans le plus bref délai possible. Le Sous-Comité suggère que ces Membres se réunissent immédiatement en vue de décider les moyens les meilleurs et les plus rapides de donner effet à cette invitation. Il exprime, en outre, l'espoir que les Etats en question seront en mesure de faire participer à leurs travaux d'autres Etats qui ont des intérêts spéciaux en Extrême-Orient en vue de rechercher les moyens de mettre fin au conflit par voie d'accord".

x) Sopimuksen art. 1.

xx) Sopimuksen art. 7.

Tämän yleiskokouksen päätöksen mukaisesti Kansainliiton yleissihteeri kääntyi kohta senjälkeen asianomaisten maiden hallitusten puoleen ehdottaen konferenssin kokoonkutsumista. Tähän päättyi Kansainliiton varsinainen osuus konferenssin kokoonkutsumisen esihistoriassa. On nimenomaan siis alleviivattava että konferenssi ei ole mikään Kansainliiton emanatio vaan Kansainliitto on ainoastaan huomauttanut Washingtonin sopimuksen allekirjoittajavaltojen sekä sopimukseen myöhemmin liittyneiden valtioiden hallituksille että Kauko-Idässä on syntynyt sellainen tilanne että sopimuksen 7 artiklan edellyttämiin keskusteluihin asianomaisten maiden hallitusten kesken olisi ryhdyttävä.

Mikäli tiedän, varsinkin Lontoo insistoi konferenssin kokoonkutsumista, mikä sondeeraus päättyi siihen että Brysselin hallitus ilmoittautui halukkaaksi kutsumaan konferenssin kokoon pääkaupunkiinsa. On siis myös alleviivattava että kutsu on tapahtunut aivan ulkopuolella Kansainliiton, Brysselin hallituksen nimissä. Kutsussa ei edes viitata Kansainliiton julkilausumaan. Belgian pääministeri on se henkilö joka tulee avaamaan kokouksen. Koska Belgiassa vallitsi hallituspula, lykättiin avajaiset muutaman päivän verran.

Kun 26/10 tapasin Brysselissä ulkoministeriön yleissihteerin, hän sanoi odottavansa seuraavana päivänä Japanin vastausta josta etukäteen tiedettiin että se tulisi olemaan kielteinen. Vasta tämän vastauksen saavuttua Brysseliin, Brysselin hallitus katsoi olevansa oikeutettu esittämään kutsun myöskin Berliinille ja Moskovalle, mikä sillä välin on tapahtunutkin. Oli ensiksi ajateltu jättää konferenssin avajais-

kokouksen päätettäväksi, kutsuttaisiinko Saksa ja Moskova. Mutta tästä tuumasta luovuttiin, koska Moskova ja Berliini olisivat luonnollisesti pitäneet sitä loukkauksena. Tämän johdosta Belgian hallitus päätti itse kutsua heidätkin, joskaan toiselta puolen kutsua heille protokoläärisistä syistä ei voitu lähettää ennenkuin oli tullut vastaus kaikilta allekirjoittajavaltioilta.

Ylläsanotusta selviää myöskin että uudella konferenssilla ei ole varsinaista mandaattia. Sellaista Kansainliiton yleiskokous ei voinut sille antaa. Se kokoontuu siis ainoastaan pour "échanger de franches et complètes communications". Tätä tosiasiaa valitti minulle m.m. Amerikan Brysselissä oleva suurlähettiläs, joka sen lisäksi lausui mielipiteenään että Kansainliiton yleiskokous hänestä liiaksi oli kiirehtinyt julkilausuman hyväksymistä nykyisessä muodossaan, seikka jota loppujen lopuksi kaikki valittavat mutta joka saa selityksensä siitä että Kansainliitto ei voi pysyä koossa kuukausimääriä. Myöskin ambassadööri LANGENHOVE valitti samaa asiaa. Sanoisin kuitenkin toiselta puolen että tämän tehtävän epämääräisyys voi koitua kokoukselle helpotukseksi, sillä koska sen siis ei tarvitse vastata mihinkään sille esitettyyn täsmälliseen kysymykseen ja katsoen siihen että sen tehtävä näin on varsin elastisesti tulkittavissa, se voinee löytää jonkun alueen mistä päästään yksimielisyyteen. Maailman politiikalle olisi näet erittäin tuhoisaa jos kokous päättyisi täydelliseen negatiiviseen tulokseen. Erikoisesti Euroopalle se merkitsisi pelottavaa prestigen menetystä.

Kokouksen "lämmittyä" aion marraskuun puolivälissä pistäytyä Brysselissä muutamaksi päiväksi seuraamaan kokouksen töitä.

Lopuksi mainitsen että Englannin uusi suurlähettiläs Brysselissä Sir Clive, joka äskettäin tuli Brysseliin Tokiosta, ja joka kuvaavasti kyllä suuresti iloitsi että hänen hallituksensa ei ole häntä määrännyt neuvottelijaksi, minulle sanoi saaneensa sen käsityksen viime talvena Tokiossa että sotilaspiirit siellä eivät tahtoneet olympialaisia kisoja Tokioon. Tämähän todistaa, suurlähettiläs arveli, osaltaan myöskin että Tokion sotilasjohto jo silloin oli päättänyt ryhtyä sotaan.

x x
x

Nyttemmin on Saksa vastannut ei aikovansa ottaa osaa Brysselin konferenssiin esittäen syyksi sen että se ei ole Washingtonin sopimuksen allekirjoittajia. Todellinen syy lienee se että Saksa ei halua ottaa sellaista kantaa Kauko-Idän tapahtumiin, joka voisi loukata toista tai toista asianomaista. Toiselta puolen tämä kielto voi merkitä sitä että kysymys Saksalle annettavista siirtomaista, jonka esilletulemista kokouksessa on pidetty mahdollisena, näinollen tuskin tulee päiväjärjestykseen huolimatta siitä että MUSSOLINI kuten tunnettua äskettäin on ilmoittanut virallisesti kannattavansa Saksan siirtomaapyyteitä.

Holma

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 57.

Ministeri Holma

2/11 1937

1000—7—37. 3448

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 2395-624

Pariisissa marraskuun 5 p:nä 1937.

ULKOASIAINMINIST
67/91 Sal. 37.
8/11-37
RYHMÄ 5 OSASTO C6 ASIA

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini Pariisista n:o 51, joka käsittelee aihetta:

<u>Italian suurlähettilään poiskutsuminen.</u>

Holma.

UE 13: A 4.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 51.

Pariisi ssa 2 p:nä marras kuuta 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
Dno 62/91 Sal. D. 1937
8/11-37 | 2 | L.C.
LUKUMÄÄRÄ 5 | OSASTO C6 | ASIA

Asia: **Italian suurlähettilään poiskutsuminen.**

Täällä jokainen kysyy itseltään, mikä on aiheuttanut MUSSOLINIn aktiviteetin äkkinäisen leimahduksen. Italian lehdet käyttävät Englantia ja Ranskaa vastaan kieltä, josta L'Humanité ja Action Française voisivat olla kateellisia. Aivan päinvastoin kuin väittävät Italian lehdet, Ranskan lehdistö sensijaan on koko tänä aikana pysynyt asiallisena ja täysin arvokkaana. GAYDAn väitteet Giornale d'Italiassa ovat tässä suhteessa satujen maailmaan luettavat. x)

Kahden päivän kuluessa tapahtui kolme uutta Italian johtajan mielenlaadun ilmaisua.

Ensimäinen oli se että hän 28/10 julkisesti ilmoitti tästä lähtien virallisesti kannattavansa Saksan siirtomaapyyteitä. Tähän huomauttaa Le Temps että Italian nimi edelleen on Versaillesin rauhansopimuksen alla, että Ranska ja Englanti ovat vapaaehtoisesti antaneet sodan jälkeen Italialle huomattavia maa-alueita ja että on ihmeellistä että Italian pääminis-

x) Eräänä päivänä esim. alkoi Corriere della Seran pääkirjoitus (ensi sivun ensi palsta) seuraavin sanoin: "Englannin lehdistö on kokonaan menettänyt kylmäverisyytensä. Ranskan lehdistö ei ole sitä tehnyt sillä kukaan ei voi menettää sitä jota hänellä ei koskaan ole ollut". Koko kirjoitus oli sitten yhtä ainoata sarjaa hermostuneita paroksysmejä.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

teri tekee tämmöisen ilmoituksen samana päivänä jolloin Saksan ulkoministeri julkisessa suuressa puheessaan kieltää kollektiviteetin oikeutuksen pitäen ainoana effektiivisenä järjestelmänä että valtiot järjestävät asiansa bilateraalisesti toisten sotkeutumatta niihin.

Jos jo tämä MUSSOLINIn ele on herättänyt ihmettelyä Englannissa, niin sitä enemmän koskenee Englantia se seikka että Italian ulkoministeri, joka jo Italian lehdissäkin ilmoitettiin Brysselin konferenssiin saapuvaksi, äkkiä peruuttaa tämän päätöksensä. Tällä tavalla käyvät mahdottomiksi ne yksityisluontoiset keskustelut joihin ilmeisesti varsinkin EDEN oli kiinnittänyt tärkeitä toiveita.x)

Mainitsin edellisessä raportissani että Englanti erikoisesti ajoi Brysselin konferenssin kokoonkutsumista. Tämän on sittemmin Lord CRANBORNE alahuoneessa, valtaistuinpuheesta keskusteltaessa, vahvistanut vieläpä myöntäen Englannin jo Genève'issä, Washingtonin kanssa sovittuaan, herättäneen kysymyksen.

Samanaikuisesti - ja nyt tulen otsakeasiaan - MUSSOLINI panee täällä olevan suurlähettiläänsä lomalle jonka toista päätä ei kukaan tunne. On täälläkin ja vielä enemmän Ranskan ulkopuolella niitä jotka katsovat MUSSOLINIn näin menetellessään vain saattaneen Ranskan ja Italian diplomaattiset suhteet tasapainotilaan, koska Ranskan suurlähetystö Roomassa jo toista vuotta on ollut vailla vakinaista päällikköä. On

---

x) Italiaa tulee Brysselissä edustamaan ent. suurlähettiläs ALDROVANDI. Tunnen hänet Berliinistä ja Genève'istä. Minulla on se etukäteistunne että hänen läsnäolonsa ei tule helpottamaan tulokseen pääsemistä.

kuitenkin täysi syy tarkastella hieman lähemmin tämän asian yksityiskohtia. Teen sen PERTINAXin kirjoituksen pohjalla - häntähän ei toki voi syyttää liiallisesta vasemmistolaisuudestai

PERTINAX huomauttaa ensiksi että Ranskan suurlähettilästä ei suinkaan ole Roomasta kutsuttu pois vaan on Rooma estänyt hänen sinne saapumistaan. Kun näet Ranska syyskuussa v. 1936 oli päättänyt nimittää uuden suurlähettilään kreivi de CHAMBRUNin tilalle, johon nähden alettiin sovittaa ikärajalakia poikkeuksetta, x) Ranskan hallitus pyysi kreivi de SAINT-QUENTINille Rooman hallitukselta agrementtia, joka myös myönnettiin ehdoitta. Tämän perustuksella kreivi de SAINT-QUENTINin nimitys julaistiin virallisessa lehdessä 25/9 1936. Tästä huolimatta Italian hallitus 4/10 ilmoitti vastivansa että uuden suurlähettilään valtakirjassa sanotaan Italian kuninkaan nimen kohdalla "Roi d'Italie, Empereur d'Ethiopie".

PERTINAX sanoo edelleen Italian hallituksen olevan täysin tietoisen siitä että syyskuussa 1936 Ranskan hallitus teki kaikkensa Etiopian asian järjestämiseksi Kansainliitossa

---

x) Toinen asia on, mutta tämähän on Ranskan sisäinen asia, että Ranskan hallitus ilmeisesti teki tyhmyyden kutsuessaan pois de CHAMBRUNin, eikä pääse siitä vaikutelmasta että ikärajalain uusi ankara sovelluttaminen sekä häneen että muihin on jossain määrin poliittisten seikkain sanelema. Tämähän ei kuitenkaan koske sitä asiaa josta nyt on puhe, jotapaitsi hänen seuraajansa kreivi de SAINT-QUENTIN ei suinkaan ole kansanrintamamies.

(AVENOLin matka Roomaan, MASSIGLIn démarchet y.m.).[x] Näiden yritysten epäonnistuminen ei riippunut Ranskasta vaan Kansainliitosta, jolle Ranska ei voi eikä tahdo olla uskoton.

PERTINAX mainitsee vielä että on lievimmin sanoen omituista ettei Ranskan suurlähettilään valtakirjaa hyväksytty kun sensijaan Yhdysvaltain uuden suurlähettilään valtakirja hyväksyttiin vielä marraskuussa samana vuonna, vaikka siinä ei puhuttu Etiopian keisarista. Asiahan ei muutu siitä että Yhdysvallat eivät ole Kansainliiton jäsen, mihin Rooma vetosi.

Muissakin suhteissa on Rooma erikoisesti ahdistanut Ranskaa tässä asiassa. Hollannin, Belgian, Ruotsin y.m. lähetystöt Roomassa ovat samoin tyhjinä. Belgian suurlähettiläs on jo ollut poissa lähes kaksi vuotta ja tiedetään että hän lähtiessään, suuttuneena hänen osakseen tulleesta virallisesta kohtelusta, suoraan sanoi paikkansa jäävän kauaksi aikaa täyttämättä. Jos kohta on eroa siinä että viimemainitut maat eivät ole nimittäneet ketään seuraajaa, niin se ei muuta faktillista towiasiaa. Ainoa maa, joka on aivan samassa asemassa tässä suhteessa kuin Ranska, on Suomi, joten MUSSOLINIn, jos hän tahtoo olla johdonmukainen, täytyisi kutsua ministeri KOCH pois Helsingistä. Niin kauan kun hän ei sitä tee, hän ei voi päästä syytteestä että hän kohtelee Ranskaa toisin kuin toisia maita.

PERTINAX sanoo edelleen että uusien valloitusten

---

x) Olen aikaisemmin näistä seikoista raportoinut.

tunnustamisen edellä aina ennen on käyty neuvotteluja toisten valtojen kanssa näiden kansalaisten oikeuksista ja suojelusta valloitetulla alueella. Tämmöistä ei tapahtunut nyt vaan koetettiin saada valtaus tunnustetuksi takaportin kautta, jota Genève ei koskaan voi hyväksyä. Ei kukaan voine kieltää että Ranskalla on tärkeitä materiaalisia intressejä valvottavana Abessiniassa (Djibuti, rautatie y.m.).

Lopuksi PERTINAX palauttaa mieleen, miten Algerian valloitus vasta 7 kuukautta myöhemmin tunnustettiin Roomassa ja että Tunisin nykyisen régimen Italia nieli vasta 12 vuotta myöhemmin, jolloin sen lisäksi Ranska sai tunnustuksen maksaa kalliisti!

Eräissä sanomalehtipiireissä kuulin arveltavan, että kaikkien näiden manifestatioiden takana olisi MUSSOLINIn katumus siitä että hän Espanjan asiassa jossain määrin myöntyi ja että hän nyt tekee voitavansa lopullisten keskustelujen venyttämiseksi siksi kunnes FRANCO on saanut ratkaisevan voiton. Tämä selitys minusta tuntuu varsin hyväksyttävältä. Brysselin kokousta on siis sabotoitava. Samoissa piireissä kuulin myös pelättävän - ja tämän päivän lehdet siihen varovasti viittaavat - että nämä vissin hermostuneen mielialan x)

---

x) Kun Italian lehdet sanovat että Italian prestige kärsii maiden välisissä diplomaattisissa suhteissa vallitsevasta tasapainon puutteesta, niin huomauttavat ranskalaiset lehdet tämän tasapainon puutteen jo vallinneen toista vuotta, jotenka siis äskettäisellä toimenpiteellä täytyy ~~sillä~~ olla jokin akuuttinen syy. - Muuten Italian suurlähettiläs CERRUTI oli Pariisissa hyvin suosittu diplomaatti, samoin hänen unkarilaissyntyinen rouvansa. Asemalla oli häntä saattamassa diplomaateista ainoastaan Japanin suurlähettiläs, mikä on varsin kuvaavaa.

ilmaisut olisivat valmistelua johonkin odotettavaan suurempaan manifestatioon lähipäivinä koskien siirtomaakysymystä. Pidetään mahdollisena että MUSSOLINI ja HITLER millä hetkellä tahansa ja ehkäpä juuri Brysselin konferenssin aikana tai yhteydessä ilmoittavat heidän osaltaan Kansainliiton mandaattirégimen lakkaavan olemasta voimassa. On myös niitä jotka arvelevat HITLERin mahdollisesti käyttävän siirtomaapyyteittensä kylmää vastaanottoa Englannissa tekosyynä suurempaan aktiviteettiin Tonavan maissa. Nämät piirit viittaavat siihen tosiasiaan että "Mein Kampfissa" ei puhuta siirtomaakysymyksistä muussa mielessä kuin ekspansiona Itä- ja Kaakkois-Euroopassa.

Oli miten oli, mieliala on sähköinen ja sähköisempi kuin moneen vuoteen, s.o. siitä lähtien jolloin MUSSOLINI rakasti pitää Ranskaa vastaan kanuunapuheitaan. Mahdollisesti myöskin häntä hermostuttaa se seikka että Ranskan suuren radikaalipuolueen eilen päättynyt kongressi Lillessä loppui täydelliseen yksimielisyyteen sekä sisä- että ulkopolitiikan suuntaviivoista (palaan tähän kongressiin toisessa yhteydessä). Myöskin on Ranskan hallitus kovin kourin käynyt kiinni Pohjois-Afrikan ranskalaisalueilla tähän saakka vapaasti toimineeseen kapinaliikkeeseen, josta PERTINAX kertoo virallisesti todetun että sen langat vievät paitsi ranskalaisiin ja muihin kommunisteihin, myös "erääseen vieraaseen valtaan". Ja lopuksihan MUSSOLINIn täytyy tietää, ettei Ranska koskaan ole ollut niin varustettu kuin juuri nyt. Ottaakseni vain yhden esimerkin, sen ilmavoimia on vuoden kuluessa

sa lisätty 100 %:lla. MUSSOLINIlle ei myöskään voi olla tuntematon se tosiasia että hänen oma viimeaikainen politiikkansa on viemässä Ranskan kaikki piirit yksimieliseen rintamaan. Siitä miten tämä yksimielisyys on viime aikoina kasvanut, sain todistuksia istuessani pari päivää sitten aterialla erään Tuliristi-miehen vieressä, jonka sisäiset sympatiat eivät suinkaan ole kansanrintaman puolella. Ihmettelin eniten sitä halveksuntaa jolla hän puhui Italian armeijasta ja italialaisista sotilaista. Ja kuitenkaan Ranskassa ei suinkaan väheksytä Italian armeijan lentoaseen kvalitatiivista ylivoimaisuutta.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 52.

Ministeri Holma

9/11 1937

5000—10—35 4961

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 2460-635

Pariisissa marraskuun 12 p:nä 1937.

69 91 Yal. 37.

157/11.-37

5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini Pariisista n:o 52, joka käsittelee aihetta:

Antikommunistisen kolmivaltasopimuksen ensi vaikutelma.

Holma.

UE 13: A 4.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 52.

Pariisi ssa 9 p:nä marras kuuta 1937.

69 91 Sal 37.
15/11-37
5 C6

Asia: Antikommunistisen kolmivalta-sopimuksen ensi vaikutelma.

Ranskan lehdistö suhtautuu Roomassa 6/11 solmittuun kolmen vallan antikommunistiseen sopimukseen vakavasti mutta ei hermostuneesti. Katsotaan että suurin piirtein tilanne ei tämän kautta muutu mutta alleviivataan huolestuneesti sitä seikkaa että sopimus on omiaan yhä enemmän ajamaan ei ainoastaan kaikki maat vaan koko ihmiskunnan, vieläpä poliittisista rajoista riippumatta, kahteen jyrkästi vastakkaiseen leiriin ja että siten suurten demokraattisten maiden ja Genève'in pyrkimykset tämän estämiseksi käyvät yhä vaikeammiksi. x)

Monet lehdet palauttavat mieleen että HITLER vielä toukokuussa 1933 uudisti saksalais-sovjettilaisen sopimuksen vuodelta 1926 ja että MUSSOLINI vielä syyskuun 2 p:nä 1933 solmi Moskovan kanssa hyökkäämättömyys- ja ystävyysopimuksen, sekä että vielä joulukuussa 1933 MUSSOLINI koetti saada LITVINOFFin,

x) Uudistan ennen sanomani - mistä yhä enemmän varmistun - nim. että totalitaariset maat luottavat siihen että, jos yleinen kahtiajako maailmassa syntyy, se tulee jakamaan kaikki n.k. demokraattiset maat kahtia, heidän omien maittensa pysyessä ehjinä, kuninsa ollessa nykyinen.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tämän käydessä Roomassa, vedetyksi revisionistisiin suunnitelmiinsa. Näihin aikoihin molemmat toivoivat vielä vakavasti saavansa Venäjältä varsinkin raaka-aineitaan varten ehtymättömiä lähteitä. Saksan siirtyminen pois Moskovasta alkoi oikeastaan vasta v. 1934, jolloin BARTHOU haaveksi onnettomasti päättynyttä itäpaktisuunnitelmaansa, joka oli tuomittu kuolemaan ennen syntymistään ja joka Ranskan ulkopolitiikalta vei paljon sekä prestigeä että turhaa aikaa. Tiedän että MUSSOLINI vielä v. 1933, niihin aikoihin jolloin hänen suhteensa Berliiniin olivat huonoimmillaan, sanoi eräille ranskalaisille valtiomiehille ihmettelevänsä miksei Ranska solmi sopimusta Venäjän kanssa Saksan hillitsemiseksi! Pertinax huomauttaa sattuvasti että MUSSOLINIn silloiset sympatiat Moskovaan olivat samat kuin ne jotka jo v. 1922 Rapallossa päättyivät tunnettuun saksalais-moskovalaiseen sopimukseen, ensimäinen askel sovjettisen Venäjän tekemiseksi Euroopassa jälleen "salonsfähig". Vasta kun LAVAL toukokuussa 1935 allekirjoitti ystävyyssopimuksen Moskovan kanssa, Ranskan kilpailijat huomasivat että peli lopullisesti oli menetetty Moskovassa. Hinc illae lacrimae joille nyt annetaan maailmankatsomuksellisen jopa uskonnollisen ristiretken leima.

Täällä ei kukaan usko että sopimuksen pääasiallisena vieterinä olisi pelkkä ~~f~~ antikommunismi vaan että sopimus on tähdätty Englantia, Amerikkaa ja Ranskaa vastaan. Katsotaan että se on diplomaattinen instrumentti taistelussa demokratioja vastaan. Ennenkaikkea valitetaan sopimuksen sitä

kohtaa, joka suo sopimusvalloille oikeuden sotkeutua sellaisten maiden asioihin, joissa kommunismin pelätään (tai sanotaan) käyneen yleiseksi vaaraksi. Ettei tämä periaate ole mitään leikinlaskua, käy ilmi jo siitä että MUSSOLINI on lähettänyt vakinaisia joukkojaan Espanjaan, missä m.m. 12 Italian armeijan vakinaisessa palveluksessa olevaa kenraalia taistelee FRANCOn joukoissa. Kreivi d'ORMESSON kirjoittaa Figarossa seuraavasti, lausuttuaan arvelun että taistelu kommunismia vastaan ei ole uuden paktin syntymisen ainoa syy:

"Il y a, dans cette nouvelle mise en scène anticommuniste un côté d'hypocrisie qu'il serait puéril de nier. Pris à la lettre de ce statut, le nouveau groupement anticommuniste devrait permettre à ses partisans d'intervenir à volonté dans les affaires des autres pays: il suffirait que telle ou telle situation politique fût réputée créer une menace subversive pour que les trois régimes autoritaires s'estiment en droit de donner des conseils ou d'agir militairement. C'est, en quelque sorte, l'incitation à la guerre civile accompagnée de l'ingérence étrangère que prépare et rend possible le nouveau pacte."

Journal des Débats'n vanha ulkopoliittinen toimittaja, joka samalla on Journal de Genève'in Pariisin-kirjeenvaihtaja - lainaan tähän ainoastaan antikommunististen lehtien lausuntoja - sanoo samoin suuresti pelkäävänsä että tällainen itsetettu oikeus sotkeutua toisten sisäisiin asioihin epäilyttävässä määrässä muistuttaa Puolan jaon edellä käyneitä aikoja. Hän tarkoittaa tietysti, ja siinä monet muut

häneen yhtyvät, sitä seikkaa että Tsekkoslovakian asema tämän sopimuksen kautta on joutunut entistä aremmaksi.

D'ORMESSON toiselta puolen, kuten eräät muutkin oikeistokirjailijat, syyttävät Ranskaa siitä että sen hallitus on antanut asioiden näin kehittyä, s.o. saavutettuaan Venäjän ystävyyden se ei ole rajoittunut tähän vaan antanut kommunistisen infiltroitumisen Ranskassa jatkua toimenpiteisiin ryhtymättä sitä vastaan. Jos kohta kommunismi Ranskassa ilmeisesti on menossa taaksepäin, on kuitenkin hirvittävän kalliita vuosia ja arvoja menetetty. Samassa lehdessä huomautetaan niinikään että Moskova itse saa syyttää itseään tästä tuloksesta, s.o. sopimuksesta, koska se ei koskaan ole tahtonut selvästi tehdä eroa virallisen ulkopolitiikkansa ja kolmannen internationalen vallankumouksellisen toiminnan välillä.

Washingtonissa mikäli ymmärrän pelätään että eräät totalisaarisuuteen taipuvat etelä-amerikkalaiset valtiot ehkä yhtyvät sopimukseen, mikä Washingtonille olisi erittäin epämieluista; koituisi näet siten ehkä kausi, jolloin MUSSOLINI esiintyisi Etelä-Amerikan latinalaisten kansojen eurooppalaisena johtajana, samalla kun hän pyrkii muhamettilaisessa maailmassa "Allahin kavaljeeriksi".

---

x)

Yllöleva oli kirjoitettu ennen Brasilian julistautumista diktatuurimaaksi. Joskin uusi diktaattori on ilmoittanut ei aikovansa yhtyä antikommunistiseen sopimukseen, yllä sanomani saa tästä tapahtumasta uutta valaistusta. Pertinax kiinnittää huomiota siihen että Monroë-doktriini syntyi v. 1823 estääkseen pyhän allianssin selviä annektiopyyteitä Espanjasta vapautuneiden etelä-amerikkalaisten nuorten tasavaltojen suunnalla, huomauttaen silloisen ja nykytilanteen yhtäläisyydestä.

Lehdet sensijaan eivät ole mikäli olen huomannut lainkaan puuttuneet siihen j_ota pitäisin sopimuksen kaikkein arveluttavimpana merkityksenä tämän vaivaisen Eurooppamme kannalta. Uusi sopimus näet suorastaan avaa portit Japanille Euroopassa. Olkoon että Japani Venäjän luonnollisena vihollisena meillä nauttii sympatioja, on oikeutettu kysymään eikö tässä leikitä tulella jonka hävittämismahdollisuuksia ei ehken aavisteta.

Meidän kannaltamme katsoen kiinnitän vielä huomiota toiseen seikkaan, josta eilen puhelimessa mainitsin Herra Ulkoasiainministerille, siihen näet että meidän ulkopoliittinen asemamme toiselta puolen isoloitumiseen ehkä ajautuvan Venäjän ja meille suosiollisen Saksan välillä tulee entistä aremmaksi, jota arkuutta ei suinkaan vähennä se että pohjoismaissa päivä päivältä käy yhä nykytärkeämmäksi kysymys puolueettomuudesta ja Kansainliiton liittokirjan 16 artiklan sovittamisesta. Niin häilyvä kuin on tällä hetkellä yleinen ulkopoliittinen tilanne, olisi kaikin mokomin nyt pyrittävä Genève'issä siihen että Kansainliiton 16 artiklan sovelluttamisperiaatteita mahdollisimman pian selvennettäisiin, jottei vaaran hetken tullen jouduta riitelemään aakkosista. Puhuin tästä varsin vakavasti eilen Quai d'Orsayn poliittiselle päällikölle suurlähettiläs BARGETONille, joka oli kanssani samaa mieltä mutta joka myönsi olevansa varsin vähän toivorikas tällaisen mainitun artiklan interpretation mahdollisuuksiin nähden. Tässä mielestäni piilee hyvin suuri vaara.

Muuten BARGETON ei tahtonut vielä lausua lopullista

mielipidettään uudesta kolmenvallan sopimuksesta. Hän tyytyi huomauttamaan, ja teki sen erittäin kategoorisesti, että "Ranska ei ole kommunistinen, niinkuin tekin toivottavasti ymmärrätte. Mutta ymmärtänette myöskin syyt miksi me emme voi sellaiseen sopimukseen liittyä, sillä Ranskan periaate on aina ollut olla sotkeutumatta toisten maiden sisäisiin oloihin; ne saavat jokainen järjestää asiansa kuten itse katsovat parhaaksi. Tästä periaatteesta Ranska ei tule luopumaan".

x x
x

11/XI. Senjälkeen kuin tämä kirjoitettiin ovat erinäiset lehdet viitanneet siihen vaaraan, mikä voi piillä siinä että Japanille näin avautuu ovi Eurooppaan. M.m. kirjoittaa Le Tempsin Roomassa oleva kirjeenvaihtaja seuraavasti: "Tämä ideologia sitoo toisiinsa kansoja jotka rotuun ja uskontoon nähden ovat mitä erilaisimpia. Ensi kerran maailman historiassa latinalaiset, germaanit ja mongoolit muodostavat poliittisen voiman. Ensi kerran maailman historiassa Japani voi toimia vapaasti Euroopassa kahden suurvallan välityksellä. Ja kuitenkin juuri Berliinistä, ennen vanhaan, Wilhelm II:n suusta, lähti mitä juhlallisin ~~xxxxxx~~ varoitus keltaista vaaraa vastaan". Lehti viittaa edelleen MUSSOLINIn antijapanilaiseen toimintaan v. 1934 alussa, joka herätti Tokiossa jopa anti-italialaisia mielenosotuksia. (Omasta puolestani kysyn miten tämä uusi ystävyys on sovellutettavissa kolmannen valtakunnan rotudoktriineihin!)

Lucien ROMIER, Figaron loistava toinen ulkopoliittinen toimittaja, Itä-Aasian erikoistuntija, sanoo suoraan Rooman ja Berliinin menneen Tokion ansaan sekä pettäneen eurooppalaisen yhteisrintaman Kauko-Idän vaaraa vastaan. Hän sanoo täysin oikeutetusti ettei pidä luulla että "Tokion jäyseä imperialismi välittää Arminuksesta ja Romuluksesta ~~yhtäxxxxxx~~ enempää kuin kala omenasta".

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 53.

Ministeri Holma

12/11 1937

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 2496-644

Pariisissa marraskuun 17 p:nä 1937.

71/91 Sal. 37.

22/11-37

5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetystö täten kunnioittaen oheisena lähettää ministeri HOLMAn raportin Pariisista n:o 53, joka käsittelee aihetta:

Ranska ja FRANCO.

V.a. Asiainhoitaja: E. O. Soravuo

UE 13: A 4.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 53.

Pariisi ssa 13 p:nä marras kuuta 1937. 21/91 Sal. 37.

22/11. 37

Asia: Ranska ja FRANCO.

5 C6

Koska Espanjan tapahtumien yhtenä polttopisteenä mielestäni tällä hetkellä on kysymys Englannin lähentely-yrityksestä FRANCOon päin - jossa yrityksessä kait on kahdenlainen motiivi: toinen englantilaisten käytännöllinen vaisto, toinen Lontoon hallituksen ensimäinen yritys koettaa irrottaa FRANCOa edes jossain määrin Roomasta - ja koska Ranskan asema tulee olemaan erittäin vaikea jos Lontoo tunnustaa FRANCOn, kävin pari päivää sitten suurlähettiläs BARGETONin puheilla tätä asiaa udellakseni, myös koska tiesin että Brysselissä DELBOSIN ja EDENin välillä lienee ollut asiasta keskusteluja.

Kuten aavistin BARGETON ei tahtonut vastata suoraan kysymykseeni, mutta hän kertoi sensijaan eräitä yksityiskohtia Ranskan ja FRANCOn suhteista, jotka ansainnevat huomiota.

Hän sanoi ensinnäkin Ranskan aseman olevan aivan toisen kuin Englannin, sillä Englannilla on koko FRANCO-alueella enää vain kaksi konsulia, jotavastoin kaikki Ranskan konsulit Espanjassa vielä ovat paikoillaan, myös FRANCOn alueella. Tosin nämä konsulit tietysti eivät ole FRANCOn tunnustamia, mutta hän ei ole saattanut minkäänmäköisiä esteitä heidän suorittaes-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

juoksevia/
saan/ konsulaarisia tehtäviään. BARGETON väitti jopa että FRANCOn suhtautuminen Pariisin hallitukseen on ajottain ollut vähemmän kylmä kuin hänen suhtautumisensa Lontooseen, aiheutuen tämä siitä että Ranska ei ole koskaan millään tavalla puuttunut baskilaiseen kysymykseen, jossa kuten tunnettua Lontoo aikoinaan oli engagoitu.

Edelleen hän kertoi näiden konsulien myöntävän Ranskaan pyrkineille francolaisille viisumeja ilman suuremmpia vaikeuksia, jolloin tosin se paradoksi on olemassa että FRANCOn viranomaisten antamat passit luonnollisesti eivät kelpaa legitimatioksi, mutta mikä muu vastaava paperi hyvänsä. x)

Toinen kysymys on tietysti mitä muodollisuuksia Ranskasta FRANCOn alueelle pyrkiviltä ranskalaisilta vaaditaan. Ranskan hallitus on kaikessa hiljaisuudessa sallinut alueellaan, varsinkin Bayonnessa ja sen ympärillä olevissa kaupungeissa, francolaisia byroita jotka ovat leimanneet ranskalaisia passeja mikäli näissä on ollut maastalähtölupa. Tilanne on kuitenkin viime aikoina sikäli muuttunut että nämä byroot osottautuivat olleen yhteistoiminnassa niiden espanjalaisten kanssa, jotka koettivat Brestin satamassa kuten muistettaneen vallata Espanjan hallitukselle kuuluvan vedenalaisen. Tämän yrityksen johtajahan TRONCOSO osottautui

x) Tässä yhteydessä on ehkä syytä mainita että Espanjasta, yhdentekevää kummalta alueelta, Ranskaan pyrkiviltä ulkomaalaisilta poikkeuksetta vaaditaan viisumi, riippumatta siitä ovatko he sellaisten maiden alamaisia joiden kanssa Ranska on poistanut viisumipakon tai ei.

hyvin tärkeäksi tekijäksi FRANCOn pohjoisrajalla, jonka johdosta eräitä karkoituksia toimeenpantiin mainittujen "virkamiesten" kesken. Mutta, BARGETON lisäsi, tällaisia byroita on syntynyt muualla ja Ranskan viranomaiset ummistavat silmänsä.

On myös kuvaavaa että kuningas Alfonson viimeinen suurlähettiläs täällä, Pariisissa hyvin tunnettu QUINONES de LEON, kutsuu itseään "FRANCOn edustajaksi Ranskassa".

Kauppasuhteet Ranskan ja FRANCOn välillä eivät ole koko aikana olleet milloinkaan täysin seisahduksissa. Kauppa tapahtuu från fall till fall erikoisen harkinnan jälkeen, kompensatioperiaatteen pohjalla.

Minulla oli se tunne että suurlähettiläs BARGETON mielellään syventyi pitkältikin näihin detaljeihin päästäkseen vastaamasta pääasiaan, sillä tosiasiana pysyy että jos Lontoo tunnustaa FRANCOn, vaikkapa vain de facto, Ranskan asema ei tule olemaan kadehdittava. Toiselta puolen on enemmän kuin luultavaa ettei Lontoo aseta Ranskan hallitusta ilman muuta tällaisen fait accomplin eteen.

H. H o l m a.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 54.

Ministeri Holma

28/11 1937

5000—10—35 4961

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 2559-660

Pariisissa marraskuun 24 p:nä 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
72/91 Pol. 37.
27/11-37
5 C 6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini Pariisista n:ot 54, 55 ja 56, jotka käsittelevät allamainittuja aiheita:

N:o 54: Espanjan kysymys. - Ranska ja kollektiviteetti.

" 55: Ranskan parlamentin kokoontuminen.

" 56: Tribuna-lehti ja Ranska.

Holma.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 54.

Pariisi ssa 22 p:nä marras kuuta 19 37.

Asia: Espanjan kysymys. - Ranska ja kollektiviteetti.

Puheessaan Kamarissa t.k. 19 p:nä ulkoministeri DELBOS totesi että Espanjan ja Välimeren kysymyksessä on havaittavissa selvä jännityksen helpotus. Hän huomautti, mielestäni täydellä syyllä, että puuttumattomuussopimus aivan riippumatta sen heikkouksista ja siihen kohdistuneista arvosteluista kuitenkin on estänyt 16 kuukauden kuluessa sodan syttymisen Euroopassa.

Kun pari päivää sitten olin Brysselissä ja tiedustelin samaa asiaa sikäläisen ulkoministeriön poliittiselta tirehtööriltä suurlähettiläs VAN ZUYLENilta, tämä vastasi sanallisesti näin: "Me täällä katsomme että Espanjan vaara on hälvennyt. Voi vielä kestää kauankin ennenkuin sisäinen sota loppuu, mutta mielestäni ei ole enää mitään syytä pelätä että se voisi johtaa yleiseurooppalaisiin konflikteihin. Sitäpaitsi olen varma siitä että kun sota on lopussa, FRANCO voittonsa jälkeen ei tule sietämään päiväkään ulkomaalaisia joukkoja alueellaan, ja olen yhtä varma siitä että hän tulee olemaan joka suhteessa niin avun tarpeessa että hänellä ei tule olemaan varaa osoittaa ylpeyttä niillekään jotka sodan aikana eivät

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

häntä ole kannattaneet, kaikkein vähimmin niille jotka hänelle antavat rahaa".

Totean siis että sekä Ranskan että Belgian ulkoministeriöissä katsotaan puuttumattomuussopimuksen viimeisen käänteen, Nyonin sopimusten ja muiden samankaltaisten toimenpiteiden kyenneen pitämään sodanvaaraa loitolla, ainakin Espanjan kulmalla.

x x
x

Palatakseni DELBOSin puheeseen, Frankfurter Zeitungin tunnettu täkäläinen kirjeenvaihtaja SIEBURG koettaa todistella lehdessään, että DELBOS olisi puheessaan jossain määrin heikentänyt aikaisempaa sataprosenttista kantaansa kollektiviteettiin nähden. Tosiasia on että hän sanoi "ei voivansa rakentaa ulkopoliitiikkaansa sellaisiin kansainvälisiin garantioihin jotka eivät ole garantioja". Myöskin sanoi hän Ranskan olevan pakotetun pitämään puolustuslaitostaan niin korkealla tasolla kuin suinkin, koska "Kansainliittoon nykyhetkenä ei voi kokonaan rakentaa puolustustaan". SIEBURG kysyy, piileekö tässä oire uuteen orientoitumiseen. Ja hän lisää että koska DELBOS seuraavassa hengenvedossa puhui ranskalais-englantilaisesta ystävyydestä, hän muka olisi tahtonut sanoa englantilaisille että jos bilateraalinen liitto Englannin ja Ranskan välillä syntyisi, se Ranskan käsityksen mukaan ei olisi ristiriidassa kollektiviteetin kanssa.

Luulisin kuitenkin SIEBURGin menneen tässä liian pitkälle. Ei pidä näet unohtaa että DELBOSin sanat muodos-

tivat vastauksen kommunisti PERIn häneen kohdistamaan syytökseen, että Ranska Espanjan asiassa ei muka ole ollut niin uskollinen Kansainliiton kollektiviteettikäsitteelle kuin olisi ollut suotavaa. Tätä taustaa vastaan katsottuna DELBOSin sanat saavat hieman toisen merkityksen, mutta SIEBURG on oikeassa sanoessaan että DELBOSin sanoista kajahti eräänlainen nyanssi, joka selvästi eroaa siitä kollektiviteetin poikkeuksettomasta seuraamisesta, jota kantaa edustaa ensi kädessä LITVINOFF. On syytä odottaa tuleeko tällä nyanssilla olemaan seurauksia, lisäisin tässä vain että DELBOS myös katsoi asiakseen korostaa että Kansainliiton neuvoston nykyisissä jäsenissäkin on olemassa erilaisia käsityksiä kollektiviteetin sovelluttamisesta.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 55.

Ministeri Holma

22/11 1932.

5000—10—35 4261

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 55.

Pariisi ssa 23 p:nä marras kuuta 1937.

Asia: Ranskan parlamentin kokoontuminen.

Ranskan parlamentti on ollut koossa viikon. Sitä ennen olivat useat puolueet, varsinkin radikaalit, sosialistit ja FLANDINin keskustaryhmä puoluekokouksissaan selvitelleet sisäisiä asenteitaan. Tärkein tällainen kokous oli radikaalien puoluekokous Lillessä, joka päättyi kaikista erimielisyyksistä huolimatta yksimielisiin päätöksiin sekä sisä- että ulkopolitiikkaan nähden.

Eräänlaisella jännityksellä odotettiin kamarien kokoontumista. Syynä tähän jännitykseen oli lähinnä kysymys siitä tulisiko hallitukselle vaikeuksia kansanrintamaan tosin kuuluvalta äärimmäiseltä vasemmistotaholta jonka kanssa kuten tunnettua radikaalien suhteet viime aikoina ovat olleet höllentymässä. Kommunisteihin sattunut kova kolaus kunnallisvaaleissa, mistä aikaisemmin olen tehnyt selkoa, on tosin kuitenkin vahvistanut hallituksen asemaa ja heikontanut kommunistien liiallista oppositiohalua.

Kohta parlamentin kokoonnuttua ryhdyttiin yleiskeskusteluun hallituksen sekä sisä- että ulkopolitiikasta, jonka keskustelun pohjana oli joukko välikyselyjä.

JAKELUOHJE:

— Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Hallituksen vastaukset annettiin t.k. 19 p:nä. Tulos oli hallitukselle erittäin edullinen. Luottamuslauseen puolesta äänesti 399 edustajaa, vastaan vain 160. Näin suurta enemmistöä tämä hallitus ei vielä koskaan ole saanut, mikä riippuu siitä että hallituskoalition ulkopuolelta ainakin parikymmentä keskustamiestä äänesti puolesta, jotapaitsi FLANDINin suurehko ryhmä pidättyi äänestämästä. Olisi suuri helpotus sekä Ranskalle että Euroopalle jos tästä tuloksesta ilmenevä hallituskoalition kasvaminen keskustaan päin jatkuisi. Toiselta puolen ei pidä toivoa että irtautuminen kommunisteista ja siirtyminen keskustaan päin voi tapahtua nopeasti. Siihen tarvitaan pitkäaikaista varovaista valmistelua. Hallitus voinee näinollen rauhallisesti katsoa lähimpään tulevaisuuteen, sitä suuremmalla syyllä kun ei ole epäilystäkään siitä etteikö tulos olisi ollut seuraus niistä kolmesta suuresta puheesta, jotka mainittuna päivänä Kamarissa pitivät rahaministeri BONNET, ulkoministeri DELBOS ja, viimeisenä, pääministeri CHAUTEMPS. Kaikki kolme puhetta oli täynnä bon sens, todistaen miten suuressa määrässä kehitys täällä viime aikoina on kulkenut normaalisempiin ja rauhallisempiin uomiin. Rahaministeri saattoi täydellä syyllä viitata työnsä tuloksiin, pakokullan jatkuvaan voimakkaaseen palaamiseen maahan sekä siihen tosiasiaan että Ranska muutaman kuukauden kuluessa on voinut turvautumatta uusiin lainaoperatioihin maksaa 11 miljaardia velkojaan. On kuvaavaa että tunnettu oppositiomies, Paul REYNAUD, vertaili rahaministeri BONNET'n saavutusta

POINCARÉn saavutukseen 1926 ja muutenkin antoi täyden tunnustuksen hallituksen rahapolitiikalle, keskittäen arvostelunsa kansanrintaman talouspolitiikan arimpaan kohtaan, nimittäin tuotannon heikkouteen sosiaalisten uudistusten tuloksena. Kuten tunnettua on BONNET erikoisesti kommunistien silmätikkuna, hän kun joka tilaisuudessa itse saarnaa tuotannon lisäämistä ja sosiaalisten uudistusten varovaista sovelluttamista sekä vastustaa frangin vapauden rajoittamista.

Näissä olosuhteissa hallitus voi paljoa turvallisemmin suhtautua budjetin käsittelyyn joka Kamarissa alkaa viikon päästä.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisissa olevan Lähetystön raportti n:o 56

Ministeri Holma

24/11 1932.

5000—10—35 4261

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 56.

Pariisissa 24 p:nä marras kuuta 1937.

ULKOASIAINMINISTERIÖ 72/91 Sal. 37.
22/11-37
5 C6

Asia: Tribuna-lehti ja Ranska.

Roomalainen lehti Tribuna julkaisi 30/11 suurta huomiota herättäneen Pariisin-kirjeenvaihtajansa kirjoittaman kirjoituksen, jossa italialaiselle lehdistölle poikkeuksellisen suopeassa äänilajissa eriteltiin kysymystä Ranskan ja Italian lähentymismahdollisuuksista. Samana iltana Le Temps julkaisi asiasta pääkirjoituksen, jossa tosin torjuttiin eräitä Tribunan väitteitä, mutta pääasiaan nähden asetuttiin suopealle kannalle. Seuraavana päivänä tämä lehden numero Roomassa takavarikoitiin.

Pariisissa oli aluksi se käsitys vallalla, että kirjoitus oli koepallo ja että huolimatta takavarikoinnista se sittenkin oli korkeimpien piirien inspiroima. Arveltiin että tällä tavalla koetettiin päästä selville Ranskan virallisesta kannasta, Le Temps kun aina enemmän taikka vähemmän heijastaa Quai d'Orsayn käsityksiä. Toiset taas arvelivat kirjoituksen takana olleen Rooman valtiaiden huonon tuulen Lord HALIFAXin käynnin johdosta, sillä kirjoitus ilmestyi juuri HALIFAXin käynnin aikana.

Sen jälkeen kuin lehden täkäläinen kirjeenvaihtaja

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kutsuttiin pois, ja hänen nyttemmin oli ilmoitettu luopuneen Tribunan toimituksesta, alkaa ranskalainen yleisö ja lehdistö kuitenkin epäillä, oliko kirjoitus koepallo vai ehkä pelkkä erehdys. Tosiasia kuitenkin on että kirjoitus oli jo useamman viikon ollut toimituksen hallussa, joten edelleen jää käsittämättömäksi miksi lehti julkaisi sen juuri sinä päivänä jolloin Lord HALIFAX oli HITLERin luona. Le Tempsin tunnettu Rooman-kirjeenvaihtaja kirjoittaa lehdelleen että Roomassa eräät piirit tervehtivät ilolla kirjoituksen ilmestymistä. Siitä voinee Rooman-lähetystömme asiantuntevammin kertoa.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 57

Ministeri Holma

1/12 1937.

5000—10—35 4901

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 2684-674

Pariisissa joulukuun 2 p:nä 1937.

2492 Sal. 37.

8/12.37

5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini Pariisista n:o 57, joka käsittelee aihetta:

Latvian ja Viron suhteet.

Holma.

UE 13: A 4.

P A R I I S I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 57.

Pariisi ssa 1 p:nä joulu kuuta 1937. 74 92 Sal. D -37

8/12-37

Asia: Latvian ja Viron suhteet.

5 C6

Aterioin eilen Viron lähetystössä ministeri MÖLLERSONin huomenna tapahtuvan lähdön johdosta. Jo ennen ateriaa kysyin MÖLLERSONilta, oliko hänellä mitään tietoa ministeri MUNTERSin Pariisin-matkan tarkoituksesta ja tuloksista. MÖLLERSON vastasi tähän hyvin jyrkästi: "Meillä ei ole ollut MUNTERSin kanssa koko hänen täälläoloaikanaan pienintäkään kontaktia eikä meitä oltu kutsuttu millekään aterialle eikä mihinkään muuhunkaan tilaisuuteen". Aterian jälkeen koetin udella samaa ministeri STRANDMANilta itseltään ja sain saman jyrkän, jos mahdollista vielä jyrkemmän vastauksen. Eräistä muistakin pikku huomautuksista tässä yhteydessä ymmärsin miten katkeria oltiin Viron lähetystössä. Ministeri STRANDMAN teki jopa muutamia vihjauksiakin latvialaisen kolleegansa osalta, jotka tätä käsitystäni eivät suinkaan muuttaneet. Ilmeisesti virolaiset eivät liioin olleet jättäneet ministeri MUNTERSille korttejaan, mutta huomautan toiselta puolen että kutsut sille lounaalle Latvian lähetystössä MUNTERSin kunniaksi, missä minäkin olin läsnä, lähetettiin jo ennen MUNTERSin tuloa, siis ennenkuin oli mahdollisuuttakaan jättää hänelle kortit.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Voi olla hyvä tietää tämä MÖLLERSONin saapuessa Suomeen. Minun vaikutelmani, jota tosin en voi kontrolloida ja joka on enemmän vaistomainen, on se että ministeri MÖLLERSONin sympatiat nykyisessä baltilaisessa riidassa kulkevat enemmän meihin kuin Latviaan päin, joten hänen tehtävänsä Helsingissä voi saada huomattavankin merkityksen. Tätäkin silmälläpitäen kutsuin hänet rouvineen meille suurille päivällisille, joilla oli läsnä pari suurlähettilästä, muita virkaveljiä, ulkoministeriön korkeita virkamiehiä, sanomalehtimiehiä y.m.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 58.

Ministeri Holma

10/12 1937.

6000—10—36 6361

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 2773-700.

Pariisissa joulukuun 13 p:nä 1937.

77 92 Pal. 37

16/12-37 3

5 C6

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini Pariisista n:o 58, joka käsittelee aihetta:

"Munkkikaapulaiset".

Holma.

UE 13: A 4.

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 58.

Pariisi ssa 10 p:nä joulu kuuta 1937.

77 92 Sal. 37.
16/12-37
5 C6

Asia: "Munkkikaapulaiset".

Tahallani en ole tahtonut aikaisemmin raportoida otsakeasiasta ja sen yhteydessä päivänvaloon tulleista, osaksi varsin omituisista ilmiöistä Ranskan sisäisessä elämässä, sillä aihe sellaisenaan ja varsinkin jos mieli pyrkiä sen pohjaan saakka, on erittäin vaikeasti eriteltävissä. Olen ensin tahtonut luoda itselleni edes jonkinlaisen henkilökohtaisen mielipiteen ennenkuin kirjoittaisin. En tahdo suinkaan väittää että seuraava selostus osuu kaikessa oikeaan, mutta toivon etten erehtyne pääpiirteisiin nähden. x) Huomispäivä voi kuitenkin vielä kantaa helmassaan odottamattomiakin paljastuksia.

Mistä loppujen lopuksi tässä on kysymys? Menkäämme hieman taaksepäin ajassa. Ei kukaan voine kieltää että helmikuun 6 päivä 1934 oli oikeistotaholta lähtenyt kaappausyritys, jolle maaperä oli erikoisen kiitollinen niiden todella sekavien olojen vuoksi, jotka STAVISKY- y.m. sellaiset jutut, joita tosin kuten aina tällaisissa tapauksissa suurenneltiin, olivat yhteiskunnassa luoneet.

x) Minulla on ollut suurta apua eversti KARHUn monista varsinkin teknillisistä huomautuksista ja lisätiedoista.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Oikeistopiireissä syntyi tämän jälkeen heidän kannaltaan käsitettävissä oleva tyytymättömyys Tuliristiin ja muihin sentapaisiin järjestöihin, joiden aktiviteettiin ja effektiviteettiin siis oli liikaa luotettu. Nuot helmikuun tapahtumat antoivatkin ~~ke~~ senvuoksi sysäyksen kahdelle liikkeelle: toinen oli kansanrintaman syntyminen tunnettuine tuloksineen, toinen oli Tuliristiin kohdistuvan tyytymättömyyden kasvaminen oikealla. Olen omasta puolestani sekä suullisissa että kirjallisissa raporteissani aina sanonut, että eversti DE LA ROCQUE'illa ei ole ollut suuriakaan mahdollisuuksia onnistua, hän kun on alottanut työnsä väärästä päästä, s.o. ylhäältä eikä alhaalta.

Kun tämä vihdoin täällä huomattiin, ymmärrettiin myöskin oikeiston taholta että kalliita vuosia heiltä oli mennyt hukkaan. Alkoi ilmeinen hajaannus oikeistopiireissä. Action Française, joka koettaa sotkea jumalat ja kuninkaat ja joka raa'assa kielenkäytössä hakee vertaa, on aikaansaamut täydellisen kaaoksen näissä ja varsinkin rojalistipiireissä.

Pari vuotta sitten alkoi de la ROCQUE'ista erota eräitä tyytymättömiä, niiden joukossa herttua POZZO DI BORGO. Mitään yhtenäisempää toimintaa ei kait silloin vielä tyytymättömien kesken ollut, mutta vähitellen näkyy tapahtuneen jonkinlainen assimilointi tyytymättömien eri piirien kesken. Näiden kaikkien yhteinen päätarkoitus oli kait lähinnä ja ensi kädessä antikommunistinen, ei ainakaan aluksi, ehkei toistaiseksikaan, aktiiviseksi liikkeeksi vaan mieluummin itsepuolustukseksi ajateltuna, siis jotain samantapaista kuin

vuosina 1921-22 Saksassa Nothilfe. Uutta konsistenssia sai liike kun perustettiin Comité secret d'action révolutionnaire (CSAR) jonka toimintaa poliisi nyt parailaan penkoo.

Tämän salaisen järjestön rinnalla on myöskin ollut toinen, Union des comités d'action défensive (UCAD), jonka puheenjohtajana on toiminut ent. ilmailukenraali DUSEIGNEUR ja varapresidenttinä POZZO DI BORGO. Kuten tämän järjestön nimikin osoittaa on sen virallinen tarkoitus ollut antikommunistinen. On kuvaavaa että se on anonut tulla rekisteröidyksi laillisena yhdistyksenä, vaikka hakupaperit edelleen kiertävät virastoissa. Toiselta puolen pistää silmään sen nimessä sanat Union des comités, mikä siis viittaa siihen että tällaisia komiteoja on ollut ja ehkä vielä on useampia. Oli miten oli, poliisi tutkii nyt erikoisesti näiden molempien järjestöjen mahdollista keskenäistä yhteistyötä. Luonnollisesti edellisen järjestön johtajat, joiden joukossa erikoisesti on mainittava DELONCLE, etevä pyroteknikko, selittävät senkin tarkoituksen olleen pelkästään antikommunistisen. On tietysti mahdotonta sanoa toistaiseksi, ennenkuin oikeudenkäynti on siihen luonut valoa, missä määrin tarkoitus on ollut muu kuin tähän saakka ilmoitettu. On selvää että jokainen antikommunistinen liike sopivan hetken tullen voi pakostakin saada aivan toisia, aktiivisia sekä päämääriä että ilmaisumuotoja. Sisäministeri on julkisuuteen antamissaan tiedonannoissa mielestäni liiaksi antisipoinut tätä jälkimäistä mahdollisuutta; näin päättelen

ainakin sen aineiston perustuksella mikä toistaiseksi on saatettu julkisuuteen. Mutta salaisen järjestön olemassaoloa ei kukaan voi kieltää. Olen pyrkinyt viime viikkoina paljon oikeistopiireihin, sieltäpäin kuullakseni lisää, ja olen pannut merkille että niissäkään piireissä ei kielletä "komplotin" olemassaoloa. Omasta puolestani muistelen nyt hyvinkin selvästi, mitenkä jo viime talvena saattoi kuulla, kun ihmetteli oikeiston reaktion olemattomuutta, että tuollainen Nothilfe oli luomistilassa, vaikka en siihen kiinnittänyt silloin vielä vakavampaa huomiota.

Belgian suurlähettiläs kertoi minulle varmasta lähteestä tietävänsä, että poliisi jo viime toukokuulla oli selvillä yllämainittujen järjestöjen olemassaolosta, mutta se on tahallaan antanut ajan kulua tuudittaakseen johtajat turvallisuuden tunteeseen ja saadakseen laajempaa syytösaineistoa.

Seikka mikä oikeistoa vielä enemmän pirstoaa ja masentaa - siinä määrin että jutellessa näiden piirien kanssa heitä melkein käy sääli - on että miltei epäjumalana palveltu TARDIEU viime aikoina on joutunut erittäin epäedulliseen valoon. Olen tosin kirjallisesti ja suullisesti jo parin kolmen vuoden aikana raportoinut että TARDIEUn aika poliittisena johtajana on mennyt. Mutta ilmeisesti hän on ollut jollain tavalla tyytymättömien kanssa yhteydessä, mihin hänen viimeaikainen toimintansa muutenkin viittaa: parlamentista luopuminen, kirjoitteleminen bulevaardilehtiin kuten Gringoire'iin, kirjojen julkaiseminen joiden realisointimahdollisuudet ovat yhtä pienet nyt kuin hänen

itsensä istuessa pääministerinä y.m. Erittäin suurta pahennusta on /koko yhteiskunnassa herättänyt se seikka että niiden oikeudenkäyntien aikana, jotka de la ROCQUE on nostanut POZZO DI BORGOa, TARDIEUta y.m. vastaan kunnianloukkauksesta, TARDIEU avoimesti on tunnustanut ja valokuvauksellisesti todistanut antaneensa pääministerinä avustusta de la ROCQUE'ille hallituksen käytettävissä olevista varoista. Tämä paljastus ei missään oloissa voi olla suuren ent. pääministerin arvon mukaista. De la ROCQUE on myös saanut avustusta LAVALilta, kait muiltakin, mutta nämä tietysti vaikenevat. De la ROCQUE ei voi muuta kuin väittää TARDIEUn ja muiden valehtelevan. Kukaan ei kuitenkaan epäile TARDIEUn todistuksen todenperäisyyttä.

On tilanteelle kuvaavaa että viime päivinä yleisesti on puhuttu TARDIEUn mahdollisesta vangitsemisesta POZZO DI BORGOn kanssarikollisena. Väitetään että CHAUTEMPS, jonka muutenkin kerrotaan koettaneen sordinoida sisäministeriä, olisi tämän estänyt. Tosiasia on että tuttavani, jotka pari päivää sitten olivat oikeussalissa TARDIEUta kuulusteltaessa de la ROCQUE'in nostamasta syytteestä, kertoivat TARDIEUn olleen varjon entisestään.

On luonnollista että nykyinen hallitus käyttää tilaisuutta hyväkseen saattaakseen koko oikeiston mahdollisimman epäilyksenalaiseksi. Mutta se mikä panee epäilemään että sisäministeri on jossain määrin liiotellut paljastustensa merkitystä on siinä että <u>aseita</u> todellisuudessa on hyvin vähän löydetty. Näitä aseita on oikeastaan neljänlaisia. Ensiksikin vanhoja sodanaikaisia jätteitä, joita vieläkin on

siellä täällä säilössä ja piilossa. Toiseksi tuliristiläisiä aseita, joiden täytyi hakeutua jonnekin Tuliristin hajoituksen jälkeen ja Léon BLUMin säädettyä lain aseiden pakollisesta ilmoittamisesta. Kolmanneksi on liikkeellä aseita, joita on aiottu viedä Espanjaan mutta jotka vientikiellon jälkeen ovat hakeutuneet muualle. Näitä kaikkia aseita tavataan nyt, paitsi kellareissa ja salakätköissä, myös metsissä, teiden varsilla y.m., jonne mustakaapulaisjutun saatua tällaiset muodot, niiden omistajat taikka pitäjät ovat ne pelosta heittäneet. Mutta on vielä olemassa neljäs laji löydettyjä aseita, nimittäin todella uudenaikaista mallia olevia ja katutaisteluissa erikoisen effektiivisiä konepistooleja (joita tosin ei kuitenkaan ole löydetty kuin jonkun verran toistasataa), sekä samoin uudenaikaisia käsikranaatteja joita taas on löydetty useampia tuhansia. Samoin on löydetty kranaattien valmistuspaja Fontainebleaussa, jossa näitä kranaatteja ladataan. Tämän pajan omistaja on ennen mainittu DELONCLE. Löydettyjen aseiden yhteinen arvo ei nouse paria miljoonaa frangia suuremmaksi.

On vielä todistamatta, mihin oli tarkoitus käyttää eräitä kellareita ja käytäviä, joita on tavattu siellä täällä pitkin maata ja jotka ilmeisesti ovat mustakaapulaisten rakennuttamia. On myös väitetty että kaupungin likaviemäriverkkoa olisi ollut tarkoitus käyttää kaappauksen sattuessa.

Ei ole voitu todistaa ainakaan vielä, että järjestöllä olisi ollut kannatusta armeijan upseeristossa. On tosin löydetty konekivääri, joka ilmeisesti on varastettu Laonin asevarastosta, mutta tämä kappale lienee yksi niitä muistaakseni kuudesta konekivääristä, jotka viime talvena hä-

visivät samasta varastosta ja joiden luultiin joutuneen Espanjaan. Vasemmistotaholta väitetään että osa niistä aseista, joiden oikeistolehdissä huudettiin viime talvena joutuneen jopa valtionkin varastoista punaiselle Espanjalle, ovatkin joutuneet cagoulardeille. Väitän tässä kuten ennenkin että armeija on edelleenkin ulkopuolella kaikkien sisäisten riitojen. DALADIER tekee kaikkensa estääkseen armeijan sotkeutumista päivän politiikkaan. Tämä tietysti ei merkitse sitä, etteikö armeijaa, jos kaappausyrityksiä tulisi oikealta taikka vasemmalta, käytettäisi, mutta tämä tapahtuisi silloin nimenomaan järjestyksen palauttamiseksi. On myös otettava huomioon minkä DALADIER kamarissa sanoi, että 80 % upseeristosta on lähtöisin kodeista, jotka elävät työstään, s.o. vain 20 % rekrytoituu suku- tai rahaylimystöstä.

Ranskan poliisi puolestaan, käyttääkseni erään täkäläisen tunnetun suurlähettilään sanoja, on erittäin korkealla tasolla ollen selvillä kaikesta mitä maassa tapahtuu, mutta se on, sisäministeriön alaisena laitoksena, nykyään kokonaan hallituksen käytettävissä. Kuten tunnettua onkin viime aikoina poliisia syytetty leväperäisyydestä erinäisiin julkisiin tapahtumiin ja varsinkin Clichyn mellakoitten selvittelyyn, joiden yksityiskohdat, kuten aikaisemminkin olen kertonut, edelleen ovat hämärän peitossa. Myös on poliisia syytetty siitä että sen ei ole onnistunut päästä selville Ranskassa tämän vuoden kuluessa tapahtuneista monista hämäräperäisistä murhista. Jälkimäiseen syytökseen nähden poliisi muutama päivä sitten on saanut odottamattoman rehabilitation sen kautta että erään taitavan poliisimiehen onnistui päästä selville yhdellä kertaa

kuudesta tähän saakka hämärään peittyneestä murhasta, jotka on suorittanut täällä asuva nuori saksalainen. Sivumennen sanoen tämä paljastus, aivan riippumatta murhaajan kansallisuudesta, on pannut koko yhteiskunnan päälleen ja panmut ainakin hetkeksi unohtamaan mustakaapulaiset ja heidän salaiset hommansa.

On viitattu siihen että vangittujen joukossa x) on niin vähän tunnettuja nimiä. Tähän voi minusta vastata, että johtajat ehkä välttivät saada liian tunnettuja nimiä mukaansa, jotta yritys pysyisi kauemmin salassa. Tulee ajatelleeksi tässä yhteydessä, että meillä vuonna 1905 ensimäisten aktivistiemme joukossa oli, muutamia tunnettuja nimiä lukuunottamatta, paljon pientä tuntematonta väkeä, joiden tekemä palvelus ei ollut senvuoksi pienempi, päinvastoin usein suurempi, koska heidän ammatillista taitoaan tarvittiin. Loppujen lopuksihan jääkäriliikekään ei käsittänyt niin monta "tunnettua nimeä".

Olen ylempänä jo maininnut oikeistossa vallitsevasta hajaannuksesta. Tätä hajaannusta ei suinkaan ole vähentänyt BOURBONien kruununpretendentin, Pariisin kreivin viimeaikaiset hommat. On omituista että hänen matkansa Sveitsiin pari viikkoa takaperin, jossa hänen piti sinne kokoontuneille uskollisilleen tehdä luottamuksellisia deklaratioita, mutta jotka menivät tyhjiksi senvuoksi että Sveitsin hallitus pyysi häntä poistumaan maasta, sattui juuri niihin aikoihin jolloin cagoulard-järjestöjä alettiin paljastaa.

---

x) Kaikenkaikkiaan on tällä hetkellä n. 30 henkilöä vangittuina, niistäkin vain 3 tunnettuja nimiä, nimittäin herttua POZZO DI BORGO, kenraali DUSEIGNEUR sekä edellisen sihteeri.

Jättäen syrjään oikeiston puolelta luonnollisesti tapahtuvan paljastusten väheksynnän ja vasemmiston puolelta yhtä luonnollisesti tapahtuvan suurentelun, määrittelisin tilannetta lyhyesti näin: kyseessä on ollut salainen valtiollinen komplotti, jonka päämäärä ainakin on ollut olla valmis vastaiskuun kommunistien mahdollisesti ryhtyessä kaappaukseen (jota kuten muistettaneen varsin yleisesti odotettiin sillä hetkellä jolloin BLUMin hallitus kaatuisi), mutta joka on toiminut vaikeissa oloissa siten toistaiseksi turvautuen enemmän ideologiseen kuin materiaaliseen valmistukseen. Cagoulardien toiminnan ilmeinen hajaannus puolestaan todistaa sekin miten vähän maaperää tällaisilla maanalaisilla toimintamuodoilla on Ranskan pohjimmaltaan terveessä kansassa. En ole vielä tavannut ketään joka ei olisi tuominnut ankarasti munkkikaapulaisten hämäriä puuhia.

Holma

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 59.

Ministeri Holma

22/12 1937

5000—12—35—5337

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 2898-727

Pariisissa joulukuun 28 p:nä 1937.

1 80 Sal. S -38.

3/1 -38

5 C6.

Ulkoasiainministeriölle,

H e l s i n k i.

Lähetän täten kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini Pariisista n:ot 59 ja 60, jotka käsittelevät seuraavia aiheita:

N:o 59: LUDENDORFF.

" 60: Kansainliitto.

Holma.

UE 13: A 4.

PARIISSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 59.

Pariisissa 23 p:nä joulu kuuta 19 37.

1/80 Sal. S - 38.

Asia: LUDENDORFF.

3/1 - 38

5 C6

Aivan toisin kuin useissa maissa yleensä luullaan - varsinkin niissä joissa ranskankielen taito on heikko - Ranskan lehdistö traditionaalisesti koettaa suhtautua varovaisesti ja hillitysti kirjoittaessaan muista maista. Sanoisin että poikkeukset vahvistavat säännön. Tätä arvostelua ei muuta se tosiasia että lehdistössä tuon tuostakin tapaa tietämättömyyteen perustuvaa tahdittomuutta mikä valitettava tosiseikka usein ulkomailla käsitetään tahallisuudeksi, jota se ei ole. Lehdistö ei koskaan, ei edes sen kommunistisimmat äänenkannattajat, käytä toisesta maasta esim. sellaista kieltä kuin käytti äskettäin Italian lehdistö Ranskan laivastoministerin erään puheen johdosta - jota tämä sitäpaitsi ei koskaan ole pitänyt. x)

On ollut syytä palauttaa ylläsanottu mieleen voidaksemme oikein arvostella sitä rakkauden puutetta, jolla leh-

x) Syventymättä aineeseen, joka olisi sinänsä kiitollinen, tahdon vain mainita sen minkä kirjoitti muudan englantilainen lehti tapauksen johdosta, että näet Italian lehdistön tässä yhteydessä käyttämä kieli oli sellainen että se yksin olisi oikeuttanut laivastoministerin sanomaan sen minkä italialainen lehdistö hänen suuhunsa pani!

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

distö on käsitellyt otsikossa mainitun suuren sotapäällikön kuolemaa. Ei niin että lehdistö tälläkään kertaa lausuisi mitään, mikä kieltäisi tosiasioita tai vähentäisi LUDENDORFFin merkitystä sotilaana. Kuoleman majesteetin edessä tämä on luonnollista. Mutta kun ajattelee millä kunnioituksella jopa lämmöllä sama lehdistö kirjoitti HINDERBURGin kuollessa tästä koko Saksan kansan symboolista, niin huomaa lukiessaan nyt nekroloogit LUDENDORFFista, miten suuri on ero arvostelussa.

Kaikki lehdet toteavat LUDENDORFFin absoluuttisuuden militäärinä, ja kaikki alleviivaavat hänen persoonallisuutensa jäykkiä puolia. Otan tyypillisenä esimerkkinä sen minkä L'Echo de Paris'ssa tänään kirjoittaa kenraali DUCHENE: "Entä LUDENDORFF ihmisenä? Leppymätön tahto, kovuus, joka lähenteli brutaliteettia, päättäväisyys jota ei mikään pidättänyt kun oli kyseessä päämaalin saavuttaminen, laaja sotilaallinen tuntemus, harvinainen työkyky, yhtä sitkeä kaunassaan kuin uskollinen ystävyydessään, rohkea kävi miten kävi, optimisti vastoinkäymisessä näkemättä omia vikojaan ja korjaamatta metoodejaan, kopeutta lähentelevä suuri luottamus itseensä." Sama kirjoittaja sanoo myöskin: "LUDENDORFFilla oli kolme idolia: saksalainen isänmaansa, armeija, jota hän palveli, ja oma itsensä".

Kaikki lehdet toteavat sen tosiasian että hän näistä lahjoistaan huolimatta ei koskaan missään tullut tunnustetuksi ensimmäiseksi, ei koskaan tullut kansansa rakastamaksi, sekä ettei hän Saksan uudelleen noustuakaan päässyt ensi riviin. Ranskalaiselle on sitäpaitsi käsittämätöntä, että sellainen mies on voinut asettua uuspakanallisen liikkeen johtoon, joka

maailmankatsomus ranskalaiselle ateistillekin on käsittämätön. Kaikkien nekroloogien yllä lepää synkkä varjo hänen viimeisestä kirjastaan tulevan totaalisodan kauhuista.

Olen hetken viivähtänyt näissä nekroloogeissa, koska ne niin elävästi tuovat päivänvaloon ranskalaisten kauhun jokaista kohtaan, jota elähyttää pelkästään sotilaallinen absoluuttisuus. Vain se joka kauan on elänyt heidän parissaan ymmärtää tämän.

x x
x

En voi tässä yhteydessä olla kertomatta seuraavaa LUDENDORFFia koskevaa muistelmaa. Kun, muistaakseni v. 1924, viimeisen kerran näin prinssi Friedrich Karlin (marraskuun 1918 jälkeen näin hänet enää vain kahdesti: Potsdamissa v. 1921 vanhan keisarinnan hautajaisissa sekä Cronbergissa v. 1924 mistä nyt kerron). Kävelimme prinssin kanssa Cronbergin ihanassa puistossa, jolloin hän sanoi minulle seuraavaa: "Tietysti kin/ syksyllä 1918 tapahtui paljon sellaista josta en teille voinut puhua silloin. Mutta jos teillä nyt on joitakin kysymyksiä sen johdosta tehtävänä, niin koetan parhaani mukaan vastata". Asetin pari kysymystä, m.m. sen mitä hän arveli LUDENDORFFista. En olisi tätä kysymystä tehnyt jos olisin tiennyt millaisen reaktion se aikaansai. Prinssi lensi näet punaiseksi vihasta ja käytti LUDENDORFFista sanoja, joita en ollut aavistanutkaan ja jotka varsinkin hänen aina niin hillitystä ja harkitusta suustaan lähteneinä kaksinverroin oudostuttivat. Muistan erikoisesti hänen sano-

neen näin: "LUDENDORFF petti meidät kaikki, s.o. keisarin ja hovin ja parlamentin järjestelmällisesti viimeiseen saakka". Saatoin ymmärtää että tämä käsitys oli yhteinen koko hoville.

Holma.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 6

ASIA:

Pariisissa olevan lähetystön raportti n:o 60

Ministeri Holma

27/12 1937

5000—12—35—5337

PARIISI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 60.

Pariisi ssa 23 p:nä joulu kuuta 1937.

Asia: Kansainliitto.

Italian irtisanoutuminen Kansainliitosta ei täällä tullut yllätyksenä. Lehdistössä katsotaan että ainakin yhtenä syynä oli se seikka että Halifaxin matka, CHAUTEMPSin ja DELBOSin käynti Lontoossa, DELBOSin matka Keski-Eurooppaan y.m. ovat loukanneet Ducen itserakkautta hänen tuntiessaan siten jääneensä pelin ulkopuolelle. Käydessäni pari päivää sitten Quai d'Orsaylla ministeri MASSIGLIn luona, x) en häneltä kysynyt, mitä hän piti pääsyynä Italian eleeseen, mutta hän on eräälle virkaveljelleni, joka asiaa häneltä suoraan kysyi, kertonut ylläsanotun olleen yhtenä syynä mutta niitä olleen useampiakin. Pääsyynä ministeri MASSIGLI piti seuraavaa. CHAUTEMPSin ja DELBOSin matkan jälkeen EDEN oli kutsunut luokseen GRANDIn ja sanonut hänelle että Englanti ei ole valmis neuvottelemaan Italian kanssa, jollei samalla kertaa Italia järjestä suhteitaan

x) MASSIGLI on tähän saakka monen vuoden kuluessa hoitanut ulkoministeriössä Kansainliitto-osastoa mutta nimitettiin äskettäin poliittisen osaston päälliköksi BARGETONin jälkeen.

JAKELUOHJE: Tavallinen.

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Ranskaan. Tämän lisäksi EDEN oli vaatinut GRANDIlta että Italian lehdistö lopettaa siivottomat hyökkäyksensä Ranskaa vastaan. Suurempaa huomiota on itse asiassa täällä kiinnitetty siihen kommentaariin, joka Saksassa annettiin virallisesti tapahtuman johdosta ja jossa sanotaan että Saksa ei enää milloinkaan tule takaisin Kansainliittoon. Matin huomauttaa tämän johdosta että tämä kommunikea on täysin ristiriidassa sen kanssa minkä HITLER julisti maaliskuun 7 p:nä 1936 vallattuaan Reinin sotilaattoman vyöhykkeen ja jonka teksti oli näin kuuluva: "Kun Saksan oikeuksien tasa-arvoisuus ja sen täyden suvereniteetin palautus kaikkiin valtakunnan alueisiin nähden nyttemmin ovat saavutetut, Saksan hallitus katsoo pääsyyn, minkä vuoksi Saksa on jättänyt Kansainliiton, lakanneen olemasta (supprimée ransk. tekstissä). Se on siis valmis siihen uudelleen palaamaan".

Käydessäni ministeri MASSIGLIn luona kysyin häneltä pitääkö hän tätä Saksan uutta deklaratiota todella lopullisena ja katsooko hän, niinkuin eräät lehdet ovat tehneet, että siinä piili yritys antaa rukkaset Lord HALIFAXille. MASSIGLI ei ottanut asiaa niin vakavasti katsoen tilanteen voivan muuttua olosuhteitten muuttuessa. Eikä hän liioin luullut että deklaratio oli tarkoitettu rukkasiksi HALIFAXille. Hän on ehkä oikeassa siinä ettei pidä aina etsiä kaikkeen loogillisia syitä.

Muuten MASSIGLI ei uskonut Sveitsin eikä Puo-

lan[x] eikä kenenkään muunkaan eroavan Kansainliitosta Italian esimerkin vuoksi, mutta hän valitti Kansainliitotaholta viime aikoina liiaksi annetun tehdä propagandaa Kansainliittoa vastaan ja että on pysytty niissä piireissä, joille Kansainliitto-ajatus vielä on kallis, aivan liian hiljaa. Hän myönsi tämän myös oman maansa osalta.

Tässä suhteessa uskaltaisin kiinnittää huomiota erääseen aksiomaattiseksi käymässä olevaan ilmiöön, joka kaipaa korjausta. Meidänkin lehdissämme niin usein esitetään suhtautuminen Kansainliittoon siinä valossa kuin jos ei olisi olemassa muuta kuin kaksi vaihtoehtoa: joko kollektiviteetti sataprosenttisena tai bilateralismi. Tämä on mitä huolestuttavin erehdys. Kollektiviteettia on monta astetta. Onhan regionaaliajatus sovellutettavissa kollektiviteettiin ja onhan MUSSOLINI itse muutama vuosi sitten esittänyt neljän paktin. Kansainliitto on sen lisäksi aina kiitollisena rekisteröinyt kaikki bilateraaliset sopimukset, jotka sille on esitetty.

---

x) DELBOS on eräälle tuttavalleni kertonut että hänen käydessään Varsovassa BECK oli varovaisesti viitannut mahdollisuuteen että Puola jättäisi Kansainliiton. Tähän oli kuitenkin DELBOS heti vastannut: "Silloinhan poistuisi Danzigista Kansainliiton pääkomissaari". Tähän olisi BECK "jotain murahtanut" siirtyen toisiin keskusteluaiheisiin.

Tässä yhteydessä on ehkä syytä huomauttaa mitenkä omituinen on Puolan nykyinen kylmä suhtautuminen Kansainliittoon ottaen huomioon että Kansainliiton starttia aivan erikoisessa määrässä vaikeuttivat Kansainliiton silloisen sylilapsen Puolan ainaiset valittelut. Saksan tyytymättömyys Kansainliittoon sai alkunsa niihin aikoihin jolloin Puola jokaisessa Kansainliiton neuvoston kokouksessa esitti loppumattomia Saksaa vastaan tähdättyjä valitteluja ja hyökkäyksiä. On onni että Puolan hallitus on muuttanut tätä valitettavaa taktiikkaansa noilta vuosilta, mutta ei saa unohtaa että Kansainliiton osaksi eräiltä tahoilta tullut halveksunta hyvin huomattavalta osaltaan sai alkunsa juuri noista syistä. Saksassa silloin eläneenä voin tämän kaiken omakohtaisesti todistaa.

Useimmat niistä valtiomiehistä Euroopassa jotka eivät enää usko kollektiviteettiin siinä muodossa, jossa se on ankkuroituna Kansainliiton nykyiseen paktiin, eivät suinkaan silti ole bilateraaleja. Mitä on sitten bilateralismi? Yksinkertaisesti sitä että jokaiselle jättilaiselle annetaan oikeus "järjestää suhteensa" pienimmänkin naapurinsa kanssa oman mielensä mukaan. Tätä kait ei innokkaimmatkaan Kansainliiton vihamiehet missään muussa maassa loppujen lopuksi voi toivoa kuin niissä suurvalloissa joilla on pieniä naapureita. Olisi hauska tietää, millä tavalla esim. Saksa "järjestäisi bilateraaliset suhteensa" Itävaltaan ja miten Tsekkoslovakiaan? Ja jos Venäjä yhtäkkiä heittäytyisi bilateraaliseksi, niin mitenkä me suhtautuisimme sellaiseen uuteen asiaintilaan - Euroopan rauhan nimellä tietysti kulkevana systeeminä! Ei olisi mikään ihme jos Venäjä taasen rupeaisi isoloitumaan eikä ole syytä unohtaa että vielä 6 - 7 vuotta sitten Saksa ja Italia kilvan kosiskelivat Moskovaa, mikä toiselta puolen vei Ranskan ja Venäjän liittoon, toiselta puolen Venäjän tulemiseen Kansainliittoon, missä Italialla on yhtä suuret syntinsä kuin millä muulla maalla tahansa. Tuoreessa muistissa on vielä, mitä vaikeuksia tuotti meille je eteläisille naapureillemme Moskovan non-aggressio- ja muut ehdotukset ennen sen tuloa Kansainliittoon. Minua pelottaa alati se tietoisuus että Venäjä, jos Genève loppuu, tulee suhtautumaan meihin aivan niinkuin Saksa haluaa suhtautua eräisiin pieniin naapureihinsa. Tätä näkökohtaa ei Suomessa tarpeeksi ainakaan julkisuudessa ajatella.

On näinollen vain yksi keino: etsiä uusi kollek-

tiiviajatuksen sovelluttamismuoto, joka toiselta puolen ei saa heittää paperikoppaan Kansainliiton pääperiaatteita, kuten on valmis tekemään MOTTA.[x)] Tämä täytyy löytää, muuten Kansainliitto menee seurustelukerhoksi. Meitä ei auta sekään että näitä asioita tutkimaan asetetut komiteat ja tiedemiehet meidät upottavat loppumattomiin juristisiin erittelyihin joilla ei ole käytännöllisen politiikan kanssa paljon mitään tekemistä.

x x
x

28/12. Erinomaisen suurta mielipahaa on täällä herättänyt joulun alla Roomassa Informazione Diplomaticassa ollut puolivirallinen hyökkäys Kansainliittoa vastaan, jossa puhumatta muista syytöksistä rohjetaan mennä kyynillisyydessä niin pitkälle että väitetään Kansainliiton valmistavan sotaa. Moni ehkä naurahtaa tälle väitteelle, mutta mainitsen että Italiasta äskettäin Pariisitse kotia matkustanut korkea suomalainen sotilashenkilö minulle silmää räpäyttämättä väitti samaa. On kuitenkin syytä lukea Kansainliiton paktin ensi artikla ymmärtääkseen väitteen kyynillisyyden. Se seikka että Kansainliittoon on jäänyt bolsheviikkisen maailmankatsomuksen omaavia hallituksia on tietysti valitettavaa, mutta tämä tosiasia ei, mainitun pykälän valossa, salli sinänsä sellaista tulkintaa.

---

x) Eräät lehdet eivät sqlaa käsitystään että MOTTAA pidättää suosittamasta liittoneuvostolle maansa täydellistä luopumista Kansainliitosta vain se seikka että Kansainliiton sentraali silloin jättäisi Genève'in mikä merkitsisi useiden kymmenien kultamiljoonien vuosittaista menetystä.

Miten nykyään on käynyt muotiasiaksi vääntää tosiasioita silloin kun on kysymyksessä Kansainliitto, käy ilmi niistä kummallisista sanoista, jotka Turkin ulkoministeri on lausunut ministeri TALAKSELLE. En millään tavalla ole halukas puolustamaan Ranskan ulkopolitiikkaa x), mutta tämän raportin puitteisiin voinen kuitenkin sisällyttää seuraavat huomautukset.

Turkin herra ulkoministeri sanoi m.m. seuraavaa: "--Kun sitten Italia Ranskan välillisellä myötävaikutuksella (sic) voitti sodan, estää Ranska nykyään Kansainliiton kautta Etiopian valtaamisen tunnustamisen". Turkin herra ulkoministeri ilmeisesti unohtaa mitä tapahtui juuri kaksi vuotta sitten kun joulukuussa 1935 Sir Samuel ja LAVAL koettivat löytää kompromissin sodan lopettamiseksi. Hän unohtaa myöskin ilmeisesti että Sir Samuel siihen kaatui, koska Englannin yleinen opinioni sillä hetkellä oli tällaisia toimenpiteitä vastaan ja koska häntä syytettiin siitä että hän oli mennyt - LAVALin ansaan! On myöskin syytä lukea Ruotsin ja Suomen lehtiä noilta päiviltä ja palauttaa mieleen se ryöppy minkä LAVAL sai niskaansa, m.m. Oslo-valtioitten osalta, kun uskalsi ajatellakaan sodan keskeyttämistä. Omasta kokemuksestani tiedän miten niitä harvoja henkilöitä, jotka silloin uskalsivat koettaa hieman viilentää anti-italialaista mielialaa meillä ja muualla, suorastaan hälveksittiin - kuuluin vaatimattomalta osaltani niihin, silti tunnustamatta Italian oikeutta,

---

x) Mieluisaa huomiota on täällä herättänyt Völkischer Beobachterin kirjoitus 25/12, joka sisältää miltei ylistyksen Ranskan nykyisestä ulkoministeristä.

mutta varottaen menemästä liiallisuuteen italialaisvihassa.[x]

Mennäkseni Ranskaan takaisin, niin on myöskin unohdettu että Ranska kaikin voimin ajoi sanktioiden lopettamista. Se joka kuten allekirjoittanut heinäkuussa 1936 omin silmin näki äänestyspäivänä Genève'issä Ranskan valtuuskunnassa vallitsevan hermostuneisuuden sekä tyydytyksen kun äänestys oli ohi, tietää miten Ranskan viralliset piirit silloin ajattelivat. Ja kun syyskuussa 1936, ennen yleiskokouksen alkua, Ranska kaikin mokomin ajoi asioita tunnustamissuuntaan (AVENOLin matka Roomaan, MASSIGLIn toimenpiteet y.m.), sen toiminta ajautui karille osaksi Englannissa vielä silloin vallitsevan yleisen mielipiteen vuoksi ja osaksi, eikä suinkaan vähimmältä osalta, senvuoksi että keski- ja pikkuvaltiot jyrkästi vastustivat tunnustamista. Kun Turkin ulkoministeri sanoo Ranskan toimineen tunnustamista vastaan, ei sille väitteelle löydy muuta epiteettiä kuin epätotuus - mikä ehkä saa selityksensä Ankaran katkeruudesta Aleksandretten jutun vuoksi. Minulle lausui vielä äskettäin eräs skandinaavinen diplomaatti seuraavat sanat: "Emmehän voi kieltää että <u>me pienet</u> olemme syypäät siihen että tunnustaminen meni umpikujaan".[xx] Onko tämä lainkaan "Pikos", on sitäpaitsi myös vielä

---

x)

Sodan loputtua varoitin samoin heittäytymästä siihen harhaluuloon ettei Italia voisi voittoaan käyttää hyväkseen.

xx)

Huomaan vasta perästäpäin että Pertinax tänään toteaa miten Hollanti, joka vv. 1935-36 ajoi sanktioiden ulottamista petrooliinkin, syyskuussa 1936 Genève'issä edustajansa LINBURGin kautta vastusti kaikkia Ranskan ja Englannin yrityksiä Abessinian tunnustamiseksi. Jokainen Genève'issä silloin ollut tuntee tämän.

todistuksen tarpeessa!

x x
x

Vaikeimpia esteitä sanktiokysymyksessä ovat luonnollisesti Ranskan sitoumukset Keski-Euroopan liittolaisiinsa, jotka jo ennestäänkin, kuten ministeri IDMAN oikein huomauttaa, moittivat Ranskaa siitä että sen Maginot-linja lähinnä on puolustusluontoinen. On kuvaavaa että DELBOS koko matkalla yleensä vältti puhua kommunikeoissa Kansainliitosta, mikä on sopusoinnussa sen kanssa minkä kerroin raportissani n:o Voiko tästä vetää mitään johtopäätöstä tulevaisuuteen nähden, siitä olisi kuitenkin ennenkaikaista lausua mitään mielipidettä. Olen koettanut useissa keskusteluissa viime aikoina Quai d'Orsayn korkeitten virkamiesten kanssa syventyä näihin kysymyksiin. Minua on tarkkaan kuunneltu ja myönnetty jotain täytyvän tehdä, mutta siihen keskustelu on keskeytynyt.

Saanen näistä asioista keskustella lähemmin Helsingissä kun sinne saavun uunna vuonna.

Holma.